İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

1855 Yılında Belgrad'da Yayınlanmış Bir Türkçe-Sırpça Sözlük Üzerine İnceleme (Tematik Sınıflandırma, Ses ve Şekil Bilgisi)

Yüksek Lisans Tezi

Rabia Çavuşoğlu

Haziran 2023

İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

1855 Yılında Belgrad'da Yayınlanmış Bir Türkçe-Sırpça Sözlük Üzerine İnceleme (Tematik Sınıflandırma, Ses ve Şekil Bilgisi)

Yüksek Lisans Tezi

Rabia Çavuşoğlu

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Abidin Karasu

Haziran 2023

TEZ JÜRİSİ ONAYI

Rabia Çavuşoğlu tarafından hazırlanan "1855 Yılında Belgrad'da Yayınlanmış Bir Türkçe-Sırpça Sözlük Üzerine İnceleme (Tematik Sınıflandırma, Ses ve Şekil Bilgisi)" başlıklı bu Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda hazırlanmış ve jürimiz tarafından kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ	**İMZA**
Tez Danışmanı:	
Dr. Öğr. Üyesi Abidin Karasu İstanbul Medeniyet Üniversitesi	
Üyeler:	
Prof. Dr. Ahmet Şefik Şenlik İstanbul Medeniyet Üniversitesi	
Prof. Dr. Uğur Gürsu İstanbul Üniversitesi	

Tez Savunma Tarihi: 13/Temmuz/2023

BEYANLAR

Yazım ve Kaynak Gösterme Kılavuzu Beyanı

Danışmanlığımda yazılan bu tezin İstanbul Medeniyet Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü yazım ve kaynak gösterme kılavuzunda belirtilen kurallara uygun olarak yapılandırıldığı ve bu kılavuzun Chicago Manual of Style kaynak gösterme standartlarının bu tezde tutarlı olarak uygulandığı tarafımdan incelenerek teyit edilmiştir.

İmza

Dr. Öğr. Üyesi Abidin Karasu

Etik İlkelere Sadakat Beyanı

Hazırladığım bu tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu, akademik ve etik kuralları gözeterek çalıştığımı ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

İmza

Rabia Çavuşoğlu

ÖZET

1855 Yılında Belgrad'da Yayınlanmış Bir Türkçe-Sırpça Sözlük Üzerine İnceleme (Tematik Sınıflandırma, Ses ve Şekil Bilgisi)

Çavuşoğlu, Rabia

Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Abidin Karasu

Haziran 2023

1371 yılında I. Murat'ın Lala Şahin Paşa komutasındaki Osmanlı ordusunu görevlendirmesi ile ilk fetihleri gerçekleşen ve bu tarihten itibaren kimi zaman savaşarak kimi zaman müttefik olarak kimi zaman da akrabalık kurarak devam eden Osmanlı-Sırp ilişkileri birçok alanda olduğu gibi dil alanında da birbirini etkilemiştir. Yaklaşık 6 asırlık bir etkileşim sonucunda Türkçenin Sırpça ile olan dil ilişkilerini görebildiğimiz birçok metinle karşılaşmaktayız. İncelemek üzere seçtiğimiz "Tursko-Srbskij Rečnik sa Razgovorima" isimli sözlük de bu eserlerden bir tanesidir. İncelemek üzere seçtiğimiz bu sözlüğün okuduğumuz nüshası Biblioteka Matice Srpske'nin 4202 numaralı nüshasıdır.

Osmanlı Devleti zamanında 19. yüzyılda yazılan Türkçe metinlerin çoğu Arap harfli metinlerdi. Dolayısıyla bu dönemde yazılan Arap harfli metinler günümüzde olabildiğince rağbet görmüş ve bu metinler üzerine çok fazla sayıda çalışma yapılmıştır; fakat Türklerin yaklaşık altı asır ilişki hâlinde bulunduğu Balkanlar coğrafyasında yazılan Kiril harfli Türkçe metinler yeteri kadar ilgi görmemiş ve çalışılmamıştır.

Bu tezin amacı, 1855 yılında Belgrad'da Jeremija Obradović Karadžić tarafından hazırlanmış olan "Tursko-Srbskij Rečnik sa Razgovorima" adlı sözlüğü incelemek ve 19. yüzyılda Osmanlının Balkanlar'daki sözvarlığını gözler önüne sermektir. Bu çalışmada, Slav dillerinden Sırpça ile Altay dil ailesine mensup olan Türkçe arasındaki dilsel ilişkiler ile Türkçe kelimelerin Balkanlar coğrafyasından Sırpçada uğramış olduğu fonolojik ve morfolojik değişmeler ile bu kelimelerin hangi alandan olduğunu gösterir nitelikte olan tematik sınıflandırılması üzerine çalışılmıştır.

Tez "Giriş" ve "Sonuç" bölümü hariç altı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm "Diller Arası Etkileşim", ikinci bölüm "Metnin İmla Özellikleri", üçüncü bölüm "Dil İncelemesi", dördüncü bölüm "Tematik Sınıflandırma", beşinci bölüm "Transkripsiyonlu Metin", altıncı bölüm "Metnin Aslı" başlıklarından oluşmaktadır. "Sonuç" bölümünde yapılan incelemelerin sonuçları değerlendirilmiş, Türkçe-Sırpça dil ilişkileri üzerine elde edilen bulgular özetlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe-Sırpça dil ilişkileri, Kiril harfli Türkçe metinler, tematik sınıflandırma, ses ve şekil bilgisi, Türkçe-Sırpça sözlük.

ABSTRACT

A Study on a Turkish-Serbian Dictionary Published in Belgrade in 1855 (Thematic Classification, Phonology and Morphology)

Cavusoglu, Rabia

Master's Thesis, Department of Turkish Language and Literature

Supervisor: Asst. Prof., Abidin Karasu

June 2023

The Ottoman-Serbian relations, which were first conquered in 1371 when Murat I commissioned the Ottoman army under the command of Lala Şahin Pasha, and continued from this date on, sometimes by fighting, sometimes as allies, and sometimes by establishing kinship, also in the field of language as in many other fields influenced each other. As a result of nearly 6 centuries of interaction, we come across many texts where we can see the language relations between Turkish and Serbian. The dictionary named "Tursko-Srbskij Rečnik sa Razgovorima", which we chose to examine, is one of these works. The copy of this dictionary we have chosen to analyze is copy number 4202 of Biblioteka Matice Srpske.

Most of the Turkish texts written in the 19th century during the Ottoman Empire were texts with Arabic letters. Therefore, texts written in Arabic letters in this period have become as popular as possible today and many studies have been done on these texts. However, Turkish texts written in Cyrillic letters in the Balkans, where Turks have been in relation for about six centuries, have not received enough attention and have not been studied.

This thesis aims to examine the dictionary named "Tursko-Srbskij Rečnik sa Razgovorima" prepared by Jeremiom O. Karadžićem in Belgrade in 1855 and to reveal the Ottoman vocabulary in the Balkans in the 19th century. In this study, we studied the linguistic relations between Serbian, which is a Slavic language, and Turkish, which is a member of the Altaic language family, and the phonological and morphological changes that Turkish words have undergone in Serbian from the Balkans. We also made a thematic classification of these words.

The thesis consists of six chapters, excluding the "Introduction" and "Conclusion" parts. The first part consists of "Interaction Between Languages", the second part "Spelling Features of the Text", the third part "Language Analysis", the fourth part "Thematic Classification", the fifth part "Transcription of the Text", the sixth part "Original Text". In the "Conclusion" section, the results of the examinations were evaluated and the findings on Turkish-Serbian language relations were summarized.

Keywords: Turkish-Serbian language relations, Turkish texts in Cyrillic letters, thematic classification, phonetics and morphology, Turkish-Serbian dictionary.

ÖN SÖZ

Bu tezde "Tursko-Srbskij Rečnik sa Razgovorima" isimli sözlüğün seçilmesinin nedeni, 19. yüzyılda Balkanlar'da yazılmış Kiril harfli Türkçe metinlerden bir tanesi olmasından kaynaklanmaktadır. Bu zamana kadar incelenmiş olan metinlerin çoğu Arap harfli Türkçe metinlerdir. Kiril harfli Türkçe metin incelemeleri oldukça azdır. Bizim de elimize 19. yüzyılda Belgrad'da yayınlanan Kiril harfli Türkçe-Sırpça bir sözlük geçince hemen çalışmak istedik. İncelemek üzere seçtiğimiz bu sözlüğün okuduğumuz nüshası Biblioteka Matice Srpske'nin 4202 numaralı nüshasıdır.

"Giriş" ve "Sonuç" kısımları haricinde 6 bölümden oluşan çalışmanın birinci bölümünde Türkçe-Sırpça dil ilişkileri incelenmiş ve ardından Türkçe-Sırpça yazılmış sözlükler ve çalışmalar sıralanmıştır. Daha sonra, Jeremija Obradović Karadžić tarafından Kiril harfleriyle hazırlanan "Турско-Србскій Рѣчникъ съ Разговорима (Tursko-Srbskij Rečnik sa Razgovorima 'Konuşmalarla Türkçe-Sırpça Sözlük) başlıklı sözlük ve yazarı hakkında bilgi verilmiştir.

İkinci bölümde, metnin imla özellikleri (ünlülerin ve ünsüzlerin yazılışı, aynı kelimelerin farklı yazılışları, yanlış yazılan kelimeler ve Arapça-Farsça yapılı tamlamalar) gösterilmiştir.

Üçüncü bölümde, sözlüğün ses ve şekil bilgisi bakımından dil incelemesi, örneklerle birlikte desteklenerek, yapılmıştır. Dördüncü bölüm, sözlüğün tematik sınıflandırılmasına ayrılmış, sınıflandırma 24 ayrı başlık altında yapılmıştır.

Beşinci ve altıncı bölümler metnin transkripsiyonu ve aslına ayrılmıştır. Metnin transkripsiyon alfabesi beşinci bölümün başında verilmiştir.

Araştırmanın "Sonuç" bölümünde incelemelerin sonuçları değerlendirilmiş, "Kaynakça"da çalışma esnasında yararlanılan kaynaklar sıralanmıştır.

Bana bu sözlüğü çalışmayı teklif eden, çalışmam süresince olabildiğince anlayışlı davranıp desteklerini asla esirgemeyen çok kıymetli, saygıdeğer hocam Abidin Karasu'ya şükranlarımı sunuyorum. Kendisiyle çalışarak bu tezi hazırlamış olmaktan çok büyük mutluluk duyuyorum.

Hayatım boyunca desteklerini ensemde bir nefes gibi hissettiğim, hayat kaynağım sevgili anne ve babama, kardeşlerime, çalışma süresince moral kaynaklarım, candan öte arkadaşlarım Ayşenur Cennetoğlu ve Leyla Çelen'e ve son olarak hayatıma cemre gibi düşen diğer yarım eşim Mehmet Furkan'a sevgilerimi sunuyorum.

Rabia Çavuşoğlu

Haziran, 2023

İÇİNDEKİLER

ÖZET I
ABSTRACT III
ÖN SÖZ V
İÇİNDEKİLER VI
SİMGELER VE KISALTMALAR XIII
GİRİŞ 15
I. BİRİNCİ BÖLÜM 18
1. DİLLER ARASI ETKİLEŞİM 18
1.1. TÜRKÇENİN SIRPÇA ÜZERİNDEKİ ETKİSİ 18
1.1.1. Sırpçanın Eski Türk Dili ve Osmanlı Türkçesiyle İlk Temasları 18
1.1.2. Sırpçanın Türkçeden Temizlenmesi Hareketleri 19
1.1.3. Türkçe Alıntıların Özellikleri 20
1.1.3.1. Sırpçadaki Türkçe Unsurlar 21
1.1.4. Fonetik Etki 23
1.2. TÜRKÇE-SIRPÇA SÖZLÜKLER 25
1.3. TÜRKÇE-SIRPÇA ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR 27
1.4. KONUŞMALARLA TÜRKÇE - SIRPÇA SÖZLÜK 29
1.4.1. Sözlük Hakkında 29
1.4.2. Sözlüğün Yazarı 31
II. İKİNCİ BÖLÜM 33
2. METNİN İMLA ÖZELLİKLERİ 33
2.1. Ünlülerin Yazılışı 33
2.1.1. /a/ Ses Biriminin Yazılışı 33
2.1.2. /e/ Ses Biriminin Yazılışı 34
2.1.3. /ı/ Ses Biriminin Yazılışı 35
2.1.4. /i/ Ses Biriminin Yazılışı 36
2.1.5. /o/ Ses Biriminin Yazılışı 37
2.1.6. /ö/ Ses Biriminin Yazılışı 37
2.1.7. /u/ Ses Biriminin Yazılışı 38
2.1.8. /ü/ Ses Biriminin Yazılışı 39
2.2. Ünsüzlerin Yazılışı 40
2.2.1. /b/ Ses Biriminin Yazılışı 40

2.2.2. /c/ Ses Biriminin Yazılışı 40
2.2.3. /ç/ Ses Biriminin Yazılışı 41
2.2.4. /d/ Ses Biriminin Yazılışı 42
2.2.5. /f/ Ses Biriminin Yazılışı 42
2.2.6. /g/ Ses Biriminin Yazılışı 43
2.2.7. /ğ/ Ses Biriminin Yazılışı 44
2.2.8. /h/ Ses Biriminin Yazılışı 44
2.2.9. /j/ Ses Biriminin Yazılışı 45
2.2.10. /k/ Ses Biriminin Yazılışı 45
2.2.11. /l/ Ses Biriminin Yazılışı 46
2.2.12. /m/ Ses Biriminin Yazılışı 47
2.2.13. /n/ Ses Biriminin Yazılışı 48
2.2.14. /p/ Ses Biriminin Yazılışı 48
2.2.15. /r/ Ses Biriminin Yazılışı 49
2.2.16. /s/ Ses Biriminin Yazılışı 50
2.2.17. /ş/ Ses Biriminin Yazılışı 50
2.2.18. /t/ Ses Biriminin Yazılışı 51
2.2.19. /v/ Ses Biriminin Yazılışı 52
2.2.20. /y/ Ses Biriminin Yazılışı 53
2.2.21. /z/ Ses Biriminin Yazılışı 53
2.3. Kelimelerin Yazılışı 54
2.3.1. Aynı Kelimelerin Farklı Yazılışı 54
2.3.2. Yanlış Yazılan Kelimeler 60
2.3.3. Arapça ve Farsça Yapılı Tamlamaların Yazılışı 61
III. ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 63
3. DİL İNCELEMESİ 63
3.1. SES BİLGİSİ 63
3.1.1. Ünlü Düşmesi 63
3.1.2. Hece Düşmesi 63
3.1.3. Ünlü Türemesi 64
3.1.4. Kaynaşma 64
3.1.5. Ünlü Çatışması 65
3.1.6. Daralma 65
3.1.7. Genişleme 67

3.1.7.1. ı > a Değişimiyle Genişleme 67
3.1.7.2. i > a Değişimiyle Genişleme 67
3.1.7.3. ı > e Değişimiyle Genişleme 67
3.1.7.4. i > e Değişimiyle Genişleme 68
3.1.7.5. u > a Değişimiyle Genişleme 68
3.1.7.6. u > o Değişimiyle Genişleme 68
3.1.7.7. ü > e Değişimiyle Genişleme 68
3.1.7.8. ü > o Değişimiyle Genişleme 69
3.1.7.9. ü > ö Değişimiyle Genişleme 69
3.1.8. Ünlü İncelmesi 69
3.1.8.1. a > e Değişimiyle İncelme 69
3.1.8.2. u > i Değişimiyle İncelme 69
3.1.8.3. ı > i Değişimiyle İncelme 70
3.1.8.4. u > ü Değişimiyle İncelme 70
3.1.9. Ünlü Kalınlaşması 70
3.1.9.1. e > a Değişimiyle Kalınlaşma 70
3.1.9.2. i > ı Değişimiyle Kalınlaşma 71
3.1.9.3. ü > u Değişimiyle Kalınlaşma 71
3.1.9.4. ö > o Değişimiyle Kalınlaşma 71
3.1.10. Düzleşme 71
3.1.10.1. u > ı Değişimiyle Düzleşme 72
3.1.10.2. ü > i Değişimiyle Düzleşme 72
3.1.10.3. o > a Değişimiyle Düzleşme 72
3.1.10.4. ö > e Değişimiyle Düzleşme 72
3.1.11. Yuvarlaklaşma 72
3.1.11.1. a > o Değişimiyle Yuvarlaklaşma 72
3.1.11.2. e > o Değişimiyle Yuvarlaklaşma 73
3.1.11.3. e > u Değişimiyle Yuvarlaklaşma 73
3.1.11.4. ı > o Değişimiyle Yuvarlaklaşma 73
3.1.11.5. ı > u Değişimiyle Yuvarlaklaşma 73
3.1.11.6. i > u Değişimiyle Yuvarlaklaşma 73
3.1.11.7. i > ü Değişimiyle Yuvarlaklaşma 74
3.1.11.8. ı > ü Değişimiyle Yuvarlaklaşma 74
3.1.12. Ünlü Uyumu 74

3.1.12.1. Kalınlık-İncelik Uyumu 74
3.1.12.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu 75
3.1.13. Ünsüz Türemesi 76
3.1.14. Ünsüz İkizleşmesi 76
3.1.15. Ünsüz Düşmesi 77
3.1.16. Ünsüz Tekleşmesi 77
3.1.17. Ünsüz Değişmeleri 77
3.1.18. Göçüşme 83
3.1.19. Diğer Özellikler 84
3.2. ŞEKİL BİLGİSİ 85
3.2.1. Yapım Ekleri 85
3.2.1.1. İsimler 85
3.2.1.1.1. İsimden İsim Yapan Ekler 85
3.2.1.1.2. Fiilden İsim Yapan Ekler 87
3.2.1.2. Fiiller 90
3.2.1.2.1. Fiilden Fiil Yapan Ekler 90
3.2.1.2.2. İsimden Fiil Yapan Ekler 92
3.2.2. Çekim Ekleri 94
3.2.2.1. İsim Çekim Ekleri 94
3.2.2.2. Fiil Çekim Ekleri 96
3.2.2.2.1. Şahıs Ekleri 96
3.2.2.2.2. Şekil ve Zaman Ekleri 98
3.2.2.2.3. 'i-' Ek-Fiil 100
3.2.2.2.4. Sıfat-Fiil Ekleri 100
3.2.2.2.5. Zarf-Fiil Ekleri 101
IV. DÖRDÜNCÜ BÖLÜM 102
4. TEMATİK SINIFLANDIRMA 102
4.1. METEOROLOJİ 109
4.1.1. Hava Olayları 109
4.1.2. Yağış ve Benzeri Sözcükler 109
4.1.3. Rüzgâr ve çeşitleri 109
4.1.4. Gök Cisimleri 109
4.1.5. Yeryüzü Olayları 109
4.1.6. Gökyüzü Olayları 110

4.2. TABİAT 110
4.2.1. Sebze ve Meyve 110
4.2.2. Ağaç 110
4.2.3. Çiçek 110
4.2.4. Endüstriyel ve Tarımsal Bitkiler 111
4.2.4.1. Ziraat ve Tarım Terminolojisi 111
4.2.5. Değerli Taşlar, Metaller, Elementler, Kimyasallar 111
4.3. FAUNA 112
4.3.1. Evcil Hayvanlar 112
4.3.2. Kuşlar 112
4.3.3. Balıklar, Çeşitli Deniz Canlıları ve Bunun Etrafındaki Kelimeler 112
4.3.4. Yabani Hayvanlar 113
4.3.5. Sürüngenler 113
4.3.6. Kemirgenler 113
4.3.7. Amfibiler 113
4.3.8. Parazitler ve Böcekler 113
4.4. TIP VE SAĞLIK TERİMLERİ 114
4.4.1. İnsan 114
4.4.1.1. İnsan Uzuvları 114
4.4.1.2. Dış Görünüş 115
4.4.1.3. İnsan Hastalıkları 115
4.4.1.4. Vücut Kusurları 115
4.4.2. Hayvan 116
4.4.2.1. Hayvan Uzuvları 116
4.4.2.2. Hayvan Hastalıkları 116
4.4.3. Tedaviler ve İlaçlar 116
4.5. COĞRAFİK VE ZAMANSAL ADLANDIRMALAR 116
4.5.1. Coğrafi Unsurlar 116
4.5.2. Ülke ve Bölge Adları 117
4.5.2.1. Millet, Irk Adları 117
4.5.4. Zaman 117
4.5.4.1. Özel Adlandırmalar, Özel Günler 118
4.6. YAŞAMA DAİR KAVRAMLAR 119
4.6.1. Yiyecek-İçecekler 119

4.6.1.1. Yemiş 120
4.6.1.2. Baharat 120
4.6.1.3. Yağ 120
4.6.2. Giyim-Kuşama Dair Kavramlar 120
4.6.2.1. Giyecekler 120
4.6.2.2. Ayakkabı 121
4.6.2.3. Kozmetik Ürünleri ve Süsler 121
4.6.3. Çeşitli Tekstil Adlandırmaları ve Diğer Eşyalar 121
4.6.3.1. Kumaşlar, İşleme Kavramları 121
4.6.4. Eğlence ve Eğlenmeyle İlgili Kavramlar 122
4.6.4.1. Birlikte Oynanan Oyunlar ve Bunun Etrafındaki Terimler ve Kelimeler 122
4.6.5. Akraba Terminolojisi 122
4.7. ŞEHİR VE KÖY 123
4.7.1. Şehircilik, Yapılar, Yapı Unsurları ve Malzemeleri 123
4.7.2. Kamu ve Özel Binalar, Yapılar 123
4.7.3. İnşaat Malzemesi 124
4.7.4. Bina Bölümleri ve Küçük Boşluklar 124
4.8. ALETLER, EŞYALAR VE ARAÇLAR 124
4.8.1. Mobilya ve Ev Eşyaları 124
4.8.2. Mutfak Eşyaları, Kaplar 125
4.8.3. Okul ve Kırtasiye Malzemeleri 125
4.8.4. Savaş Aletleri ve Araçları 126
4.8.5. Ulaşım Araçları 126
4.8.6. Diğer Aletler/Eşyalar 126
4.9. TİCARİ VE MESLEKİ KAVRAMLAR 126
4.9.1. Ticari Kavramlar 126
4.9.2. Meslek Adları, Zanaatlar 127
4.9.3. Dükkân, Mekân vs. 128
4.9.4. Meslek Araç ve Gereçleri, Çeşitli Aletler 128
4.9.5. Para 128
4.10. ADLAR VE SOYUT KAVRAMLAR 128
4.11. FİİLLER VE FİİLLERLE İLİŞKİLİ SÖZCÜKLER 140
4.12. SİLAH VE ASKERÎ TERİMLER, UNVANLAR 143

4.12.1. Yakacak, Yanıcı, Patlayıcı Maddeler 143
4.13. HUKUKİ KAVRAMLAR 143
4.14. YÖNETİM-İDARE 144
4.14.1. İdari ve Siyasal Kavramlar 144
4.15. TARİH TERİMLERİ 144
4.16. EĞİTİM 144
4.17. DİNÎ TERMİNOLOJİ 144
4.18. BOYA, RENK VE KOKULAR 145
4.19. SAYI BİRİMLERİ, ÖLÇÜMLER, GEOMETRİK UNSURLAR 145
4.20. UNVANLAR, HİTAPLAR, LAKAPLAR, ADLANDIRMALAR 146
4.21. ÜNLEMLER 148
4.22. YER, YÖN 148
4.23. BAĞLAÇ, EDAT, ZARF, ZAMİR 148
V. BEŞİNCİ BÖLÜM 151
5. TRANSKRİPSİYONLU METİN 151
VI. ALTINCI BÖLÜM 325
6. METNİN ASLI 325
SONUÇ 420
KAYNAKÇA 426

SİMGELER VE KISALTMALAR

- : fiile gelen ek

+ : isme gelen ek

(….): bu anlamda kullanılır.

[….]: bu şekilde telaffuz edilir.

< ya da > : …+dan gelir

ağz. : Ağızlarda

Ar. : Arapça

bkz. : bakınız

Bul. : Bulgarca

E. A. T. : Eski Anadolu Türkçesi

E. T. : Eski Türkçe

Far. : Farsça

Kıpçak. : Kıpçakça

Moğ. : Moğolca

örn. : örneğin

s. : sayfa

T. T. : Türkiye Türkçesi

vb. : ve benzeri

vs. : vesaire

vd. : ve diğerleri

Yun. : Yunanca

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Vokaller 23
Tablo 2. Konsonantlar 23
Tablo 3. Sözlükteki Türkçe Kelimelerin Tematik Sınıflandırılması ve Sayı Değerleri... 104
Tablo 4. Tablo 3'teki Verilerin Yüzdelik Dağılımı... 108

GİRİŞ

"1855 Yılında Belgrad'da Yayınlanmış Bir Türkçe-Sırpça Sözlük Üzerine İnceleme (Tematik Sınıflandırma, Ses ve Şekil Bilgisi)" adlı çalışmanın amacı, 1855 yılında Belgrad'da Jeremija Obradović Karadžić tarafından hazırlanmış olan "Tursko-Srbskij Rečnik sa Razgovorima" adlı sözlüğü incelemek ve 19. yüzyılda Osmanlının Balkanlar coğrafyasından Sırpçadaki söz varlığını gözler önüne sermektir.

Bu çalışmada, Slav dillerinden Sırpça ile Altay dil ailesine mensup olan Türkçe arasındaki dilsel ilişkiler ile Türkçe kelimelerin Sırpçada uğramış olduğu fonolojik ve morfolojik değişmeler ile bu kelimelerin hangi alandan olduğunu gösterir nitelikte olan tematik sınıflandırılması üzerine çalışılmıştır.

Osmanlı Devleti zamanında 19. yüzyılda yazılan Türkçe metinlerin çoğu Arap harfli metinlerdi. Dolayısıyla bu dönemde yazılan Arap harfli metinler günümüzde olabildiğince rağbet görmüş ve bu metinler üzerine çok fazla sayıda çalışma yapılmıştır; fakat Türklerin yaklaşık altı asır ilişki hâlinde bulunduğu Balkanlar coğrafyasında yazılan Kiril harfli Türkçe metinler yeteri kadar ilgi görmemiş ve çalışılmamıştır. Bu alanda yeteri kadar araştırmanın yapılmamış olması ve yaklaşık 6 asırlık büyük bir zaman dilimi boyunca etkileşim hâlinde bulunmuş bu milletlere ait olan eserlerin incelenmemesi tarafımızca eksiklik olarak düşünülmüş ve çalışılmaya gerekli görülmüştür.

1371 yılında I. Murat'ın Lala Şahin Paşa komutasındaki Osmanlı ordusunu görevlendirmesi ile ilk fetihleri gerçekleşen ve bu tarihten itibaren kimi zaman savaşarak kimi zaman müttefik olarak kimi zaman da akrabalık kurarak devam eden Osmanlı-Sırp ilişkileri birçok alanda olduğu gibi dil alanında da birbirini etkilemiştir. Yaklaşık 6 asırlık bir etkileşim sonucunda, Türkçenin Sırpça ile olan dil ilişkilerini görebildiğimiz birçok metinle karşılaşmaktayız. İncelemek üzere seçtiğimiz "Tursko-Srbskij Rečnik sa Razgovorima" isimli sözlük de bu eserlerden bir tanesidir. Bu sözlüğün okuduğumuz nüshası Biblioteka Matice Srpske'nin 4202 numaralı nüshasıdır. Bu kurum, en eski Sırp dili kültürel-bilimsel kurumu ve dünyanın en eski Matica'sıdır. İncelemiş olduğumuz 4202 numaralı bu nüsha, 112 sayfadan oluşmaktadır. Eserin ilk 42 sayfasında Türkçe-Sırpça kelimelerin bulunduğu sözlük kısmı, 42-45. sayfalarında zamansal adlandırmalar (günler, aylar, vakit ifadeleri) ve sayma sayıları, 45 ila 96 sayfalarında konuşmalarla atasözleri ve deyimlerin olduğu "Mükâlemat/Razgovori" bölümü bulunmaktadır. 97. sayfadan itibaren eseri o dönem kimlerin satın aldığını gösteren "Beograd" başlıklı bölüm bulunmaktadır.

İncelemek üzere seçtiğimiz "Tursko-Srbskij Rečnik sa Razgovorima" isimli bu sözlük gerek Sırp dilindeki Türkçe kelimeler gerek 19. yüzyıla ait atasözleri ve deyimleri içermesi bakımından önem arz etmektedir. Biz, bu sözlük sayesinde

Türkçenin Sırpçadaki 19. yüzyıla ait söz varlığını, Türkçenin Sırpçaya hangi alanda kelimeler verdiğini, atasözleri ve deyimler bakımından Sırpçayı ne derece etkilediğini ve iki dilin birbiriyle olan etkileşimini gözler önüne sermeye çalıştık. Daha evvel belirttiğimiz üzere, bu alandaki eksiklik, 19. yüzyılda yazılmış Kiril harfli Türkçe metinlerin yeteri kadar incelenmemesi, bizi bu alanda çalışmaya sevk etmiştir. Bu çalışma, Türkçe ve Sırpça dil ilişkilerinin gösterilmesini ve o döneme ışık tutan kelimeler, atasözleri ve deyimler üzerinden Türkçenin Sırpçadaki söz varlığının tespit edilmesini amaçlayarak ardından gelecek çalışmalara katkı sağlamayı planlamaktadır.

Türkiye'deki Türkçe-Sırpça kaynaklarının yetersizliğini, bu çalışmayı hazırlarken bir kez daha görmüş olduk. Türkçenin Sırpça üzerindeki etkisini araştırırken zorluk çekmemiz de bundan kaynaklanmaktadır. Daha önce çalışılmayan "Tursko-Srbskij Rečnik sa Razgovorima" başlıklı bu sözlük gibi kenarda köşede araştırılmayı bekleyen belki de daha onlarca sözlük bulunmaktadır. Bu tür sözlüklerin çalışılmasının ne kadar önemli olduğunu, eserlerin yazılmış olduğu döneme ait kelimeler, atasözleri ve deyimler gibi çok önemli dil hazinelerini barındırmasından öğrenmiş olduk.

"1855 Yılında Belgrad'da Yayınlanmış Bir Türkçe-Sırpça Sözlük Üzerine İnceleme (Tematik Sınıflandırma, Ses ve Şekil Bilgisi)" başlıklı tez hazırlanırken Abidin Karasu'nun "*Tarihsel Süreç İçinde Balkan Dillerinin Türk Dili ve Kültürüyle İlişkisi (Sırpça-Makedonca Bulgarca)*" adlı doktora tezi yöntem olarak benimsenmiştir. Buna göre "Tursko-Srbskij Rečnik sa Razgovorima" adlı sözlüğün bir transkripsiyon alfabesi oluşturulmuş ve Kiril harfli yazılmış olan sözlük Latin harflerine aktarılmıştır. Sonrasında, Türkçeden alıntılanan kelimelerde meydana gelen ses ve şekil olayları incelenmiştir. Daha sonra Türkçeden Sırpçaya geçen kelimelerin hangi alanda olduğunu gösterecek nitelikte bir "Tematik Sınıflandırma" bölümü oluşturulmuştur. Bu bölümde, dillerin hangi alanda birbirleriyle daha çok etkileşim hâlinde olduğu, birbirlerine hangi alanda daha çok etki ettiği çözümlenmeye çalışılmıştır.

Sözlüğün dil incelemesi yapılırken metnin kendine bağlı kalınmış, kendine has bir inceleme yapılmıştır. Örneğin, Türkçeden Sırpçaya geçen kelimelerde daha önceden görülmeyen bir ses olayı metinde rastlanılmışsa gösterilmiştir. Aynısı tam tersi için de geçerlidir. Türkçeden Sırpçaya geçen kelimelerde olan bir ses olayı metinde yoksa gösterilmemiştir. Metnin transkripsiyonu yapılırken Kiril harflerinden olduğu gibi aktarılmıştır (Örn. metinde [ğ] okunması gereken /гх/ sesi, /gh/ şeklinde yazılmıştır). "Tematik Sınıflandırma" bölümü oluşturulurken Abidin Karasu'nun "*Tarihsel Süreç İçinde Balkan Dillerinin Türk Dili ve Kültürüyle İlişkisi (Sırpça-Makedonca Bulgarca)*" adlı doktora tezindeki sınıflandırma taslak olarak kullanılmış olup sözlüğün kendine has olacak şekilde sınıflandırma genişletilmiştir.

Metinde ağız özellikleri gösteren bazı Türkçe kelimeler okunurken birtakım güçlüklerle karşılaşılmış olup böyle durumlarda anlamlandırma bakımından metnin Sırpça kısımlarından faydalanılmıştır.

I. BİRİNCİ BÖLÜM

1. DİLLER ARASI ETKİLEŞİM

1.1. TÜRKÇENİN SIRPÇA ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

1.1.1. Sırpçanın Eski Türk Dili ve Osmanlı Türkçesiyle İlk Temasları

Türklerin Sırplarla olan ilişkileri Osmanlı İmparatorluğu'nun bölgede etkisini hissettirmesinden çok daha önce başlamıştır. Bu ilişkiler MS. 4. yüzyıla kadar dayanmaktadır. Melahat Pars bu ilişkiyi şöyle açıklar:

> *"Türkçenin Sırpça üzerindeki etkisi 378'den itibaren Balkan Yarımadası'na ve Sırbistan'a inen ve yerleşen Hun ve özellikle 558'den sonra Avar Türkleri'yle başladı; Bulgar, Oğuz, Peçenek, Kuman ve Osmanlı Türkleri'yle devam etti ve giderek arttı. Sırpçaya intikal eden Türkçe kelimelerin fazlası antroponimler, patronymler ve toponimlerdi. Osmanlı Türkleri Sırbistan'ı ve diğer Balkan bölgelerini fethettikleri zaman Türkçe konuşan yerlilere, Sırpçada ve diğer Balkan dillerinde kullanılan çok Türkçe kelimeye rastladılar. Bu yüzden Sırbistan'ın ve diğer Balkan topraklarının Türkleşmesi, diğer Osmanlı topraklarının Türkleşmesi'nden daha hızlı ve çabuk oldu."*[1]

Osmanlılar, Balkanlar'a geçtiğinde Sırp Devleti en parlak dönemini yaşıyordu (Stefan Duşan 1331-1355). Duşan'ın 1355'te ölümünden sonra Sırp Krallığı birçok küçük prensliğe ayrılmıştı. Bu durumu iyi değerlendiren Osmanlılar Sırp topraklarını fethetmeye başladılar.[2] 14. yüzyılda Balkanlar'a yerleşen Osmanlıların, Balkan coğrafyasındaki siyasi ve askerî etkisiyle birlikte, Türkçenin ve Türk kültürünün etkisi Sırpçada giderek artmıştır.[3] Fetihlerden önce başlayan dolaylı iletişim, fetihlerle birlikte doğrudan ve daha kapsamlı bir etkiye dönüşmüş,[4] Sırbistan ve diğer Balkan topraklarının daha hızlı Türkleşmesine yardımcı olmuştur.[5]

Osmanlı, kültür-uygarlık geleneğinin yanı sıra yeni kavram ve kelimeleri de beraberinde getirmiş, bu süreçte Türkçeden Sırpçaya binlerce kelime girmiştir.[6] 1878 Berlin Kongresi'ne kadar Osmanlı hâkimiyetinde kalan Sırbistan

[1] Melahat Pars, *Makedon ve Sırp Romanlarında Türkler ve Türk İzleri*. (Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2004), 17.
[2] Erhan Afyoncu, "Osmanlı İdaresinde Sırbistan". *Balkanlar El Kitabı, 1. Cilt: Tarih* (2017): 345-346.
[3] Zeliha Tuğuz, "Sırpçadaki Türkçe Sözcüklerin Türkçe Öğrenen Sırpça Konuşurlara Katkısı", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - Belleten*. C. 64. S. 1. (2016): 141.
[4] Fatih İyiyol ve Ahmet M. Kesmeci, "Balkan Dillerindeki Türkçe Kelimelerin Tanımlanması Problemi Üzerine Tespitler", *Journal of Turkish Studies, International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. C. 6. S. 4. (2011): 623.
[5] Tuğuz, "Sırpçadaki Türkçe Sözcüklerin Türkçe Öğrenen Sırpça Konuşurlara Katkısı", 141.
[6] Marija Đinđić, "Türkçe Sırpça Sözlüğün İki Dil ve Kültür Arasındaki Köprü Görevi", *II. Uluslarası Türk Dünyası Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri Kitabı*. C. 2. (2015): 38.

coğrafyasında Škaljić'in tespit ettiği yaklaşık 9 bin Türkçe kelimenin ve hâlihazırda çağdaş Sırp dilinde hâlâ çok sayıda Türkçe alıntı kelimenin bulunması, geçmişteki kültür temaslarının yoğunluğunu gözler önüne sermektedir.[7]

Bugün "Türkçe Verintiler Sözlüğü" adlı eserde gördüğümüz üzere Türkçeden en fazla kelimeyi Sırpçanın aldığı görülür. Türkçeden Sırpçaya aktarılan kelimelere 'turcizam' denir. Sırplar, Türkçe kanalıyla geçen yabancı kelimeleri de Türkçe olarak kabul etmişlerdir.[8] Bu, tartışmaya neden olsa da Balkanlar'da yaşayan halklar ve Batılı birçok dilci bu kelimelerin tamamını Türkçe olarak kabul etmiştir.

Tarih boyunca karışık etnik ve din yapısı olan Sırbistan'da birçok kültür yaşamış, İslam ve Hıristiyan dinleri çatışmıştır. Sırbistan'da bugün en çok Türk-İslam kültürü eser ve izlerine rastlanmaktadır. Ancak Sırplar, 1830, özellikle 1878 ve 1912'den sonra eserlerin ve izlerin çoğunu yok etmişlerdir. Orada yaşayan Türkler bugüne kadar gelebilen tahrip olmuş eserleri onarıp yeni eserler inşa etmişlerdir.[9]

1.1.2. Sırpçanın Türkçeden Temizlenmesi Hareketleri

Sultan Abdülaziz'in 1830 yılında Sırbistandaki şehirleri Prens Mihailo'ya bırakmasıyla Müslüman nüfus, kendisiyle birlikte kültürünü de peşine alarak bu toprakları terk etmeye başladı. Bu tarihten itibaren Sırpça kendisini Türkçeden arındırmaya başlamış, bu zamana kadar İngilizce kadar değerli olan Türkçe, artık Sırpçadan izlerini silmeye başlamıştır.[10]

Osmanlı kültürü ve etkisinden kurtulmak isteyen Sırplar, 19. yüzyılın ilk yarısından itibaren kendi dillerini Türkçe kelimelerden temizlemeye çalıştılar. Ünlü Sırp dilcisi Karaciç, 1818 yılında hazırlamış olduğu ilk Sırpça sözlüğün 1852'deki ikinci baskısında binlerce Türkçe kelimeyi sözlükten atmak isterken yerine 1700 yeni Türkçe kelimeyi sözlüğe eklemek zorunda kaldı. Sırbistan Bilimler ve Sanatlar Akademisi'nin de aralarında bulunduğu birçok Sırp dilcisi, leksikograf, şair ve yazarlar da Sırp dilini Türkçeden temizlemek istediler. Fakat bunun sonucunda kendi dillerinin Türkçesiz ne kadar fakir ve yetersiz olduğunu gördüler.[11]

Aynı konuya değinen Tuğuz da şu cümleleri sarf etmiştir:

> *"1878'de alevlenen milliyetçilik hareketleri 1912'de iyice büyümüş, dönem aydınları tarafından bilinçli bir şekilde Sırpçanın Türkçeden temizlenmesi faaliyetleri başlamıştır[1]. Bu "dil temizliği" çalışmaları esnasında Osmanlı ve buna bağlı olarak İslam kültürü dil unsurları da Sırpça sözlüklerden aydınlar*

---

[7] Hakan Yalap, "Türkçeden Sırpçaya Geçen Kelime ve Eklerle Bu Unsurların Sırplara Türkçe Öğretimindeki Katkısı", *Türklük Bilimi Araştırmaları.* (2016): 243.

[8] Günay Karaağaç, *Türkçe Verintiler Sözlüğü.* (Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2008), XLV.

[9] Pars, *Makedon ve Sırp Romanlarında Türkler ve Türk İzleri*, 16.

[10] M. Teodosijević, "Türkçe Alıntılar: Kültür Mirasımızın Dil Hazinesi", *Miras - Sırbistan'da Yaşayan Türk Kültür Unsurları.* (2016): 9.

[11] Pars, *Makedon ve Sırp Romanlarında Türkler ve Türk İzleri*, 20.

tarafından çıkartılmıştır. Halka inmeyen bu çalışmalar doğal olarak başarılı olamamış (Skok 1937: 38), edebî yazında yer almasa da sözlü ürünlerde Türkçe ve Türkçe aracılığıyla Sırpçaya geçmiş Arapça ve Farsça sözcükler yaşamaya devam etmiştir."[12]

Sırp dilini Türkçeden arındırma etkinliğinde Sırp aydınlarının arasında dolanan bir nükteyi Süreyya Yusuf şöyle aktarır:

> *"Sırp-Hırvat dilinin arılaşma etkinliği zamanında bir öğretmenin dersine gönderilen bir bakman:*
>
> — *Siz konuşmanızda "turcizam" (Türkçe sözcükler) kullanıyor musunuz? diye sormuş.*
>
> — *Jok burazeru (Hayır birader), öyle şey yapar mıyım hiç, diye başta kullandığı iki sözcüğün Türkçe olduğunu hiç sezmeden yanıtlamış öğretmen."*[13]

1.1.3. Türkçe Alıntıların Özellikleri

Zamanla Türkçe kelimelerin statüsü değişmiştir. Bugün Sırpçada, Türkçeden alınma Türk dili kökenli yaklaşık üç bin kelime kullanılıyor. Türkçe kelimeler, Sırpçanın kelime haznesinde hem aktif hem pasif bir rol üstlenmektedir. Artık kullanılmayan veyahut kullanımı sınırlı olan, güncelliğini yitirmiş, eskimiş Türkçe kelimeler *pasif*; günlük yaşamda kullanılmakta olan kelimeler *aktif* kelime haznesine girmektedir. Ana dili Sırpça olanlar, *bakar* (Tür. bakır), *boja* (Tür. boya), *čarapa* (Tür. çorap) gibi kelimelere yabancı bir dilden gelmiş kelimeler gözüyle bakmamaktadır.[14]

Sırpçayla Türkçe arasında sözlük alıntılarının yanı sıra deyimlik alıntılar da vardır. Bunlar da kullanım sıklıklarına göre eskimiş, pasif deyimler ve günlük dilde sıkça kullanılan aktif deyimler olarak ayrılabilir.[15] Kosava'da kullanılan Sırp-Hırvat atasözlerinde pek çok Türkçe söze rastlanmaktadır. Bunlar doğrudan Türkçeden alınmış atasözü ve deyimler olabileceği gibi, bir kısmı Türkçe bir kısmı Sırp-Hırvatçadan oluşan deyimler ve atasözleri de olabilir: *domacin je, ima vrata sas dva kanata* "ev sahibidir, iki kanatlı kapısı vardır". *Aga legnem, beg se dignem* "ağa yatarım, beğ kalkarım".[16]

---

[12] Tuğuz, "Sırpçadaki Türkçe Sözcüklerin Türkçe Öğrenen Sırpça Konuşurlara Katkısı", 141.

[13] Süreyya Yusuf, "Sırp-Hırvat Dilinde Türkçenin Etkisi ve Ivo Andriç'in Bir Öyküsünde Kullanılan Türkçe Sözcükler", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - Belleten*. S. 302. (1969): 287.

[14] Đinđić, "Türkçe Sırpça Sözlüğün İki Dil ve Kültür Arasındaki Köprü Görevi", 38-39.

[15] Ayrıntılı bilgi için bkz. Marija Đinđić, "Sırpçadaki Deyim Birimlerin Bileşeni Olarak Eski Türkçe Alıntılar", *VIII. Milletlerarası Türkoloji Kongresi (30 Eylül – 04 Ekim 2013 – İstanbul)*. (2014): 341-350.

[16] Karaağaç, *Türkçe Verintiler Sözlüğü,* XLVIII.

1.1.3.1. Sırpçadaki Türkçe Unsurlar

Yapı bakımından birbirinden farklı iki dil olan Türkçe (eklemeli) ve Sırpça (bükümlü) arasındaki dilsel etkileşim, yalnız sözlük ve kısmen morfoloji seviyesinde olmuştur. Bu etkileşim, Türkçe ödünç kelimeler ve melez ödünç kelimelerin türetildiği eklerin Sırpçaya girmesinden ibarettir. Sırpçadaki Türkçe alıntıları ifade etmek için "turcizmi" (türkizmalar) terimi kullanılır. Bu terimle, Türkçe vasıtasıyla Sırpçaya geçen (Arapça ve Farsça kelimeler başta olmak üzere, az sayıda da olsa Yunanca, Fransızca, İtalyanca vd.) kelimeler anlaşılmaktadır. [17] Sırpçadaki Türkçe gramerlik alıntılar *Türkçe Verintiler Sözlüğü*'nde şu şekilde sıralanmıştır:

Gramerlik Alıntılar[18]

Yapımlık Alıntılar

1. **-lık/-lik/-luk/-lük**
   Araç, yer ve meslek adları yapar. Sırpçada sadece **-luk** şeklinde kullanılır:
   čičekluk "çiçekleri koymaya yarayan kap"- čirakluk "çırak olma durumu".

   Sırpçanın kendi kelimelerine de getirilmektedir:
   kremenluk.

2. **-cı/-ci/-cu/-cü/-çı/-çi/-çu/-çü**
   Türkçenin meslek eki, Sırpçada **-džija/-džije/-cija/-čija/-ćija** şekillerinde kullanılır:
   đemidžije "gemici" - ćurčija "kürkçü".

3. **-lı/-li/-lu/-lü**
   Bir şeye sahip olanı veya bir yere ait olanı bildirir. Sırpçada **-lija/-lije/-li** biçimlerinde kullanılır:
   bahtlija "bahtı iyi olan, mutlu, talihli"- ćojlija "köylü".

4. **-sız/-siz/-suz/-süz:**
   Olumsuzluk yapar, Sırpçada sadece **-suz** şeklinde kullanılır:
   arsuz "utanması olmayan" - edepsuz "terbiyesiz".

5. **-cık/-cik/-cuk/-cük/-çık/-çik/-çuk/-çük**
   Küçültme ve sevgi ekidir. Sırpçada **-šica** ve **-čik** şeklinde kullanılmaktadır:
   hurmašica "küçük hurma ağacı" - dilčik "dilcik".

---

[17] M. Teodosijević, "Türkçe Alıntılar: Kültür Mirasımızın Dil Hazinesi", *9*.
[18] Bu kısım *Türkçe Verintiler Sözlüğü* (s.XLIV-XLVIII)'nden alınmıştır.

6. **-la-ma/-le-me**
   Sırpçada sadece **-la-ma** şeklinde kullanılmaktadır:
   đuzlema "gözlemek işi" - ešlama "işleme işi".
7. **-ıcı/-ici/-ucu/-ücü**
   Fiillerden meskek adı yapar. Sırpçada **-jedžja** biçiminde kullanılmaktadır:
   binjedžja "binen, ata iyi binen kimse".

8. **-tı/-ti/-tu/-tü**
   Fiilden isim yapma ekidir. Sırpçada sadece **-tija** biçiminde kullanılmaktadır:
   đezintija / đezentija "uzak olmayan bir yere yapılan gezi.

9. **- ćar/- ćer**
   Türkçe Farsçadan aldığı bu eki Sırpçaya da taşımıştır:
   hilećar "hileci" - zulumćar "eziyet eden".

   Sırpçanın kendi kelimelerine de eklenmiştir:
   poganćer.

Çekimlik Alıntılar

1. **Fiilleştirmeler**
   Türkçeden Sırpçaya geçmiş isim ve fiil kökleri Sırpçanın **-isati/-ovati/-ti** ekleriyle fiilleştirilebilir:
   anla-isati "anlamak" - begen-isati "beğenmek",
   ašik-ovati "âşık olmak" - bečar-ovati "bekâr yaşamak",
   jasačiti "yasaklamak" - paćiti "temizlemek".

2. **Birleşik Fiiller**
   Türkçeden Sırpçaya geçen kelimelere Sırpçanın yardımcı fiilleri **biti** "olmak", **činiti** "yapmak", "**ućiniti** "yapılmak", **doći** "getirmek" getirilerek birleşik fiiller yapılmaktadır:
   helać biti "helak olmak" - pišman biti "pişman olmak",
   azab činiti "azap vermek" - bihuzur činiti "huzursuz etmek",
   asi se ućiniti "çileden çıkarılmak" - tobe doći "tövbe etmek".

3. **Birleşik Sözler**
   Bir kelimesi Türkçe, diğer kelimesi Sırpça olan birleşik sözler de yapılmaktadır:
   aligrah, habernósa, maščot, kozbaša.

4. **Deyimlik Alıntılar**
   Doğrudan Türkçeden alınmış atasözü ve deyimler olabileceği gibi, bir kısmı Türkçe bir kısmı Sırp-Hırvatçadan oluşan deyimler ve atasözleri de olabilir:

domacin je, ima vrata sas dva kanata "ev sahibidir, iki kanatlı kapısı vardır".
Aga legnem, beg se dignem "ağa yatarım, beğ kalkarım".

1.1.4. Fonetik Etki

Standart Türkçede 8 ünlü harf (a, e, ı, i, o, ö, u, ü) bulunmasına rağmen, Sırpçada 5 ünlü harf (a, e, i, o, u) bulunmaktadır. Türkçedeki /ı/, /ö/ ve /ü/ vokalleri Sırpçada yoktur.[19] Bu durumda, Türkçe kelimeler alıntılanırken belirli ses değişikliklerine uğramışlardır. Bu değişmeler çalışmanın üçüncü bölümünde incelenmiştir; bu sebeple ayrıca burada anlatılmayacaktır.

Vokaller

Tablo 1. Vokaller

Türkçe	a	e	ı	i	o	ö	u	ü
Sırpça	a	e	-	i	o	-	u	-

Konsonantlar

Tablo 2. Konsonantlar

Türkçe	**Sırpça**
b	b
c	dž
-[20]	c
ç	č
-	ć
d	d
-	đ
f	f
g	g
ğ	-
h	h
j	ž
k	k
l	l
-	lj
m	m
n	n
-	nj

[19] Karasu, Abidin. "Tarihsel Süreç İçinde Balkan Dillerinin Türk Dili ve Kültürüyle İlişkisi (Sırpça, Makedonca, Bulgarca)" (Yayımlanmamış doktora tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi, 2014), 159.
[20] Standart Türkçede olmasa da ağızlarda bu ses /ts/ olarak vardır.

p	p
r	r
s	s
ş	š
t	t
v	v
y	j
z	z

1.2. TÜRKÇE-SIRPÇA SÖZLÜKLER

Türkçe-Sırpça hazırlanan başlıca sözlükler şunlardır:

1. Bunlardan ilki, bu çalışmanın da konusu olan **Jeremija Obradović Karadžić** tarafından 1855 yılında Belgrad'da yayınlanan "Konuşmalarla Türkçe-Sırpça Sözlük"tür. Kiril harfleriyle yazılan ve 96 sayfadan oluşan bu sözlük iki bölümden ("Sözlük" ve "Mükâlemat") oluşmaktadır.

2. **Ilija K. Anđelković Stružanin** tarafından hazırlanan ve 1861 yılında Zemun'da yayınlanan 6 dilli "Sırpça, Almanca, Yunanca, Türkçe, Fransızca ve İtalyanca Konuşmaları" (*Разговори. Српски, немачки, грчки, турски, француски и талијански*) adlı 98 sayfalık bir sözlük bulunmaktadır.

3. **Đorđe/Đorđije M. Puljevski**'nin 1816-1895 yılları arasında yazdığı "Dört Dilli Sözlük. I. Sırpça-Arnavutça, II. Toskça-Arnavutça III. Türkçe, IV Yunanca" (*I. Српско -Аллбански II. Арбански-Арнаутски ; III. Турски ; IV. Грчки*), Belgrad'da, 1873 yılında basılmıştır.

4. **Luka K. Marinković** tarafından hazırlanıp 1882 yılında Berlin'de basılan "Farsça, Arapça. Türkçe ve Sırpça" (*Vocabulaire Mots Persans, Arabes et Turcs. Introduits dans la Langue Serbe avec un Expose de la Litterature Serbe*) başlıklı bir sözlük de bulunmaktadır.

5. **Aleksa J. Popović-Sarajlija** tarafından 1899 yılında Sırpça-Türkçe ve Türkçe-Sırpça bir sözlük hazırlanmıştır. 349 sayfadan oluşan bu sözlük, iki sütun hâlinde düzenlenmiş olup yaklaşık 14 bin kelime içermektedir.
   [Popović-Sarajlija, Aleksa J. (1899). Rečnik srpsko-turski i tursko-srpski. Beograd.]

6. 19. yüzyılda yazılmış **L. Simonović**'in hazırladığı ufak bir Sırpça-Türkçe sözlük de bulunmaktadır.
   [Simonović, L. (1899). Mali srpsko-turski rečnik. Beograd.]

7. **Škaljić**'in "Turcizmi u srpskohrvatskom jeziku (Sırpça-Hırvatçataki Türkizmler)" adlı eseri bugün Sırp-Hırvat dilindeki en geniş ve kapsamlı Türkizmler sözlüğüdür. Sözlüğün 1985'teki baskısında Sırp-Hırvat dilinde 8742 Türkçe kelime varlığı tespit edilmiştir.
   [Škaljić, A. (1966). Turcizmi u Srpskohrvatskom Jeziku. Saraybosna: Svjetlost.]

8. **Popović**'in 1884 yılında "Dilimizdeki Türkçe ve Diğer Şark Kelimeleri, Büyük Sırpça Kamus İnşaası" adlı eseri bulunmaktadır.
[Поповић, Ђ. (1884). Турске и Друге Источанске Речи у Нашем Језику, (Građaja veliki srpski recnik). Beograd: Glasnik Srpkog Uēenog Društva (knjiga 59). 275.]

9. **Derviş M. Korkut**'un "On yedinci yüzyıldan Bilinmeyen bir Müellifin Türkçe-SırpHırvatça Sözlüğü" başlıklı eseri bulunmaktadır.
[Korkut, D. M. (1970). Tursko-srpskohrvatski rjecnik nepoznatog autora iz XVII stoljeća. Prilozi za orijentalnu filologiju, 16-17, Sarajevo, 135-182.]

10. **Kurteş Aguşi**'nin hazırlamış olduğu bir sözlük de bulunmaktadır.
[Aguşi, K. (1987). Türkçe-Sırpça ve Sırpça-Türkçe Sözlük. İstanbul: Tekin Yay.]

11. **Türk Dil Kurumu**nun öncülüğünde önemli bir Türkçe-Sırpça sözlük çalışması yapılmıştır. 1997 yılında yayımlanan bu sözlük 36 bin kelime içermektedir. [Đinđić, S. Teodosijević, M. Tanasković D. (1997). Türkçe-Sırpça Sözlük. Türk Dil Kurumu: Ankara.]

21. yüzyıldaki çalışmalar ise şunlardır:

12. **Enes Tuna** ve **Sanita Lisica** tarafından hazırlanan "Türkçe-Sırpça Sözlük".
[Tuna, E. Lisica, S. (2005). Turski rečnik tursko-srpski i srpsko-turski. Beograd: Jasen.]

13. **Şakir Bayhan** tarafından hazırlanan bir sözlük de bulunmaktadır.
[Bayhan, Şakir (2010). Sırpça Sözlük (Sırpça-Türkçe, Türkçe-Sırpça), Ankara: Birleşik Yayınevi.]

14. Son olarak, **Marija Đinđić** tarafından hazırlanan "Yeni Türkçe-Sırpça Sözlük", Türk Dil Kurumunun yayımlamış olduğu ikinci Türkçe-Sırpça sözlüğüdür. 1996 yılında yayımlanan sözlüğün genişletilmiş hâlidir. Çağdaş Türk dilinin 51000 kelimesi derlenmiş ve işlenmiştir.
[Đınđıć, M. (2014/1). Yeni Türkçe-Sırpça Sözlük. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.]

Sırp-Hırvatça'daki Türkçe alıntılar ayrıca Bosna, Hırvatistan ve Makedonya'da da işlenmiştir. Sırp-Hırvatçanın bütün söz varlığını bir araya getiren sözlükler şunlardır[21]:

1. **JAZU**'nun (Yugoslavya Bilim ve Sanatlar Akademisi) yayınladığı Rečnik hrvatskog ili srpskog jezika (Hırvat ya da Sırp Dili Sözlük),

2. Türkçe alıntının işlendiği Rečnik srpskohrvatskoga književnog jezika Matice Srpske (Matica Srpska'nın Sırpça-Hırvatça Edebî Dil Sözlüğü),

3. Yayını daha devam eden Rečnik srpskohrvatskog književnog i narodnog jezika **SANU** (Sırbistan Bilimler ve Sanatlar Akademisi'nin "Sırpça-Hırvatça Edebî ve Halk Dili Sözlüğü").

4. En son Türkçe alıntılar sözlüğü 2009 yılında yayınlanan **Dr. Đorđe Otašević**'in Rečnik turcizama'dır. İçinde 2999 Türkçe alıntı ihtiva eder.

1.3. TÜRKÇE-SIRPÇA ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR

Son yıllarda Türkçe-Sırpça üzerine yapılan çalışmalar şunlardır:

- **Melahat Pars**, *Makedon ve Sırp Romanlarında Türkler ve Türk İzleri*. (Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2004).

- **Marija Đinđić**, "Sırpçadaki Deyim Birimlerin Bileşeni Olarak Eski Türkçe Alıntılar", *VIII. Milletlerarası Türkoloji Kongresi (30 Eylül – 04 Ekim 2013 – İstanbul)*. (2014).

- **Marija Đinđić**, "Türkçe Sırpça Sözlüğün İki Dil ve Kültür Arasındaki Köprü Görevi", II. Uluslarası Türk Dünyası Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri Kitabı. C. 2. (2015).

- **Teodosijević, Mirjana**. "Türkçe Alıntılar: Kültür Mirasımızın Dil Hazinesi", *Miras - Sırbistan'da Yaşayan Türk Kültür Unsurları*. 2016: 9-25.

- **Teodosijević, Mirjana**. Türkçe – Sırpça ve Sırpça – Türkçe Sözlük Çalışmaları, *Journal of Language Education and Teaching. 1st International Symposium on Language&Teaching*. Special Issue, (2015): 1753-1760.

[21] Teodosijević, "Türkçe Alıntılar: Kültür Mirasımızın Dil Hazinesi", 12-13.

- **Zeliha Tuğuz**, "Sırpçadaki Türkçe Sözcüklerin Türkçe Öğrenen Sırpça Konuşurlara Katkısı", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - Belleten*. C. 64. S. 1. (2016).
- **Hakan Yalap**, "Türkçeden Sırpçaya Geçen Kelime ve Eklerle Bu Unsurların Sırplara Türkçe Öğretimindeki Katkısı", *Türklük Bilimi Araştırmaları*. (2016).

Türkçe-Sırpça üzerine yapılan Yüksek Lisans ve Doktora tezleri şunlardır:

- (2005), **Miloje Despic**, Bilgi Yapısı Açısından Türkçe ile Sırpçanın Dil Öğretimi Amaçlı Karşılaştırması. (*Yüksek Lisans Tezi*).
- (2005), **Senka İvoşeviç**, Sırpça ve Türkçe Ses Dizgilerinin Karşılaştırılması-Sırpların Türkçe Sesletiminde Karşılaştıkları Güçler. (*Yüksek Lisans Tezi*).
- (2011), **Senka İvoşeviç**, Bürün, Bilgi Yapısı ve Sözcük Dizilişi Etkileşimi: Türkçe-Sırpça Örneği. *(Doktora Tezi).*
- (2014), **Abidin Karasu**, Tarihsel Süreç İçinde Balkan Dillerinin Türk Dili ve Kültürüyle İlişkisi (Sırpça-Makedonca-Bulgarca). (*Doktora Tezi*).
- (2016), **Katarina Filipic**, Boşnakça, Hırvatça ve Sırpçaya Türkçe Vasıtasıyla Geçen Arapça ve Farsça Kelimelerin Ses, Şekil ve Anlam Bakımından İncelenmesi. (*Yüksek Lisans Tezi*).
- (2016), **Viktorija Anusic**, Türkçede Geniş Zaman Kullanımı ve Sırpçada Veriliş Biçimleri. (*Yüksek Lisans Tezi*).
- (2020), **Hasan Furkan Polat**, Sırpça, Hırvatça, Boşnakça-Türkçe Sesteş Kelimeler. (*Yüksek Lisans Tezi*).
- (2022), **Maja Milosavljevic**, Yabancı Dil Olarak Türkçe ve Sırpçanın Öğretimine Yönelik Hazırlanmış Ders Kitaplarındaki Kültürel Unsurların Karşılaştırmalı İncelenmesi. (*Yüksek Lisans Tezi*).

1.4. KONUŞMALARLA TÜRKÇE - SIRPÇA SÖZLÜK

1.4.1. Sözlük Hakkında

Balkan Yarımadası'nda 1371-1912 yılları arasındaki yüzlerce yıllık Osmanlı hâkimiyetinden sonra binlerce Türk kültür eseri kalmıştı. Ekonomik, kültürel, sosyal ve siyasi yaşamda Türk kültürünün etkisi kendini göstermiştir. Diliyle, giyim-kuşamıyla, mimarisiyle, sanatıyla ve zanaatıyla Türkler Sırplar'ı etkilemişti.

Yıllarca Osmanlı kültürü ve etkisi altında kalan Sırplar, 19. yüzyılın başlarından itibaren Türklerin (Osmanlının) etkisinden kurtulmaya çalışmış, bunu yaparken de birçok mimari yapıya zarar vermişlerdi. Türklerin etkisinden kurtulmak istemeleri sadece bununla kalmamış, Sırp dilinin Türk dilinden temizlenmesi çalışmalarına da başlanmıştı.

1855 yılında yayınlanan incelediğimiz bu çalışmada herhangi bir ön söz veyahut yazılma amacına dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Buna rağmen, metinden anladığımız kadarıyla söyleyecek olursak Türkçeye önem verilmiş, hatta Türkçe öğrenmenin önemi şu cümlelerle vurgulanmıştır:

— "*Ne mütlü sana ḱi bukadar dil bilirsen.*
— *Allah versin senda eyrenesin.*
— *Anları belmeḱ peḱ ĺazımdır.*
— *Ǵerçeḱ seylersin anun için rica ideriz ḱi bize nemtse türḱçe eyredesin*"[22]

Konuşmanın biraz daha ilerleyen bölümünde Türkçe öğrenmenin/konuşmanın o kadar da zor olmadığından bahsedilir: "*Korkma türḱçe, nemtse seylemeḱ okadar ǵüç deyil*".[23]

Jeremija Obradović Karadžić tarafından Kiril harfleriyle hazırlanan sözlüğün orijinal ismi "Турско-Србскій Рѣчникъ съ Разговорима (Konuşmalarla Türkçe-Sırpça Sözlük)'dır. Sözlük 1855 yılında Belgrad'da basılmıştır. 96 sayfalık bu çalışmayı üç kısımda inceleyecek olursak 3-42 (39 sayfa) sayfalarından oluşan iki sütunlu "Sözlük" bölümünde Kiril harfleriyle yazılmış 2141 Türkçe kelime maddesi bulunmaktadır. 42-45 (3 sayfa) sayfalarından oluşan bölümde, zamansal adlandırmalar (vakitler, haftanın günleri ve aylar) ve sayma sayıları bulunmaktadır. Karşılıklı söyleşmelerin bulunduğu çalışmanın son kısmını oluşturan "Mükâlemat" bölümü, 45-96 (51 sayfa) sayfaları arasında bulunmakta ve 23 bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın bütün bölümlerinde Kiril harfleriyle yazılmış Türkçe kelimelerin ve cümlelerin hemen ardından Sırpça karşılıkları verilmiştir.

Çalışmanın birinci kısmını oluşturan 39 sayfalık "Sözlük" bölümündeki 2141 Türkçe maddede, Farsça ve Arapça kelimeleri de Türkçeden saydıkları için, Türkçe

[22] Jeremiom O. Karadžic□em, *Tursko-Srbskij Rečnik sa Razgovorima*. (Belgrad: 1855), 51.
[23] Karadžic□em, *Tursko-Srbskij Rečnik sa Razgovorima, 52.*

kelimelerin yanında Farsça ve Arapça kelimeler de bulunmaktadır. Bu kelimeler sıklıkla Türkçedeki hâlleriyle değil, Farsçadaki ve Arapçadaki hâlleriyle yazılmıştır. Bu bölümdeki 2141 maddenin her biri ayrı bir kelimeyi ifade etmemektedir. Kimi zaman bir kelimenin söyleyişte veya yazılışta farklı varyantları (örn. *duyarım*, *duyerım; офке [ofke], юфке [üfke]*) kimi zaman da bir kelimenin yüklem olmuş hâli (örn. *ayartmak*, *ayardırım*) ayrı ayrı maddeler şeklinde verilmiştir.

İkinci kısım, 3 sayfadan oluşmaktadır. Bu bölümde, vakitler, gün adları, mevsim adları ve sayma sayıları nın Türkçe ve Sırpça karşılıkları verilmiştir.

Son kısım olan "Mükâlemat" bölümü 51 sayfa ve 23 bölümden oluşmaktadır. Bu bölümde, birinci bölümdeki kelimelerin haricinde yeni kelimeler, deyimler, atasözleri ve günlük konuşmalar bulunmaktadır.

Bir sorunun farklı soruluş biçimleri (*Ḱeyfiniz eyi mi; nasılsınız sultanım? Mizaçi şerifiniz nasıldır*) veya sorulara verilebilecek çeşitli cevapların (*Bu ǵün yaghmur yaghmaz. Yaghmur yaghmagha başladı; yaghmur ḱesildi*) burada ayrıntılı bir şekilde yazılması aslında çalışmanın amacını da ortaya koymaktadır. Türkçeyi öğretmek için yazılan bu çalışmada çok sayıda atasözü, deyim ve kalıp ifadeye rastlanmaktadır. Bu kısımdaki 22. bölüm (s.93-94) tamamen atasözlerine ayrılmıştır. Bunlardan birkaçını şöyle verelim:

> "*Okumaktan bi haber olan, yonulmadık agaca benzer.*
>
> *Eylik işle de denize at.*
>
> *Eger istersen sana ikram etsinler, sende başkalarına ikram itmekte olasın.*
>
> *Kurular yanında yaşlarda yanar.*
>
> *Garga kuşu, garganın gözünü çikarmaz.*
>
> *Süküt ideni, defn iderler*".[24]

1-3. bölümler karşılıklı konuşmaların olduğu hasbihâl bölümleridir. Günlük konuşmalara ait kalıp ifadeler bolca kullanılmıştır. 4. bölüm "Türkçe öğrenmek" konusu üzerinedir. 5. bölüm havaya ait ifadelere; 6. bölüm mektup ve posta ile ilgili ifadelere; 7. bölüm hizmetkâr, sultan ve ağaların konuşmaları ile seyir ve gezilecek yer ifadelerine; 8. bölüm hizmetkâr, sultan ve terzinin konuşmalarına ve giysi terimlerine; 9. bölüm bir tüccarla bir çelebinin ceket üzerine pazarlaşmalarına; 10. bölüm baş ağrısı üzerine iki kişinin konuşmalarına; 11. bölüm altın alışverişi yapan bir kişinin sarrafla konuşmalarına; 12. bölüm hizmetkârla sultanın konuşmalarına ve giysi terimlerine; 13. bölüm iki kişinin Avrupalı bir tüccar hakkında konuşmaları ile silah ve askerî terimlere; 14. bölüm konaklamak için meyhaneye giden bir

[24] Karadžic□em, *Tursko-Srbskij Rečnik sa Razgovorima,* 93.

adamın meyhaneci ile konuşmalarına ve yiyecek-içecek üzerine kelimelere; 15. bölüm İstanbul'a seyahat eden iki kişinin karşılıklı ve arabacı ile konuşmaları ile geçilen yerlere ve seyahat ifadelerine; 16. bölüm hasta bir adamla hekimin konuşmalarına ve hastalık ifadelerine; 17. bölüm ava çıkan iki kişinin konuşmalarına; 18. bölüm yer, yön, mekân bildiren ifadelerin bulunduğu konuşmalara; 19. bölüm kâğıt oyunları ile ilgili ifadelerin yer aldığı konuşmalara; 20. bölüm Sultan'a methiyeler ve övgüler ile kalıplaşmış ifadelere ve deyimlerin yer aldığı konuşmalara; 21. bölüm Allah'ın Dünya'yı 7 günde yaratmasına, ilk insan Hz. Adem ve Hz. Havva'yı nasıl yarattığına ve onların ne sebepten Cennet'ten kovulduklarını anlatan konuşmalara; 22. bölüm atasözlerine; 23. ve son bölüm ise 10 Emir'e ayrılmıştır.

1.4.2. Sözlüğün Yazarı

Jeremija Obradović Karadžić, 1814 yılında Podrinje'de doğdu. Karadžić, kitapçı, yayıncı, şair, halk sanatı koleksiyoncusu ve ilk Sırp kolportördü. Yayınladığı bazı eserlerde kendisinden "ara sıra şair", bazılarında ise "Sırp şair", "Sırp ulusal şairi" olarak bahsetti. Genç yaşta kör olduğu için halk arasında "Kör Jeremija" olarak anılıyordu. Mala Enciklopedija Prosvete (Küçük Eğitim Ansikolpedisi)'de Vuk Stefanović Karadžić ile akraba olduğu bilgisi yer almaktadır.

Sırpların Macarlarla olan savaşını anlatan, önce kemanla söylediği, ardından yayınlayıp sattığı bir şiiri söyleyerek ün kazandı. "Bir çubuğa yaslanmış gezici bir kitapçı" olarak Belgrad sokaklarında sıradan halk için kitaplar taşır, sık sık Belgrad dışına çıkıp bir araba dolusu kitapla yer yer gezer, edebî yükünü yöre halkının zevkine göre ayarlardı.

1849'da Macar isyanı için yazdığı "Kör Eremia Obradović Karadžić'in Şiiri" ile yayın hayatına başladı. Bu şiirin ikinci kitabı 1851'de "Erken Menekşe" adıyla yayınlandı. Aynı yıl "Güzel Çiçek" kitabını ve 1852'de "Knićanka" adlı kahramanlık şiirini yayınladı. Ertesi yıl "Ebedî Takvim ve Sanovnik" ve "Karadağ Köşkü veya Karadağ ile Türkler arasındaki savaşın başlangıcı hakkında bir şiir"i yayınladı. Jeremija, şiirsel kompozisyona dikkat etmeden duygu ve düşüncelerini herkesin anlayabileceği bir dille mısralara dökmüştür. 1853'te söylenen şiirlerin bir tür antolojisi olan "Pesmarica"yı ve ertesi yıl bu antolojinin 301 şiirden oluşan yeni bir baskısını yayınladı.

Belgrad'ın bombalanmasından dolayı, 1862'de "EO Karadžić, doğal şair" adıyla 12 şiirlik "Ölüm ya da adalet, Belgrad'ın bombalanması"nı yayınladı. 1866'da Takovo Ayaklanması'nın ellinci yıldönümü kutlamalarının ardından "Prens Miloš Ayaklanmasının Ellinci Yıldönümü" başlığı altında gazete haberlerini topladığı bir kitapçık yayınladı. 1876-1878 savaşlarından önce kendisini "Sırp ulusal şairi" olarak ilan etti. Hersek İsyanı hakkında, 1875'te "Sırp şair Jeremija Obradović Karadžić", "Hersek-Bosna Ayaklanması, Özgürlük ya da Ölüm" şiirini yayınladı. 1876'da

“Sırp Liberalleri ve Hersek-Bosnalı Kahramanlara Şiirler, Yaşam ya da Ölüm”ü yayınladı. Ayrıca düzenli olarak takvimler yayınlıyor ve daha fazla okuyucuya sahip olmak için bu kitapçıkların adlarını sık sık değiştiriyordu. Hepsinin isimleri bilinmemekle birlikte, 1855 yılından itibaren “Zorica” takvimini yayınladığı bilinmektedir. 1864'te “Erak” ve “Petak, Sırp Ulusal Takvimi” ve 1866’da “Ljubić”, 1867’de “Takovac”ı yayınlandı.

1864'te Blind Jeremija’nın “The Oracle or the Witch” kitabını bastı. Hersek’teki isyandan sonra Toma Vukotić’in “Prenses Darinka ve Mirko Vojvoda” (1863) dizelerini, Türklerin Sırp şehirlerinden ayrılmasının ardından Vasilij Stefanović’in “Sırp villası ve Türk uktača veya Užičanka” adlı şiirini (1867) yayınladı. 1854’te Vujić’in “Oštroumna dodomilnija Bertolda” çevirisini bastırdığı da bilinmektedir. Gavrilo Kovačević'in “Adelaide, Alpine Shepherdess” (1854 ve 1873) adlı eserini ve “Kosova Tarlasında Korkunç Savaş” (1856) şiirini iki kez yeniden bastı.

1854’te efsanelerin halk ozanı Vićenti Rakić’in “Kutsal Kudüs Şehri’nin Son Yıkımı ve Konstantinopolis’in Fethi” adlı eserini ve 1856’da “İbrahim’in Kurban Edilmesi”ni yayınladı. Ayrıca Milovan Vidaković’in “Ivo Zagorica’nın neşeli sarayındaki aşk sahnesi”nin yanı sıra P. Roža Mihailović’in (1864) “Haçlılar veya Filistin’deki askerî harekat, bir tiyatro oyunu”nu yeniden bastı. 1865’te Draganović’in “Cook” ve “Telemache” adlı eserlerini yayınladı. Jeremija ayrıca Evstati Mihailović’in “İntikam ve Kader veya Dragomir, Trebinje Valisi” (1865) adlı romanını yeniden bastı ve 1867’de Njegoš’un “Dağ Çelengi”ni de yayınladı.

Büyük Vuk Karadžić’in kuzeni Jeremija, yaşlanana kadar kitapçı-paketleyici, “basılı mektupların teslimatçısı” olarak çalıştı ve artık bunu yapamayacak hâle geldiğinde, 1880’de Ulusal Meclis’e seslendi ve bir kamu çalışanı olarak kendisine biraz destek verilmesini istedi. Meclis üyeleri, Jeremija’nın halkın desteğini tamamen hak ettiğine ikna oldukları için talebi kabul edildi. Jeremija O. Karadžić’e devlet kasasından destek ödenmesi kararı, dönemin Eğitim Bakanı Stojan Novaković tarafından imzalandı. Jeremija Obradović Karadžić, 1888 yılında Belgrad’da öldü.[25]

[25] Daha detaylı bilgi için bkz. Živana Vojinović. *Prvi Srpski Kolporter: Svetlosti Slepog Jeremije*. Erişim Tarihi: 11 Temmuz 2023, <https://odknjigedoduse.com/2014/06/06/prvi-srpski-kolporter-svetlosti-slepog-jeremije/>.

II. İKİNCİ BÖLÜM

2. METNİN İMLA ÖZELLİKLERİ

2.1. Ünlülerin Yazılışı

2.1.1. /a/ Ses Biriminin Yazılışı

Metinde /a/ ses biriminin ön, iç ve son hecelerde yazılışı için **А – а ve Я - я** harfleri kullanılmıştır.

ya hecesi iki şekilli olarak **Я – я** ve **Ia** harfleriyle gösterilmiştir.

Ön ses:

Алтън [altın] [4]

Амел [amel] [4]

Гіоз **я**ш [göz yaş] [10]

İç ses:

Ад**а**лет [adalet] [3]

Акр**а**ба [akraba] [3]

Базирг**я**н [bazirgan] [6]

Son ses:

Авар**а** [avara] [3]

Айв**а** [aiva] [3]

Імл**я** [imla] [17]

ya hecesinin **я** harfi ile gösterildiği kelimeler:

Ягмур [yagmur] [6]

Ді**я**р [diyar] [12]

Ехті**я**рлък [ehtiyarlık] [14]

Сі**я**х [siyah] [19]

Къ**я**мет [kıyamet] [23]

си**я**нет [siyanet] [37]

Х**я**р [hyar] < Hıyar [38]

Алма**я**сън [almayasın] [4]

ya hecesinin **Ia – ia** harfi ile gösterildiği kelimeler:

Iaбанџ [yabanc] [16]

Iaз [yaz] < Yaz [16]

Iaрадан [yaradan] [16]

Iaнак [yanak] [16]

Iaр ђеџе [yar ǵece] [16]

2.1.2. /e/ Ses Biriminin Yazılışı

Metinde /e/ ses biriminin ön, iç ve son hecelerde yazılışı için **Е – е**, **Є – є** ve **ѣ** harfleri kullanılmıştır. **ye** hecesini karşılamak için **Є – є** ve **ѣ** harfleri kullanılmıştır.

Ön ses:

Егер [eger] [13]

Емін [emin] [13]

Єєр [eyer] [66]

Єт [et] [24]

Ємрюнюз [emrünüz] [45]

İç ses:

Бад**е**м [badem] [6]

Еф**е**нди [efendi] [14]

Son ses:

Бахч**е** [bahçe] [6]

Ендиш**е** [endişe] [14]

Сиħħ**ѣ** [sikḱe] [64]

ye hecesinin **Є – є** harfi ile gösterildiği kelimeler:

Сапа-**є**р [sapa-yer] [31]

Кара-џı**є**р [kara-cıyer] [19]

Харманi**є** [harmaniye] [37]

Ђе**є**рлер [ǵeyerler] [60]

єрли **є**ринџе [yerli yerince] [66]

ye hecesinin **ѣ** harfi ile gösterildiği kelimeler:

Арз (**ѣ**р) [arz (yer)] [4]

Гезеџек-**ѣ**р [gezecek-yer] [9]

ѣр-юзюнюн [yer-yüzünün] [91]

iолме**ѣ**џенлер [ölmeyecenler] [91]

ѣ harfi Sırpça metinde /je/ olarak okunmaktadır. Metnin Türkçe kısmında sadece bir kelimede /ce/ şeklinde okunmuştur:

Мойсi**ѣ** [moysice] [94].

2.1.3. /ı/ Ses Biriminin Yazılışı

Metinde /ı/ ses biriminin ön, iç ve son hecelerde yazılışı için **ъ** harfi kullanılmıştır. Son seste çoğunlukla ses değeri yoktur ve (ʹ) işareti ile gösterilir.

Ön ses:

Ъсмарладак [ısmarladak] [45]

Ъсмарламъшъдъм [ısmarlamışıdım] [65]

İç ses:

Къш [kış] [74]

Султанъм [sultanım] [59]

Ілдъз [ildız] [16]

Son ses:

Дахъ [dahı] [74]

Ћирацъ [kiracı] [81]

Каръ [karı] [20]

2.1.4. /i/ Ses Biriminin Yazılışı

Metinde /i/ ses biriminin ön, iç ve son hecelerde yazılışı için **И - и** ve **I - i** harfleri kullanılmıştır.

Ön ses:

Иззет [izzet] [15]

Ігіть [igit′] [16]

Іплик [iplik] [17]

İç ses:

Дел**и**л**и**к [delilik] [11]

Інц**і**р [İncir] [17]

Ілт**и**зам [iltizam] [17]

Son ses:

Ей**и** [Eyi] [60]

Гез**и**ц**и** [gezici] [9]

Кеч**и** [keçi] [20]

2.1.5. /o/ Ses Biriminin Yazılışı

Metinde /o/ ses biriminin ön, iç ve son hecelerde yazılışı için ve **O - o** harfleri kullanılmıştır.

Ön ses:

Одун [odun] [28]

Отурак [oturak] [28]

Одюнч [odünç] [28]

İç ses:

дипл**о**ма [diploma] [37]

Баг б**о**зуму [bag bozumu] [5]

Серх**о**шлук [serhoşluk] [32]

Son ses:

Хавад**о** [havado] [90]

Кенд**о** [kendo] [89]

2.1.6. /ö/ Ses Biriminin Yazılışı

Metinde /ö/ ses biriminin ön, iç ve son hecelerde yazılışı için ve **Io - io** harfi kullanılmıştır.

Ön ses:

Ioлчеръм [ölçerım] [17]

Ioлдюрмек [öldürmek] [20]

Ioмюр [ömür] [94]

İç ses:

К**іо**р [kör] [4]

Г**іо**к [gök] [5]

Г**іо**нюл [gönül] [10]

Son ses:

Kullanılmamıştır.

2.1.7. /u/ Ses Biriminin Yazılışı

Metinde /u/ ses biriminin ön, iç ve son hecelerde yazılışı için ve **Y - y** harfi kullanılmıştır. **Yu, uy** heceleri için **Ю - ю** harfi kullanılmıştır.

Ön ses:

Узун [uzun] [35]

Усул [usul] [35]

Уйк**у** [uyku] [35]

İç ses:

Арм**у**т [armut] [4]

Байк**у**ш к**у**шу [baykuş kuşu] [6]

Son ses:

Догр**у** [dogru] [94]

Таваз**у** [tavazu] [94]

Ючунц**у** [üçuncu] [95]

yu, uy hecelerinin **Ю - ю** harfi ile gösterildiği kelimeler:

Юлук [uyluk] [37]

Югурт [yugurt] [40]

У**ю**з [uyuz] [35]

Агъз су**ю** [agız suyu] [3]

Ку**ю** [kuyu] [38]

У**ю**дурум [uyudurum] [35]

2.1.8. /ü/ Ses Biriminin Yazılışı

Metinde /ü/ ses biriminin ön, iç ve son hecelerde yazılışı ve yü hecesi için **Ю - ю** harfi kullanılmıştır.

Ön ses:

Юзюм [üzüm] [40]

Юлюм [ülüm] [40]

Ювек [üvek] [40]

İç ses:

Хiок**ю**м [hüküm] [38]

м**ю**ддет [müddet] [42]

Х**ю**нер [hüner] [38]

Son ses:

Шевкетл**ю** [şevketlü] [39]

Фехм**ю** (кюмюр) [fehmü (kümür)] [36]

Iорту ђюн**ю** [yortu ǵünü] [17]

yü hecesinin **Ю - ю** harfi ile gösterildiği kelimeler:

Юксек [yüksek] [40]

Юз iълл ък девр [yüz ıllık devr] [42]

Бю**ю**џу [büyücu] [8]

де**ю** [deyü] [48]

2.2. Ünsüzlerin Yazılışı

2.2.1. /b/ Ses Biriminin Yazılışı

Metinde /b/ ünsüzü için şu harf kullanılmıştır: **Б-б**.

Ön ses:

Баг **б**озуму [bag bozumu] [5]

Бал [bal] [6]

Бекчи [bekçi] [7]

İç ses:

Бюл**б**юл [bülbül] [8]

Зам**б**ак [zambak] [14]

Кър**б**ач [kırbaç] [23]

Son ses:

Гари**б** [garib] [9]

Еде**б** [edeb] [13]

Ихтиса**б** [ihtisab] [16]

2.2.2. /c/ Ses Biриминин Yazılışı

Metinde /c/ ünsüzü için şu harf kullanılmıştır: **Џ-џ**.

Ön ses:

Џеннет [cennet] [42]

Џулус [culus] < Cülus [42]

Џанавар [canavar] [41]

İç ses:

Къзъл**џ**iк [kızılcik] [23]

Лон**џ**а [lonca] [24]

Ђе**џ**е [Ǵece] [43]

Son ses:

Пирин**џ** [pirinc] [70]

Осан**џ** [osanc] [88]

Iабан**џ** [yabanc] [16]

2.2.3. /ç/ Ses Biriminin Yazılışı

Metinde /ç/ ünsüzü için şu harf kullanılmıştır: **Ч-ч**.

Ön ses:

Чалъ **ч**ирпъ [çalı çirpı] [38]

Чекич [çekiç] [39]

Чiрак [çirak] [39]

İç ses:

Бек**ч**и [bekçi] [7]

Ел**ч**и [elçi] [13]

Чi**ч**ек [çiçek] [39]

Son ses:

Аву**ч** [avuç] [3]

Бор**ч** [borç] [7]

Казан**ч** [Kazanç] [18]

2.2.4. /d/ Ses Biriminin Yazılışı

Metinde /d/ ünsüzü için şu harf kullanılmıştır: **Д-д**.

Ön ses:

Далга [dalga] [11]

Дербедер [derbeder] [11]

Диндан, диш [dindan, diş] [11]

İç ses:

Алдадъръм [aldadırım] [4]

Бигадер (кардаш) [bigader (kardaş)] [7]

Додак [dodak] [12]

Son ses:

Ад [ad] [3]

Кілид [kilid] [21]

Курд [kurd] [22]

2.2.5. /f/ Ses Biriminin Yazılışı

Metinde /f/ ünsüzü için şu harf kullanılmıştır: **Ф-ф**.

Ön ses:

Фарфара [farfara] [36]

Фікр [fikr] [36]

Файда [fayda] [37]

İç ses:

Кю**ф**ур [küfur] [23]

Марі**ф**ет [marifet] [25]

Son ses:

Але**ф** [alef] [4]

Ла**ф** [laf] [24]

Лут**ф** [lutf] [24]

2.2.6. /g/ Ses Biriminin Yazılışı

Metinde /g/ ünsüzü için şu harfler kullanılmıştır: **Г-г** ve **Ђ - ђ**.

Ön ses:

Гази [gazi] [9]

Гердан [gerdan] [10]

Ђюз [ǵüz] [32]

Ђечмиш [ǵeçmiş] [42]

İç ses:

Вер**г**и [vergi] [9]

Дам**г**а [damga] [11]

Ер**ђ**ен [erǵen] [7]

Вер**ђ**и [verǵi] [9]

Son ses:

Гар**г** (батмак) [garg (batmak)] [9]

Да**г** [dag] [11]

Де**ђ** [deǵ] [74]

2.2.7. /ğ/ Ses Biriminin Yazılışı

Metinde /ğ/ ünsüzü için şu harf kullanılmıştır: **гх**.

Ön ses:

Гхайб едерим [ğayb ederim] [79]

Гхайръ [ğayrı] [79]

İç ses:

Ба**гх**рсак [bağrsak] [6]

Ia**гх**мур [yağmur] [16]

Са**гх**анак [sağanak] [30]

Son ses:

Бу**гх** [buğ] [8]

Дама**гх** [damağ] [11]

Ia**гх** [yağ] [16]

2.2.8. /h/ Ses Biriminin Yazılışı

Metinde /h/ ünsüzü için şu harf kullanılmıştır: **Х-х**.

Ön ses:

Хайван [hayvan] [37]

Хаидек (**х**еидек) [handek (hendek)] [37]

Хасіне, **х**азна [hasine, hazna] [36]

İç ses:

Ноxут [nohut] [27]

Саxxаф [sahhaf] [31]

Іxрач [ihraç] [92]

Son ses:

Саxиx [sahih] [31]

Реx (іол) [reh (yol)] [30]

Сабаx [sabah] [30]

2.2.9. /j/ Ses Biriminin Yazılışı

Metinde /j/ ünsüzü için şu harf kullanılmıştır: **Ж-ж**.

Ön ses:

Metinde örneği bulunmamaktadır.

İç ses:

Аждерха [ajderha] [3]

Еждехан (илан) [ejdehan (ilan)] [13]

Son ses:

Metinde örneği bulunmamaktadır.

2.2.10. /k/ Ses Biriminin Yazılışı

Metinde /k/ ünsüzü için şu harfler kullanılmıştır: **К-к** ve **Ћ-ћ**.

Ön ses:

Калкмак [kalkmak] [19]

Кеклик [keklik] [20]

Ћим [ḱim] [89]

Ћейфим [ḱeyfim] [88]

İç ses:

Ва**к**а [vaka] [8]

Ла**к**аб [lakab] [24]

Мемле**ћ**ет [memleḱet] [25]

Хъзме**ћ**ар (уша) [hızmeḱar (uşa)] [38]

Son ses:

Акса**к** [aksak] [4]

Ахен**к** [ahenk] [5]

Назиђли**ћ** [naziḱliḱ] [27]

Бебре**ћ** [bebreḱ] [6]

2.2.11. /l/ Ses Biriminin Yazılışı

Metinde /l/ ünsüzü için şu harfler kullanılmıştır: **Л-л** ve **љ**.

Ön ses:

Лейлек [leylek] [24]

Лахана [lahana] [24]

Љазим [ĺazim] [60]

Љакин [ĺakin] [60]

İç ses:

Акъ**лл**ъ [akıllı] [4]

О**ль**ке [oĺke] [28]

Ис**ль**а [isĺa] [49]

Son ses:

Ади**л** [adil] [3]

Еџе**ль** [eceĺ] [14]

Кърa**ль**, шах [kıraĺ, şah] [23]

2.2.12. /m/ Ses Biriminin Yazılışı

Metinde /m/ ünsüzü için şu harf kullanılmıştır: **М-м**.

Ön ses:

Махрама [mahrama] [25]

Мюхюр [mühür] [26]

Мютесекир [mütesekir] [26]

İç ses:

Ме**м**лећет [memleḱet] [25]

На**м**аз [namaz] [27]

Мю**м**ћин [mümḱin] [50]

Son ses:

Муали**м** (уста) [mualim (usta)] [26]

Акша**м** [akşam] [4]

Афери**м** [aferim] [5]

2.2.13. /n/ Ses Biriminin Yazılışı

Metinde /n/ ünsüzü için şu harf kullanılmıştır: **Н-н**.

Ön ses:

Набз (**н**амз) [nabz (namz)] [27]

Надас [nadas] [27]

Накт (**н**окут) [nakt (nokut)] [27]

İç ses:

І**н**са**н**ієт [insaniyet] [17]

Ка**н**ун [kanun] [19]

Ко**н**ун наме [konun name] [21]

Son ses:

Іангъ**н** [yangın] [26]

Із**н** (ізі**н**) [izn (izin)] [26]

Ілима**н** [iliman] [16]

2.2.14. /p/ Ses Biriminin Yazılışı

Metinde /p/ ünsüzü için şu harf kullanılmıştır: **П-п**.

Ön ses:

Папуч [papuç] [28]

Перхиз (**п**ехриз) [perhiz (pehriz)] [29]

Пенџшембе (**п**ершембе) [pencşembe (perşembe)] [42]

İç ses:

Ренци**п**ер [renciper] [30]

Сю**п**юрге [süpürge] [32]

Ша**п**ка [şapka] [39]

Son ses:

Сахъ**п** [sahıp] [31]

Сой со**п** [soy sop] [32]

Тру**п** [trup] [35]

2.2.15. /r/ Ses Biriminin Yazılışı

Metinde /r/ ünsüzü için şu harf kullanılmıştır: **P-p**.

Ön ses:

Рипа идерим [Rica iderim] [47]

Раб (**р**абби) [Rab (rabbi)] [29]

Ресъм (**р**есим) [resım (resim)] [30]

İç ses:

Ха**р**а**р**ет [hararet] [37]

Хази**р**ан [haziran] [42]

Бе**р**абер [beraber] [7]

Son ses:

Тандъ**р** [tandır] < Tandır [33]

Тасфи**р** (сурет) [tasfir (suret)] [34]

Текра**р** [tekrar] [34]

2.2.16. /s/ Ses Biriminin Yazılışı

Metinde /s/ ünsüzü için şu harf kullanılmıştır: **С-с**.

Ön ses:

Салб (асмак) [salb (asmak)] [30]

Сахипсъз [sahipsız] [31]

Сюкют (**с**усмак) [sükût (susmak)] [32]

İç ses:

Теме**сс**юк [temessük] [34]

Хі**сс**е [hisse] [37]

Ху**с**у**с**а [hususa] [38]

Son ses:

Се**с** [ses] [32]

Хаве**с** [haves] [36]

Хоро**с** [horos] [38]

2.2.17. /ş/ Ses Biriminin Yazılışı

Metinde /ş/ ünsüzü için şu harf kullanılmıştır: **Ш-ш**. Ayrıca /şt/ sesini karşılamak için şu harf kullanılmıştır: **Щ-щ**.

Ön ses:

Шашкън [şaşkın] [39]

Шехер [şeher] [40]

Шевкет [şevket] [39]

İç ses:

Мю**ш**авере, шюра [müşavere, şüra] [26]

Пади**ш**ах [padişah] [28]

Сerхо**ш**лук [serhoşluk] [32]

Son ses:

Ши**ш** [şiş] [40]

Огра**ш** [ograş] [27]

Пешке**ш** [peşkeş] [29]

/şt/ sesinin gösterildiği kelimeler:

Му**щ**улук [muştuluk] [26]

Мю**щ**ери [müşteri] [26]

Саву**щ**урум [savuşturum] [30]

Фери**щ**илер [feriştiler] [36]

Якла**щ**ъ [yaklaştı] [41]

2.2.18. /t/ Ses Biriminin Yazılışı

Metinde /t/ ünsüzü için şu harf kullanılmıştır: **Т-т.** Ayrıca bir kelimede /ts/ sesini karşılamak için şu harf kullanılmıştır: **Ц -ц**.

Ön ses:

Таксим (**т**агътмак) [taksim (tagıtmak)] [33]

Тутун [tutun] [35]

Тюрќче [Türḱçe] [66]

İç ses:

Тес**т**ере [testere] [34]

Iм**т**ихан (тев**т**иш и**т**мек) [imtihan (tevtiş itmek)] [17]

I**тт**ибар [İttibar] [18]

Son ses:

Табу**т** [tabut] [33]

Фазіле**т** [fazilet] [36]

Куве**т** [kuvet] [22]

/ts/ sesinin gösterildiği kelime:

Нем**ц**е [nemtse] [49]

2.2.19. /v/ Ses Biriminin Yazılışı

Metinde /v/ ünsüzü için şu harf kullanılmıştır: **В-в**.

Ön ses:

Ватанъ (**в**етан) [vatan′ (vetan)] [8]

Виран (**в**еран) [viran (veran)] [9]

Вакът [vakıt] [42]

İç ses:

Мюре**вв**ет [mürevvet] [26]

Е**вв**ел [evvel] [42]

Е**в**ропа [Evropa] [66]

Son ses:

А**в** [av] [3]

Е**в** [ev] [37]

Перде**в**ъ [perdev′] [29]

2.2.20. /y/ Ses Biriminin Yazılışı

Metinde /y/ ünsüzü için şu harfler kullanılmıştır: **Й̃-й̃** ve **I-i**.

Ön ses:

Й̃ъкъл [yıkıl] [89]

Iарадан [yaradan] [16]

Iемин [yemin] [16]

İç ses:

А**й**гър [aygır] [5]

Ба**й**рак [bayrak] [6]

Сейлеме**i**инџе [seylemeyince] [52]

Son ses:

А**й** [ay] [5]

Кола**й** [kolay][50]

Лепе**й** [lepey] [56]

Son seste **/y/** ses birimi **i** harfiyle gösterilmemiştir.

2.2.21. /z/ Ses Biriminin Yazılışı

Metinde /z/ ünsüzü için şu harf kullanılmıştır: **З-з**.

Ön ses:

Зелзеле (зерзеле) [zelzele (zerzele)] [15]

Земан [zeman] [46]

Зарзават [zarzavat] [14]

İç ses:

Ерзиз (калай) [erziz (kalay)] [14]

Імза [imza] [17]

Азизим [azizim] [47]

Son ses:

Еħсюз [eḱsüz] [14]

Ирз [irz] [16]

Іаз [yaz] [16]

2.3. Kelimelerin Yazılışı

2.3.1. Aynı Kelimelerin Farklı Yazılışı

İncelenen çalışma hem sözlük hem de mükâlemat 'konuşmalar, söyleşmeler' kısımlarından oluştuğu için iki metin arasında farklı yazım tarzları ortaya çıkmıştır. Özellikle "Mükâlemat" bölümü ağız özelliklerinin daha çok görüldüğü kısımdır. Burada aynı kelimelerin veyahut eklerin farklı yazılış biçimleri ortaya çıkmaktadır.

Metinde farklı yazılmış biçimleri bulunan kelimelerin listesi aşağıda verilmiştir. Yazılış farklılığına sebep olan ses özellikleri ise ikinci kısımda incelenmiştir.

акшам [akşam] [4] - ахшам [ahşam] [43]

аврет [avret] [3] - акрет [akret] [92]

кулай [kulay] [51] - колай [kolay][50]

вакът [vakıt] [42] - вакит [vakit] [91]

земан [zeman] [46] - заман [zaman] [42]

џієр [ciyer] [19] - џиер [cier] [3]

ейилиђ [eyiliḱ] [45] - егілик (ейлик), [egilik (eylik)] [13]

шукюр [şukür] [40] - шюђюр [şüḱür] [45] - шюђур [şüḱur] [45]

бирадер [birader] [46] - бигадер [bigader] [7]

шимди [şimdi] [40] - шинди [şindi] [46]

зіарет [ziaret] [15] - зиярът [ziyarıt] [47]

асђер [asḱer] [48] - аскіар [askiar] [5] - аскер [asker] [48]

бейле [beyle] [49] - бойле [boyle] [7]

телеффюз (теляффюз) [teleffüz (telaffüz)] [49]

чабук [çabuk] [38] - чапук [çapuk] [49]

хусусда [hususda] [49] - ђусусда [ḱususda] [50]

фекат [fekat] [50] - факат [fakat] [94]

сюйле- [süyle-] [32] - сейле- [seyle-] [50]

вер- [ver-] [51] - вир [vir-] [16]

маня (мане) [mana (mane)] [25]

мутлу [mutlu] [91] - мютлю [mütlü] [51]

билмек [bilmek] [7] - белмеђ [belmeḱ] [51]

ойле [oyle] [28] - ейле [eyle] [51]

сіоз [söz] [32] - сез [sez] [51]

даима [daima] [11] - дайма [dayma] [51]

дова (доа) [dova (doa)] [12]

ондерд [onderd] [52] - он діорт [on dört] [43]

люзгяр [lüzgâr] [24] - рюзђар [rüzǵar] [53] - рузаяр [ruzaar] [30]

ђоћ [ǵoḱ] [53] - гіок [gök] [10]

шимшек [şimşek] [40] - шишмек [şişmek] [7] - шемшеђ [şemşeḱ] [53]

мектюб [mektüb] [25] - међтуб [meḱtub] [53] - међтюб [meḱtüb] [54]

мюрекеп [mürekep] [26] - мюређеб [müreḱeb] [53]

дейил [deyil] [54] - диіил [diyil] [54]

бу гюн [93] - бу ђун [bu ǵun] [54]

бардър [53] [bardır] - вардър [vardır] [8]

съџак [sıcak] [33] - исиџак [isicak] [65] - иссиџак [issicak] [16]

бахче [bahçe] [6] - багча [bagça] [42]

исмарла- [ismarla-] [16] - смарла- [smarla-] [58] - усмарла- [usmarla-] [85]

кирез [kirez] [21] - ћирес [ḱires] [58]

сорна [sorna] [58] - сонра [sonra] [62] - согра [sogra] [5] - сонгра [songra] [94]

уста [usta] [26] - оста [osta] [59]

есваб [esvab] [59] - еспап [espap] [14]

гіотюрм- [götür-] [10] - ђотир [ǵotir-] [59]

бакалъм [bakalım] [73] - бекалъм [bekalım] [59]

бююк [büyük] [8] - биюк [biyük] [59]

гаиб [gaib] [61] - гаип (каип) [gaip (kaip)] [9] - гхайб [ghayb] [79]

сюйле- [süyle-] [32] - сейле [seyle-] [62]

єтмиш [yetmiş] [62] - етмиш [etmiş] [44]

елли [elli] [44] - ели [eli] [62]

еввел [evvel] [69] - евел [evel] [13]

кеиф [keif] [20] - ћейф [ḱeyf] [63]

бугдай [bugday] [8] - богхдай [boghday] [64]

аџайъб [acayıb] [64] - аџаиб [acayib] [87]

лякин [lakin] [48] - ликин [likin] [64] - льаћин [ĺaḱin] [70]

ахче [ahçe] [64] - акче [akçe] [62]

сикке [sikke] [64] - сићћъ [siḱḱe] [64]

гейдир- [geydir-] [9] - ћейдир [ḱeydir] [65]

чізме [çizme] [39] - џизме [cizme] [65] - чисме [çisme] [69]

гетир [getir] [10] - ћетир [ḱetir] [65]

гіомлек [gömlek] [10] - ђюмлеім [ǵümleyim] [65]

хани [hani] [54] - кани [kani] [65]

дабет [dabet] [10] - деавет [deavet] [66]

туџар [tucar] [66] - [тюџар] [tücar] [66]

юкаръ [yukarı] [40] - іокар [yokar] [69]

гіозъетмек [gözıetmek] [10] - ђозетъ [ǵozet′] [69]

софра [sofra] [69] - суфра [sufra] [32]

чунћи [çunḱi] [70] - чюнки [çünki] [49]

хайър [hayır] [82] - хайр [hayr] [82]

екмек [ekmek] [13] - етмећ [etmeḱ] [70]

хусусда [hususda] [49] - ћусусда [ḱususda] [50]

япасън [yapasın] [73] - єпа бнл- [yepa bil-] [71]

авџ [avc] [3] - авџи [avci] [71]

зіаде [ziade] [15] - зияде [ziyade] [72] - зіяде [ziyade] [62]

хер шай [her şay] [72] - хер шей [her şey] [87]

истамбол [istambol] [73] - истанбол [istanbol] [60]

фиртуна [firtuna] [74] - фуртуна [furtuna] [36]

тесћере [tesḱere] [17] - тезкере [tezkere] [74]

є деђ [-ye deǵ] [74] - а дећ [-a deḱ] [59]

кулаваз [kulavaz] [22] - кулавуз [kulavuz] [75]

кіопру [köpru] [21] - ћюпри [ḱüpri] [75]

серемџи [seremci] [81] - серимџи [serimci] [75]

адхалар [adhalar] [75] - агхалар [aghalar] [58]

муатаралъ [muataralı] [75] - мухаттара [muhattara] [26] - мюхатаралъ [mühataralı] [76]

фукаръ [fukarı] [49] - фукаре [fukare] [9]

ђюндюз [ǵündüz] [75] - гюндюз [gündüz] [30]

геџе [gece] [10] - ђеџе [ǵece] [43]

таг [tag] [41] - даг [dag] [11]

сагхълък [saghılık] [63] - сагхалък [saghalık] [76]

баш агхрьсъ [baş aghrısı] [63] - баш агхрасъ [baş aghrası] [76]

бютун [bütun] [8] - битюн [bitün] [76]

вуџут [vucut] [9] - беџид [becid] [76]

тембих [tembih] [34] - тенбих [tenbih] [77]

тез [tez] [34] - тиз [tiz] [76]

памбук [pambuk] [79] - панбук [panbuk] [78]

хемен [hemen] [37] - хеман [heman] [78]

куланъръм [kulanırım] [22] - колланмам [kollanmam] [79]

гайри [gayri] [54] - гхайръ [ghayrı] [79]

хизметћар [hizmetḱar] [57] - хъзметћар [hızmetḱar] [60] - хъзмећар [hızmeḱar] [38]

бираз [biraz] [51] - бураз [buraz] [80]

џенабънъз [cenabınız] [47] - џанабиниз [canabiniz] [81]

ђитме [ǵitme] [82] - ћитме [ḱitme] [81]

пара [para] [64] - пера [pera] [83]

иззет [izzet] [83] - ізет [izet] [17]

бур [bur] [84] - бир [bir] [86]

іомюр [ömür] [94] - емрюм [emrüm] [84] - юмюр [ümür] [40]

гіонюл [gönül] [10] - ђенюл [ǵenül] [84]

ефендим [efendim] [45] - афендим [afendim] [85]

хаир [hair] [37] - хайр [hayr] [85]

ћес- [ḱes-] [54] - ђес- [ǵes-] [87]

офке [ofke] [28] - юфке [üfke] [41]

усанмак [usanmak] [35] - осанџ [osanc] [88]

рахмет [rahmet] [29] - рахмит [rahmit] [88]

таук [tauk] [34] - тавук [tavuk] [72] - товук [tovuk] [88]

капъи [kapıi] [5] - капа [kapa] [89]

кенди [kendi] [20] - кендо [kendo] [89]

нереден [nereden] [55] - нареден [nareden] [90]

ону [onu] [48] - ани [ani] [92]

џехеннем [cehennem] [42] - џіхенем [cihenem] [91]

яргън [yarın] [41] - ярин [yarin] [77] - аргън [arın] [93]

еииси [eyisi] [61] - ейси [eysi] [94]

дюшман [düşman] [48] - душман [duşman] [12]

исе [ise] [50] - изе [ize] [95]

карындаш [karındaş] [95] - кардаш [kardaş] [20]

шеадетлик [şeadetlik] [39] - шахаделик [şahadelik] [95]

конушлук, комшилукъ [konuşluk, komşiluk′] [21] - коншу [konşu] [21]

ватанъ (ветан) [vatan′ (vetan)] [8]

вилаєт [vilayet] [9] - вилает [vilaet] [9]

ѣр [yer] [4] - єр [yer] [40]

виран (веран) [viran (veran)] [9]

геми [gemi] [9] - ђеми [ǵemi] [67]

ѣр-юзю [yer-yüzü] [91] - єр юзю [90]

дишери [dişeri] [39] - дъшаръ [dışarı] [67] - дишаръу [dişarıu] [12]

ейер [eyer] [47] - еєр [eyer] [61] - єєр [eyer] [66] - еєръ [eyer′] [70] - егер [eger] [13]

аждерха [ajderha] [3] - еждехан [ejdehan] [13]

еи [ei] [13] - егіи [egii] [13]

єл [yel] [40] - ел [el] [13]

елек [elek] [13] - єлек [yelek] [40]

іабанџъ [yabancı] [66] - ябанџи [yabanci] [9]

інџір [incir] [17] - енџир [encir] [14]

іаз [yaz] [16] - яз [yaz] [41]

ехтіяр [14] - іхтіар [ihtiar] [18]

кърмъзъи [kırmızıi] [23] кърмъз [kırmız] [23]

ілиман [iliman] [16] - лиман [liman] [24]

зенгин [zengin] [24] - зензин [zenzin] [9]

зихн (зеинъ) [zihn (zein′)] [15]

ємиш [yemiş] [58] - емиш [emiş] [25]

мелек [melek] [91] - малек [malek] [25]

набз (намз) [nabz (namz)] [27]

унут- [unut-] [47] - онутмак [onutmak] [28]

хош ђелдиниз [hoş ǵeldiniz] [45] - ош гелдин [oş geldin] [28]

оянъръм [oyanırım] [28] - уянъръм [uyanırım] [35]

ірмак [irmak] [17] - рмак [rmak] [30]

санаръм [sanarım] [54] - санъръм [sanırım] [31]

тукюрук [tuküruk] [35] - тукрюк [tukrük] [35]

хасіне, хазна [hasine, hazna] [36]

хъваџе (хоџа) [hıvace (hoca)] [38]

іъл [yıl] [42] - іл [il] [31]

хефте, хафта [hefte, hafta] [42]

чехаршембе (чаршамба) [çeharşembe (çarşamba)] [42]

пенџшембе (першембе) [pencşembe (perşembe)] [42]

2.3.2. Yanlış Yazılan Kelimeler

İncelenen çalışmada maddi hatalar bulunmaktadır. Bu hatalar metinde dipnotla gösterildiği gibi hataların listesi aşağıda da verilmiştir.

беини [beini] - beyin [6]

бигадер (кардаш) [bigader (kardaş)] < birader (kardeş) [7]

варъш [varış] [48] – barış

ейреимећ [eyreimeḱ] [49] - eyrenmeḱ

дггхру [dgghru] [59] - dogru

дюшеій [düşeiy] [65] - düşeyi

зизим [zizim] [74] - bizim

бунђун [bunǵun] [74] - bu ǵun

дерни [derni] [75] - derin

дир [dir] [76] - bir

верни [verni] [80] - verin

хаиенизе [haienize] [85] - hanenize

вунда [vunda] [86] - bunda

џіхаиъ [cihaiı] [89] - cihanı

недеи [nedei] [89] - neden

евед-ул-ебед [eved-ul-ebed] [91] - ebed-ul-ebed

лякии [lakii] [95] - lakin

кимсеннн [kimsennn] [95] - kimsenin

геніорум [genyorum] [9] - geiyorum

езіст [ezist] [13] - eziet

меняй [mekây] [25] - mekan

таиръ [tairı] [33] - tanrı

шерат шерн [şernat şeri] [40] - şeriat şeri

гкеректър [gkerektır] [93] - kerektır

џіхаиъ [cihaiı] [89] - cihanı

ђозлемрден [ǵozlemrden] [72] - ǵozlemeden

2.3.3. Arapça ve Farsça Yapılı Tamlamaların Yazılışı

İncelenen metinde Arapça ve Farsça gramer kurallarına uygun tamlamalar bulunmaktadır.

Arapça yapılı tamlamalar:

халък юл мевџудат [halık ül mevcudat] [4] < hâlikü'l-mevcudat

векил юддава [vekil üddava] [9] < vekilü'd-dava

ебед-ул-ебед [ebed-ul-ebed] [91] < ebedü'l-âbâd

хак-теаля [hak-teala] [89] < Hak Taâlâ

бахрул - малеху [bahrul-malehu] [6] < Bahrü'l-Malehu

Farsça yapılı tamlamalar:

куббей асуман [kubbey asuman] [90] < kubbe-i asuman

кюррей арз [kürrey arz] [22] < kürre-i arz

бахри-шерин [bahri-şerin] [6] < Bahr-i Şirin

кувети хафъзес [kuveti hafızes] [22] < kuvve-i hafıza

кувети хъіял [kuveti hıiyal] [22] < kuvve-i hayaliye

хати шеріф, диплома [hati şerif, diploma] [37] < hatm-i şerif

III. ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. DİL İNCELEMESİ

3.1. SES BİLGİSİ

3.1.1. Ünlü Düşmesi

Ön, iç veya son sesteki bir ünlünün düşmesi hadisesidir.

Türkçe ön ses düşme veya türemeleri, akıcılar ve sızıcılar çerçevesinde gelişen düzensiz ses olaylarıdır.[26] İlk sesin veya hecenin /l/, /r/, /s/ ile başladığı durumlarda bu seslerin önündeki dar ünlüler düşmektedir.

İç sesteki ünlü düşmeleri daha çok alıntılarda karşımıza çıkar:

Ахрет [ahret] (s.5) < Ar. āḫiret > T. T. ahiret.

Ашна [aşna] (s.5) < Fars. āşnā > T. T. aşina, burada Türkçe kelimde var olan /i/ ünlüsü yazılmamış, Farsçadaki şekli kullanılmıştır.

Емр [emr] (s.13) < Ar. emr > T. T. emir, Türkçe kelime araya /i/ ünlüsünü alırken burada Arapçadaki şekliyle kullanılmıştır.

İç ve son seste dar ünlü /ı/ düşmeleri vardır:

Айрмак [ayrmak] (s.5) < T. T. ayırmak, /ı/ ünlüsü düşmüştür.

Багхрсак [baghrsak] (s.6) < T. T. bağırsak.

Ашч [aşç] (s.5) < T. T. aşç, vurgusuz olan /ı/ ünlüsü son hecede düşmüştür.

Гіоз яш [göz yaş] (s.10) < T. T. gözyaşı.

3.1.2. Hece Düşmesi

Bir kelimede yer alan bir ya da birden fazla hecenin düşmesi olayıdır.

Ювек [üvek] (s.40) < T. T. üveyik, ağızlarda "üvek" şeklinde karşımıza çıkmaktadır, /yi/ hecesi düşmüştür.

[26] Günay Karaağaç, *Türkçenin Dil Bilgisi*, (Ankara: Akçağ Yayınları, 2013), 126.

нерейе ђитерсиз [nereye ǵitersiz] (s.47) < T. T. nereye gidersiniz, konuşma dilinde ve ağızlarda /ni/ hecesi düşmüştür.

3.1.3. Ünlü Türemesi

Ön, iç veya son seste, kelimenin aslında olmayan bir ünlünün türemesi olayıdır.

Alıntı kelimelerde ilk sesin veya hecenin /l/, /r/, /s/ ile başladığı durumlarda bu seslerin önünde ünlü türer:

Ілиман [iliman] (s.16) < T. T. liman, Türkçenin telaffuzuna uygun olarak daha rahat bir şekilde söyleyebilmek için /l/ akıcı ünsüzüyle başlayan kelimenin başına /i/ ünlüsü getirilmiştir.

Türkçe, ses yapısına aykırı olan yabancı kelimelerde söyleyişi kolaylaştırmak için araya bir ünlü alır:

Сеџиде [secide] < (s.32) < Ar. secde > T. T. secde, Arapçadan alıntılanan ve Türkçe şeklinde de bulunmayan bir /i/ sesi türemiştir.

Амуџа заде [amuca zade] (s.4) < E. T. amuca zade > T. T. amcazade, kelimenin bir önceki şekli kullanılmıştır.

Хеписинин [hepisinin] (s.49) < hep+i+si > T. T. hepsinin.

Ялънъз [yalınız] (s.41) E. T. *yalıŋuz* veya *yalŋus* > T. T. yalnız.

Маасум [maasum] (s.24) < T. T. mâsum, ilk hecedeki ünlü uzunluğunu göstermek için bir tane daha ünlü türetilmiştir.

3.1.4. Kaynaşma

Ayrı hecelerdeki iki ünlünün tek bir ünlüde toplanması olayıdır:

Нола [Nola] (s.62) < T. T. ne ola.

Ничин [niçin] (s.27) < T. T. ne için.

Шойле [şoyle] (s.40) < T. T. şu öyle.

бойле [boyle] (s.40) < T. T. bu öyle.

Насъл [nasıl] (s.27) < T. T. ne asıl.

3.1.5. Ünlü Çatışması

Ünlü ile biten kelimelere ünlü ile başlayan bir ek geldiğinde ve dilimize girmiş yabancı kelimelerde iki ünlünün karşılaşmasına **ünlü çatışması (haitus)** denir.

Türkçede iki ünlünün art arda gelmesi ve ikiz ünlü oluşturması (genellikle) söz konusu değildir. Bu olay dilimizde ancak aradaki ünsüz harfin erimesiyle ortaya çıkabilir.[27]

Türkçe kelimelerde iki ünlü arasında kalan /ğ/ ve /v/'nin erimesiyle ünlü çatışması ortaya çıkmıştır:

Ашаи догру [aşai dogru] (s.5) < T. T. aşağı doğru.

Баашларъм [baaşlarım] (s.5) < T. T. bağışlarım.

Бел ђеміи [bel ǵemii] (s.7) < T. T. bel kemiği.

Билеи [bilei] (s.7) < T. T. bileği.

Соуклук [soukluk] (s.32) < T. T. soğukluk.

Заиф [zaif] (s.14) < Ar. żaʻīf > T. T. zayıf.

Деин [dein] (s.11) < Ar. deyn > T. T. deyn.

Каин [kain] (s.19) < E. T. kayıŋ > T. T. kayın.

3.1.6. Daralma

Geniş bir ünlünün (a, e, o, ö), dar bir ünlüye (ı, i, u, ü) dönüşmesi hadisesidir. Bu olay, çevresinde daraltıcı etkiye sahip /g/, /ğ/, /y/, /s/, /ş/, /z/ gibi ünsüzlerin etkisi altında kalan geniş ünlülerin daralması olayıdır.

3.1.6.1. e > i Değişimiyle Daralma

Аџиле ивмек [acile ivmek] (s.5) < T. T. acele etmek.

Гечеріорум [geçeryorum] (s.10) < T. T. geçiriyorum.

Диндан, диш [dindan, diş] (s.11) < Far. dendan > T. T. dendan.

Зухур-ідер [zuhur-ider] (s.15) < T. T. zuhur eder.

Іџел [İcel] (s.18) < Ar. ecel > T. T. ecel.

---

[27] Hanifi Vural, Tuncay Böler, Ses ve Şekil Bilgisi, s.114.

3.1.6.2. o > u Değişimiyle Daralma

Булаки [bulaki] (s.8) < Ağz. bolaki "inşallah".

Дулашмак [dulaşmak] (s.11) < T. T. dolaşmak.

Суфра [sufra] (s.32) < Ar. sufre > T. T. sofra.

Уяланъръм [uyalanırım] (s.35) < T. T. oyalanırım.

Югурмак [yugurmak] (s.40) < T. T. yoğurmak.

Дуган [dugan] (s.12) < T. T. doğan.

3.1.6.3. o > ü Değişimiyle Daralma

Сюхпет [sühpet] < Ar. ṣuḥbet > T. T. sohbet (s.33), Türkçede /o/'lu biçimi bulunan bu kelimenin Arapçadaki şekliyle alındığını düşünürsek bu kelimedeki ses olayı için /u/ > /ü/ değişimiyle incelme de diyebiliriz.

Bu kelimeden başka /o/ > /ü/ daralması gösteren bir örnek bulunmamıştır.

3.1.6.4. ö > ü Değişimiyle Daralma

Бюлюк [bülük] (s.8) < T. T. bölük.

Гюндердим [günderdim] (s.10) < T. T. gönderdim.

Дюнмек [dünmek] (s.12) < T. T. dönmek.

Іт - кюпек [it – küpek] (s.18) < T. T. it, köpek.

Кул (кюле) [kul (küle)] (s.22) < T. T. kul (köle).

Кюстек [küstek] (s.23) < T. T. köstek.

Юмюр [ümür] (s.40) < Ar. ʻumr > ʻömr > T. T. ömür.

3.1.6.5. ö > u Değişimiyle Daralma

Угют [ugüt] (s.35) < T. T. öğüt.

3.1.6.6. a > i Değişimiyle Daralma

Коз агиџи [koz agici] (s.21) < T. T. koz ağacı.

Ликин [likin] (s.64) < T. T. lakin.

3.1.6.7. a > ı Değişimiyle Daralma

Съганак [sıganak] (s.33) < T. T. sağanak.

3.1.7. Genişleme

Kelime içindeki dar ünlülerin (ı, i, u, ü), çeşitli sebeplerle geniş ünlülere (a, e, o, ö) dönüşmesi olayıdır.

3.1.7.1. ı > a Değişimiyle Genişleme

Аяртмак [ayartmak] (s.5) < T. T. ayırtmak.

Агра [agra] (s.3) < T. T. ağrı.

Мунафак [munafak] (s.9) < T. T. münafık.

Кураклак [kuraklak] (s.22) < T. T. kuraklık.

Азаџък [azacık] (s.52) < T. T. azıcık.

3.1.7.2. i > a Değişimiyle Genişleme

Бахар вакта [bahar vakta] (s.6) < T. T. bahar vakti.

Шахат [şahat] (s.39) < T. T. şahit.

3.1.7.3. ı > e Değişimiyle Genişleme

Бахчеван [bahçevan] < Far. bahçevan > T. T. bahçıvan (s.6), kelimenin ünlüsü Farsçadaki şeklini korumuştur. Bu örnekten başka /ı/ > /e/ değişimi bulunmamıştır.

3.1.7.4. i > e Değişimiyle Genişleme

Геим [geim] (s.9) < T. T. giyim.

Генеш [geneş] (s.10) < T. T. geniş.

Егіи [egii] (s.13) < edgü > eyü > eyi > T. T. iyi.

Екиз [ekiz] (s.13) < T. T. ikiz.

Енцир [encir] (s.14) < Far. encīr > T. T. incir.

Ехтіярлък [ehtiyarlık] (s.14) < T. T. ihtiyarlık.

Ичмеюрсунуз [içmeyorsunuz] (s.71) < T. T. içmiyorsunuz.

Бед-черкин [bed-çerkin] (s.6) < Far. çirk-īn > T. T. çirkin.

3.1.7.5. u > a Değişimiyle Genişleme

Кулаваз [kulavaz] (s.22) < E. T. kulāvuz > T. T. kılavuz.

Учаiорум [uçayorum] (s.35) < T. T. uçuyorum, şimdiki zaman ekinin eklenmesiyle türeyen ünlüde bu tür genişlemeler görülmektedir.

Ойнаiор [oynayor] (s.53) < T. T. oynuyor.

3.1.7.6. u > o Değişimiyle Genişleme

Бал мому [bal momu] (s.6) < T. T. bal mumu.

Додак [dodak] (s.12) < tudak < Kıpçak. totak - todak > T. T. dudak.

Колочка [koloçka] (s.21) < Bulg. kloçka > T. T. kuluçka.

Кондуз [konduz] (s.21) < T. T. kunduz.

Огур [ogur] (s.27) < T. T. uğur.

Остура [ostura] (s.28) < Far. usture > T. T. ustura.

3.1.7.7. ü > e Değişimiyle Genişleme

Бейюћ [beyüḱ] (s.58) < E. T. bedük > böyük > T. T. büyük.

3.1.7.8. ü > o Değişimiyle Genişleme

Овей ана [ovey ana] (s.27) < E. T. ögey > T. T. üvey ana.

Ольке [oĺke] (s.28) < Far. ūlke < Moğ. ölke > T. T. ülke.

Іоримек [yorimek] (s.17) E. T. yorı-mak > yöri-mek > yüri-mek > T. T. yürümek.

3.1.7.9. ü > ö Değişimiyle Genişleme

Хіокюм [hököm] (s.38) < Ar. ḥukm > T. T. hüküm.

3.1.8. Ünlü İncelmesi

Kelimedeki kalın ünlünün ince ünlüye dönüşmesi olayıdır. Türkçede özellikle ön damak ünsüzü /y/ ve diş eti ünsüzleri olan /ç/, /ş/ çevrelerinde bulunan sesler üzerinde inceltici bir etki yaparlar.[28]

3.1.8.1. a > e Değişimiyle İncelme

Аврет [avret] (s.3) < Ar. avret > T. T. avrat.

Истидет [istidet] (s.4) < Ar. istiʿdād > T. T. istidat.

Сехрошлук [sehroşluk] (s.7) < Far. ser-ḫōş > T. T. sarhoşluk.

Верека (кяид) [vereka (kaid)] (s.9) < Ar. varaḳa > T. T. varaka.

Газеп (юфке) [gazep (öfke)] (s.9) < Ar. ġażab > T. T. gazap (öfke).

Кирез [kirez] (s.21) < Yun. kerasi > T. T. kiraz.

3.1.8.2. u > i Değişimiyle İncelme

Аллаха шюћур хош из. [Allaha şüḱur hoş iz.] (s.45) < T. T. hoşuz.

---

[28] Hanifi Vural ve Tuncay Böler, *Ses ve Şekil Bilgisi*, (Ankara: Kesit Yayınları, 2012), 122.

3.1.8.3. ı > i Değişimiyle İncelme

Агсирмак [agsirmak] (s.3) < T. T. aksırmak.

Аи [ai] (s.3) < T. T. ayı.

Аик [aik] (s.3) < T. T. ayık.

Аип [aip] (s.3) < T. T. ayıp.

Ачик [açik] (s.5) < T. T. açık.

Батакчи [batakçi] (s.6) < T. T. batakçı.

Бичак [biçak] (s.7) < T. T. bıçak.

3.1.8.4. u > ü Değişimiyle İncelme

Мектюб [mektüb] (s.25) < T. T. mektup.

Мелюн [melün] (s.25) < T. T. melun.

Џюма [cüma] (s.42) < T. T. cuma.

3.1.9. Ünlü Kalınlaşması

Kelime içindeki ince ünlülerin -kalınlaştırma etkilerine bağlı olarak- kalın ünlülere dönüşmesi olayıdır.

3.1.9.1. e > a Değişimiyle Kalınlaşma

Авара [avara] (s.3) < T. T. avare.

Аждерха [ajderha] (s.3) < T. T. ejderha.

Алма [alma] (s.4) < T. T. elma.

Аманет [amanet] (s.4) < T. T. emanet.

Базиргян [bazirgan] (s.6) < T. T. bezirgân.

Дераџе [derace] (s.11) < T. T. derece.

Зарзават [zarzavat] (s.14) < T. T. zerzevat.

3.1.9.2. i > ı Değişimiyle Kalınlaşma

Ахъз [ahız] (s.5) < Ar. aḫẕ “almak”tan āḫiẕ > T. T. ahiz.

Безеръм [bezerım] (s.6) < T. T. bezerim.

Беклеръм [beklerım] (s.6) < T. T. beklerim.

Бензеръм [benzerım] (s.7) < T. T. benzerim.

Веслеръм [beslerım] (s.7) < T. T. beslerim.

3.1.9.3. ü > u Değişimiyle Kalınlaşma

Біонлук [bönluk] (s.7) < T. T. bönlük.

Бузеръм [buzerım] (s.8) < T. T. büzerim.

Бютун [bütun] (s.8) < T. T. bütün.

Бююџу [büyücu] (s.8) < T. T. büyücü.

Вуџут [vucut] (s.9) < T. T. vücut.

Гіок-юзу [gök-yüzu] (s.10) < T. T. gökyüzü.

Гюмрук [gümruk] (s.10) < T. T. gümrük.

3.1.9.4. ö > o Değişimiyle Kalınlaşma

Боџек [bocek] (s.7) < T. T. böcek.

Бойле [boyle] (s.7) < T. T. böyle.

Одюнч [odünç] (s.28) < T. T. ödünç.

Ойле (бойле) [oyle (boyle)] (s.28) < T. T. öyle (böyle).

Оксюз [oksüz] (s.28) < T. T. öksüz.

3.1.10. Düzleşme

Yuvarlak bir ünlünün, düz ünlü hâline gelmesi olayıdır.

3.1.10.1. u > ı Değişimiyle Düzleşme

Авлъи [avlıi] (s.3) < T. T. avlu.

Хавлъ [havlı] (s.36) < T. T. havlu.

3.1.10.2. ü > i Değişimiyle Düzleşme

Іоримек [yorimek] (s.17) < E. T. yorı-mak > yöri-mek > yüri-mek > vyürümek.

Биюктюр [biyüktür] (s.59) < T. T. büyüktür.

3.1.10.3. o > a Değişimiyle Düzleşme

Андан [andan] (s.63) < T. T. ondan.

3.1.10.4. ö > e Değişimiyle Düzleşme

Бебрећ [bebreḱ] (s.6) < T. T. böbrek.

Берећ [bereḱ] (s.7) < T. T. börek.

Ед [ed] (s.13) < T. T. öd.

Елю, џеназе [elü, cenaze] (s.13) < T. T. ölü, cenaze.

Ернећ [erneḱ] (s.14) < T. T. örnek.

Ейле, ейле вактъ [eyle, eyle vaktı] (s.43) < T. T. öğle, öğle vakti.

3.1.11. Yuvarlaklaşma

Düz bir ünlünün, özellikle /b/, /m/, /p/, /v/ gibi dudak ünsüzlerinin etkisiyle yuvarlaklaşması olayıdır.

3.1.11.1. a > o Değişimiyle Yuvarlaklaşma

Конун наме [konun name] (s.21) < T. T. kanunname.

Џем (топломак), [cem (toplomak)] (s.42) < T. T. cem (toplamak).

Товук [Tovuk] (s.88) < T. T. tavuk.

Хавадо [havado] (s.90) < T. T. havada.

3.1.11.2. e > o Değişimiyle Yuvarlaklaşma

Чошме [çoşme] (s.39) < T. T. çeşme.

3.1.11.3. e > u Değişimiyle Yuvarlaklaşma

Шимал џунуб [şimal cunub] (s.40) < T. T. şimal cenup.

3.1.11.4. ı > o Değişimiyle Yuvarlaklaşma

Фондук [fonduk] (s.36) < Far. funduḳ > T. T. fındık.

3.1.11.5. ı > u Değişimiyle Yuvarlaklaşma

Ахшамлук [ahşamluk] (s.5) < T. T. akşamlık.

Буюклу [buyuklu] (s.8) < T. T. bıyıklı.

Гюн батусу [gün batusu] (s.10) < T. T. gün batısı.

Капуџу [kapucu] (s.19) < kapu > T. T. kapıcı.

Фурун [furun] (s.36) < furun > T. T. fırın.

3.1.11.6. i > u Değişimiyle Yuvarlaklaşma

Бекрилук [bekriluk] (s.7) < T. T. bekrilik.

Герчек сюйлерум [gerçek soylerum] (s.10) < T. T. gerçek söylerim.

Конук (мусафир) [konuk (musafir)] (s.21) < Ar. musāfir > T. T. konuk (misafir).

Бураздань [burazdan′] (s.80) < T. T. birazdan.

3.1.11.7. i > ü Değişimiyle Yuvarlaklaşma

Дюлбер [dülber] (s.12) < T. T. dilber.

Зюрюєт [zürüyet] (s.15) < T. T. zürriyet.

Шевкетлю [şevketlü] (s.39) < T. T. şevketli.

Белю [belü] (s.48) < T. T. belli.

3.1.11.8. ı > ü Değişimiyle Yuvarlaklaşma

Бюлдюрџин [büldürcin] (s.73) < T. T. bıldırcın.

3.1.12. Ünlü Uyumu

Türkçe kelimelerde köklerde ve kökler ile ekler arasında çeşitli ses uyumları vardır. İlerleyici ve uzak benzeşme (asimilasyon) dediğimiz dilsel hadiselerin neticesinde ortaya çıkar.

3.1.12.1. Kalınlık-İncelik Uyumu

Ünlülerin incelik ve kalınlıklarına göre benzeşmesi olayıdır. **Önlük-artlık uyumu, kalınlık-incelik uyumu** veya **büyük ünlü uyumu** olarak adlandırılır. Bu uyuma **damak uyumu** da (palatal harmony 'damaksıl uyum') denir.

İncelenen çalışmada genel olarak kalınlık-incelik uyumu sağlanmıştır; fakat kurala uymayan -özellikle eklerden kaynaklanan- çok sayıda uyumsuzluk da bulunmaktadır. Kalınlık-incelik uyumuna uymayan bazı kelimeler şunlardır:

süylerum (s.10) < T. T. söylerim.

evetlerım (s.13) < T. T. evetlerim.

ǵeliyur (s.57) < T. T. geliyor.

gonder (s.57) < T. T. gönder.

ǵelsunler (s.83) < T. T. gelsinler.

suhatler (s.83) < T. T. sıhhatler.

anler (s.92) < E. A. T. *anlar* "ol" zamirinin çoğul hâli. > T. T. onlar

gümruk (s.10) < T. T. gümrük.

köpru (s.21) < T. T. köprü.

odünç (s.28) < T. T. ödünç.

oksüruk (s.28) < T. T. öksürük.

biçaklar (s.72) < T. T. bıçaklar.

selamlamaden (s.46) < T. T. selamlamadan.

oldughindan (s.47) < T. T. olduğundan.

pahaci (s.62) < T. T. pahacı.

Türkçede uyuma uymayan alıntı kelimelerin uyuma uyduğu da görülmüştür:

kirez (s.21) < T. T. kiraz.

mehḱeme (s.25) < T. T. mahkeme.

ıkbalıle (s.83) < T. T. ikbal ile.

3.1.12.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu

Türkçede yalın veya eklerle genişletilmiş bir kelimenin ilk hecesindeki düz ünlülerden (a, ı, e, i) sonra düz ünlülerin, yuvarlak ünlülerden sonra (o, ö, u, ü) ise ya dar yuvarlak (u, ü) ya da düz geniş (a, e) ünlülerin gelmesi olayıdır. Ünlüler arasındaki bu benzeşmeye **dudak benzeşmesi**, **düzlük-yuvarlaklık uyumu** ya da **küçük ünlü uyumu** denir.

Bu uyum Batı Türkçesi'nin (Oğuzcanın) son dönemlerinde yani Osmanlı Türkçesinde ortaya çıkmıştır.

Düzlük-yuvarlaklık uyumuna uymayan bazı kelimeler şunlardır:

yagmur (s.41) < T. T. yağmur.

огол [ogol] (s.27) < T. T. oğul, Türkçe kelimelerde ikinci hecede /o/ ünlüsü bulunmaz.

çamur (s.38) < T. T. çamur.

emrünüz (s.45) < T. T. ömrünüz.

avuç (s.3) < T. T. avuç.

kavurma (s.18) < T. T. kavurma.

karavul (s.19) < T. T. karavul.

karpuz (s.20) < T. T. karpuz.

ǵenül (s.84) < T. T. gönül.

deyü (s.46) < T. T. diye.

şevketlü (s.39) < T. T. şevketli.

Türkiye Türkçesinde uyuma uymayan kelimelerin birkaç kelimede uyuma uygun olduğu görülür:

tovuk (s.88) < T. T. tavuk.

kulavaz (s.22) < T. T. kılavuz.

konun (s.21) < T. T. kanun.

3.1.13. Ünsüz Türemesi

Kelimenin ön, iç ve son sesinde, kelimenin aslında bulunmayan bir ünsüzün meydana gelmesi olayına **ünsüz türemesi** denir.

Анкламак [anklamak] (s.4) < T. T. anlamak.

Бази кимсехлер [bazi kimsehler] (s.6) < T. T. bazı kimseler.

Евлин [evlin] (s.13) < T. T. evli.

3.1.14. Ünsüz İkizleşmesi

Асса [assa] (s.5) < T. T. asa.

Іттибар [ittibar] (s.18) < T. T. itibar.

Иссицаклук [issicakluk] (s.16) < T. T. sıcaklık.

Еббедилик [ebbedilik] (s.13) < T. T. ebedîlik.

3.1.15. Ünsüz Düşmesi

Ош гелдин [oş geldin] (s.28) < hoş geldin, ön seste /h/ düşmesi yaygın olarak görülür.

İki ünlü arasında bulunan /h/, /y/, /v/ ve /ğ/ sesleri de düşmeye meyillidir:

талнсиз [talisiz] (s.49) < T. T. talihsiz.

Ак џіер [ak cier] < (s.3) T. T. akciğer.

Васіет [vasiet] < (s.8) T. T. vasiyet.

Вилаетине гити [vilaetine giti] (s.9) < T. T. vilayetine gitti.

Каушмак [kauşmak] (s.20) < T. T. kavuşmak.

Таук [tauk] (s.34) < T. T. tavuk.

3.1.16. Ünsüz Tekleşmesi

Мухабет [muhabet] (s.5) < Ar. maḥabbet > T. T. muhabbet.

Векилик [vekilik] (s.9) < T. T. vekillik.

Зюрюєт [zürüyet] (s.15) < T. T. zürriyet.

Ітифак [itifak] (s.18) < T. T. ittifak.

Евел бахар, бахар [evel bahar, bahar] (s.13) < T. T. Evvel bahar, bahar.

3.1.17. Ünsüz Değişmeleri

Ünsüz değişmeleri, ünsüzlerde çeşitli nedenlerde görülür. Ön, iç veya son sesteki ünsüzün; benzeşme, benzeşmezlik, ötümlüleşme, ötümsüzleşme, dudaksıllaşma, süreklileşme, süreksizleşme, sızıcılaşma, akıcılaşma, dilsilleşme, damaksıllaşma, yarı ünlüleşme gibi etkilere bağlı olarak değişmesi olayıdır.

g < ğ Değişimi

Агач [agaç] (s.3) < T. T. ağaç.

Дегирмен [degirmen] (s.4) < T. T. değirmen.

Баг [bag] (s.5) < T. T. bağ.

Багъшламак [bagışlamak] (s.6) < T. T. bağışlamak.

Ягмур [yagmur] (s.6) < T. T. yağmur.

Богаз [bogaz] (s.7) < T. T. boğaz.

g < k Değişimi

Агсирмак [agsirmak] (s.3) < T. T. aksırmak.

Гарг (батмак) [garg (batmak)] (s.9) < T. T. gark (batmak).

Гара [gara] (s.9) < T. T. karga.

Груш [gruş] (s.52) < T. T. kuruş.

Ђюрћ [ǵürḱ] (s.59) < T. T. kürk.

k < g Değişimi

Kiолђе (ћорђе) [kölǵe (ḱorǵe)] (s.21) < T. T. gölge.

Kiџик (уюз) [kicik (uyuz)] (s.21) < T. T. gıcık (uyuz).

Конча [konça] (s.21) < T. T. gonca.

Пейкамбер [peykamber] (s.29) < T. T. peygamber.

Ћиби [ḱibi] (s.53) < T. T. gibi.

k < h Değişimi

Кани [kani] (s.65) < T. T. hani.

Кангъсъдър [kangısıdır] (s.94) < T. T. hangisidir.

g < v Değişimi

Кигiлџик [kigilcik] (s.21) < T. T. kıvılcım.

Къгхълџъм [kıghılcım] (s.23) < T. T. kıvılcım.

b < p Değişimi

Акреб [akreb] (s.3) < Ar. ʻaḳreb > T. T. akrep.

Бунар [bunar] (s.8) < Orta Türk. bınar > T. T. pınar.

Гариб (лд-ябанџи) [garib (yad-yabanci)] (s.9) < Ar. ġarīb > T. T. garip (yad, yabancı).

Ихтисаб [ihtisab] (s.16) < Ar. iḥtisāb > T. T. ihtisap.

d < t Değişimi

Алдадъръм [aldadırım] (s.4) < T. T. aldatırım.

Аярдъръм [ayardırım] (s.5) < T. T. ayırtırım.

Каиад [kanad] (s.19) < T. T. kanat.

Керпидан [kerpidan] (s.20) < Ar. kelbetān > T. T. kerpeten.

Кілид [kilid] (s.21) < Far. kilīd > T. T. kilit.

Мезад [mezad] (s.25) < Ar. mezād > T. T. mezat.

t < d Değişimi

Кутузлук [kutuzluk] (s.22) < E. T. kutuz > T. T. kuduzluk.

Куттуслу [kuttuslu] (s.22) < T. T. kudüslü.

Такдир (мукаттер) [takdir (mukatter)] (s.33) < Ar. taḳdīr > T. T. takdir (mukadder).

Тебтил [tebtil] (s.34) < Ar. tebdīl > T. T. tebdil.

Темин [temin] (s.66) < E. T. tīmin > T. T. demin.

t < k Değişimi

Титсиниръм [titsinirım] (s.34) < T. T. tiksinirim.

Ев етмеіи [ev etmeyi] (s.70) < T. T. ev ekmeği.

Іотму [yotmu] (s.75) < T. T. yok mu.

f < v Değişimi

Алеф [alef] (s.4) < T. T. alev.

Зефклеимек [zefklenmek] (s.15) < T. T. zevklenmek.

Сурет (тасфір) [suret (tasfir)] (s.32) < T. T. suret (tasvir).

v < f Değişimi

Тевтиш итмек [tevtiş itmek] (s.17) < T. T. teftiş etmek.

p < b Değişimi

Анделип [andelip] (s.4) < T. T. andelib (bülbül).

Афитап [afitap] (s.5) < T. T. afitab.

Еспап [espap] (s.14) < T. T. esbap.

Іплис (шейтан) [iplis (şeytan)] (s.17) < T. T. iblis (şeytan).

Чапук [çapuk] (s.49) < T. T. çabuk.

m < n Değişimi

Аферим [aferim] (s.5) < T. T. aferin.

Інсам (киши) [insam (kişi)] (s.17) < T. T. insan (kişi).

Куру (ормам) [kuru (ormam)] (s.21) < T. T. kuru (orman).

Расас (коршум) [rasas (korşum)] (s.29) < T. T. Rasas (kurşun).

Истамбол [istambol] (s.73) < T. T. İstanbul.

m < b Değişimi

Набз (намз) [nabz (namz)] (s.27) < T. T. nabız.

m < l Değişimi

Чиминђир [çiminǵir] (s.38) < T. T. çilingir.

n < m Değişimi

Коншу [konşu] (s.21) < E. T. konşı > T. T. komşu.

Куюнџу [kuyuncu] (s.22) < T. T. kuyumcu.

Џанбаз [canbaz] (s.41) < Far. cān-bāz > T. T. cambaz.

Невсим [nevsim] (s.42) < T. T. mevsim.

Тутаман [tutaman] (s.70) < T. T. tutamam.

g < n Değişimi

Согра [sogra] (s.92) < soŋra > sonra.

h < k Değişimi

Ахшамлук [ahşamluk] (s.5) < E. T. aḫşam > T. T. akşamlık.

Махрама [mahrama] (s.25) < T. T. makrama.

Халча, юлук [halça, uyluk] (s.37) < T. T. kalça, uyluk.

Ахче [ahçe] (s.64) < T. T. akçe.

Іохсе [yohse] (s.70) < T. T. yoksa.

h < g değişimi

Урхан, ип [urhan, ip] (s.35) < T. T. urgan.

v < ğ Değişimi

Австос (аб) [avstos (ab)] (s.42) < T. T. ağustos (ab).

Совук [sovuk] (s.53) < T. T. soğuk.

ş < s Değişimi

Гам (ташаланмак) [Gam (taşalanmak)] (s.9) < T. T. gam (tasalanmak).

Мешт (серхош) [meşt (serhoş)] (s.25) < T. T. mest.

Рушвай [ruşvay] (30) < T. T. rüsvay.

Шеиф (кълъч) [şeif (kılıç)] (s.40) < T. T. seyf (kılıç).

Пошта [poşta] (s.53) < T. T. posta.

b < v Değişimi

Дабет [dabet] (s.10) < T. T. davet.

Касабет [kasabet] (s.20) < T. T. kasavet.

Нердибан [nerdiban] (s.27) < Far. nerdubān > T. T. merdiven.

Бардър [bardır] (s.55) < T. T. vardır.

v < b Değişimi

Есвабими [esvabimi] (s.59) < T. T. esbap.

g < y Değişimi

Егіи [egii] (s.13) < edgü > eyü > eyi > T. T. iyi.

Егілик (ейлик), [egilik (eylik)] (s.13) < T. T. iyilik.

y < ğ Değişimi

Кара-џієр [kara-ciyer] (s.19) < T. T. karaciğer.

Ейер [eyer] (s.50) < T. T. eğer.

Ейренесин [eyrenesin] (s.51) < T. T. öğrenesin.

Язаџайъм [yazacayım] (s.55) < T. T. yazacağım.

s < z Değişimi

Іпсис [ipsis] (s.17) < T. T. ipsiz.

Месхеб [mesheb] (s.25) < T. T. mezhep.

Хасіне, хазна [hasine, hazna] (s.36) < T. T. hazine.

Хорос [horos] (s.38) < Far. ḫurūs > T T. T. horoz.

z < s Değişimi

Къзканџилък [kızkancilık] (s.23) < T. T. kıskançlık.

Сеиз [seiz] (s.31) < T. T. seyis.

Тауз кушу [tauz kuşu] (s.34) < T. T. tavus kuşu.

Телбиз [telbiz] (s.34) < T. T. telbis.

s < ş Değişimi

Іскенџе [İskence] (s.17) < T. T. işkence.

r < l Değişimi

Кіолђе (ђорђе) [kölǵe (ḱorǵe)] (s.21) < T. T. gölge.

l < r Değişimi

Люзгяр [lüzgâr] (s.24) < T. T. rüzgâr.

Мелхем [melhem] (s.25) < T. T. merhem.

Сaралмак [saralmak] (s.31) < T. T. sararmak.

ç < c Değişimi

Конча [konça] (s.21) < T. T. gonca.

Ечдадіє [eçdadiye] [93] < T. T. ecdadiye.

c < ç Değişimi

Џизи [cizi] (s.42) < T. T. çizgi.

Џира [cira] (s.42) < T. T. çıra.

3.1.18. Göçüşme

Сехрошлук [sehroşluk] (s.7) < T. T. sarhoşluk.

Шишмек [şişmek] (s.7) < T. T. şimşek.

Імсах (пехриз) [imsah (pehriz)] (s.17) < T. T. imsak (perhiz).

Мухаттара, техлике [muhattara, tehlike] (s.26) < T. T. mutahhara, tehlike.

Сармусак [sarmusak] (s.31) < T. T. sarımsak.

Теєз [teyez] (s.34) < T. T. teyze.

Сорна [sorna] (s.58) < T. T. sonra.

3.1.19. Diğer Özellikler

Вуріорум [vuryorum] (s.9) < T. T. vuruyorum, *vur-* köküne getirilen şimdiki zaman eki araya ünlü almamış, ünsüz yığılması olmuştur.

Согулџан [sogulcan] < soġulcan > T. T. solucan (s.32), kelimenin bir önceki şekli kullanılmış olup kelimede göçüşme olayı vardır.

Іхтимал (шуппе) [ihtimal (şuppe)] (s.18) < T. T. ihtimal (şüphe), *şuppe* kelimesinde ünsüz benzeşmesi olayı görülmektedir.

Титсиниръм [titsinirım] (s.34) < T. T. tiksinirim, kelimenin ön sesindeki /t/, kelimenin ortasındaki /t/'yi kendine benzetmiştir.

3.2. ŞEKİL BİLGİSİ

3.2.1. Yapım Ekleri

3.2.1.1. İsimler

3.2.1.1.1. İsimden İsim Yapan Ekler

→ **+lIk / +lUk**

dur olmak+lık [95], aşkiya+lık [92], egi+lik (ey+lik) [13], ahşam+luk [5], konuş+luk, komşi+luk′ [21].

→ **+lI / +lU**

maraz+lıi [25], yakışik+lı [41], illet+li (maraz+li) [17], su+lu [55], izet+lü [15].

→ **+sIz / -sUz**

akıl+sız [4], sahip+sız [31], edep+siz [13], kuyruk+suz [22], ok+süz [28].

→ **+CI / +CU**

av+cı [79], çapa+ci [38], gemi+ci [9], kapu+cu [19], kürk+çu [22].

→ **+CIk / +CUk**

şimdi+ciḱ [59], bura+cık [68], kızıl+cik [23].

Şu örneklerde iki ünsüzün yan yana gelmesinden ötürü ünlü türemesi görülür:

aza+cık [52], biraza+cık [70],

→ **+CAk**

ili+cak [17], isi+cak [53].

→ **+CAz**

yer+cez [58].

→ **+CA**

Rum+ca [66], Türḱ+çe [51], sırb+çe [55], kara+ca [71], ak+çe [62].

→ **+DAş**

adaş (< *ad+daş*) [3], kar+daş (< *karındaş*) [20], yol+daş [57], arka+daş [73].

→ **+(I)ncI / +(U)ncU**

bir+inci [90], altı+nci [90], üç+uncu [90], dörd+üncu [95], dokuz+uncu [95].

→ **+(I)z / +(U)z**

İkili organ adlarında görülür:

diz [11], boynuz [8], göks (< *göğüs*) [10], beniz [7].

birlikte doğma anlamında:

ekiz [13].

→ **+cIlAyIn**

sen+cileyin [62].

→ **+An**

ogl+an (< *oğul+an*) [27].

→ **+Ak**

sol+ak [32], ogl+ak (< *oğul+ak*) [27], dal+ak (< *tal+ak*) [11], bud+ak (< *būt+ak* "bacak") [8], küp+ek (< *köp+ek* "çok, kalabalık) [22].

→ **+dIrIk / +dUrUk**

boyun+duruk [7].

→ **+kA**

İşlek değildir.

baş+ka [6].

→ **+tI / +tU**

fisil+ti [36], inil+ti [17], lakır+dı [66] .

→ **+(I)l / +(U)l**

yeş+il [59], kız+ıl [23].

Metinde Türkçe üzerinden geçmiş olan Farsça bazı ekler de bulunmaktadır:

→ **+ane < Fars. -āne**

fakir+ane [36].

→ **+DAr < Fars. -dār**

ilim+dar [15], mal+dar [24], hazine+dar [36].

→ **+kâr < Fars. -kār**

tamah+kâr [33].

Yine, Türkçe üzerinden geçen Arapça çokluk eki bulunmaktadır:

→ **+at < -āt**

haivan+at [90], mevcud+at [4], hurdev+at [38].

3.2.1.1.2. Fiilden İsim Yapan Ekler

→ **-mAk**

sor-mak [32], dayan-mak [11], dogur-mak [12], sündur-mek [32], üde-mek [40].

→ **-mA**

buyur-ma [47], dük-me+ci [12], as-ma [5], bas-ma [6], ara-ma+ya [57].

→ **-ş, -(I)ş / -(U)ş**

yanl-ış [86], al-ış ver-iş′ [4], bak-ış [6], kir-iş (< *ker-* “germek”) [21], sıçra-iş [33].

→ **-(y)IcI / -(y)UcU**

kurtar-ıcı [49], gez-ici [9], bil-ici [4], em-ici [14], duy-ucu+luk [12].

→ **-m, -(I)m / -(U)m**

ül-üm (< *öl-*) [40], küdr-um (< *kötürüm* < *kötür-* “yükseltmek”) [22], al-ım [4], ge-im (< *giyim* < *ked-* “giymek”) [9], üz-üm (< *üz-* “koparmak”)[40].

→ **-n, -(I)n / -(U)n**

Tut-un (< *tütün* < *tüt-*) [35], yg-ın (< *yığın* < *yığ-*) [16], düyün (< *düğün* < *tüg-* “bağlamak, düğümlemek”) [17], büt-un (< *büt-* “bitmek, kemale ermek”) [8], gel-in (< *kel-* “gelmek”) [9].

→ **-Ik / Uk, -k**

bitiş-ik [7], aç-ik [5], bül-ük (< *bölük*) [8], kuşa-k [15], tukür-uk/ tukr-ük [35], çürü-ḱ [79].

→ **-Ak**

çol-ak [21], biç-ak [23], or-ak [28], otur-ak [28], sağan-ak (< *sağna-* “fışkırtmak, püskürtmek”) [30], saç-ak [31].

→ **-GI / -GU**

kai-gıu (< *kaygı* < *kad-* “dönmek, ilgilenmek”) [19], ver-gi [9], bur-gu [8], iç-ki [18], uy-ku (< *uyu-*) [35].

→ **-I / -U**

ayr-ı (< *adır-*) [5], kat-ı [20], kap-ıi (< *kap-* “bitişmek, kapanmak”) [5], sür-ü [33], ilç-u (< *ölç-*) [17].

→ **-tI / -tU / -(I)ntI / -(U)ntU**

kus-untu [22], ak-ıntı [4], sık-ıntı [41].

→ **-GIn / -GUn**

soy-gun [32], sür-gun [33], kaç-kın [20], yor-gun+luk [17], uy-gun+suz [77], kes-kin [20].

→ **-gIç / -gUç**

bil-giç [4].

→ **-gA**

dam-ga (< *tam-*) [11], yon-ga (< *yon-* "yontmak, tıraş etmek") [40], köl-ǵe (kor-ǵe) (*gölge* < *köli-* "gölgelenmek, kararmak") [21], süpür-ge [32].

→ **-GAn**

er-ǵen [7], yor-ǵan (*yuğur-kan*)[29] [69].

→ **-(y)An**

dum-an (< *tun-* "kapanmak, hava bulutlanmak") [12], kaz-an′ (< *kaz-* "oymak") [18], siç-an [32], tavş-an (< **tavış-* veya **teviş-* "devinmek, seğirtmek") [33], tiḱ-en [70].

→ **ç, -Iç / -Uç**

kıl-ıç [40], ǵü-ç (< **kü-*) [52], kızkan-c+ilık [23], osan-c [88].

→ **-t, -(I)t / -(U)t**

geç-it [10], ugüt (< *öğüt* < **ö-* "düşünmek, anlamak") [35], um-ud [35], yugur-t [40], sal-t [82].

→ **-A**

yar-a [41], kıs-a [60], inc-e (< **yinç-* "küçülmek(?), daralmak(?)") [17], sap-a [31], ot-e (< *öte* < *öt-*) [28].

→ **-AmAk**

bas-amak [6].

---

[29] Sir Gerard Clauson, An Etymological Dictionary Of Pre-Thirteenth-Century Turkish, s.907'de kelimenin tahlilini bu şekilde göstermiş ve kelimeyi *yoğun* "kalın, kaba" kelimesiyle ilişkilendirmiştir.

→ **-Aç**

kırb-aç (< *kırp-* dövmek”) [23].

→ **-cA**

eglen-ce [13].

→ **-mAn**

ḱes-men [81].

→ **-mUr**

yagh-mur [16], ça-mur (< *çal-* veya *çap-* “çalmak, çamurla sıvamak”) [38], kümür (< *kömür* < *köŋ-* “yanmak”) [36].

→ **-mAcA**

at-maca [5].

→ **-(A)z**

bog-az (< *boğ-*) [7], sö-z (< *sö-* “söylemek”) [32], kud-uz (<**kutur-(u)z*) [22], semi-z (<**semiri-*) [31], uyu-z (< *udı-* “uyumak”) [35].

3.2.1.2. Fiiller

3.2.1.2.1. Fiilden Fiil Yapan Ekler

→ **-mA-**

Fiil kök veya gövdelerine gelerek olumsuzluk (olmama veya yapmama) anlamı katar. Ek vurgusuz bir ektir. Vurgu bir önceki hecededir.

inan-ma-m [48], anla-ma-m [61], unut-ma-yasın [76], ver-me-sin [88], ǵoster-me-sin [88].

→ **-n- / -(I)n- / -(U)n-**

Fonksiyonu kendi kendine yapma veya olma ifade eden fiiller yapmaktır. Bu ekle yapılan fiillere *dönüşlü fiil* denir.

Sonu ünlü ile veya *-l* akıcı ünsüzü ile biten fiillerde *-n-* eki dönüşlülük yanında, edilgenlik ve meçhullük de ifade eder: bul-un-urlar [91].

ǵez-in-ereḱ [58], oy-a-n-dır (< **od-*)[73], ǵor-ün-ür [74], kımılda-n-mayınız [78].

→ **-(I)l- / -(U)l-**

Fonksiyonu edilgenlik ve meçhulluk ifade etmektir. Asıl pasiflik ve meçhullük eki *-l-*'dir. Fakat *-l-* eki vokalle veya *-l* ile biten kök veya gövdelere getirilememekte, böyle olan kök veya gövdelere *-n-* eki getirilmektedir.

Geçişsiz fiillerden meçhul, geçişli fiillerden edilgen fiiller yapar.

ḱes-il-di [53], çevir-il-miştir [60], boz-ul-ur [76], buyor-ul-urise [83], inan-ıl-acak [86], anlaş-ıl-maz [86].

→ **-(I)ş- / -(U)ş-**

İşlek bir ektir. Fonksiyonu ortaklaşma (karşılıklı yapma veya birlikte yapma) veya bir oluş ifade etmektir.

bul-uş-tururum [67], dula-ş-mak [11], dana-ş-ırım (< *danışırım* < *tanu-* "konuşmak, söylemek") [11], sava-ş-mak (< **sava-* "söz çarpmak") [95], düy-üş-urum (< *dövüş-*) [12].

Geçişsiz fiil kök veya gövdelerinden "kendiliğinden olma" ifadesi taşıyan fiiller yapar: er-i-ş-irım [14].

→ **-AlA-**

Kuvvetlendirme fonksiyonundadır.

ov-ala-rım [27].

Fiilden fiil yapma eklerinin bir kısmı yaptırma ve oldurma ifadesi taşırlar. Faktitif ekleri denilen bu ekler oldurma ve yaptırma ifade eden fiiller yaparlar.

→ **-(I)r- / -(U)r-**

İşlek bir faktitif ekidir.

bit-ir-ince [54], piş-er-irım [29], geç-er-iorum [10], şaş-ir-mak [39], dog-ur-mak [12].

→ **-t-, -(I)t- / -(U)t-**

İşlek bir faktitif ekidir.
çaghır-t-mışınız [76], ǵetir-t-iririm [78], çıkar-t-mak [79], aghrı-t-mayınız [87], ayar-t-mak [5].

→ **-DIr**

İşlek bir faktitif ekidir.

dön-dür-mek [11], yap-tır-ayım [59], buluş-tur-urum [67], karış-tır-madım [71], al-dır-malısınız [76].

→ **-Ar-**

İşlek değildir.

çık-ar-dım [79], kop-ar-dım [58].

→ **-DAr-**

İşlek değildir.

İşlevsel açıdan *-DIr-* geçişlilik ekiyle eşdeğerdir.

gön-der-mek (< *könger-* “düzeltmek” < *köni* “doğru”) [10], gös-ter-mek (< *közger-* “göstermek” < *kör-* “görmek”) [10].

3.2.1.2.2. İsimden Fiil Yapan Ekler

→ **+lA-**

Baghş+la-rım [60], iş+le- [93], tazim+le-yelim [94], izzet+le-yelim [95], arzu+la-mayasın [95].

→ **+lAş**

oz+laş-mak [28], sık+laş-irım [33], yak+laş-tı [41], er+leş-tirmiş (< *yerleş-*) [91], pazar+laş-amam [62].

→ **+lAn-**

kamet+len-dirdi [91], kol+lan-mam [79], ar+lan-ırım [4], taşa+lan-mak [9], ev+len-meklik [13].

→ **+A-**

yaş+a-yasın [95], dil+e-rsiniz [73], titr+e-rım (< *titiz* "kekremsi veya öfkeli") [34], benz+e-r [66], oyn+a-mak [28].

→ **+Ar-**

on-ar-ım (< oŋ "sağ, iyi") [28].

Ekin /r/-/l/ değişmesinden kaynaklanan +*al-* biçimi de bulunmaktadır:

sar+al-mak (< *sararmak* < *sarıġ*) [31].

→ **+DA-**

al+da-dırım (< *al* "hile") [4], is+te-mek (< *iz*) [33].

→ **+(I)k- / +(U)k-**

aç+ik-tım [5].

→ **+(I)r- / +(U)r-**

çagh+ır-dı [89], üf+ür-mekten [90].

→ **+kIr- / +kUr-**

sümürurum (< *sümkürürüm* <**süm-ük-ür*) [32], tuküruk (< *tü* veya *tüf* veya *tüp*" [35].

Sadece bir örnekte s > k metatezi görülmüştür:

oksürurum (< *öskür-*) [28].

→ **+I- / +U-**

taş+i-rım [34]

→ **+sA**

su+sa-rım [32], yük+se-k [40].

→ **+At**

ǵoz+et′- [69], don+ad-ırım (< *donatırım* < *ton* "giysi") [12], eyr+ed-esin (< *öğretesin* < *ögür* "sürü, topluluk") [51].

3.2.2. Çekim Ekleri

3.2.2.1. İsim Çekim Ekleri

→ **Çokluk Eki: +lar / +ler**

dost+lar [49], yol+lar [53], kol+ları [60], ürneḱ+leri [61], ǵemi+ler [67].

→ **İyelik Ekleri:**
Teklik 1. şahıs iyelik eki: +m

efendi+m [68], çizmeler+i+mi [69], sultan+ı+m [47], ben+i+m [47], müşteriler+i+mi [61].

Teklik 2. şahıs iyelik eki: +n

hak+ı+n [52], hizmetḱâr+ı+n [54], işler+i+n [56], nere+n [63], sufra+n+dan [69].

Teklik 3. şahıs iyelik eki: +ı / +i / +u / +ü / +sı / +si / +su / +sü

en+i [61], kadı kız+ı+nda [50], kangı+sı+ndan [54], paha+sı [61], çoka+si [61].

Çokluk 1. şahıs iyelik eki: +mız / +miz / +muz / +müz

düşeḱler+i+miz [68], atlar+ı+mızı [68], sefer+i+miz [48], yolu+muzun [57], manca+mızı [69].

Çokluk 2. şahıs iyelik eki: +nız / +niz / +nuz / +nüz

hazretler+i+nizi [47], lakardılar+ı+nızı [50], yanlış+ı+nız [50], ǵürḱ+i+nizi [59], vakıt+ı+nız [62].

Çokluk 3. şahıs iyelik eki: +ları / +leri

kol+ları [60], on+ları [60], deliḱ+lerini [60], iliḱ+lerin [60], ürneḱ+leri [61].

→ **Aitlik Eki: +ki**

evel+ḱi [63], şimdi+ḱi [42].

→ **Hâl Ekleri:**
İlgi hali: +ın / +in / +un / +ün / +nın / +nin / +nun / +nün

bu+nun üzerine [48], a+nun için [51], han+ın ardında [55], hava+nın ǵüzelliyine [56], istanbol+un [60].

→ **Yükleme hâli: +ı / +i / +u / +ü**

sez+ü bilmiş [51], teleffüzünüz+ü [49], seylediklerim+i [51], adınız+ı [54], mektüb+i [55].

Ekin +*e*'li biçimi ve eksiz hâli de bulunmaktadır:

ǵelmey+e isterdim [47], eyliḱlerin+Ø çok işittim [49].

Yönelme hâli: +a / +e

üzerin+e sefer [48], hayr+a karşı [85], haneniz+e seĺam [85], Allah+a şüḱür [88], kesiretin+e mebni [89].

Bulunma hâli: +da / +de / +ta / +te

az vakıt+ta [50], hafta+da [52], nere+de [55], niyetin+de [73], düşeḱ+te [79].

Uzaklaşma hâli: +dan / +den / +tan / +ten

ezber+den [51], nere+den [55], ev+den [56], anadol+dan [59], malım+dan [60].

Eşitlik hâli: +ca / +ce / +ça / +çe

boyle+ce [8], eyi+ce [63], hoş+ça [45], dag+ca [75], yerin+ce [66].

Vasıta hâli: +la / +le (< ile)

cenabınız+le [47], ḱaghıt+ıle [53], bilimiz+le [57], çelebi+y+le [62], senin+ile [66].

Yön hâli: +ra / +re / +arı / +eri

iç+eri [87], diş+arıu [12], diş+eri [39], yuk+arı [40], yok+ar [87], il+eri [16], üz+re [91].

→ **Soru Eki: +mı / +mi / +mu / +mü**

eyi mi [45], mancası mı [70], gorüştünüz mü [49], sovuk mudur [53], yazdınız mı [54].

3.2.2.2. Fiil Çekim Ekleri
3.2.2.2.1. Şahıs Ekleri

→ **Zamir Kökenli Şahıs Ekleri:**
Teklik 1. şahıs eki: -ım / -im / -um / -üm

yalvarır-ım [70], yollamış-ım [57], olagh-ım [57], ister-im [60], ǵeriyor-um [60].

Teklik 2. şahıs eki: -sın / -sin / -sun / -sün

eyrene-sin [51], bilir-sin [51], eyrenir-sin [51], alır-sın [52], koşar-sın [94].

Teklik 3. şahıs eki: eksiz

bogulmuş [7], buyurşmuş [8], kokmuş [21], vururlmuş [48], ǵeçer [78].

Çokluk 1. şahıs eki: -ız / -iz / -uz / -üz

çalışıyor-uz [49], eylenme-y-iz [57], düner-iz [58], ǵider-iz [67], dener-iz [71].

Çokluk 2. şahıs eki: -sınız / -siniz / -sunuz / -sünüz

eyrenir-siniz [49], yazacak-sınız [53], ǵideyor-sunuz [58], ister-siniz [60], üşürmü-sünüz [88].

Ağız özelliği olarak ekin *-suz'*lu şekli de bulunmaktadır:

olur-suz [59].

Çokluk 3. şahıs eki: -lar / -ler

eder-ler [52], dedi-ler [57], ǵeyer-ler [60], brakmış-lar [67], ǵireyor-lar [67].

→ **İyelik Kökenli Şahıs Ekleri:**

Teklik 1. şahıs eki: -m

ǵetirdi-m [59], bilme-m [60], anlama-m [61], seyledi-m [62], ǵordu-m [62].

Ağız özelliği olarak ekin *-n'*li şekli de bulunmaktadır:
tutama-n [70], edeme-n [85].

Teklik 2. şahıs eki: -n

teşrif buyur-u-n [47], ǵeldi-n [56], tutdu-n [57], etti-n [57], isterse-n [93].

Teklik 3. şahıs eki: eksiz

yaptı [89], oldu [88], ister [49], başladı [53], dondi [53].

Çokluk 1. şahıs eki: -k

erdireydi-ḱ [57], ǵeldi-ḱ [58], olursa-k [64], usmarladı-k [85], buldu-k [45].

Çokluk 2. şahıs eki: -nız / -niz / -nuz / -nüz

dedi-niz [50], hoş ǵeldi-niz [58], koydu-nuz [54], gorüştü-nüz [49] yazdı-nız [54].

Çokluk 3. şahıs eki: -lar / -ler
ǵetirdi-ler [63], dedi-ler [48], bitirmemiş-ler [65], çeḱti-ler [69], koydu-lar [77].

→ **İyelik Kökenli Şahıs Ekleri:**

Teklik 1. şahıs emir eki: -ayım / -eyim

yaptır-ayım [59], vir-eyim [59], id-eyim [60], ǵetir-eyim [73], tut-ayım [80].
Teklik 2. şahıs emir eki: eksiz

Korkma [52], tutma [56], ǵiydir [59], bozma [62], eyle [69].

Teklik 3. şahıs emir eki: -sın / -sin / -sun / -sün

ǵel-sin [56], ǵetir-sin [58], ruzǵarla-sın [65], al-sun [76-77], eyle-sin [88].

Çokluk 1. şahıs emir eki: -alım / -elim

yat-alım [69], otur-alım [69], iç-elim [71], kalk-alım [72], ǵid-elim [72].

Çokluk 2. şahıs emir eki: -ın / -in / -un / -ün / -ınız / -iniz / -unuz / -ünüz

ǵetir-in [69], otur-unuz [70], ǵir-in [58], diḱ-iniz [60], bak-ınız [61].

Çokluk 3. şahıs emir eki: -sınlar / -sinler / -sunlar / -sünler

ǵetir-sinler [80], ǵel-sunler [83], et-sinler [93].

3.2.2.2.2. Şekil ve Zaman Ekleri

→ **Görülen Geçmiş Zaman Eki: -dı / -di / -du / -dü / -tı / -ti / -tu / -tü**

ister-dim [47], işit-tim [48], başla-dı [53], ǵel-din [56], ǵeciḱ-di [57], sat-tım [62].

→ **Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki: -mış / -miş / -muş / -müş**

bitirme-mişler [65], ol-muş [71], alışma-mışız [73], çaghırt-mışınız [76], aldat-mış [91].

→ **Geniş Zaman Eki: -r / -ar / -er /**

duyul-ur [48], onu sev-er [48], yaz-ar-ım [55], at-ar [61], ǵorün-ü-r [74].

Ekin olumsuzu *-mAz* şeklindedir:
dokun-maz [49], yaghmur yagh-maz [53]

→ **Şimdiki Zaman Eki: -yor / -ior / -ıor / -makta / -mekte**

yagha-yor [53], ǵürülde-yor [53], tutma-yor [55], içme-yorsunuz [71], ara-yorum [81], it-mekte [93].

→ **Gelecek Zaman Eki: -acak / -ecek**

ol-acak dediler [48], yaz-acayım [53], koy-acayım [72], id-eceḱ [72], ǵel-eceḱsiniz [77].

→ **Şart Kipi Eki: -sa / -se**

seyler-sem [50], yolla-sam [56], olmaz-sa [70], ister-sen [93], kazar-sa [93].

→ **İstek Kipi Eki: -a / -e**

ǵid-e-yim [63], koy-a-yım [54], brakma-y-a-sın, izzetle-y-e-sın [95].

→ **Gereklilik Kipi Eki: -malı / -meli**

sor-malı [49], diḱ-meli [60], yap-malı [87], et-meli [88], kalbol-malı [64].

→ **Yeterlilik Kipi Eki:**

ǵel-e-medim [47], inan-a-mam [48], mühreled-e bil-irsen [55], baghlad-a bil-irim [55], ed-e bil-irsen [57].

3.2.2.2.3. 'i-' Ek-Fiil

→ **Geniş Zaman: -dır / -dir / -dur / -dür / -tır / -tir / -tur / -tür**

yaşlı-dır [41], nasıl-dır [45], eyice-dir [46], cömert-tir [49].

→ **Görülen Geçmiş Zaman: idi-**

ǵereḱ idin [79], nasıl idiniz [46], fena idim [46], varidi [47], ḱim idi [66].

→ **Şart: ise-**

ǵelmedimise [47], mümḱin ise [50], kabilise [50], nezle ise [78], eyleise [78].

→ **Ek-Filin Gerundiumu: iken**

variḱen [49], yapaghı iḱen [61].

3.2.2.2.4. Sıfat-Fiil Ekleri

→ **-an / -en**
bulun-an [90], ol-an [67], dinle-y-en-lerden [49], olun-an [92], id-en-i [93].

→ **-ar / -er / -r**

Örneği bulunmamaktadır.

→ **-mış / -miş / -muş / -müş**
işidilme-miş şey [86], ǵeç-miş zaman [42].

→ **-acak / -ecek**
inanıl-acak şey [86], dayanıl-acak şey [88], asıl-acakdan (biri) [48], kork-acak bir şey [61], gez-ecek yer [9].

→ **-maz / -mez**
anlaşıl-maz bir şey [86], ǵeç-mez (akçe) [64], hazır bulun-maz ḱâghıdı [55]

→ **-dık / -dik / -duk / -dük / -tık / -tik / -tuk / -tük**
yonulma-dık agaca [93], seyle-dik-lerimi [51], yaz-dık-dansonra [55]. iste-digh-idim kadar [47], yolla-dıgh-ım hizmetḱar [57].

3.2.2.2.5. Zarf-Fiil Ekleri

→ **-arak / -erek**

seyird-ereḱ (< *seğirt-*) [57], ǵezin-ereḱ [58].

→ **-ıp / -ip / -up / -üp**

anla-y-ub [90], ayr-ıp [90], ǵid-ib [81], unutma-y-up [47], mühürle-y-üb [55].

→ **-ınca / -ince**

hazırlan-ınca [74], seyleme-i-ince [52], bitir-ince [54], başla-y-ınce [78]

→ **-madan / -meden**

çikar-madan [69], et-meden [96], selamla-maden [46].

→ **-alı / -eli**

ǵel-eli [79].

→ **-dıkça / -dikçe / -dukça / -dükçe / -tıkça / -tikçe / -tukça / -tükçe**

emrüm ol-dukça [54].

→ **-e, -a**
ǵid-e ǵid-e [51], çaghır-a çaghır-a [64].

→ **-u, -ü**
de-y-ü [48].

IV. DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. TEMATİK SINIFLANDIRMA

Toplumların birbirini etkilemeden yaşaması olanaksızdır. Bu etkileme en çok dil alanında olmaktadır.

> *"Bir arada yaşama, ticaret, siyaset, kültür ilişkileri, savaşlar, aynı din çerçevesi içinde bulunma gibi değişik etkenler diller arasında söz varlığı açısından alışverişlere yol açmakta, en başta sözcükler olmak üzere, ilişkilerin artışıyla birlikte birtakım ses, yapı ve söz-dizimi öğeleri dilden dile geçebilmektedir"*[30]

> *"Dolayısıyla her kişi ve topluluk, kendisinden farklı tarihî ve coğrafi ortamlarda yaşayan, farklı bilgilenme yollarından geçmiş bir başka kişi ve topluluktan, akraba veya komşu kavimlerden bir şeyler öğrenir ve dolayısıyla bu öğrendiklerinin adlarını kendi diline taşır, onların dillerinden alıntılar yapar."*[31]

Alıntı kelimeler alınma şekillerine göre ikiye ayrılır: temelinde öğrenmenin yer aldığı, bigilendirmenin bir sonucu olan *bilgi alıntıları* ve temelinde bilgi ve öğrenmenin yer almadığı *özenti alıntıları*dır.[32] Aynı siyasi ve coğrafi birlik içinde yaşayan toplumlarda, işgal edilen/yönetilenin temsil ettiği alt katman dili ve işgal eden/yönetenin temsil ettiği üst katman dili arasındaki alıntılarda ise ikinci türden alıntılar mevcuttur.

> *"Alt katman dili, üst katman diline ancak bilgi alıntıları verebilirken, üst katman dili, alt katman diline hem bilgi hem özenti alıntıları sokar. Bilgi alıntıları, yani "Kültürle ilgili alıntı kelimeler, bize, bir milletin diğerine neler öğrettiğini" göstermesine ve "Kelime almanın, büyük oranda, daha yüksek seviyeli dilden daha aşağı seviyeli dile doğru olmasına" rağmen, özenti alıntılarının, bilgi dünyası ve öğrenme ile, alıcı dilin ihtiyaçlarıyla hiçbir ilgisi yoktur."*[33]

Türkçenin Sırpçaya etkisi üst katman etkisidir. Türkçe, Sırpçaya tek bir alanda kelime vermemiş, yönetim ve ordu kavramlarından, sanat ve zanaat terimlerine kadar verintilerle Sırpça üzerindeki etkisini her alanda göstermiştir.

Sözlükte tespit edilen kelimeler 23 ana başlık, 64 alt başlık olacak şekilde sınıflandırmaya tâbi tutulmuştur. Bu ana başlık ve alt başlıklar sırasıyla şu şekildedir:

Meteoroloji, hava olayları, yağış ve benzeri sözcükler, rüzgâr ve çeşitleri, gök cisimleri, yeryüzü olayları, gökyüzü olayları; **tabiat**, sebze ve meyve, ağaç, çiçek,

---

30 Doğan Aksan, *Türkçenin Sözvarlığı*. (Ankara: Engin Yayınevi, 2004), 125.
31 Günay Karaağaç, "Alıntı Kelimeler Üzerine Düşünceler", *Türk Dili*. S. 552 (1997): 499.
32 Karaağaç, "Alıntı Kelimeler Üzerine Düşünceler", 499.
33 Karaağaç, "Alıntı Kelimeler Üzerine Düşünceler", 499.

endüstriyel ve tarımsal bitkiler, ziraat ve tarım terminolojisi, değerli taşlar, metaller, elementler, kimyasallar; **fauna**, evcil hayvanlar, kuşlar, balıklar-çeşitli deniz canlıları ve bunun etrafındaki kelimeler, yabani hayvanlar, sürüngenler, kemirgenler, amfibiler, parazitler ve böcekler; **tıp ve sağlık terimleri**, insan, insan uzuvları, dış görünüş, insan hastalıkları, vücut kusurları, hayvan, hayvan uzuvları, hayvan hastalıkları, tedaviler ve ilaçlar; **coğrafik ve zamansl adlandırmalar**, coğrafi unsurlar, ülke ve bölge adları, millet, ırk adları, zaman, özel adlandırmalar, özel günler; **yaşama dair kavramlar**, yiyecek-içecekler, yemiş, baharat, yağ, giyim-kuşama dair kavramlar, giyecekler, ayakkabı, kozmetik ürünleri ve süsler, çeşitli tekstil adlandırmaları ve diğer eşyalar, kumaşlar, işleme kavramları, eğlence ve eğlenmeyle ilgili kavramlar, birlikte oynanan oyunlar ve bunun etrafındaki terimler ve kelimeler, akraba terminolojisi; **şehir ve köy**, şehircilik, yapılar, yapı unsurları ve malzemeleri, kamu ve özel binalar, yapılar, inşaat malzemesi, bina bölümleri ve küçük boşluklar; **aletler, eşyalar ve araçlar**, mobilya ve ev eşyaları, mutfak eşyaları, kaplar, okul ve kırtasiye malzemeleri, savaş aletleri ve araçları, ulaşım araçları , diğer aletler/eşyalar; **ticari ve mesleki kavramlar**, ticari kavramlar, meslek adları, zanaatlar, dükkân, mekân vs., meslek araç ve gereçleri, çeşitli aletler, para; **adlar ve soyut kavramlar**; **fiiller ve fiillerle ilişkili sözcükler**; **silah ve askerî terimler, unvanlar**, yakacak, yanıcı, patlayıcı maddeler; **hukuki kavramlar**; **yönetim-idare**, idari ve siyasal kavramlar; **tarih terimleri**; **eğitim**; **dinî terminoloji**; **boya, renk ve kokular**; **sayı birimleri**; **ölçümler, geometrik unsurlar**; **unvanlar, hitaplar, lakaplar, adlandırmalar**; **ünlemler**; **yer, yön**; **bağlaç, edat, zarf, zamir**.

(Bkz. Tablo 3. Sözlükteki Türkçe Kelimelerin Tematik Sınıflandırılması ve Sayı Değerleri)

Tablo 3. Sözlükteki Türkçe Kelimelerin Tematik Sınıflandırılması ve Sayı Değerleri

Temalar		Sayı
METEOROLOJİ		
	Hava Olayları	10
	Yağış ve Benzeri Sözcükler	7
	Rüzgâr ve Çeşitleri	4
	Gök Cisimleri	8
	Yeryüzü Olayları	3
	Gökyüzü Olayları	4
TABİAT		
	Sebze ve Meyve	20
	Ağaç	10
	Çiçek	4
	Endüstriyel ve Tarımsal Bitkiler	17
	Ziraat ve Tarım Terminolojisi	14
	Değerli Taşlar, Metaller, Elementler, Kimyasallar	9
FAUNA		
	Evcil Hayvanlar	24
	Kuşlar	25
	Balıklar, Çeşitli Deniz Canlıları ve Bunun Etrafındaki Kelimeler	4
	Yabani Hayvanlar	19
	Sürüngenler	6
	Kemirgenler	4
	Amfibiler	1
	Parazitler ve Böcekler	10
TIP VE SAĞLIK TERİMLERİ		2
İnsan		
	İnsan Uzuvları	69
	Dış Görünüş	13
	İnsan Hastalıkları	11
	Vücut Kusurları	2
Hayvan		
	Hayvan Uzuvları	6
	Hayvan Hastalıkları	3
	Tedaviler ve İlaçlar	2

COĞRAFİK VE ZAMANSAL ADLANDIRMALAR		
	Coğrafi Unsurlar	35
	Ülke ve Bölge Adları	7
	Millet, Irk Adları	3
	Zaman	48
	Özel Adlandırmalar, Özel Günler	18
YAŞAMA DAİR KAVRAMLAR		
Yiyecek-İçecekler		56
	Yemiş	3
	Baharat	1
	Yağ	8
Giyim-Kuşama Dair Kavramlar		
	Giyecekler	26
	Ayakkabı	4
	Kozmetik Ürünleri ve Süsler	6
Çeşitli Tekstil Adlandırmalar ve Diğer Eşyalar		
	Kumaşlar, İşleme Kavramları	12
Eğlence ve Eğlenmeyle İlgili Kavramlar		5
	Birlikte Oynanan Oyunlar ve Bunun Etrafındaki Terimler ve Kelimeler	11
Akraba Terminolojisi		41
ŞEHİR VE KÖY		
	Şehircilik, Yapılar, Yapı Unsurları ve Malzemeleri	7
	Kamu ve Özel Binalar, Yapılar	26
	İnşaat Malzemesi	5
	Bina Bölümleri ve Küçük Boşluklar	12
ALETLER, EŞYALAR VE ARAÇLAR		

	Mobilya ve Ev Eşyaları	49
	Mutfak Eşyaları, Kaplar	26
	Okul ve Kırtasiye Malzemeleri	9
	Savaş Aletleri ve Araçları	1
	Ulaşım Araçları	6
	Diğer Aletler/Eşyalar	11
TİCARİ VE MESLEKİ KAVRAMLAR		
	Ticari Kavramlar	14
	Meslek Adları, Zanaatlar	63
	Dükkân, Mekân vs.	10
	Meslek Araç ve Gereçleri, Çeşitli Aletler	7
	Para	8
ADLAR VE SOYUT KAVRAMLAR		812
FİİLLER VE FİİLLERLE İLİŞKİLİ SÖZCÜKLER		213
SİLAH VE ASKERÎ TERİMLER, UNVANLAR		15
	Yakacak, Yanıcı, Patlayıcı Maddeler	5
HUKUKİ KAVRAMLAR		18
YÖNETİM-İDARE		
	İdari ve Siyasal Kavramlar	5
TARİH TERİMLERİ		6
EĞİTİM		5
DİNÎ TERMİNOLOJİ		43
BOYA, RENK VE KOKULAR		10
SAYI BİRİMLERİ, ÖLÇÜMLER, GEOMETRİK UNSURLAR		24
UNVANLAR, HİTAPLAR, LAKAPLAR, ADLANDIRMALAR		110
ÜNLEMLER		12
YER, YÖN		19

BAĞLAÇ, EDAT, ZARF, ZAMİR	102

Tablo 4. Tablo 3'teki Verilerin Yüzdelik Dağılımı

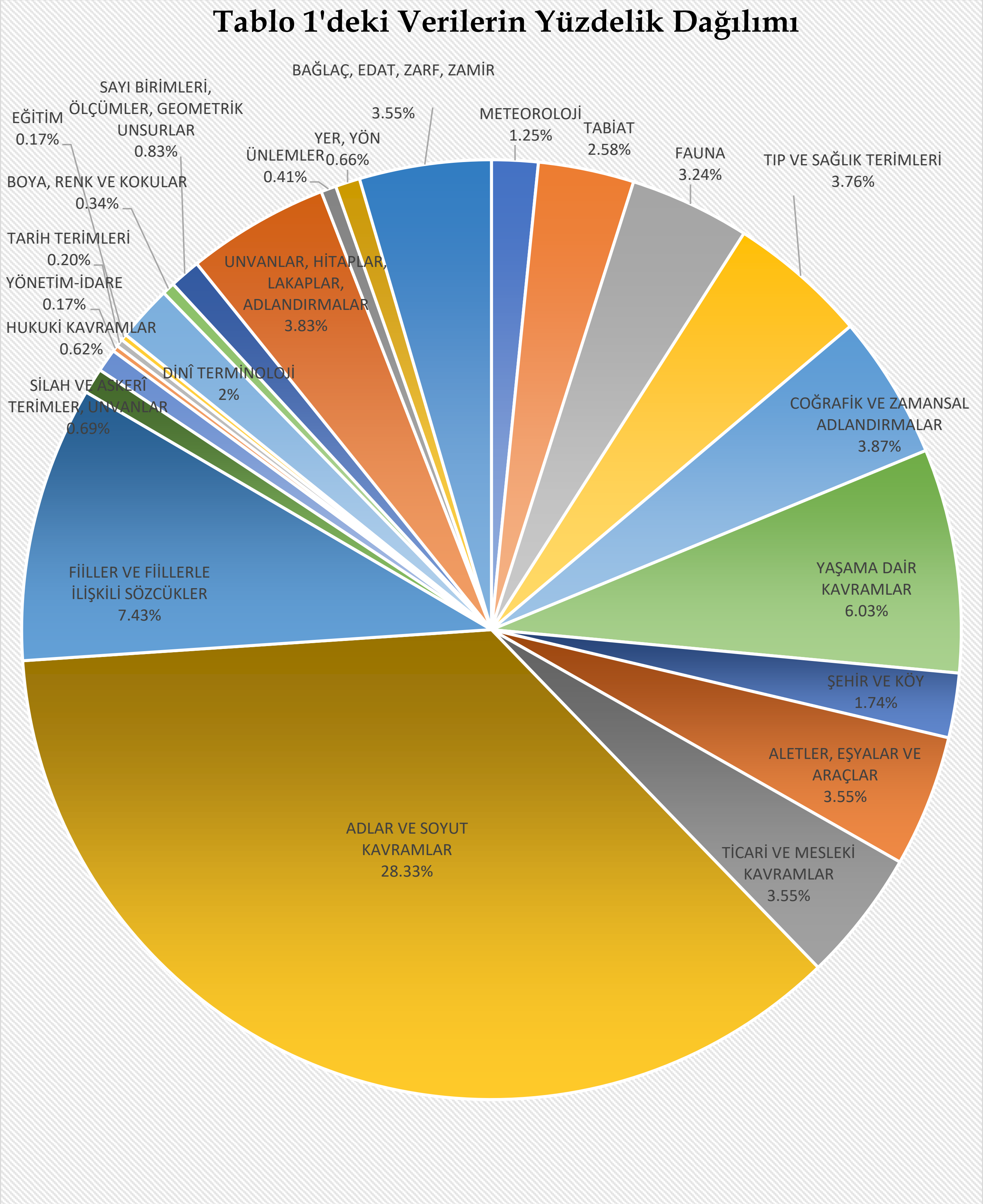

4.1. METEOROLOJİ

4.1.1. Hava Olayları

пус [pus] < T. T. pus, сагханак [sağanak] < T. T. sağanak, рузаяр [ruzaar] < T. T. rüzgâr, съганак [sıganak] < T. T. sağanak, фуртуна (туманъ) [furtuna (tuman')] < T. T. fırtına, чій [çiy] < T. T. çiy, шимшек [şimşek] < T. T. şimşek, ілдъръм [ildırım] < T. T. yıldırım, касъргха [kasırğa] < T. T. kasırga, нем [nem] < T. T. nem

4.1.2. Yağış ve Benzeri Sözcükler

ба-ран, ягмур [ba-ran, yaghmur] < T. T. baran, yağmur, берк [berk] (шишмек ілдъръм) (şişmek ildırım)] < T. T. berk (şimşek, yıldırım), берер (кар) [berer (kar)] < T. T. berer (kar), іагхмур [yağmur] < T. T. yağmur, ягмур [yagmur] < T. T. yağmur, кар [kar] < T. T. kar, кърaи [kırai] < T. T. kırağı

4.1.3. Rüzgâr ve çeşitleri

єл [yel] < T. T. yel, рузаяр [ruzaar] < T. T. rüzgâr, люзгяр [lüzgyar] < T. T. rüzgâr, нецм [necm] nesim < T. T. (yumuşak esinti, yel)

4.1.4. Gök Cisimleri

афитап, гюнеш [afitap, güneş] < T. T. afitab (güneş), дюня [dünya] < T. T. dünya, ілдъз [ildız] < T. T. yıldız, куйруклу ілдъз [kuyruklu ildız] < T. T. kuyruklu yıldız, мах [mah] < T. T. mah, ситаре (ілдъз) [sitare (ildız)] < T. T. sitare (yıldız), сіяре [siyare] < T. T. seyyare (gezegen), шемс (гюнеш) [şems (güneş)] < T. T. şems

4.1.5. Yeryüzü Olayları

яигън [yangın] < T. T. yangın, іангън [yangın] < T. T. yangın, зелзеле (зерзеле) [zelzele (zerzele)] < T. T. zelzele

4.1.6. Gökyüzü Olayları

гюнтурулмаз [günturulmaz] < T. T. gün tutulması, саман огхрусу [saman oğrusu] < T. T. samanuğrusu (samanyolu), сема (viok) [sema (gök)] < T. T. sema, еліим сагхма [eliyim sağma] < T. T. alaimisema (gökkuşağı)

4.2. TABİAT

4.2.1. Sebze ve Meyve

аива [aiva] < T. T. ayva, алма [alma] < T. T. elma, армут [armut] < T. T. armut, енџир [encir] < T. T. incir, ерик [erik] < T. T. erik, зарзават [zarzavat] < T. T. zerzevat, зердали [zerdali] < T. T. zerdali, ıнџір [incir] < T. T. incir, кабак [kabak] < T. T. kabak, карпуз [karpuz] < T. T. karpuz, кендане [kendane] < T. T. kendane (pırasa), кирез [kirez] < T. T. kiraz, корук [koruk] < T. T. koruk (olgunlaşmamış üzüm), късълџік [kızılcik] < T. T. kızılcık, кърмъз бибер [kırmız biber] < T. T. kırmızı biber, лахана [lahana] < T. T. lahana, соган [sogan] < T. T. soğan, шефтали [şeftali] < T. T. şeftali, юзюм [üzüm] < T. T. üzüm, бахче [bahçe] < T. T. bahçe

4.2.2. Ağaç

агач [agaç] < T. T. ağaç, асма [asma] < T. T. asma (üzüm asması), баг [bag] (üzüm bağı) < T. T. bağ, будак [budak] < T. T. budak, кирез агаџи [kirez agaci] < T. T. kiraz ağacı, коз агиџи [koz agici] < T. T. koz ağacı, кютюк [kütük] < T. T. kütük, орман [orman] < T. T. orman, кабак [kabak] < T. T. kabuk, фидан [fidan] < T. T. fidan

4.2.3. Çiçek

гюл [gül] < T. T. gül, конча [konça] < T. T. gonca, чічек [çiçek] < T. T. çiçek, замбак [zambak] < T. T. zambak

4.2.4. Endüstriyel ve Tarımsal Bitkiler

арпа [arpa] < T. T. arpa, бакла [bakla] < T. T. bakla, бугдай [bugday] < T. T. buğday, бурчак [burçak] < T. T. burçak, даръу [darıu] < T. T. darı, ерзен (даръу) [erzen (darıu)] < T. T. erzen (darı), захіре [zahire] < T. T. zahire (tahıl), нохут [nohut] < T. T. nohut, саман [saman] < T. T. saman, тутун [tutun] < T. T. tütün, хънта (бугдай) [hınta (bugday)] < T. T. hınta (buğday), чавдар [çavdar] < T. T. çavdar, чімен [çimen] < T. T. çimen, шаир (арпа) [şair (arpa)] < T. T. şair (arpa), шекер камъши [şeker kamışi] < T. T. şeker kamışı, от [ot] < T. T. ot, панбук [panbuk], памбук [pambuk] < T. T. pamuk

4.2.4.1. Ziraat ve Tarım Terminolojisi

харман [harman] (hasat) < T. T. harman, херек [herek] < T. T. herek (asma, fasulye gibi sarılgan bitkilerin tutunması için yanlarına dikilen sırık), чекирдек [çekirdek] < T. T. çekirdek, зере [zere] < T. T. zere (tahıl), надас [nadas] < T. T. nadas, ахър [ahır] < T. T. ahır, боюндурук [boyunduruk] < T. T. boyunduruk (sabana ya da kağnıya, arabaya koşulan öküzlerin, mandaların birlikte yürümelerini sağlamak için boyunlarına geçirilen bir tür ağaç çember), гем [gem] < T. T. gem (atı yönetmek için, dizgine bağlı olarak atın ağzına takılan demir araç), отлук [otluk] < T. T. otluk (otu bol olan yer), саманлък [samanlık] < T. T. samanlık, тарла [tarla] < T. T. tarla, чифтлиє [çiftliye] < T. T. çiftlik, сабан [saban] < T. T. saban, toprak < T. T. топрак [toprak]

4.2.5. Değerli Taşlar, Metaller, Elementler, Kimyasallar

алтън [altın] < T. T. altın, бакър [bakır] < T. T. bakır, елмас [elmas] < T. T. elmas, ерзиз (калай) [erziz (kalay)] < T. T. erziz (kalay), маден [maden] < T. T. maden, нукрех (гіомюш) [nukreh (gömüş)] < T. T. nukre (gümüş), фізат [fizat] < T. T. fizat (gümüş), хадид (демир) [hadid (demir)] < T. T. hadid (demir), куршун [kurşun] < T. T. kurşun

4.3. FAUNA

4.3.1. Evcil Hayvanlar

ат [at] < T. T. at, ганеш (кюн) [ganeş (koyn)] < T. T. ganeş (koyun), деве [deve] < T. T. deve, ешек [eşek] < T. T. eşek, інек [inek] < T. T. inek, іт - кюпек [it – küpek] < T. T. it, köpek, катър [katır] < T. T. katır, кечи [keçi] < T. T. keçi, кирпи [kirpi] < T. T. kirpi, коюн [koyun] < T. T. koyun, кузун [kuzun] < T. T. kuzu, кюпек [küpek] < T. T. köpek, кър-бейгир [kır-beygir] < T. T. kır beygiri, къстрак [kıstrak] < T. T. kısrak, манда [manda] < T. T. manda, недим [nedim] < T. T. nedim (evcil hayvan), оглак [oglak] < T. T. oğlak, хайван [hayvan] < T. T. hayvan, хар (ешек) [har (eşek)] < T. T. har (eşek), хорос [horos] < T. T. horoz, юрдек [ürdek] < T. T. ördek, џамуз [camuz] < T. T. camız, бузагъу [buzagıu] < T. T. buzağı, сагър [sagır] < T. T. sığır

4.3.2. Kuşlar

анделип [andelip] (бюлбюл [bülbül]) < T. T. andelib (bülbül), байкуш кушу [baykuş kuşu] < T. T. baykuş kuşu, бюлбюл [bülbül] < T. T. bülbül, гара [gara] < T. T. karga, гюверчин [güvercin] < T. T. güvercin, ђюверџин [güvercin] < T. T. güvercin, дуган [dugan] < T. T. doğan, каз [kaz] < T. T. kaz, картал [kartal] < T. T. kartal, кеклик [keklik] < T. T. keklik, кумру [kumru] < T. T. kumru, куш [kuş] < T. T. kuş, кърлангъч [kırlangıç] < T. T. kırlangıç, лейлек [leylek] < T. T. leylek, пилич [piliç] < T. T. piliç, серче кушу [serçe kuşu] < T. T. serçe kuşu, тауз кушу [tauz kuşu] < T. T. tavus kuşu, таук [tauk] < T. T. tavuk, турна [turna] < T. T. turna, чил [çil] < T. T. çil (keklik), iiiахин [şahin] < T. T. şahin, ювек [üvek] < T. T. üveyik, атмаџа [atmaca] < T. T. atmaca, бюлдюрџин [büldürcin] < T. T. bıldırcın, чаиръ кушу [çairı kuşu] < T. T. çayır kuşu

4.3.3. Balıklar, Çeşitli Deniz Canlıları ve Bunun Etrafındaki Kelimeler

балък [balık] < T. T. balık, балък етлери [balık etleri] < T. T. balık etleri, сазан [sazan] < T. T. sazan іситма [isitma] < T. T. isitma (pisi balığı)

4.3.4. Yabani Hayvanlar

аждерха [ajderha] < T. T. ejderha, аи [ai] < T. T. ayı, аслан [aslan] < T. T. aslan, айгър [aygır] < T. T. aygır, буга [buga] < T. T. boğa, геик [geik] < T. T. geyik, геик-съгънъу [geik-sıgınıu] < T. T. sığın geyiği, домуз [domuz] < T. T. domuz, каплан [kaplan] < T. T. kaplan, курд [kurd] < T. T. kurt, маймун [maymun] < T. T. maymun, съгън [sıgın] < T. T. sığın, съртлан [sırtlan] < T. T. sırtlan, тілки [tilki] < T. T. tilki, філ [fil] < T. T. fil, хънзър (домуз) [hınzır (domuz)] < T. T. hınzır (domuz), ябан-домузу [yaban-domuzu] < T. T. yaban domuzu, караца [karaca] < T. T. karaca, ябан хайванъ [yaban hayvanı] < T. T. yaban hayvanı

4.3.5. Sürüngenler

каплън-багъу [kaplın-bagıu] < T. T. kaplumbağa, согулцан [sogulcan] < T. T. solucan, ілан [ilan] < T. T. yılan, боз-юрюк [boz-yürük] < T. T. bozyürük (zehirsiz bir yılan), еждехан (илан) [ejdehan (ilan)] < T. T. ejderha (yılan), курт [kurt] < T. T. kurt

4.3.6. Kemirgenler

кондуз [konduz] < T. T. kunduz, сичан [siçan] < T. T. sıçan, фаре (съчан) [fare (sıçan)] < T. T. fare (sıçan), тавшан [tavşan] < T. T. tavşan

4.3.7. Amfibiler

карбаи [karbai] < T. T. kurbağa

4.3.8. Parazitler ve Böcekler

акреб [akreb] < T. T. akrep, аръу [arıu] < T. T. arı, бал-аръсъу [bal-arısıu] < T. T. bal arısı, бит [bit] < T. T. bit, боцек [bocek] < T. T. böcek, карънца [karınca] < T. T.

karınca, кехле (бит) [kehle (bit)] < T. T. kehle (bit), пире [pire] < T. T. pire, чекирге [çekirge] < T. T. çekirge, џебар [cebar] < T. T. cebar (bal arısı)

4.4. TIP VE SAĞLIK TERİMLERİ

хаста [hasta] < T. T. hasta, џерах [cerah] < T. T. cerrah

4.4.1. İnsan

4.4.1.1. İnsan Uzuvları

ааза [aaza] < T. T. aza, авуч [avuç] < T. T. avuç, агъз [agız] < T. T. ağız, агъз сую [agız suyu] < T. T. ağız suyu (tükürük), ак uiep [ak cier] < T. T. akciğer, алън [alın] < T. T. alın, багхрсак [bağrsak] < T. T. bağırsak, балдър [baldır] < T. T. baldır, баш пармак [baş parmak] < T. T. baş parmak, баџак [bacak] < T. T. bacak, бебређ [bebrek] < T. T. böbrek, беини [beini (/beyin)[34]] < T. T. beyin, бел [bel] < T. T. bel, бел ђеміи [bel kemiyi] < T. T. bel kemiği, бениз (юз) [beniz (yüz)] < T. T. beniz, богаз, чъртлак [bogaz, çırtlak] < T. T. boğaz, gırtlak, богуртлак [bogurtlak] < T. T. boğurtlak, боюн [boyun] < T. T. boyun, бугаз-диби [bugaz-dibi] < T. T. boğaz dibi, бугру [bugru] < T. T. büğrü (kaburga), бурун [burun] < T. T. burun, веџеху (юz) [vecehu (yüz)] < T. T. vecih (yüz), вуџут [vucut] < T. T. vücut, гiобек [göbek] < T. T. göbek, гiоз [göz] < T. T. göz, гiоз бебеiи [göz bebeii] < T. T. göz bebeği, гiокс [göks] < T. T. göğüs, далак [dalak] < T. T. dalak, дамар [damar] < T. T. damar, дамар шаш [damar şaş] < T. T. damar şaş, дамагх [damağ] < T. T. damak, дери [deri] < T. T. deri, диз [diz] < T. T. diz, дил [dil] < T. T. dil, диндан, диш [dindan, diş] < T. T. dendan (diş), дирсек [dirsek] < T. T. dirsek, додак [dodak] < T. T. dudak, ед [ed] < T. T. öd , ел [el] < T. T. el, енсе [ense] < T. T. ense, илиђ [ilik] < T. T. ilik, iанак [yanak] < T. T. yanak, iюз [yüz] < T. T. yüz, iюређ [yürek] < T. T. yürek, кара-џiер [kara-ciyer] < T. T. karaciğer, карън [karın] < T. T. karın, кол [kol] < T. T. kol, кулак [kulak] < T. T. kulak, леб (дудак) [leb (dudak)] < T. T. leb (dudak), мемем [memem] < T. T. meme, миде [mide] < T. T. mide, набз (намз) [nabz (namz)] < T.

[34] "Беини" [beini] şeklinde yazılan kelime, "beyin" şeklinde okunmuştur.

T. nabız, омуз [omuz] < T. T. omuz, пармак [parmak] < T. T. parmak, пишани (алън) [pişani (alın)] < T. T. pişani (alın), руй (юз) [ruy (yüz)] < T. T. ruy (yüz), тен [ten] < T. T. ten, търнак [tırnak] < T. T. tırnak, фем [fem] < T. T. fem (ağız), халча, юлук [halça, uyluk] < T. T. kalça (uyluk), чене [çene] < T. T. çene, чешим (гіоз) [çeşim (göz)] < T. T. çeşm (göz), юз [yüz] < T. T. yüz, юмрук [yumruk] < T. T. yumruk, кулак-тузу [kulak-tuzu] < T. T. kulak tozu (kulağın arka kısmındaki çukur yer.), бейр [beyr] < T. T. böğür, ян кемійн [yan kemiyi] < T. T. yan kemik (kaburga kemiği), џешет [ceşet] < T. T. ceset, іумрук [yumruk] < T. T. yumruk

4.4.1.2. Dış Görünüş

буюк [buyuk] < T. T. bıyık, гіоз яш [göz yaş] < T. T. gözyaşı, зюлюф [zülüf] < T. T. zülüf, каш [kaş] < T. T. kaş, кел [kel] < T. T. kel, кирпик [kirpik] < T. T. kirpik, кюсе (тюйсюз) [küse (tüysüz)] < T. T. köse, къл [kıl] < T. T. kıl, нефес [nefes] < T. T. nefes, сакал [sakal] < T. T. sakal, сач [saç] < T. T. saç, тер (яш) [ter (yaş)] < T. T. ter, казъл [kazıl] < T. T. kızıl

4.4.1.3. İnsan Hastalıkları

ağrı < T. T. агра [agra], verem < T. T. верем [verem], iltihap < T. T. ілтихаб (алефленмек), [iltihab (aleflenmek)], nuzla < T. T. нузла [nuzla], istiska < T. T. іштиска (сиска) [iştiska (siska)] (vücudun herhangi bir tarafında veya daha çok karında sıvı birikmesi, ödem), uyuz < T. T. уюз [uyuz], баш агхръсъ [baş aghrısı] < T. T. baş ağrısı, ситма [sitma] < T. T. sıtma, незле [nezle] < T. T. nezle, гіоз-аръсъу [göz-arısıu] < T. T. göz ağrısı, оксюрук [oksüruk] < T. T. öksürük

4.4.1.4. Vücut Kusurları

аксак [aksak] < T. T. aksak, алил [alil] кіор (kör) < T. T. alil (kör)

4.4.2. Hayvan

4.4.2.1. Hayvan Uzuvları

бойнуз [boynuz] < T. T. boynuz, бут [but] < T. T. but, ішкембе [işkembe] < T. T. işkembe, каиад [kanad] < T. T. kanat, келле [kelle] < T. T. kelle, куйрук [kuyruk] < T. T. kuyruk, тиђен [tiḱen] < T. T. diken (sazan balığının dikeni)

4.4.2.2. Hayvan Hastalıkları

шап [şap] < T. T. şap, кудуз [kuduz] < T. T. kuduz, кутузлук [kutuzluk] < T. T. kuduzluk

4.4.3. Tedaviler ve İlaçlar

ілач [ilaç] < T. T. ilaç, мелхем [melhem] < T. T. merhem

4.5. COĞRAFİK VE ZAMANSAL ADLANDIRMALAR

4.5.1. Coğrafi Unsurlar

ада [ada] < T. T. ada, акънтъ [akıntı] < T. T. akıntı, анафор [anafor] < T. T. anafor, асуман (гіок) [asuman (gök)] < T. T. asuman, ай [ay] < T. T. ay, бахру (дениз) [bahru (deniz)] < T. T. bahir, бахри-шерин (татли дениз) [bahri-şerin (tatli deniz)] < T. T. bahr-ı şirin, бахрул - малеху (аци дениз) [bahrul-malehu (aci deniz)] < T. T. bahrü'l- malehu, байр [bayr] < T. T. bayır, булут [bulut] < T. T. bulut, бунар [bunar] < T. T. pınar, гіок [gök] < T. T. gök, гіок-юзу [gök-yüzu] < T. T. gökyüzü, гіол [göl] < T. T. göl, хаидек (хеидек) [handek (hendek)] < T. T. hendek (çukur), дениз [deniz] < T. T. deniz, ірмак [irmak] < T. T. ırmak, кіорфез [körfez] < T. T. körfez, клим [klim] < T. T. iklim, ова [ova] < T. T. ova, рмак [rmak] < T. T. ırmak, чай [çay] < T. T. çay, чайрлък [çayrlık] < T. T. çayırlık, џебел (таг) [cebel (tag)] < T. T. cebel (dağ), џенлинет (багча) [cenlinet (bagça)] < T. T. cennet, кара [kara] < T. T. kara, іливан [iliman] < T. T. liman, лиман [liman] < T. T. liman, батак [batak] <

T. T. batak (su birikintisi), богхаз [boğaz] < T. T. boğaz, туна [tuna] < T. T. tuna nehri, деря [derya] < T. T. deniz, гіок юзю [gök üzü] < T. T. gökyüzü, єр юзю [yer yüzü] < T. T. yeryüzü, шавк [şavk] < T. T. şavk (ışık), куббей асуман [kubbey asuman] < T. T. kubbe-i asuman (gökyüzü)

4.5.2. Ülke ve Bölge Adları

балкан [balkan] < T. T. balkan, ватанъ (ветан) [vatan′ (vetan)] < T. T. vatan, девлет [devlet] < T. T. devlet, діяр [diyar] < T. T. diyar, каза [kaza] (eyalet) < T. T. kaza, мемлеħет [memleket] < T. T. memleket, ольке [oĺke] < T. T. ülke, анадол [anadol] < T. T. anadolu

4.5.2.1. Millet, Irk Adları

бенирум [benirum] < T. T. ben-i rum, рум [rum] < T. T. rum, ингнлиз [ingiliz] < T. T. ingiliz

4.5.4. Zaman

Баад (согра) [baad (sogra)] < T. T. vaat, sonra, акшам [akşam] < T. T. akşam, баг бозуму [bag bozumu] < T. T. bağ bozumu (bağda ürünün toplanması), бахар [bahar] < T. T. bahar, бахар вакта [bahar vakta] < T. T. bahar vakti, байрам [bayram] < T. T. bayram, геце [gece] < T. T. gece, геце-яръсъу [gece-yarısıu] < T. T. gece yarısı, гюн [gün] < T. T. gün, даг [dag] < T. T. dağ, діорт-гюнлюк [dört-günlük] < T. T. dört günlük, еввел (ілк), [evvel (ilk)] < T. T. evvel, евел бахар, бахар [evel bahar, bahar] < T. T. evvel bahar (ilkbahar), ер (еркен) [er (erken)] < T. T. er (erken), ейле вакт [eyle vakt] < T. T. öğle vakti, заман [zaman] < T. T. zaman, земистан (къш) [zemistan (kış)] < T. T. zemistan (kış), іаз [yaz] < T. T. yaz, іар ђеџе [yar ǵece] < T. T. yarı gece, ікинди [ikindi] < T. T. ikindi, кушлук [kuşluk] < T. T. kuşluk, къш [kış] < T. T. kış, ойлен [oylen] < T. T. öğlen, орак [orak] < T. T. orak (ekin biçme zamanı, temmuz), оте гюн [ote gün] < T. T. öte gün, пес (арад-согра)

[pes (arad-sogra)] < T. T. pes (fars. Sonra, ardından), руз (гюндюз) [ruz (gündüz)] < T. T. ruz (gündüz), сабах [sabah] < T. T. sabah, сабахтан [sabahtan] < T. T. sabahtan, сахат [sahat] < T. T. saat, сене (іл) [sene (il)] < T. T. sene (yıl), сонбахар ђюз [sonbahar güz] < T. T. sonbahar, güz, тарих [tarih] < T. T. tarih, фецир, шафрак [fecir, şafrak] < T. T. fecir, фецир, шафак [fecir, şafak] < T. T. fecir, şafak, шимди [şimdi] < T. T. şimdi, яз [yaz] < T. T. yaz, ярън [yarın] < T. T. yarın, якънда [yakında] < T. T. yakında, имди [imdi] < T. T. şimdi, тиз [tiz] < T. T. tez, шимдицић [şimdiciḱ] < T. T. şimdicik (şu anda, hemen şimdi), сабаха дећ [sabaha deḱ] < T. T. sabaha dek, обир ђюн [obir ǵün] < T. T. öbür gün, юйле манцась [üyle mancası] < T. T. öğle yemeği, чоктан [çoktan] < T. T. çoktan (uzun süreden beri), ђецелић [ǵeceliḱ] < T. T. gecelik (bir gece), къшън [kışın] < T. T. kışın (kış mevsiminde)

4.5.4.1. Özel Adlandırmalar, Özel Günler

адам [adam] < T. T. hz. adem, ева [eva] < T. T. hz. havva, іисус хрістос [iisus hristos] < T. T. iisus hristos (hz. isa), меріем ана [meriem ana] < T. T. meryem ana, юсуф [yusuf] < T. T. yusuf, абдулла [abdulla] < T. T. abdullah, лисан тюрћи [lisan türḱi] < T. T. lisan-ı türkî (türkçe), тюрћче [türḱçe] < T. T. türkçe, сърбче [sırbçe] < T. T. sırpça, румца [rumca] < T. T. rumca, фиренћ [fireńḱ] < T. T. frenk (avrupalı, fransız), истанбол [istanbol], истамбол [istambol] < T. T. istanbul, европа [evropa] < T. T. avrupa, белиград [beligrad] < T. T. belgrad, едрине [edrine] < T. T. edirne

іорту ђюню [yortu günü] < T. T. yortu günü (hz. isa'nın yaşamını, ölümünü, dirilişini ve azizlerin yaşamlarına yansımış olan erdemlerini anmak üzere kilisenin belirlediği kutsal günler.), късъл юмурта байрам [kızıl yumurta bayram] < T. T. kızıl yumurta bayramı (paskalya), кьш яр байрам [kış yar bayram] < T. T. kış yarı bayramı (noel)

4.6. YAŞAMA DAİR KAVRAMLAR

4.6.1. Yiyecek-İçecekler

ав [av] < T. T. av, асел (бал), [asel (bal)] < T. T. asel (bal), аџи туз [aci tuz] < T. T. acı tuz, баасъръ [baasır′] < T. T. baasır (tuz), бал [bal] < T. T. bal, беређ [berek] < T. T. börek, екмек [ekmek] < T. T. ekmek, ет [et] < T. T. et, iемеђ [ıemek] < T. T. yemek, iмурта [ymurta] < T. T. yumurta, кавурма [kavurma] < T. T. kavurma, каймак [kaymak] < T. T. kaymak, катмер [katmer] < T. T. katmer, локма [lokma] < T. T. lokma, ляхим (єт) [lyahim (yet)] < T. T. lahim (et), маiя [maiya] < T. T. maya, манџа [manca] < T. T. manca, мейва (емиш) [meyva (emiş)] < T. T. meyve (yemiş), нан (екмек) [nan (ekmek)] < T. T. nan (ekmek), пейнир [peynir] < T. T. peynir, сакъз [sakız] < T. T. sakız, сармусак [sarmusak] < T. T. sarımsak, туз [tuz] < T. T. tuz, ун [un] < T. T. un, хамур [hamur] < T. T. hamur, хардал [hardal] < T. T. hardal, хяр [hyar] < T. T. hıyar, шекер [şeker] < T. T. şeker, ємек [yemek] < T. T. yemek, юмурта [yumurta] < T. T. yumurta, пиринџ чорбасъ [pirinc çorbası] < T. T. pirinç çorbası, хашлама [haşlama] < T. T. haşlama, рус хiяръ [rus hiyarı] < T. T. rus hıyarı, етмеђ [etmeḱ] < T. T. ekmek, ђебаб [ḱebab] < T. T. kebap, салата [salata] < T. T. salata, кахвеалти [kahvealti] < T. T. kahvaltı, дана ђебабъ [dana ḱebabı] < T. T. dana kebabı, тавук ђебабъ [tavuk kebabı] < T. T. tavuk kebabı, кузу ети [kuzu eti] < T. T. kuzu eti, суџук [sucuk] < T. T. sucuk, сългхър дили [sığır dili] < T. T. sığır dili, тавук каврмасъ [tavuk kavurması] < T. T. tavuk kavurması, югурт [yugurt] < T. T. yoğurt

арпа сую [arpa suyu] < T. T. arpa suyu (bira), iчки [içki] < T. T. içki, аџи су [aci su] < T. T. acı su, су [su] < T. T. su, сют [süt] < T. T. süt, сирке [sirke] < T. T. sirke, юурт [yurt] (bozuk süt) < T. T. yurt, шараб [şarab] < T. T. şarap, къбрує ве сусам шараби [kıbruye ve susam şarabi] < T. T. kıbrıs ve susam şarabı, ердеђ [erdek] < T. T. erdek (şarap), пашалнманъ [paşalimanı] < T. T. paşalimanı (şarap), кахве [kahve] < T. T. kahve

4.6.1.1. Yemiş

коз (цевиз) [koz (ceviz)] < T. T. koz (ceviz), фондук [fonduk] < T. T. fındık, бадем [badem] < T. T. badem

4.6.1.2. Baharat

кара бибер [kara biber] < T. T. karabiber

4.6.1.3. Yağ

безир-яги, [bezir-yagi] < T. T. bezir yağı, доп-ягъу [don-yagıu] < T. T. don yağı, зеитин (ягъ) [zeytin (yagı)] < T. T. zeytin yağı, ругани-зеитун [rugani-zeitun] < T. T. ruğan-ı zeytin (zeytinyağı), ягъ [yag′] < T. T. yağ, iarx [yağ] < T. T. yağ, домуз ягхъ [domuz yağı] < T. T. domuz yağı, балсама (пекесенђ ягхъ) < T. T. [balsama (pekesenḱ yağı)] < T. T. balsam (pelesenk yağı), каранфил ягхън [karanfil yağı] < T. T. karanfil yağı

4.6.2. Giyim-Kuşama Dair Kavramlar

4.6.2.1. Giyecekler

бере [bere] < T. T. bere, геим [geim] < T. T. giyim (takım elbise), гiозлюђ [gözlük] < T. T. gözlük, гiомлек [gömlek] < T. T. gömlek, елдивеи [eldiven] < T. T. eldiven, елек [elek] < T. T. yelek, еспап [espap] < T. T. esbap, каиш [kaiş] < T. T. kayış (kemer), кемер - бент (кушак) [kemer – bent (kuşak)] < T. T. kemerbent (kemer bağı), кiафет [kiafet] < T. T. kıyafet, кюрк [kürk] < T. T. kürk, либас (геим) [libas (geim)] < T. T. libas (giysi), махрама [mahrama] < T. T. mahrama (anadolu′nun kimi yerlerinde, kadınların sokağa çıkarken giysilerinin ya da mantolarının üstüne örtündükleri işlemeli geniş örtü), очкур [oçkur] < T. T. uçkur (şalvarı ya da iç donunu bele bağlamak ya da torba, kese gibi şeylerin ağzını büzmek için bunlara geçirilen bağ), харманiє [harmaniye] < T. T. harmaniye (bütün vücudu örten, kolsuz ve kimileri kukuletalı bir çeşit üst giysisi), чораб [çorab] < T. T. çorap, шапка [şapka] < T. T. şapka, єлек [yelek] < T. T. yelek, ягхмурлугхъм [yağmurluğım] < T.

T. yağmurluk,сетри [setri] < T. T. setre (çuhadan dikilmiş, düz yakalı, önü ilikli bir tür ceket), ипеħ дюħме [ipeḱ düḱme] < T. T. ipek düğme, џеб [ceb] < T. T. cep, чока [çoka] < T. T. çoka (köylü dokuma ve örgüsünden yapılan ceket), дюħме делиħлери (илиħлер) [düḱme deliḱleri (iliḱler)] < T. T. düğme delikleri (ilikler), фес [fes] < T. T. fes, iорту [örtu] < T. T. örtü

4.6.2.2. Ayakkabı

окче [okçe] < T. T. ökçe, папуч [papuç] < T. T. pabuç, чiзме [çizme] < T. T. çizme, кондура [kundura] < T. T. kondura

4.6.2.3. Kozmetik Ürünleri ve Süsler

билезик [bilezik] < T. T. bilezik, гердан [gerdan] < T. T. gerdan, кюпе [küpe] < T. T. küpe, юзюк [yüzük] < T. T. yüzük, зiйнет [ziynet] < T. T. ziynet, зинар (кушак) [zinar (kuşak)] < T. T. zinar (kuşak) (hintliler'in taktıkları çekici, büyülü veya cazibeli bir tür takı, muska)

4.6.3. Çeşitli Tekstil Adlandırmaları ve Diğer Eşyalar

4.6.3.1. Kumaşlar, İşleme Kavramları

без [bez] < T. T. bez, кефин [kefin] < T. T. kefen, нъкъс [nıkıs] < T. T. nakış, iгне [igne] < T. T. iğne, iп [ip] < T. T. ip, iплик [iplik] < T. T. iplik, урхан, ип [urhan, ip] < T. T. urgan, ip, сиџим [sicim] < T. T. sicim (ip), пастав [pastav] < T. T. pastav (ucu yaldızlı çuha kumaşı topu), япагхъ [yapağı] < T. T. yapağı (koyun ve kuzudan ilkbaharda kırkılan tüy), ħетен бези [ḱeten bezi] < T. T. keten bezi, фатил [fatil] < T. T. fitil (kumaş)

4.6.4. Eğlence ve Eğlenmeyle İlgili Kavramlar

дюіюн [düiün] < T. T. düğün, егленџе [eglence] < T. T. eğlence, зіафет [ziafet] < T. T. ziyafet, мезек [mezek] < T. T. mezek (alay, eğlenme), оюн [oyun] < T. T. oyun

4.6.4.1. Birlikte Oynanan Oyunlar ve Bunun Etrafındaki Terimler ve Kelimeler

дама [dama] < T. T. dama, тавла [tavla] < T. T. tavla, сантрач [santraç] < T. T. santraç, ћагхъд [kağıd] < T. T. kâğıt (iskambil), кончина [konçina] < T. T. konçina (oyun kâğıtlarında ikiliden altılıya değin olan kâğıtlar), отузбир [otuzbir] < T. T. otuz bir (iskambil oyunu), іирми бир [yirmi bir] < T. T. yirmi bir (iskambil oyunu), дарок [darok] < T. T. darok, соло [solo] < T. T. solo, ригха [riğa] < T. T. riga (şah), бирли [birli] < T. T. birli (iskambil, domino gibi oyunlarda üzerinde 1 sayısı ve işareti bulunan kâğıt, as (ı) 1 ya da bir işareti bulunan pul)

4.6.5. Akraba Terminolojisi

џеддю (деде) [ceddü (dede)] < T. T. cedd (dede), аврет [avret] < T. T. avrat (kadınlar), акраба [akraba] < T. T. akraba, амџа [amca] < T. T. amca, амуџа заде [amuca zade] < T. T. amcazade (amcaoğlu), ана [ana] < T. T. ana (anne), ата [ata] < T. T. ata, баба [baba] < T. T. baba, баџанак [bacanak] < T. T. bacanak, бигадер (кардаш) [bigader (kardaş)] < T. T. birader (kardeş), валиде (ана) [valide (ana)] < T. T. valide (anne), велед (баба) [veled (baba)] < T. T. veled, даіъ [dayı] < T. T. dayı, деде [dede] < T. T. dede, елти [elti] < T. T. elti, ехли аял (фамиля) [ehli ayal (familya)] < T. T. ehl-i ayal (familya, aile), еє баба [eye baba] < T. T. üvey baba, еє ана [eye ana] < T. T. üvey anne, зевџе (аврет) [zevce (avret)] < T. T. zevce (avrat), зюрюєт [zürüyet] < T. T. zürriyet, каин [kain] < T. T. kayın, каин ата [kain ata] < T. T. kaynata, каин валиде [kain valide] < T. T. kayın valide, кариб (хъсъм) [karib (hısım)] < T. T. karib (hısım), кардаш [kardaş] < T. T. kardeş, кардаш огху [kardaş oğu] < T. T. kardeş oğlu, късз-кардаш [kız-kardaş] < T. T. kız kardeş, къз-кардаш огхлу [kız-kardaş oğlu] < T. T. kız kardeş oğlu, къз-кардаш къз [kız-kardaş kız] < T. T. kız kardeş kızı, овей ана [ovey ana] < T. T. üvey ana, огол [ogol] < T. T. oğul,

педер (баба) [peder (baba)] < T. T. peder (baba), суд аиа [sud ana] < T. T. süt ana, теєз [teyez] < T. T. teyze, хала [hala] < T. T. hala, хъсъм [hısım] < T. T. hısım, хъсъмлък [hısımlık] < T. T. hısımlık, ер [er] < T. T. er (koca), евлят [evlyat] < T. T. evlat, кабиле [kabile] < T. T. kabile, хемшери [hemşeri] < T. T. hemşehri

4.7. ŞEHİR VE KÖY

4.7.1. Şehircilik, Yapılar, Yapı Unsurları ve Malzemeleri

хътаб (одун) [hıtab (odun)] < T. T. hatab (odun), чадър (омрелан) [çadır (omrelan)] < T. T. çadır (umbrella), фређи [fregi] < T. T. frengi (frenk kilidi), кириш [kiriş] < T. T. kiriş, кілид [kilid] < T. T. kilit, синер (калкан) [siner (kalkan)] < T. T. siper (kalkan), дирек [direk] < T. T. direk (sütun)

4.7.2. Kamu ve Özel Binalar, Yapılar

асіаб (дегирмен) [asiab (degirmen)] < T. T. asiyab (değirmen), бейт (ев) [beyt (ev)] < T. T. beyit (ev), дегирмен [degirmen] < T. T. değirmen, ев [ev] < T. T. ev, kapiє (кіой) [kariye (köy)] < T. T. kariye (köy), кіой [köy] < T. T. köy, кую [kuyu] < T. T. kuyu, махале [mahale] < T. T. mahalle, хамам < T. T. hamam [hamam], хане (ев) [hane (ev)] < T. T. hane (ev), хапъсхане [hapıshane] < T. T. hapishane, хасте хане (пимархане) [haste hane (pimarhane)] < T. T. hastane, хесар (кале) [hesar (kale)] < T. T. hisar (kale), шехер [şeher] < T. T. şehir, єр [yer] < T. T. yer, бина, япи [bina, yapi] < T. T. bina (yapı), дюкян [dükyan] < T. T. dükkân, кале [kale] < T. T. kale, кіопру [köprü] < T. T. köprü, мейдан [meydan] < T. T. meydan, мейхане [meyhane] < T. T. meyhane, меняй [mekay] < T. T. mekân, мицилис [micilis] < T. T. meclis, сарай [saray] < T. T. saray, чах (кую) [çah (kuyu)] < T. T. çah (kuyu), чошме [çoşme] < T. T. çeşme

4.7.3. İnşaat Malzemesi

боя [boya] < T. T. boya, енсер [enser] < T. T. enser (çivi), юнга [yonga] < T. T. yonga (kesilen, yontulan ya da rendelenen bir şeyden çıkan irice parça), шап [şap] < T. T. şap (beton), фірча [firça] < T. T. fırça

4.7.4. Bina Bölümleri ve Küçük Boşluklar

авлъи [avlıi] < T. T.avlu, аяк іолу [ayak yolu] < T. T. ayakyolu (tuvalet), басамак [basamak] < T. T. basamak, калдъръм [kaldırım] < T. T. kaldırım, мердивен [merdiven] < T. T. merdiven, нердибан [nerdiban] < T. T. merdiven, ода [oda] < T. T. oda, пенџере [pencere] < T. T. pencere, табан [taban] < T. T. taban, таван [tavan] < T. T. tavan, сачак [saçak] < T. T. saçak, ревак (чардак) [revak (çardak)] < T. T. revak (çardak, üstü örtülü, önü açık yer, sundurma)

4.8. ALETLER, EŞYALAR VE ARAÇLAR

4.8.1. Mobilya ve Ev Eşyaları

алат [alat] < T. T. alat, авизе [avize] < T. T. avize, айна [ayna] < T. T. ayna, баб (капъи) [bab (kapu)] < T. T. bab (kapı), бешик [beşik] < T. T. beşik, дюшек [düşek] < T. T. döşek, іскемли [iskemli] < T. T. iskemli, керевет [kerevet] < T. T. kerevet, колтук [koltuk] < T. T. koltuk, отурак [oturak] < T. T. oturak, перде [perde] < T. T. perde, сандък [sandık] < T. T. sandık, сюпюрге [süpürge] < T. T. süpürge, шама (мум) [şama (mum)] < T. T. şama (mum), шамедан [şamedan] < T. T. şamdan, ястък, ястукъ [yastık, yastuk′] < T. T. yastık, ятак [yatak] < T. T. yatak, суфра [sufra] < T. T. sofra, ıорђан [yorǵan] < T. T. yorgan, ћебе [ḱebe] < T. T. kebe (keçe), хавлъ [havlı] < T. T. havlu, чакмак [çakmak] < T. T. çakmak, чан [çan] < T. T. çan, чапа [çapa] < T. T. çapa, чекич [çekiç] < T. T. çekiç, капъи [kapıi] < T. T. kapı, керпидан [kerpidan] < T. T. kerpeten, кюрек [kürek] < T. T. kürek, фочу [foçu] < T. T. fıçı, варил [varil] < T. T. varil, макас [makas] < T. T. makas, мум маказ [mum makaz] < T. T. mum makası, налча [nalça] < T. T. nalça (nal), пергель [pergel′] < T.

T. pergel, сопа [sopa] < T. T. sopa, тандър [tandır] < T. T. tandır, тарак [tarak] < T. T. tarak, тахта [tahta] < T. T. tahta, тестере [testere] < T. T. testere, капак [kapak] < T. T. kapak, хасър [hasır] < T. T. hasır, диивид [diivid] < T. T. divit (hokkadaki mürekkebe batırılarak yazı yazmaya yarayan ve değişik uçları olan bir kalem türü), калемтрашъ [kalemtraşı] < T. T. kalemtıraş, юз пешћири [yüz peşḱiri] < T. T. yüz peşkiri (yemek yerken kullanılan, el kurulanan, büyük mendil biçiminde pamuk veya keten bez, peçete), хейбе [heybe] < T. T. heybe (at, eşek vb. binek hayvanlarının eyeri üzerine geçirilen veya omuzda taşınan, içine öteberi koymaya yarayan, kilim veya halıdan yapılmış iki gözlü torba), мисак [misak] < T. T. misvak, bal mumu < T. T. бал мому [bal momu], асса [assa] < T. T. asa, букай [bukay] < T. T. bukağı (kaçmalarını, çifte atmalarını önlemek için atların ayağına vurulan demir halkalı köstek)

4.8.2. Mutfak Eşyaları, Kaplar

бардак [bardak] < T. T. bardak, бичак [biçak] < T. T. bıçak, кадех [kadeh] < T. T. kadeh, калбур [kalbur] < T. T. kalbur, кашък [kaşık] < T. T. kaşık, куту [kutu] < T. T. kutu, кърба [kırba] < T. T. kırba (su kabı), кярди (бичак) [kyardi (biçak)] < T. T. kard (bıçak), кясе [kyase] < T. T. kase, ренде [rende] < T. T. rende, сюрахи [sürahi] < T. T. sürahi, табак [tabak] < T. T. tabak, тава [tava] < T. T. tava, тузлук [tuzluk] < T. T. tuzluk, хавуз [havuz] < T. T. havuz, чатал [çatal] < T. T. çatal, чомлек [çomlek] < T. T. çömlek, шише [şişe] < T. T. şişe, ялак [yalak] < T. T. yalak, казанъ [kazan'] < T. T. kazan, фучи [fuçi] < T. T. fıçı, тепси [tepsi] < T. T. tepsi, суфра [sufra] < T. T. sofra, ягхшишеси [yağşişesi] < T. T. yağ şişesi, су шишеси [su şişesi] < T. T. su şişesi, финџан [fincan] < T. T. fincan (kan tüpü)

4.8.3. Okul ve Kırtasiye Malzemeleri

билеи [bilei] < T. T. bileyi (kalemtıraş), верека (кяид) [vereka (kyaid)] < T. T. varaka (kâğıt), калем [kalem] < T. T. kalem, китаб [kitab] < T. T. kitap, кяид [kyaid] < T.

T. kâğıt, тефтер [tefter] < T. T. defter, ел-язаџи [el-yazaci] < T. T. el yazması (kitap), мектюб [mektüb] < T. T. mektup, наме [name] < T. T. name (mektup)

4.8.4. Savaş Aletleri ve Araçları

атешђемиси [ateşǵemisi] < T. T. ateş gemisi

4.8.5. Ulaşım Araçları

araba < T. T. араба [araba], gemi < T. T. геми [gemi], kızak < T. T. къзак [kızak], tekerlek < T. T. текерлек [tekerlek], tekne < T. T. текне [tekne], кайък [kayık] < T. T. kayık

4.8.6. Diğer Aletler/Eşyalar

кіорук (гіорук) [köruk (göruk)] < T. T. körük, бургу [burgu] < T. T. burgu (matkap ucu), дейнек [deynek] < T. T. deynek, зенџир [zencir] < T. T. zincir, канџа [kanca] < T. T. kanca, кюстек [küstek] < T. T. köstek, кютек [kütek] < T. T. kötek, кърбач [kırbaç] < T. T. kırbaç, фенер [fener] < T. T. fener, табут [tabut] < T. T. tabut, юлар [yolar] < T. T. yular (hayvanı çekmek veya bağlamak için başına takılan ip).

4.9. TİCARİ VE MESLEKİ KAVRAMLAR

4.9.1. Ticari Kavramlar

базиргян [bazirgyan] < T. T. bezirgân, аксуват [aksuvat] < T. T. aksata (alışveriş), алъш веришъ [alış veriş′] < T. T. alışveriş, гюмрук [gümruk] < T. T. gümrük, іш [iş] < T. T. iş, кяр [kyar] < T. T. kâr, након (нокут) [nakt (nokut)] < T. T. nakit, харач [haraç] < T. T. haraç, харч [harç] < T. T. harç, хесап [hesap] < T. T. hesap, хiссе [hisse] < T. T. hisse, занаат [zanaat] < T. T. zanaat, паха [paha] < T. T. paha, истифпах (сефте) [istifpah (sefte)] < T. T. istiftah (sefte)

4.9.2. Meslek Adları, Zanaatlar

базиргян [bazirgyan] < T. T. bezirgân, авџ [avc] < T. T. avcı, алим [alim] билгич (bilgiç) < T. T. alim (bilgin), ашч [aşç] < T. T. aşçı, батакчи [batakçi] < T. T. batakçı, бахчеван [bahçevan] < T. T. bahçıvan, баш риџал [baş rical] < T. T. baş rical (temsilci), бекчи [bekçi] < T. T. bekçi, бююџу [büyücu] < T. T. büyücü, гемиџи [gemici] < T. T. gemici, дала, лала [dala, lala] < T. T. dala, lala (öğretmen), дая [daya] < T. T. daya (öğretmen), демирџи [demirci] < T. T. demirci, дервиш [derviş] < T. T. derviş, дюкмеџи [dökmeci] < T. T. dökmeci (dökümcü), дюнгер [dünger] < T. T. dülger (marangoz), ебе, ебе кадън [ebe, ebe kadın] < T. T. ebe, ebe kadın, елчи [elçi] < T. T. elçi, хеким [hekim] < T. T. hekim, забит [zabit] < T. T. zabit, забитан [zabitan] < T. T. zabitan, санаат [sanaat] < T. T. zanaat, ихтисаб [ihtisab] < T. T. ihtisap, капуџу [kapucu] < T. T. kapıcı, каравул [karavul] < T. T. karavul (muhafız), кюркчу [kürkçu] < T. T. kürkçü, кятиб [kyatib] < T. T. kâtip, кятиб басъџ [kyatib basıc] < T. T. kâtip başı, мюдерис [müderis] < T. T. müderris, мюнеџим [münecim] < T. T. müneccim, мюџеллид [mücellid] < T. T. mücellit (kitapları ciltleyen kimse, ciltçi), наџар (дюлгер) [nacar (dülger)] < T. T. nacar (dülger, marangoz), одунџу [oduncu] < T. T. oduncu, ренџипер [renciper] < T. T. rençber, сака [saka] < T. T. saka, сеиз [seiz] < T. T. seyis (at bakıcısı), субаш [subaş] < T. T. subaşı, тасфирџи [tasfirci] < T. T. tasvirci, таукчи [taukçi] < T. T. tavukçu, телал [telal] < T. T. tellal, терзи [terzi] < T. T. terzi, унџу [uncu] < T. T. uncu, хизмет [hizmet] < T. T. hizmet, хоџа [hoca] < T. T. hoca, хъваце (хоџа) [hıvace (hoca)] < T. T. hoca, хъзмеħар (уша) [hızmekar (uşa)] < T. T. hizmetkâr, хърсъз [hırsız] < T. T. hırsız, чапаџі [çapaci] < T. T. çaracı, чиминђир [çimingir] < T. T. çilingir, чірак [çirak] < T. T. çırak, чобанъ [çoban′] < T. T. çoban, шаирт (чирак) [şairt (çırak)] < T. T. şakirt (çırak), шура [şura] < T. T. şûra, џанбаз [canbaz] < T. T. cambaz, везир [vezir] < T. T. vezir, бустанџі [bustanci] < T. T. bostancı, чамаширџи [çamaşirci] < T. T. çamaşırcı, мухяфъз [muhyafız] < T. T. muhafız, арабаџи [arabaci] < T. T. arabacı, серимџи [serimci], seremci [серемџи] < T. T. semerci, nalbant < T. T. налбант [nalbant], риџал [rical] < T. T. rical, риџал-девлет [rical-devlet] < T. T. rical-i devlet (devlet adamları)

4.9.3. Dükkân, Mekân vs.

китапчи [kitapçi] < T. T. kitapçı, куюнцу [kuyuncu] < T. T. kuyumcu, мандра [mandra] < T. T. mandıra, саххаф [sahhaf] < T. T. sahaf, табхане [tabhane] < T. T. tabhane, фурун [furun] < T. T. fırın, мензилхане [menzilhane] < T. T. menzilhane, хан [han] < T. T. han, диванхане [divanhane] < T. T. divanhane (salon), конак [konak] < T. T. konak (yolculukta geceyi geçirmek için inilen, konaklanılan yer)

4.9.4. Meslek Araç ve Gereçleri, Çeşitli Aletler

остура [ostura] < T. T. ustura, мюрекеп [mürekep] < T. T. mürekkep, мюхюр [mühür] < T. T. mühür, нал [nal] < T. T. nal, ок [ok] < T. T. ok, басма [basma] < T. T. basma, тюфећ [tüfeḱ] < T. T. tüfek

4.9.5. Para

драхм [drahm] < T. T. drahmi (dirhem), груш [gruş] < T. T. kuruş, акче [akçe] < T. T. akçe, онлук [onluk] < T. T. onluk, уфак акчениз (уфаклъгхъиъз) [ufak akçeniz (ufaklığınız)] < T. T. ufak akçe (ufaklık), яръмлък [yarımlık] < T. T. yarımlık, лепта [lepta] < T. T. lepta, сићћѣ [siḱḱe] < T. T. sikke

4.10. ADLAR VE SOYUT KAVRAMLAR

аваз [avaz] < T. T. avaz, авара [avara] < T. T. avare, аг [ag] < T. T. ağ, ад [ad] < T. T. ad, адам [adam] < T. T. adam, адаш [adaş] < T. T. adaş, адет [adet] < T. T. âdet, адъм [adım] < T. T. adım, адил [adil] < T. T. adil, азап [azap] < T. T. azap, азар [azar] < T. T. azar, азгън [azgın] < T. T. azgın, азиз [aziz] < T. T. aziz, аидънлък [aidınlık] < T. T. aydınlık, аик [aik] < T. T. ayık, аип [aip] < T. T. ayıp, акар [akar] < T. T. akar, акъл [akıl] < T. T. akıl, акълль [akıllı] < T. T. akıllı, акълсъз [akılsız] < T. T. akılsız, алеф [alef] < T. T. alev, алъмлълък [alımlılık] < T. T. alımlılık, алъм [alım] < T. T. alım, аманет [amanet] < T. T. emanet, анасър [anasır] < T. T. anasır, ант [ant] < T. T.ant, ар [ar] < T. T. ar, арамъзда [aramızda] < T. T. aramızda, арз (ѣр) [arz (yer)] < T. T. arz (yer), арзъхал [arzıhal] < T. T. arzuhâl, ариф (билици)

[arif (bilici)] < T. T. arif (bilici), арък [arık] < T. T. arık, асан (колай) [asan (kolay)] < T. T. âsan (kolay), ассъ [assı] < T. T. assı, атеш [ateş] < T. T. ateş, атик (ески) [atik (eski)] < T. T. atik (eski), аф [af] < T. T. af, ахенк [ahenk] < T. T. ahenk, ахшамлук [ahşamluk] < T. T. akşamlık, ач [aç] < T. T. aç (açık), ачик [açik] < T. T. açık, ач [aç] < T. T. aç (açmak), ашк [aşk] < T. T. aşk, ашна [aşna] < T. T. aşina, ашък [aşık] < T. T. âşık, аяз [ayaz] < T. T. ayaz, айлак [aylak] < T. T. aylak, айръ [ayrı] < T. T. ayrı, амел [amel] < T. T. amel

баглъ [baglı] < T. T. bağlı, баки [baki] < T. T. baki, бакъш [bakış] < T. T. bakış, балъг [balıg] < T. T. baliğ (olgun yaşına gelmiş), бахарлъу [baharlıu] < T. T. baharlı, баят [bayat] < T. T. bayat, бед-черкин [bed-cerkin] < T. T. bed, çirkin, бедел [bedel] < T. T. bedel, беден [beden] < T. T. beden, бедзит [bedzit] < T. T. bedzit, бекри [bekri] < T. T. bekri (sarhoş), бекрилук (сехрошлук) [bekriluk (sehroşluk)] < T. T. bekrilik (sarhoşluk), бекяр, ерђен [bekâr, erǵen] < T. T. bekâr, ergen, беeля [beelya] < T. T. bela, берекет [bereket] < T. T. bereket, битишик [bitişik] < T. T. bitişik, беян [beyan] < T. T. beyan, битли [bitli] < T. T. bitli, біон, шашкън [bön, şaşkın] < T. T. bön, şaşkın, біонлук [bönluk] < T. T. bönlük, богук [boguk] < T. T. boğuk, борч [borç] < T. T. borç, борчлу [borçlu] < T. T. borçlu, бош [boş] < T. T. boş, бой [boy] < T. T. boy, бугхз [buğz] < T. T. buğz (nefret), буз [buz] < T. T. buz, буланък [bulanık] < T. T. bulanık, буюклу [buyuklu] < T. T. bıyıklı, бюлюк [bülük] < T. T. bölük, бююџу [büyü] < T. T. büyü, бююклюк [büyüklük] < T. T. büyüklük, васф [vasf] < T. T. vasf, верђи [vergi] < T. T. vergi, виран (веран) [viran (veran)] < T. T. viran, газеп (юфке) [gazep (öfke)] < T. T. gazap (öfke), гаип (каип) [gaip (kaip)] < T. T. kayıp, гайретли [gayretli] < T. T. gayretli, галет (яанлъш) [galet, (yanlış)] < T. T. galat (yanlış), гам (ташаланмак) [gam (taşalanmak)] < T. T. gam (tasalanmak), гамаз (мунафак) [gamaz (munafak)] < T. T. gammaz (münafık), гани (зензин) [gani (zenzin)] < T. T. gani (zengin), гариб (лд-ябанџи) [garib (yad-yabanci)] < T. T. garip (yad, yabancı), гарип (фукаре) [garip (fukare)] < T. T. garip (fukara), гариплик [gariplik] < T. T. gariplik, гебе (хамиле) [gebe (hamile)] < T. T. gebe (hamile), гевезе [geveze] < T. T. geveze, геврек [gevrek] < T. T. gevrek, гевшек [gevşek] < T. T. gevşek, гевшеклик [gevşeklik] < T. T. gevşeklik, гезеџек-ђр [gezecek-yer] < T. T. gezecek yer, гезиџи [gezici] < T. T. gezici, гелен [gelen] < T. T.

gelen, гелии [gelin] < T. T. gelin, герчек [gerçek] < T. T. gerçek, гечит [geçit] < T. T. geçit, гіонюл [gönül] < T. T. gönül, гіонюл езат [gönül ezat] < T. T. gönül azabı, гюзел [güzel] < T. T. güzel, гюню [günü] < T. T. günü, гъмам (думан) [gımam (duman)] < T. T. gımam (duman), дабет [dabet] < T. T. davet, далга [dalga] < T. T. dalga, далгън [dalgın] < T. T. dalgın, далгънлък [dalgınlık] < T. T. dalgınlık, дамга [damga] < T. T. damga, дамла [damla] < T. T. damla, даяк [dayak] < T. T. dayak, делик [delik] < T. T. delik, делилик [delilik] < T. T. delilik, демет [demet] < T. T. demet, дербедер [derbeder] < T. T. derbeder, дерин [derin] < T. T. derin, дефн [defn] < T. T. defin, диб [dib] < T. T. dip, диванелнк [divanelik] < T. T. divanelik, дик [dik] < T. T. dik, дилек [dilek] < T. T. dilek, дилсиз [dilsiz] < T. T. dilsiz, дири (саг) [diri (sag)] < T. T. diri (sağ), днши-џинс [dişi-cins] < T. T. dişi cins, догру [dogru] < T. T. doğru, догрулук [dogruluk] < T. T. doğruluk, долашик [dolaşik] < T. T. dolaşık, долу [dolu] < T. T. dolu, дон [don] < T. T. don, достлук [dostluk] < T. T. dostluk, думан [duman] < T. T. duman, духан (тютун) [duhan (tütun)] < T. T. duhan (tütün), дуюџулук (хасе) [duyuculuk (hase)] < T. T. duyuculuk (hasse), дюз [düz] < T. T. düz, дюш [düş] < T. T. düş, ебедіет (еббедилик) [ebediet (ebbedilik)] < T. T. ebediyet (ebedîlik), евленмеклик [evlenmeklik] < T. T. evlenmeklik, евлилик [evlilik] < T. T. evlilik, егіи [egiyi] < T. T. iyi, егілик (ейлик) [egilik (eylik)] < T. T. iyilik, егри [egri] < T. T. eğri (yanlış), егри [egri] < T. T. eğri (yelken), едеб [edeb] < T. T. edep, едепсіз [edepsiz] < T. T. edepsiz, езіет [eziyet] < T. T. eziyet, езмеклик [ezmeklik] < T. T. ezmeklik, екиз [ekiz] < T. T. ikiz, екши [ekşi] < T. T. ekşi, елю, џеназе [elü, cenaze] < T. T. ölü, cenaze, емарет (нишан) [emaret (nişan)] < T. T. emaret (nişan), емек [emek] < T. T. emek, емін [emin] < T. T. emin, еминлик [eminlik] < T. T. eminlik, емр (буюрмак) [emr (buyurmak)] < T. T. emir (buyurmak), ендам [endam] < T. T. endam, ендише [endişe] < T. T. endişe, ени [eni] < T. T. yeni, енли [enli] < T. T. enli, енсиз [ensiz] < T. T. ensiz, еркек [erkek] < T. T. erkek, есирлик [esirlik] < T. T. esirlik, ески [eski] < T. T. eski, етлилик [etlilik] < T. T. etlilik, ехтіярлък [ehtiyarlık] < T. T. ihtiyarlık, ехтіяр пир [ehtiyar pir] < T. T. ihtiyar pir, ешик [eşik] < T. T. eşik, еџель [ecel′] < T. T. ecel, еħе [eke] < T. T. öfke, еħсюз [eksüz] < T. T. öksüz, заиф [zaif] < T. T. zayıf, залъм [zalım] < T. T. zalim, замбак [zarar] < T. T. zarar, зариф [zarif] < T. T. zarif, зарурат [zarurat] < T. T.

zarurat, зат [zat] < T. T. zat, захір [zahir] < T. T. zahir, захмет [zahmet] < T. T. zahmet, зем [zem] < T. T. zem, земин (ђр) [zemin (yer)] < T. T. zemin, земмін [zemmin] < T. T. zemin (yüzey alanı), зен [zen] < T. T. zen (kadın), зенгин (девлетли), [zengin (devletli)] < T. T. zengin (devletli), зехир [zehir] < T. T. zehir, зейређлнђ (арифлиђ) [zeyreklik (ariflik)] < T. T. zeyreklik (ariflik), зибан (диль) [ziban (dil′)] < T. T. zeban (dil), зихн (зеинъ) [zihn (zein′)] < T. T. zihin, зіан [zian] < T. T. ziyan, зіарет [ziaret] < T. T. ziyaret, зікр (анмак) [zikr (anmak)] < T. T. zikir (anmak), зіна [zina] < T. T. zina, зор [zor] < T. T. zor, зухур [zuhur] < T. T. zuhur, иззет [izzet] < T. T. izzet, изетлю [izetlü] < T. T. izzetli, инат [inat] < T. T. inat, ирз [irz] < T. T. ırz, ислак [islak] < T. T. ıslak, иссицаклук [issicakluk] < T. T. sıcaklık, иптидай (башламак) [iptiday (başlamak)] < T. T. iptidai (başlamak), ита (вирмек) [ita (virmek)] < T. T. ita (verme, ödeme), ишик [işıik] < T. T. ışık, іавашлък [yavaşlık] < T. T. yavaşlık, іемин [ıemin] < T. T. yemin, ізан [izan] < T. T. izan, ізн (ізін) [izn (izin)] < T. T. izin, ікрам [ikram] < T. T. ikram, іктиза [iktiza] < T. T. iktiza, ілицак [ilicak] < T. T. ılıcak (ılıkça), ілет (мараз), [ilet (maraz)] < T. T. illet, іллетли (маразли) [illetli (marazli)] < T. T. illetli (marazlı), ıлтикам (ютмак) [iltikam (yutmak)] < T. T. iltikam (yutmak), ілтифат (ізет) [iltifat (izet)] < T. T. iltifat (izzet), імдат (ярдъм) [imdat (yardım)] < T. T. imdat (yardım), імза [imza] < T. T. imza, імкіан [imkian] < T. T. imkân, імкіансъз [imkiansız] < T. T. imkânsız, імля [imla] < T. T. imla, імтихан (тевтиш итмек) [imtihan (tevtiş itmek)] < T. T. imtihan (teftiş etmek), інаєт (керем) [inayet (kerem)] < T. T. inayet (kerem), інам [inam] < T. T. inam (lutuf), інилти [inilti] < T. T. inilti, інкяр [inkar] < T. T. inkâr, інсам (киши) [insam (kişi)] < T. T. insan (kişi), інсанієт [insaniyet] < T. T. insaniyet, інсаф [insaf] < T. T. insaf, інце [ince] < T. T. ince, іоргунлук [yorgunluk] < T. T. yorgunluk, іол [yol] < T. T. yol, ірак [irak] < T. T. ırak, іренме (іђрах) [irenme (ikrah)] < T. T. iğrenme (ikrah), ıри [iri] < T. T. iri, ірин [irin] < T. T. irin, ісим [isim] < T. T. isim, іскенце [iskence] < T. T. işkence, ітаат [itaat] < T. T. itaat, ітифак [itifak] < T. T. ittifak, ітираф [itiraf] < T. T. itiraf, ітлак [itlak] < T. T. ıtlak, іттибар [ittibar] < T. T. itibar, ıурђме [ıurkme] < T. T. ürkme, іфтира [iftira] < T. T. iftira, іфтихар [iftihar] < T. T. iftihar, іхсан [ihsan] < T. T. ihsan, іхтіар [ihtiar] < T. T. ihtiyar, іхтилафъ [ihtilaf′] < T. T. ihtilaf, іхтимал (шуппе) [ihtimal (şuppe)] < T. T. ihtimal (şüphe),

ішсиз (шенликсиз) [işsiz (şenliksiz)] < T. T. işsiz (şenliksiz), џел [icel] < T. T. ecel, кабахат [kabahat] < T. T. kabahat, кабул [kabul] < T. T. kabul, кавга [kavga] < T. T. kavga, кавл [kavl] < T. T. kavil, каза [kaza] < T. T. kaza, казанч [kazanç] < T. T. kazanç, каигъу (касабет) [kaigıu (kasabet)] < T. T. kaygı (kasavet), кайнак [kaynak] < T. T. kaynak, каип [kaip] < T. T. kayıp, калън [kalın] < T. T. kalın, камет (бой) [kamet (boy)] < T. T. kamet (boy), кан [kan] < T. T. kan, канлъу [kanlıu] < T. T. kanlı, каплама [kaplama] < T. T. kaplama, каранлък [karanlık] < T. T. karanlık, карар [karar] < T. T. karar, карп [karp] < T. T. kart (eskimiş), каръ [karı] < T. T. karı, касабет [kasabet] < T. T. kasavet, каст [kast] < T. T. kasıt, катъ [katı] < T. T. katı, катък [katık] < T. T. katık, кеиф [keif] < T. T. keyif, кекре [kekre] < T. T. kekre (tadı ekşimsi, buruk ve acımtırak olan), келям [kelyam] < T. T. kelam, кем [kem] < T. T. kem, кемал [kemal] < T. T. kemal, кемлик [kemlik] < T. T. kemlik, кенар [kenar] < T. T. kenar, кесеџилук [keseciluk] < T. T. kesecilik, кескин [keskin] < T. T. keskin, кефарет, кифаєт [kefaret, kifayet] < T. T. kefaret, кесат [kesat] < T. T. kesat, киг (фъшки гюбре) [kig (fışki gübre)] < T. T. kığ (fışkı, gübre), кигілџик [kigilcik] < T. T. kıvılcım, кин [kin] < T. T. kin, киши [kişi] < T. T. kişi, киши заде [kişi zade] < T. T. kişizade, кіолђе (ђорђе) [ḱölge (korge)] < T. T. gölge, кіопюк [köpük] < T. T. köpük, кіотю [kötü] < T. T. kötü, кован [kovan] < T. T. kovan, ковук [kovuk] < T. T. kovuk, коку [koku] < T. T. koku, колай [kolay] < T. T. kolay, колочка [koloçka] < T. T. kuluçka, конук (мусафир) [konuk (musafir)] < T. T. konuk (misafir), коншу [konşu] < T. T. komşu, конушлук, комшилукъ [konuşluk, komşiluk’] < T. T. komşuluk, корку [korku] < T. T. korku, куру (ормам) [kuru (ormam)] < T. T. kuru, кою [koyu] < T. T. koyu, кувет [kuvet] < T. T. kuvvet, куветсизлић [kuvetsizlik] < T. T. kuvvetsizlik, кудрет [kudret] < T. T. kudret, куйруксуз [kuyruksuz] < T. T. kuyruksuz, кул (кюле) [kul (küle)] < T. T. kul, кулаваз [kulavaz] < T. T. kılavuz, кум [kum] < T. T. kum, кура [kura] < T. T. kura, кураклак [kuraklak] < T. T. kuraklık, курбан [kurban] < T. T. kurban, куру [kuru] < T. T. kuru, курум [kurum] < T. T. kurum, кусунту [kusuntu] < T. T. kusuntu, кусур [kusur] < T. T. kusur, кутлу [kutlu] < T. T. kutlu, кюл [kül] < T. T. kül, кюфур [küfur] < T. T. küfür, кюше [küşe] < T. T. köşe, къгхълџъм [kığılcım] < T. T. kıvılcım, къз [kız] < T. T. kız, къзканџилък [kızkancilık] < T. T. kıskançlık, къймет

[kıymet] < T. T. kıymet, кър [kır] < T. T. kır, кърaєт (окумак) [kırayet (okumak)] < T. T. kıraat (okumak), късмет [kısmet] < T. T. kısmet, късър [kısır] < T. T. kısır, кът [kıt] < T. T. kıt, лагъм [lagım] < T. T. lağım, лакаб [lakab] < T. T. lakap, лакърдъи [lakırdıi] < T. T. lakırdı, лаф [laf] < T. T. laf, леззет [lezzet] < T. T. lezzet, леш [leş] < T. T. leş, лисан (дил) [lisan (dil)] < T. T. lisan (dil), логат [logat] < T. T. lügat, лутф [lutf] < T. T. lütuf, лябит (мюцерет) [lyabit (müceret)] < T. T. labüd (mücerret), лязъм [lyazım] < T. T. lazım, ляик [lyaik] < T. T. layık, маасум [maasum] < T. T. masum, магрур (магрул) [magrur (magrul)] < T. T. mağrur, мадем [madem] < T. T. matem, мазул [mazul] < T. T. mazul, маил [mail] < T. T. mail, макам [makam] < T. T. makam, макбул [makbul] < T. T. makbul, макул [makul] < T. T. makul, малдар (зенгин) [maldar (zengin)] < T. T. maldar (zengin), маалюм [maalüm] < T. T. malum, мани [mani] < T. T. mani, мансъб [mansıb] < T. T. mansıp, маня (мане) [mana (mane)] < T. T. mana, мараз [maraz] < T. T. maraz, маріфет [marifet] < T. T. marifet, масал [masal] < T. T. masal, масраф [masraf] < T. T. masraf, махлюк [mahlük] < T. T. mahluk, махмур [mahmur] < T. T. mahmur, махрум [mahrum] < T. T. mahrum, махусієт [mahusiyet] < T. T. mahsusiyet, медх [medh] < T. T. medih, мезад [mezad] < T. T. mezat, мезар [mezar] < T. T. mezar, мезарлък [mezarlık] < T. T. mezarlık, меил [meil] < T. T. meyil, меит (юлю) [meit (ülü)] < T. T. mevt (ölü), мелюн [melün] < T. T. melun, мемнун [memnun] < T. T. memnun, мензил [menzil] < T. T. menzil, менфіет (менфаат) [menfiet (menfaat)] < T. T. menfaat, меремет [meremet] < T. T. meremet, мертебе [mertebe] < T. T. mertebe, меруp (гичмек) [merur (giçmek)] < T. T. mürur (geçmek), мерхамет [merhamet] < T. T. merhamet, меск (езбер) [mesk (ezber)] < T. T. meşk (ezber), месккн [meskin] < T. T. mesken, мешреб [meşreb] < T. T. meşrep, мешт (серхош) [meşt (serhoş)] < T. T. mest (sarhoş), мизач [mizaç] < T. T. mizaç, милет [milet] < T. T. millet, мізач [mizaç] < T. T. mizaç, міктар [miktar] < T. T. miktar, міхнет [mihnet] < T. T. mihnet, муамеле [muamele] < T. T. muamele, мубалега [mubalega] < T. T. mübalağa, мубарек [mubarek] < T. T. mübarek, мудевер (юварлак) [mudever (yuvarlak)] < T. T. müdevver (yuvarlak), мукабеле [mukabele] < T. T. mukabele, мукаєт [mukayet] < T. T. mukayyet, мукялеме [mukaleme] < T. T. mükâleme, муляхаза [mulahaza] < T. T. mülahaza, мурад [murad] < T. T. murat,

мураххас [murahhas] < T. T. murahhas, мурдар [murdar] < T. T. murdar, муртат [murtat] < T. T. murtat (hain), мусафір [musafir] < T. T. misafir, мусахибет [musahibet] < T. T. musahabet, мусахип [musahip] < T. T. musahip (sahip olmak), мусахип [musahip] < T. T. musahip (hoşsohbet kimse), мутлак [mutlak] < T. T. mutlak, мутлу [mutlu] < T. T. mutlu, мухабет [muhabet] < T. T. muhabbet, мухасере [muhasere] < T. T. muhasara, мухаттара, техлике [muhattara, tehlike] < T. T. mutahhara, tehlike, мухім (ляззъм) [muhim (lazzım)] < T. T. mühim, мущулук [muştuluk] < T. T. muştuluk, мюреввет [mürevvet] < T. T. mürüvvet, мюстекям (догру) [müstekam (dogru)] < T. T. müstakim (doğru), мютесекир [mütesekir] < T. T. mütesekkir (alkollü içki veya keyif verici bir madde sebebiyle kendini bilmeyecek durumda olan kimse), мюхзър [mühzır] < T. T. muhzır (eskiden şer'î mahkemelerde dâvâ ile ilgili olanların duruşmada hazır bulunmasını sağlamakla görevli kimse), мюшавере, шюра [müşavere, şüra] < T. T. müşavere, şûra, мюцю зет [mücü zet] < T. T. mucizat

назар (бакмак) [nazar (bakmak)] < T. T. nazar (bakmak), назіф (темиз) [nazif (temiz)] < T. T. nazif (temiz), назиѓлиѓ [naziklik] < T. T. naziklik, назър [nazır] < T. T. nazır, накл [nakl] < T. T. nakil, нам (ад) [nam (ad)] < T. T. nam (ad), нам [nam] < T. T. nam (ün), нафи [nafi] < T. T. nafi, иафиле [nafile] < T. T. nafile, нієт [niyet] < T. T. niyet, низам [nizam] < T. T. nizam, nispet < T. T. ниспет [nispet], нишан [nişan] < T. T. nişan (işaret), нобет [nobet] < T. T. nöbet, ноксан (ексик) [noksan (eksik)] < T. T. noksan (eksik), нур [nur] < T. T. nur, нутк [nutk] < T. T. nutuk, огур [ogur] < T. T. uğur, одюнч [odünç] < T. T. ödünç, орта [orta] < T. T. orta, оте [ote] < T. T. öte, офке [ofke] < T. T. öfke, ош [oş] < T. T. hoş, оцуз [ocuz] < T. T. ucuz, пак [pak] < T. T. pak, пахалъ [pahalı] < T. T. pahalı, перхиз (пехриз) [perhiz (pehriz)] < T. T. perhiz, пишман [pişman] < T. T. pişman, пул [pul] < T. T. pul, пусу [pusu] < T. T. pusu, пюр (долу) [pür (dolu)] < T. T. pür (dolu), рагбет [ragbet] < T. T. rağbet, разъ [razı] < T. T. razı, раип (арзуламак) [raip (arzulamak)] < T. T. raip (arzulamak), раст [rast] < T. T. rast, рахат [rahat] < T. T. rahat, рахмет [rahmet] < T. T. rahmet, рахметли [rahmetli] < T. T. rahmetli, резил [rezil] < T. T. rezil, рей

[rey] < T. T. rey (düşünce, görüş), ремз [remz] < T. T. remiz, ресъм (ресим) [resım (resim)] < T. T. resim, рех (іол) [reh (yol)] < T. T. reh (yol), риза (каил-олмак) [riza (kail-olmak)] < T. T. rıza (kail olmak), ріаєт [riayet] < T. T. riayet, риџа [rica] < T. T. rica, руіа [ruia] < T. T. rüya, рух (џан) [ruh (can)] < T. T. ruh (can), рушвай [ruşvay] < T. T. rüsvay, рушени [ruşeni] < T. T. ruşeni, рахатсъзлък [rahatsızlık] < T. T. rahatsızlık, сабур [sabur] < T. T. sabır, саваш [savaş] < T. T. savaş, саг [sag] < T. T. sağ, садик (інам) [sadik (inam)] < T. T. sadık (inam), сайлъ [saylı] < T. T. sayılı, салб (асмак) [salb (asmak)] < T. T. salb (asmak), санџи [sanci] < T. T. sancı, сахипсъз [sahipsız] < T. T. sahipsiz, сахих [sahih] < T. T. sahih, сахъп [sahıp] < T. T. sahip, себеб [sebeb] < T. T. sebep, севда [sevda] < T. T. sevda, севдас, итибар [sevdas, itibar] < T. T. sevda, itibar, севинч [sevinç] < T. T. sevinç, сейрек [seyrek] < T. T. seyrek, селям [selam] < T. T. selam, селямет [selamet] < T. T. selamet, семиз [semiz] < T. T. semiz, себестлић [sebestlik] < T. T. serbestlik, сер (баш) [ser (baş)] < T. T. ser (baş), серинлић [serinlik] < T. T. serinlik, серт [sert] < T. T. sert, сертлик [sertlik] < T. T. sertlik, серхошлук [serhoşluk] < T. T. sarhoşluk, сес [ses] < T. T. ses, сефа [sefa] < T. T. sefa, сиврн [sivri] < T. T. sivri, сидиħ [sidik] < T. T. sidik, сипариш [sipariş] < T. T. sipariş, сирр [sirr] < T. T. sır, сіоз [söz] < T. T. söz, сой соп [soy sop] < T. T. soy sop, сойгун [soygun] < T. T. soygun, сокак [sokak] < T. T. sokak, сон [son] < T. T. son, соуклук [soukluk] < T. T. soğukluk, сурет (тасфір) [suret (tasfir)] < T. T. suret (tasvir), суч [suç] < T. T. suç, сюзме [süzme] < T. T. süzme, сюкют (сусмак) [süküt (susmak)] < T. T. sükut (susmak), сюмюк [sümük] < T. T. sümük, сюргуи [sürgun] < T. T. sürgün, сюрю [sürü] < T. T. sürü, сюхпет [sühpet] < T. T. sohbet, съзъ [sızı] < T. T. sızı, сък [sık] < T. T. sık, сънър [sınır] < T. T. sınır, съра [sıra] < T. T. sıra, сьчраиш [sıçraiş] < T. T. sıçrayış, съџак [sıcak] < T. T. sıcak

табієт [tabiyet] < T. T. tabiat, табут [tabut] < T. T. tabut, тазе [taze] < T. T. taze, тазир (хазарламак) [tazir (hazarlamak)] < T. T. tazir (azarlamak), такдир (мукаттер) [takdir (mukatter)] < T. T. takdir (mukadder), таксим (тагътмак) [taksim (tagıtmak)] < T. T. taksim (dağıtmak), таксират [taksirat] < T. T. taksirat,

талиб (истемек) [talib (istemek)] < T. T. talip (istemek), тамам [tamam] < T. T. tamam, тамахкяр [tamahkyar] < T. T. tamahkar, тараф [taraf] < T. T. taraf, тарз [tarz] < T. T. tarz, тарик (іол) [tarik (yol)] < T. T. tarik (yol), тасфир (сурет) [tasfir (suret)] < T. T. tasvir (suret), татлъи [tatlıi] < T. T. tatlı, тахмин [tahmin] < T. T. tahmin, тач [taç] < T. T. taç (çelenk), таш [taş] < T. T. taş, ташкън [taşkın] < T. T. taşkın, тебтил [tebtil] < T. T. tebdil, тевлид (догурмак) [tevlid (dogurmak)] < T. T. tevlit (doğurmak), тедарък [tedarık] < T. T. tedarik, тез [tez] < T. T. tez, тезлик [tezlik] < T. T. tezlik, текмил [tekmil] < T. T. tekmil, текрар [tekrar] < T. T. tekrar, тембелик [tembelik] < T. T. tembellik, тембих [tembih] < T. T. tembih, темел [temel] < T. T. temel, темессюк [temessük] < T. T. temessük (tapu senedi), темиз [temiz] < T. T. temiz, тендирис [tendiris] < T. T. tendiriz (taze, diri, sağlam), тепе [tepe] < T. T. tepe, терс [ters] < T. T. ters, терсине [tersine] < T. T. tersine, тесели [teseli] < T. T. teselli, теслим [teslim] < T. T. teslim, тимар [timar] < T. T. tımar, тоз [toz] < T. T. toz, тозлу [tozlu] < T. T. tozlu, ток [tok] < T. T. tok, токлук [tokluk] < T. T. tokluk, тохум [tohum] < T. T. tohum, траш [traş] < T. T. tıraş, тукюрук [tuküruk] < T. T. tükürük, тукрюк [tukrük] < T. T. tükürük, угют [ugüt] < T. T. öğüt, узак [uzak] < T. T. uzak, уйку [uyku] < T. T. uyku, улак [ulak] < T. T. ulak, улак [ulak] < T. T. ulak, улу [ulu] < T. T. ulu, умуд [umud] < T. T. umut, услу [uslu] < T. T. uslu, усул [usul] < T. T. usul, уч [uç] < T. T. uç, уџуз [ucuz] < T. T. ucuz, услубъ [uslub'] < T. T. üslup, фазілет [fazilet] < T. T. fazilet, фазілетли [faziletli] < T. T. faziletli, фасл [fasl] < T. T. fasıl, фахр [fahr] < T. T. fahr, фена [fena] < T. T. fena, ферах [ferah] < T. T. ferah, фесат [fesat] < T. T. fesat, фетх [feth] < T. T. fetih, фехім (агнамак) [fehim (agnamak)] < T. T. fehim (anlamak), фиган [figan] < T. T. figan, фисилти [fisilti] < T. T. fısıltı, фікр [fikr] < T. T. fikir, фірасет [firaset] < T. T. feraset, фітне [fitne] < T. T. fitne, хабер [haber] < T. T. haber, хава [hava] < T. T. hava, хавес [haves] < T. T. heves, хадъм, адимъ [hadım, adum'] < T. T. hadım, хасіне, хазна [hasine, hazna] < T. T. hazine, хаин [hain] < T. T. hain, хаир, файда [hair, fayda] < T. T. hayır, fayda, хайранлук [hayranluk] < T. T. hayranlık, хакк (догру) [hakk (dogru)] < T. T. hak (doğru), хал [hal] < T. T. hâl, халал [halal] < T. T. helal, халис [halis] < T. T. halis, халт (каръщърмак) [halt (karıştırmak)] < T. T.halt (karıştırmak), харакет [haraket] < T. T. hareket, харап [harap] < T. T. harap,

харарет [hararet] < T. T. hararet, хасрет [hasret] < T. T. hasret, хата [hata] < T. T. hata, хатун [hatun] < T. T. hatun, хатър [hatır] < T. T. hatır, хафиф (енни) [hafif (enni)] < T. T. hafif (yeğni), хедіє [hediye] < T. T. hediye, хеляк [helak] < T. T. helak, химаєт, сиянет [himayet, siyanet] < T. T. himayet, sıyanet, hikmet < T. T. хікмет [hikmet], hikâye < T. T. хікіает [hikiaet], хілле [hille] < T. T. hile, хіокюм [höküm] < T. T. hüküm, хіфз (езберлемек) [hifz (ezberlemek)] < T. T. hıfz (ezberlemek), хіч [hiç] < T. T. hiç, хош [hoş] < T. T. hoş, хошнудлук [hoşnudluk] < T. T. hoşnutluk, хузур [huzur] < T. T. huzur, хуй [huy] < T. T. huy, хурдеват [hurdevat] < T. T. hırdavat, хюнер [hüner] < T. T. hüner, хюнерли [hünerli] < T. T. hünerli, хюрмет [hürmet] < T. T. hürmet, хъшм [hışm] < T. T. hışım, хянет [hyanet] < T. T. hıyanet, чамур [çamur] < T. T. çamur, чаре [çare] < T. T. çare, чашит [çaşit] < T. T. çeşit, чабуклук [çabukluk] < T. T. çabukluk, чешит [çeşit] < T. T. çeşit, чірк [çirk] < T. T. çirk (kir, pas, pislik), чіркин [çirkin] < T. T. çirkin, чіфт [çift] < T. T. çift, чоџук [çocuk] < T. T. çocuk, чукур [çukur] < T. T. çukur, чуруклук [çurukluk] < T. T. çürüklük, шан [şan] < T. T. şan, шанлъ [şanlı] < T. T. şanlı, шахат [şahat] < T. T. şahit, шеадетлик [şeadetlik] < T. T. şehadetlik (şahitlik), шевкет [şevket] < T. T. şevket, шевкетлю [şevketlü] < T. T. şevketli, шейтанлък [şeytanlık] < T. T. şeytanlık, шеква [şekva] < T. T. şekva (şikâyet), шеріф [şerif] < T. T. şerif, шефа [şefa] < T. T. sefa, шехид [şehid] < T. T. şehit, шиш [şiş] < T. T. şiş, шиħаєт [şikayet] < T. T. şikâyet, шукюр [şukür] < T. T. şükür, юксек [yüksek] < T. T. yüksek, юлюм [ülüm] < T. T. ölüm, юмюр [ümür] < T. T. ömür, юрнек [ürnek] < T. T. örnek, юфке [üfke] < T. T. öfke, явру [yavru] < T. T. yavru, яд [yad] < T. T. yad, якън [yakın] < T. T. yakın, ялан [yalan] < T. T. yalan, ялънъз [yalınız] < T. T. yalnız, яра [yara] < T. T. yara, яш [yaş] < T. T. yaş, џан [can] < T. T. can, џанавар [canavar] < T. T. canavar, џедит (ени) [cedit (eni)] < T. T. cedit (yeni), џезбе [cezbe] < T. T. cezbe, џем (топломак) [cem (toplomak)] < T. T. cem (toplamak), џизи [cizi] < T. T. çizgi, сусуз [susuz] < T. T. susuz, девир (діондюрмек) [devir (döndürmek)] < T. T. devir (döndürmek), девран (дулашмак) [devran (dulaşmak)] < T. T. devran (dolaşmak), ишитмеħлиħ [işitmeklik] < T. T. işitmek, ісла [isla] < T. T. isla (iyi, güzel, sağlam), імсах (пехриз) [imsah (pehriz)] < T. T. imsak (perhiz)

акъбет < T. T. akıbet, бугх [buğ] < T. T. buğu (su buharı), ернеħ [ernek] < T. T. örnek, zabun < T. T. забун [zabun] (ince, zayıf, güçsüz), iгън [ıgın] < T. T. yığın, iлка (битишчирмек) [ilka (bitişçirmek)] < T. T. ilka (bitiştirmek), кав [kav] < T. T. kav (tozlu) кiок [kök] < T. T. kök, кюдрум [küdrum] < T. T. kötürüm, кютчук [kütçuk] < T. T. küçük, ойнак [oynak] < T. T. oynak, солак [solak] < T. T. solak, солук [soluk] < T. T. soluk, хица [hica] < T. T. hece, чiплак [çiplak] < T. T. çıplak, рази [razi] < T. T. razı, юд [üd] < T. T. üd (akıl), надър [nadır] < T. T. nadir, шереф [şeref] < T. T. şeref, мехал [mehal] < T. T. mahal, аслъ [aslı] < T. T. asıl, сула [sula] < T. T. sulh, юзери [üzeri] < T. T. üzerine, üstüne, џюмерт [cömert] < T. T. џюмерт, фукаръ [fukarı] < T. T. fukara, куртаръџ [kurtarıcı] < T. T. kurtarıcı, сучсуз [suçsuz] < T. T. suçsuz, бахтсъз [bahtsız] < T. T. bahtsız, талнсиз [talisiz] < T. T. talihsiz, телеффюз (теляффюз) [teleffüz (telaffüz)] < T. T. telaffüz, фъркат [fırkat] < T. T. fark, теаџюб [teacüb] < T. T. teaccüb, хусус [husus] < T. T. husus, мюмħин [mümḱin] < T. T. mümkün, кабил [kabil] < T. T. kabil, мютлю [mütlü] < T. T. mutlu, ħамил [ḱamil] < T. T. kamil, езбер [ezber] < T. T. ezber, дефа [defa] < T. T. defa, керре [kerre] < T. T. kere, бозук [bozuk] < T. T. bozuk, пошта [poşta] < T. T. posta, гайри [gayri] < T. T. gayrı, џилд [cild] < T. T. cilt, маслахат [maslahat] < T. T. maslahat, iолдаш [yoldaş] < T. T. yoldaş, турфанда [turfanda] < T. T. turfanda, дюнюш [dünüş] < T. T. dönüş, етраф [etraf] < T. T. etraf, нумуне [numune] < T. T. numune, даянаклъ [dayanaklı] < T. T. dayanaklı, ен [en] < T. T. en, меазул [meazul] < T. T. mâzul , немце [nemtse] < T. T. nemçe, теабир [teabir] < T. T. tabir, масел [masel] < T. T. mesel, меншур [menşur] < T. T. menşur, о бир [o bir] < T. T. öbür, сулу [sulu] < T. T. sulu, сейир [seyir] < T. T. seyir, беџид [becid] < T. T. becit (önemli), хазър [hazır] < T. T. hazır, малице [malice] < T. T. malice (kötülük), аџайъб [acayıb]< T. T. acayip, нихаiет [nihaiet] < T. T. nihayet, метин [metin] < T. T. metin (sağlam, dayanıklı), ката [kata] < T. T. kıt'a (parça, tane), иштах [iştah] < T. T. iştah, єħ [yeḱ] < T. T. yeğ (bir başkasından daha çok beğenilip tercih edilen, üstün görülen, müreccah), мерам [meram] < T. T. meram, хас [has] < T. T. has, тюрлю [türlü] < T. T. türlü, дад [dad] < T. T. tat, али [ali] < T. T. ali (yüce, yüksek), кабисиз [kabisiz] < T. T. kabilsiz, еям [eyam] < T. T. eyyam, шаид [şayid] < T. T. şahit, мюнасиб [münasib] < T. T. münasip, тезкере [tezkere] < T. T. tezkere,

кулавуз [kulavuz] < T. T. kılavuz, муатаралъ [muataralı] < T. T. muhataralı (tehlikeli), ђюч [ǵüç] < T. T. güç (zor), такат [takat] < T. T. takat, уйгунсуз [uygunsuz] < T. T. uygunsuz, беџид [becid] < T. T. vücut[35], теам [team] < T. T. taam, никъбазлъгхъм [nikıbazlığım] < T. T. inkıbazlık (sıkıntı, kasvet, kabızlık), оюк [oyuḱ] < T. T. oyuk, чюрюћ [çürük] < T. T. çürük, мукаддем [mukaddem] < T. T. mukaddem, џила [cila] < T. T. cila (diş cilası), ялънкат [yalınkat] < T. T. yalınkat (hafif, ince), ћесмен [ḱesmen] < T. T. kesmen (kestirme, kısa), ћирацъ [ḱiracı] < T. T. kiracı, ъкбал [ıkbal] < T. T. ikbal, вазифе [vazife] < T. T. vazife, хакъкат [hakıkat] < T. T. hakikat, асълсъз [asılsız] < T. T. asılsız, темелсиз [temelsiz] < T. T. temelsiz, шака [şaka] < T. T. şaka, месел [mesel] < T. T. mesel, шубхе [şubhe] < T. T. şüphe, bahtlı [bahtlı] < T. T. bahtlı, осанџ [osanc] < T. T. usanç, весвесе [vesvese] < T. T. vesvese, селим [selim] < T. T. selim, џесаметли [cesametli] < T. T. cesametli (büyük, iri, kocaman), џумле [cumle] < T. T. cümle (bütün), салiхат [salihat] < T. T. salihat, кесирет [kesiret] < T. T. kesret (çokluk), мебни [mebni] < T. T. mebni (–den dolayı, –den ötürü, binâen), хаиванат [haivanat] < T. T. hayvanat , мисмил [mismil] < T. T. mismil (temiz), кълъг+ [kılıg+] < T. T. kılık, тетбир [tetbir] < T. T. tedbir, ясак [yasak] < T. T. yasak, тюхмет (хата) [tühmet (hata)] < T. T. töhmet (suç, kabahat), кирифтар [kiriftar] < T. T. giriftar (tutulmuş, yakalanmış, tutkun, müptelâ), тенiєт [teniyet] < T. T. teniyet, џанiєт [caniyet] < T. T. caniyet, iфрат [ifrat] < T. T. ifrat (herhangi bir konuda çok ileri gitme), мисиллю [misillü] < T. T. misillü (gibi, benzer, kabîlinden), кедер [keder] < T. T. keder, тайфе [tayfe] < T. T. tayfa, тембiхат [tembihat] < T. T. tembihat, moysice [moysice] < T. T. mucize, тавазу [tavazu] < T. T. tevazu, iттикат [ittikat] < T. T. itikat, сахабет [sahabet] < T. T. sahabet (sahiplik etme), сайри [sayri] < T. T. sayrı (hasta), несне [nesne] < T. T. nesne, махитаб [mahitab] < T. T. mahitap (ay ışığı)

[35] Metnin bağlamına göre, беџид [becid] olarak yazılan kelimenin “vücut” şeklinde okunması daha doğrudur.

4.11. FİİLLER VE FİİLLERLE İLİŞKİLİ SÖZCÜKLER

агламак [aglamak] < T. T. ağlamak, агларъм [aglarım] < T. T. ağlarım, агсирмак [agsirmak] < T. T. aksırmak, азарларъм [azarlarım] < T. T. azarlarım, азарламак [azarlamak] < T. T. azarlamak, алдадъръм [aldadırım] < T. T. aldatırım, алмак [almak] < T. T. almak, алмаясън [almayasın] < T. T. almayasın, алъръм [alırım] < T. T. alırım, алъшмак [alışmak] < T. T. alışmak, анкламак [anklamak] < T. T. anlamak, анларъм [anlarım] < T. T. anlarım, анмак [anmak] < T. T. anmak, ар-еттим [ar-ettim] < T. T. ar ettim, арамак [aramak] < T. T. aramak, арланъръм [arlanırım] < T. T. arlanırım, асмак [asmak] < T. T. asmak, ахъз (алмак) [ahız (almak)] < T. T. ahiz (almak), атаръм [atarım] < T. T. atarım, ачаръм [açarım] < T. T. açarım, ачиктъм [açiktım] < T. T. acıktım, ашаръм [aşarım] < T. T. aşarım, аярдъръм [ayardırım] < T. T. ayırtırım, аяртмак [ayartmak] < T. T. ayırtmak, айръръм [ayrırım] < T. T. ayırırım, айрмак [ayrmak] < T. T. ayırmak, баашларъм [baaşlarım] < T. T. bağışlarım, багламак [baglamak] < T. T. bağlamak, багларъм [baglarım] < T. T. bağlarım, багъшламак [bagışlamak] < T. T. bağışlamak, бакаръм [bakarım] < T. T. bakarım, бакмак [bakmak] < T. T. bakmak, батаръм [batarım] < T. T. batarım, башламак [başlamak] < T. T. başlamak, байларъм [baylarım] < T. T. baylarım, безеръм [bezerım] < T. T. bezerim, беклеръм [beklerım] < T. T. beklerim, бензеръм [benzerım] < T. T. benzerim, бесле [besle] < T. T. besle, веслеръм [beslerım] < T. T. beslerim, бракмак [brakmak] < T. T. bırakmak, билеръм [bilerım] < T. T. bilerim, билиръм [bilirım] < T. T. bilirim, билмек [bilmek] < T. T. bilmek, бинмек [binmek] < T. T. binmek, бичеръм [biçerım] < T. T. biçerim, бицирмек [bicirmek] < T. T. biçirmek, бугазламак [bugazlamak] < T. T. boğazlamak, богаръм [bogarım] < T. T. boğarım, богулмуш [bogulmuş] < T. T. boğulmuş, бозаръм [bozarım] < T. T. bozarım, бударъм [budarım] < T. T. budarım, буландъръръм [bulandırırım] < T. T. bulandırırım, булашъръм [bulaşırım] < T. T. bulaşırım, булдум [buldum] < T. T. buldum, бураръм (букеръм) [burarım (bukerim)] < T. T. burarım (bükerim), букмек [bukmek] < T. T. bükmek, бузеръм [buzerım] < T. T. büzerim, буюршмуш [buyurşmuş] < T. T. buruşmuş, бюллеръм [büllerım] < T. T. büllerim, вурмак [vurmak] < T. T. vurmak, bypiорум [vuryorum] < T. T. vuruyorum, гаип-олду [gaip-oldu] < T. T. kayboldu, гарг [garg (batmak)] < T. T.

gark (batmak), гел [gel] < T. T. gel, гелір [gelir] < T. T. gelir, гіозъетмек [gözıetmek] < T. T. gözetmek, гіоммек [gömmek] < T. T. gömmek, гіондермек [göndermek] < T. T. göndermek, гіормек [görmek] < T. T. görmek, гіотюрмек [götürmek] < T. T. götürmek, гюлмек [gülmek] < T. T. gülmek, давранма [davranma] < T. T. davranma, даянмак [dayanmak] < T. T. dayanmak, девширмек [devşirmek] < T. T. devşirmek, делмек [delmek] < T. T. delmek, дизмек [dizmek] < T. T. dizmek, догурмак [dogurmak] < T. T. doğurmak, докунмак [dokunmak] < T. T. dokunmak, дюзетмек [düzetmek] < T. T. düzetmek, дюнмек [dünmek] < T. T. dönmek, дюшмек [düşmek] < T. T. düşmek, дуймеклук [duymekluk] < T. T. duymeklik, елверир [elverir] < T. T. elverir, зефклеимек [zefklenmek] < T. T. zevklenmek, ивмек [ivmek] < T. T. ivmek, индирмек [indirmek] < T. T. indirmek, ирмек [irmek] < T. T. ermek, исмарламак [ismarlamak] < T. T. ısmarlamak, исърмак [isırmak] < T. T. ısırmak, іомамак [yomamak] < T. T.yomamak, іоримек [yorimek] < T. T. yürümek, кайнамак [kaynamak] < T. T. kaynamak, калкмак [kalkmak] < T. T. kalkmak, калк [kalk] < T. T. kalk, каръштърмак [karıştırmak] < T. T. karıştırmak, каушмак [kauşmak] < T. T. kavuşmak, качмак [kaçmak] < T. T. kaçmak, куланмак [kulanmak] < T. T. kullanmak, кушанмак [kuşanmak] < T. T. kuşanmak, куртармак [kurtarmak] < T. T. kurtarmak, ограш [ograş] < T. T. uğraş, озлашмак [ozlaşmak] < T. T. uzlaşmak, оймак [oymak] < T. T. uymak, ойнамак [oynamak] < T. T. oynamak, онмек [onmek] < T. T. övmek, онутмак [onutmak] < T. T. unutmak, отурмак [oturmak] < T. T. oturmak, офкеленмек [ofkelenmek] < T. T. öfkelenmek, патламак [patlamak] < T. T. patlamak, сагмак [sagmak] < T. T. sağmak, саймак [saymak] < T. T. saymak, сакънмак [sakınmak] < T. T. sakınmak, сали-вермек [sali-vermek] < T. T. salıvermek, салланмак [sallanmak] < T. T. sallanmak, сапмак [sapmak] < T. T. sapmak, саралмак [saralmak] < T. T. sararmak, сокранъръм [sokranırım] < T. T. sokranmak, сормак [sormak] < T. T. sormak, сюндурмек [sündurmek] < T. T. söndürmek, танамак [tanamak] < T. T. tanımak, ташмак [taşmak] < T. T. taşmak, тупламак [tuplamak] < T. T. toplamak, тутмак [tutmak] < T. T. tutmak, търналамак [tırnalamak] < T. T. tırmalamak, хазърламак [hazırlamak] < T. T. hazırlamak, хашламак [haşlamak] < T. T. haşlamak, хърламак [hırlamak] < T. T. hırlamak, чатърдамак [çatırdamak] < T. T. çatırdamak, чатламак

[çatlamak] < T. T. çatlamak, чекмек [çekmek] < T. T. çekmek, чік [çik] < T. T. çık, шаширмак [şaşirmak] < T. T. şaşırmak, югурмак [yugurmak] < T. T. yoğurmak, юдемек [üdemek] < T. T. ödemek, юлдюрмек [üldürmek] < T. T. öldürmek, юрулмак [yorulmak] < T. T. yorulmak, ютмак [yutmak] < T. T. yutmak, якмак [yakmak] < T. T. yakmak, яламак [yalamak] < T. T. yalamak, яланламак [yalanlamak] < T. T. yalanlamak, янмак [yanmak] < T. T. yanmak, яраламак [yaralamak] < T. T. yaralamak, ярмак [yarmak] < T. T. yarmak, ятмак [yatmak] < T. T. yatmak, гіостермек [göstermek] < T. T. göstermek, икмакъ [ikmak′] < T. T. yıkmak, ілишмек [ilişmek] < T. T. ilişmek, коркмак [korkmak] < T. T. korkmak, оюнмак [oyunmak] < T. T. uyanmak, съгірълмак [sıgirılmak] < T. T. sığırılmak, съкмак [sıkmak] < T. T. sıkmak, съкмак [sıkmak] < T. T. sıkmak, сан- [san-] < T. T. san-, ую- [uyu-] < T. T. uyu-, селямла- [selamla-] < T. T. selamla-, ђорюшмећ [görüşmek] < T. T. görüşmek, де- [de-] < T. T. de-, ол- [ol-] < T. T. ol-, іолла- [yolla-] < T. T. yolla-, єтиш- [yetiş-] < T. T. yetiş-, ягх- [yağ-] < T. T. yağ-, кес- [kes-] < T. T. kes-, ђюрюлде- [gürülde-] < T. T. gürülde-, ел вер- [el ver-] < T. T. elver-, мюхюрле- [mühürle-] < T. T. mührele-, мюхрелед- [mühürled-] < T. T. mühürlet-, багхлада бил- [bağlada bil-] < T. T. bağlatabil-, куюл- [kuyol-] < T. T. koyul- (koyu hâle getirmek), еде бил- [ede bil-] < T. T. edebil-, ђецић- [gecik-] < T. T. gecik-, сеіирдеређ [seyirderek] < T. T. seyirt-, ердир- [erdir-] < T. T. erdir-, ђезинеређ- [ǵezinereḱ] < T. T. gezin-, диђ- [diḱ] < T. T. dik-, чевнр- [çevir-] < T. T. çevir-, утан- [utan-] < T. T. utan-, беєн- [beyen-] < T. T. beğen-, гаиб ед- [gaib ed-] < T. T. kaybet-, boya- < T. T. boyamış, пазарлаш- [pazarlaş-] < T. T. pazarlaş-, аџъ- [acı-] < T. T. acı- (acı çekmek), хаз ет- [haz et-] < T. T. hazzet-, ашън- [aşın-] < T. T. aşın-, ко [ko] < T. T. koy (emir hâli), фикр ид- [fikr id-] < T. T. fikret-, ялвар- [yalvar-] < T. T. yalvar-, агхърла [ağırla] < T. T. ağırla-, парала- [parala-] < T. T. parala-, юйюртле- [üyürtle-] < T. T. üğürtle- (seçmek), дене- [dene-] < T. T. dene-, дур [dur] < T. T. dur- (emir hâli), сур- [sur-] < T. T. sür-, аликоя бил- [alikoya bil-] < T. T. alıkoy-, сакла- [sakla-] < T. T. sakla-, байъл- [bayıl-] < T. T. bayıl-, къмълдан- [kımıldan-] < T. T. kımılda-, сабр ет [sabr et-] < T. T. sabret-, чалка- [çalka-] < T. T. çalkala-, нишанла- [nişanla-] < T. T. nişanla-, даръл- [darıl-] < T. T. darıl-, бахс тут- [bahs tut-] < T. T. bahis tut-, янъл- [yanıl-] < T. T. yanıl-, зани ид- [zani id-] < T. T. zannet-

, юшю- [üşü-] < T. T. üşü-, ярат- [yarat-] < T. T. yarat-, юфюр- [üfür-] < T. T. üfür-, каметлендир- [kametlendir-] < T. T. kametlendir-, зикр олун- [zikr olun-] < T. T. zikrolun-, тазимле- [tazimle-] < T. T. tazim etmek, диле- [dile-] < T. T. dile-, дур олмак [dur olmak] < T. T. dûr olmak (uzaklaşmak), мен ід- [men id-] < T. T. menetmek

4.12. SİLAH VE ASKERÎ TERİMLER, UNVANLAR

аскіар [askyar] < T. T. asker, калкан [kalkan] < T. T. kalkan, кълъч [kılıç] < T. T. kılıç, кън [kın] < T. T. kın (kılıç ya da diğer kesici silahları tutmak, taşımak veya saklamak için kullanılan kılıf), левент [levent] < T. T. levent, мюшир [müşir] < T. T. müşir (askerlikteki en üst rütbe ve bu rütbeyi taşıyan asker, mareşal), орду [ordu] < T. T. ordu, сефер [sefer] < T. T. sefer, џебхане [cebhane] < T. T. cephane, џенк [cenk] < T. T. cenk, топ [top] < T. T. top (silah), шеиф (кълъч) [şeif (kılıç)] < T. T. seyf (kılıç), байрак [bayrak] < T. T. bayrak, кама [kama] < T. T. kama, пишто [pişto] < T. T. piştov (tabanca)

4.12.1. Yakacak, Yanıcı, Patlayıcı Maddeler

барут [barut] < T. T. barut, мум [mum] < T. T. mum, одун [odun] < T. T. odun, расас (коршум) [rasas (korşum)] < T. T. rasas (kurşun), фехмю (кюмюр) [fehmü (kümür)] < T. T. fehm (kömür)

4.13. HUKUKİ KAVRAMLAR

берат [berat] < T. T. berat, ваарис [vaaris] < T. T. vâris, вака [vaka] < T. T. vaka, васіет [vasiet] < T. T. vasiyet, васи [vasi] < T. T. vasi, векил [vekil] < T. T. vekil, векилик [vekilik] < T. T. vekillik, векил юддава [vekil üddava] < T. T. vekil'üd-dava, верги [vergi] < T. T. vergi, дава [dava] < T. T. dava, даван [davan] < T. T. davacı, ілям [ilyam] < T. T. ilâm (mahkeme kararını gösteren resmî belge), канун [kanun] < T. T. kanun, кефил [kefil] < T. T. kefil, конун наме [konun name] < T. T.

kanunname, мехħеме [mehkeme] < T. T. mahkeme, міpac [miras] < T. T. miras, шериат шерн [şeriat şeri] < T. T. şeriat, şer'î

4.14. YÖNETİM-İDARE

4.14.1. İdari ve Siyasal Kavramlar

адалет [adalet] < T. T. adalet, деин [dein] < T. T. deyn, салтанат [saltanat] < T. T. saltanat, сахиб-кънранлък [sahib-kıranlık] < T. T. sahipkıranlık, вилаєет [vilayet] < T. T. vilayet

4.15. TARİH TERİMLERİ

ілтизам [iltizam] < T. T. iltizam, лонџа [lonca] < T. T. lonca, пазванд [pazvand] < T. T. pazvant, пешкеш [peşkeş] < T. T. peşkeş, ферман [ferman] < T. T. ferman, џулус [culus] < T. T. cülus

4.16. EĞİTİM

ілм (билмек) [ilm (bilmek)] < T. T. ilim (bilmek), медресе [medrese] < T. T. medrese, мектеб [mekteb] < T. T. mektep, муалим (уста) [mualim (usta)] < T. T. muallim (usta), дерс [ders] < T. T. ders

4.17. DİNÎ TERMİNOLOJİ

аллах, халък юл мевџудат [allah, halık ül mevcudat] < T. T. allah, hâlik-ül mevcudat, ахрет [ahret] < T. T. ahiret, вафтиз [vaftiz] < T. T. vaftiz, гюнах [günah] < T. T. günah, гявур (кяфір) [gyavur (kyafir)] < T. T. gavur, kâfir, дин [din] < T. T. din, дова (доа) [dova (doa)] < T. T. dua, заħат (садака) [zakat (sadaka)] < T. T. zekat (sadaka), іарадан [yaradan] < T. T. yaradan, ібадет [ibadet] < T. T. ibadet, іляхієт (аллахлък) [ilyahiyet (allahlık)] < T. T. ilahiyyet (allahlık), іман [iman] < T. T. iman,

ıнџили (шериф) [incili (şerif)] < T. T. incil-i şerif, iплис (шейтан) [iplis (şeytan)] < T. T. iblis (şeytan), килисе [kilise] < T. T. kilise, куран [kuran] < T. T. kuran, късбле [kıble] < T. T. kıble, късямет [kıyamet] < T. T. kıyamet, махшер късямет ђюню [mahşer, kyamet günü] < T. T. mahşer, kıyamet günü, мевлюд [mevlüd] < T. T. mevlit, мевля (молла) [mevlya (molla)] < T. T. mevla, molla, малек [malek] < T. T. melek, месхеб [mesheb] < T. T. mezhep, мунафък [munafık] < T. T. münafık, намаз [namaz] < T. T. namaz, оруч [oruç] < T. T. oruç, пейкамбер [peykamber] < T. T. peygamber, перес [peres] < T. T. perest, раб (рабби) [rab (rabbi)] < T. T. rab, ресулъ [resul'] < T. T. resul, салат (намаз) [salat (namaz)] < T. T. salat (namaz), сеџиде [secide] < T. T. secde, сюнет [sünet] < T. T. sünnet, таиръ [tanrı] < T. T. tanrı, фарз [farz] < T. T. farz, ферищилер [feriştiler] < T. T. ferişteler, хазрети иса [hazreti isa] < T. T. hazreti isa, худа (танръ) [huda (tanrı)] < T. T. huda (tanrı), шейтан [şeytan] < T. T. şeytan, џеннет [cennet] < T. T. cennet, џехеннем [cehennem] < T. T. cehennem, хак теале [hak teale] < T. T. hak teala, мелаик [melaik] < T. T. melaik (melekler), он тембихат [on tembihat] < T. T. on emir.

4.18. BOYA, RENK VE KOKULAR

ак [ak] < T. T. ak, ал [al] < T. T. al, ренк [renk] < T. T. renk, беяз [beyaz] < T. T. beyaz, ешил [eşil] < T. T. yeşil, кара (ciях) [kara (siyah)] < T. T. kara (siyah), късзъл [kızıl] < T. T. kızıl, кърмъзъи [kırmızıi] < T. T. kırmızı, саръ [sarı] < T. T. sarı, ciях (кара) [siyah (kara)] < T. T. siyah (kara)

4.19. SAYI BİRİMLERİ, ÖLÇÜMLER, GEOMETRİK UNSURLAR

аз [az] < T. T. az, агър [agır] < T. T. ağır, алчак [alçak] < T. T. alçak, артък [artık] < T. T. artık (fazla), бол (юниш) [bol (öniş)] < T. T. bol (geniş), бучук [buçuk] < T. T. buçuk, еввел (iлк) [evvel (ilk)] < T. T. evvel (ilk), везне [vezne] < T. T. vezne (terazi), дераџе [derace] < T. T. derece, една [edna] < T. T. edna (en küçük, en az), ен [en] < T. T. en, iлк [ilk] < T. T. ilk, iлчу [ölçu] < T. T. ölçü, каръш [karış] < T. T. karış, кесир

(чок) [kesir (çok)] < T. T. kesir (çok), кулач [kulaç] < T. T. kulaç, късса [kıssa] < T. T. kısa, пай [pay] < T. T. pay, ракам [rakam] < T. T. rakam, терази [terazi] < T. T. terazi, узун [uzun] < T. T. uzun, руб [rub] < T. T. rub′ (kumaş ölçmekte kullanılan 68 santim uzunluğunda çarşı arşınının sekizde biri miktârındaki uzunluk ölçüsü, urup), аршън [arşın] < T. T. arşın, милл [mill] < T. T. mil, мизан (терази) [mizan (terazi)] < T. T. mizan (terazi)

4.20. UNVANLAR, HİTAPLAR, LAKAPLAR, ADLANDIRMALAR

бей [bey] < T. T. bey, бей заде [bey zade] < T. T. beyzade, гази [gazi] < T. T. gazi, дада [dada] < T. T. dada (dadı), далкавук [dalkavuk] < T. T. dalkavuk, дели канлъ [deli kanlı] < T. T. delikanlı, дели [deli] < T. T. deli, диване [divane] < T. T. divane, диленџи [dilenci] < T. T. dilenci, дост [dost] < T. T. dost, дул [dul] < T. T. dul, дул кър [dul kır] < T. T. dul kız, душман [duşman] < T. T. düşman, дюзем [düzem] < T. T. düzem, дюлбер [dülber] < T. T. dilber, евлин [evlin] < T. T. evli, еге [ege], egey süz < T. T. ege, egey süz, емиџи, меме чоџугху [emici, meme çocuğu] < T. T. emici, meme çocuğu, есед (аслан) [esed (aslan)] < T. T. esed (arslan), есир (ћоле) [esir (köle)] < T. T. esir (köle), ефенди [efendi] < T. T. efendi, ехали (єрли) [ehali (yerli)] < T. T. ahali (yerli), заде (асъл-заде) [zade (asil-zade)] < T. T. zade (asilzade), зенпаре [zenpare] < T. T. zampara, зорба [zorba] < T. T. zorba, илимдалак [ilimdalak] < T. T. ilimdalak, илимдар [ilimdar] < T. T. ilimdar, іабанџ [yabanc] < T. T. yabancı, ігіть [igit′] < T. T. yiğit, іолџу [yolcu] < T. T. yolcu, іпсис [ipsis] < T. T. ipsiz, каба [kaba] < T. T. kaba, канџік, диши [kancik, dişi] < T. T. kancık, dişi, катил (іолдюрмек) [katil (öldürmek)] < T. T. katil (öldürmek), кахпе (ороспу) [kahpe (orospu)] < T. T. kahpe (orospu), качкън [kaçkın] < T. T. kaçkın, карим [karim] < T. T. karim (garim), кіор [kör] < T. T. kör, кіџик (уюз) [kicik (uyuz)] < T. T. gıcık (uyuz), ковџу [kovcu] < T. T. kovcu, колак, чолак, сакатъ [kolak, çolak, sakat′] < T. T. çolak, sakat, коџа баба [koca baba] < T. T. koca baba, коџа каръи [koca karıi] < T. T. koca karı, куттуслу [kuttuslu] < T. T. kudüslü, къраль, шах [kıral′, şah] < T. T. kral, şah, кямил [kyamil] < T. T. kâmil, кяфир [kyafir] < T. T. kâfir, лохуса [lohusa] < T. T. lohusa, лякаб [lâkab] < T. T. lakap, маразлъи

[marazlıi] < T. T. marazlı, матрапаз [matrapaz] < T. T. madrabaz, машуке [maşuke] < T. T. maşuka, мерхаметли [merhametli] < T. T. merhametli, мецнун (дели) [mecnun (deli)] < T. T. mecnun (deli), міанџи [mianci] < T. T. meyancı, мюптеля [müptela] < T. T. müptela, мющери [müşteri] < T. T. müşteri, оглан [oglan] < T. T. oğlan , огуз [oguz] < T. T. oğuz, оксюз [oksüz] < T. T. öksüz, ороспу [orospu] < T. T. orospu, падишахлък [padişahlık] < T. T. padişahlık, падишах, шахън шах [padişah, şahın şah] < T. T. padişah, şehinşah, пелндъ [pelid′] < T. T. pelid (pis, murdar, alçak kimse), пелтек [peltek] < T. T. peltek, пехливан [pehlivan] < T. T. pehlivan, пич [piç] < T. T. piç, піюр [piyür] < T. T. pir, сагдъч [sagdıç] < T. T. sağdıç, сагър [sagır] < T. T. sağır, серхошъ [serhoş′] < T. T. sarhoş, сюмюклю [sümüklü] < T. T. sümüklü, тахт-ери [taht-eri] < T. T. taht-eri (başkent), телбиз [telbiz] < T. T. telbis (kötü niyetli, kurnaz), тембел [tembel] < T. T. tembel, топал [topal] < T. T. topal, услуплу [usluplu] < T. T. üsluplu, уста [usta] < T. T. usta, факир [fakir] < T. T. fakir, фарфара [farfara] < T. T. farfara, фодул [fodul] < T. T. fodul, хазінедар [hazinedar] < T. T. haznedar, ховарда [hovarda] < T. T. hovarda, хуб (гюзел) [hub (güzel)] < T. T. hub (güzel), шах-заде [şah-zade] < T. T. şehzade, шашкън [şaşkın] < T. T. şaşkın, шехирлн [şehirli] < T. T. şehirli, якъшиклъ [yakışiklı] < T. T. yakışıklı, яран [yaran] < T. T. yaran (sevgili), ярамаз [yaramaz] < T. T. yaramaz, џаріє [cariye] < T. T. cariye, џahiл [cahil] < T. T. cahil, султанъм [sultanım] < T. T. sultanım, ефендим [efendim] < T. T. efendim, курсант [kursant] < T. T. korsan, бендениз [bendeniz] < T. T. bendeniz, агхам [ağam] < T. T. ağam, азизим [azizim] < T. T. azizim, челеби [çelebi] < T. T. çelebi, асълаџак [asılacak] < T. T. asılacak (kişi), паша [paşa] < T. T. paşa, маскара [maskara] < T. T. maskara, юџюзџи [ücüzci] < T. T. ucuzcu, пахаџи [pahaci] < T. T. pahacı (malını her zaman pahalı satan kimse), коџакаръ [kocakarı] < T. T. kocakarı, реиз [reiz] < T. T. reis, ханъм [hanım] < T. T. hanım, ашкіялък [aşkiyalık] < T. T. eşkıyalık, хазретлери [hazretleri] < T. T. hazretleri, џенаблери [cenableri] < T. T. cenapları

4.21. ÜNLEMLER

аферим [aferim] < T. T. aferin, евет [evet] < T. T. evet, еи [ei] < T. T. iyi, язък [yazık] < T. T. yazık, деймеде [deymede] < T. T. deymede (galiba, herhâlde), бре [bre] < T. T. bre, лепей, лебей [lepey, lebey] < T. T. lebbeyk, хайър [hayır] < T. T. hayır, хайде [hayde] < T. T. haydi, ишалла [işalla] < T. T. inşallah, ей вала [ey vala] < T. T. eyvallah, пох [poh] < T. T. poh

4.22. YER, YÖN

саг [sag] < T. T. sağ, алтънда [altında] < T. T. altında, арка [arka] < T. T. arka, арт-тараф [art-taraf] < T. T. art taraf, ашаи догру [aşai dogru] < T. T. aşağı doğru, бурая [buraya] < T. T. buraya, гери [geri] < T. T. geri, гюн батусу [gün batusu] < T. T. gün batısı (batı), гюн догхусу [gün doğusu] < T. T. gün doğusu (doğu), гюн батмаз [gün batmaz] < T. T. gün batmaz, гюн догмаз [gün dogmaz] < T. T. gün doğmaz, дишаръу [dişarıu] < T. T. dışarı, ілери [ileri] < T. T. ileri, сол [sol] < T. T. sol, солтарафъ [soltarafı] < T. T. sol tarafı, шимал џунуб [şimal cunub] < T. T. şimal cenup, юкаръ [yukarı] < T. T. yukarı, ян [yan] < T. T. yan, дюздогхру [düzdoğru] < T. T. düz doğru

4.23. BAĞLAÇ, EDAT, ZARF, ZAMİR

азар азар [azar azar] < T. T. azar azar, анџак [ancak] < T. T. ancak, башка [başka] < T. T. başka, белли [belli] < T. T. belli, белки [belki] < T. T. belki, берабер [beraber] < T. T. beraber, бойле [boyle] < T. T. böyle, бойлеџе [boylece] < T. T. böylece, бу [bu] < T. T. bu, булаки [bulaki] < T. T. bolaki, бютун [bütun] < T. T. bütün, бююк [büyük] < T. T. büyük, гене, текрар [gene, tekrar] < T. T. gene, tekrar, генеш [geneş] < T. T. geniş, даима [daima] < T. T. daima, дар [dar] < T. T. dar, егер [eger] < T. T. eğer, елбет [elbet] < T. T. elbet, зіаде (чок) [ziade (çok)] < T. T. ziyade (çok), зіра [zira] < T. T. zira, кач [kaç] < T. T. kaç, кенди, кендиси [kendi, kendisi] < T. T.

kendi, kendisi, ким [kim] < T. T. kim, кимесне [kimesne] < T. T. kimse, кими [kimi] < T. T. kimi, ликин [lyakin] < T. T. lakin, мадем (мадемки) [madem (mademki)] < T. T. madem, mademki, насъл [nasıl] < T. T. nasıl, не? [ne?] < T. T. ne, нице [nice] < T. T. nice, ничин [niçin] < T. T. niçin, ойле (бойле) [oyle (boyle)] < T. T. öyle (böyle), окадар [okadar] < T. T. o kadar, пек [pek] < T. T. pek, уфак [ufak] < T. T. ufak, хангъ (ким) [hangı (kim)] < T. T. hangi (kim), хемен [hemen] < T. T. hemen, хеп [hep] < T. T. hep, хер бир [her bir] < T. T. her biri, хусуса [hususa] < T. T. husûsâ, чабук [çabuk] < T. T. çabuk, шей [şey] < T. T. şey, шойле бойле [şoyle böyle] < T. T. şöyle böyle

sağ selim [сагх селим] < T. T. sağ salim, дею [deyü] < T. T. diye, букадар [bukadar] < T. T. bu kadar, нерейе [nereye] < T. T. nereye, кадар [kadar] < T. T. kadar, базан [bazan] < T. T. bazen, хервакът [hervakıt] < T. T. her vakit, не хабер [ne haber] < T. T. ne haber?, базъ [bazı] < T. T. bazı, филаи [filan] < T. T. filan, ичин [için] < T. T. için, чапук [çapuk] < T. T. çabuk, фекат [fekat] < T. T. fakat, дахъ [dahı] < T. T. dahi, анун ичин [anun için] < T. T. onun için, ђиде ђиде [ǵide ǵide] < T. T. gide gide, сък сък [sık sık] < T. T. sık sık, ейи фена [eyi fena] < T. T. iyi fena, азацък [azacık] < T. T. azıcık, кача [kaça] < T. T. kaça?, кани [kani] < T. T. hani, шу [şu] < T. T. şu, бираз [biraz], пеђ еіи [pek eyi] < T. T. pekiyi, нерецеє [nereceye] < T. T. nereye, ве [ve] < T. T. ve, хем [hem] < T. T. hem, сенцилеіин [sencileyin] < T. T. sencileyin, ишбу [işbu] < T. T. işbu, яход [yahod] < T. T. yahut, чагхъра чагхъра [çağıra çağıra] < T. T. çağıra çağıra, демедеіин [demedeyin] < T. T. demeden, бириси [birisi] < T. T. birisi, ю [ü] < T. T. ü (ve), андан сонра [andan sonra] < T. T. ondan sonra, булайђи [bulayki] < T. T. bulayki (bari, keşke, hiç olmazsa, öyle ise), канде [kande] < T. T. nerede, іохсе [yohse] < T. T. yoksa, нениз [neniz] < T. T. neyiniz, адета [adeta] < T. T. adeta, ейлеисе [eyleise] < T. T. öyleyse, качер [kaçer] < T. T. kaçar, кимсе [kimse] < T. T. kimse, неден [neden] < T. T. neden (soru sıfatı), юзре [üzre] < T. T. üzere, мутлу кутлу [mutlu kutlu] < T. T. mutlu kutlu, ол [ol] < T. T. o, кангъсъ [kangısı] < T. T. hangisi, кангасъ [kangası] < T. T. hangisi, ілле [ille] < T. T. ille, хакеза [hakeza] < T. T. hakeza, ейице [eyice] < T. T. iyice, билимизле [bilimizle] < T. T. bizimle, юстюнде [üstünde] < T. T. üstünde, єне [yene] < T. T.

yine, салт [salt] < T. T. salt (yalnız, tek, sırf), бунда [bunda] < T. T. bunda, бураџъкта [uracıkta] < T. T. buracıkta, маада [maada] < T. T. maada

V. BEŞİNCİ BÖLÜM

5. TRANSKRİPSİYONLU METİN

Metinde kullanılan Kiril harfleri ve transkripsiyon karşılığı

А - а	A - a
Б - б	B - b
В - в	V - v
Г - г	G - g
Д - д	D - d
Е - е	E - e
Ж - ж	J - j
З - з	Z - z
И - и	İ - i
Й - й	Y - y
К - к	K - k
Л - л	L - l
М - м	M - m
Н - н	N - n
О - о	O - o
П - п	P - p
Р - р	R - r
С - с	S - s
Т - т	T - t

У - у	U - u
Ф - ф	F - f
Х - х	H - h
Ч - ч	Ç - ç
Џ - џ	C - c
Ц - ц	Ts - ts
Ш - ш	Ş - ş
Щ - щ	Şt - şt
Ъ - ъ (Son ses olarak bir değeri olmadığında (ʻ) işareti ile gösterilir.)	I-ı
Ю - ю	ü, yu, yü
Я - я	a, ya
Ђ - ђ	Ǵ - ǵ
Ћ - ћ	Ḱ - ḱ
І - ı	i, y
Іо - іо	ö
ѣ	ye, e
Є - є	E - e, ye
љ / љь	Ĺ – ĺ

[3]

А – [A].

Ааза [aaza] < T. T. Aza, člankovi.

Ав [av] < T. T. Av, lov′.

Авџ [avc] < T. T. Avcı, lovac′.

Аваз [avaz] < T. T. Avaz, glas′.

Авара [avara] < T. T. Avare, naprazno.

Авизе [avize] < T. T. Avize, polijelej.

Авлъи [avlıi] < T. T. Avlu, dvor′ авлія (avlija).

Аврет [avret] < T. T. Avrat, žena.

Авуч [avuç] < T. T. Avuç, šaka.

Аг [ag] < T. T. Ağ, mreža.

Агач [agaç] < T. T. Ağaç, drvo.

Агламак [aglamak] < T. T. Ağlamak, plakanc□.

Агларъм [aglarım] < T. T. Ağlarım, plačem′.

Агра [agra] < T. T. Ağrı, bol′.

Агсирмак [agsirmak] < T. T. Aksırmak, kijanje.

Агъз [agız] < T. T. Ağız, usta.

Агъз сую [agız suyu] < T. T. Ağız suyu, pljuvačka.

Агър [agır] < T. T. Ağır, težko.

Ад [ad] < T. T. Ad, ime.

Ада [ada] < T. T. Ada, ostrov′ (ada).

Адалет [adalet] < T. T. Adalet, spravedljivost′.

Адам [adam] < T. T. Adam, čovek′.

Адаш [adaş] < T. T. Adaş, imenjak′.

Адет [adet] < T. T. Âdet, običaj.

Адъм [adım] < T. T. Adım, korak′.

Адил [adil] < T. T. Adil, pravedan′.

Аждерха [ajderha] < T. T. Ejderha, aždaja (zmaj).

Аз [az] < T. T. Az, malo.

Азап [azap] < T. T. Azap, dosiđivanje (dosada).

Азар [azar] < T. T. Azar, obličavanje (psovaje).

Азар азар [azar azar] < T. T. Azar azar, malo po malo.

Азарларъм [azarlarım] < T. T. Azarlarım, psuem′.

Азгън [azgın] < T. T. Azgın, besan′.

Азиз [aziz] < T. T. Aziz, svetıj (poštenıj)

Азарламак [azarlamak] < T. T. Azarlamak, spremanje.

Аи [ai] < T. T. Ayı, mečka.

Аива [aiva] < T. T. Ayva, dgunja.

Аидънлък [aidınlık] < T. T. Aydınlık, bidelo.

Аик [aik] < T. T. Ayık, trezven.

Аип [aip] < T. T. Ayıp, sramota.

Аитларъм [aitlarım] < T. T. Ayıtlarım, odbačujem, čistim′.

Ак [ak] < T. T. Ak, belo.

Ак џиер [ak cier] < T. T. Akciğer, bela džigerica.

Акар [akar] < T. T. Akar, teče.

Акраба [akraba] < T. T. Akraba, rodbina.

Акреб [akreb] < T. T. Akrep, škorpija.

---

primečanie (‘not′). y turskim′ rečima ъ izgovara se kao bugarsko ж.

[4]

Аксак [aksak] < T. T. Aksak, rom′.

Аксуват [aksuvat] < T. T. Aksuvat, uzimanje davanje.

Акшам [akşam] < T. T. Akşam, veče.

Акъл [akıl] < T. T. Akıl, razum′.

Акълль [akıllı] < T. T. Akıllı, razuman′.

Акълсъз [akılsız] < T. T. Akılsız, bezuman′.

Акънтъ [akıntı] < T. T. Akıntı, vodotek′.

Ал [al] < T. T. Al, uzmi.

Алат [alat] < T. T. Alat, orudie (alat′).

Алдадъръм [aldadırım] < T. T. Aldatırım, izmamjujem′.

Алеф [alef] < T. T. Alev, plamen′.

Алил (кiор) [alil (kör]) < T. T. Alil (kör), slep′.

Алим (билгич) [alim (bilgiç)] < T. T. Alim (bilgiç), premudar, učen′.

Аллах, халък юл мевџудат [Allah, halık ül mevcudat] < T. T. Allah, Hâlik-ül Mevcudat, Bog′, stvoritelj cveta.

Алма [alma] < T. T. Elma, jabuka.

Алмак [almak] < T. T. Almak, uzimanje.

Алмаясън [almayasın] < T. T. Almayasın, da ne uzmeš′.

Алтън [altın] < T. T. Altın, zlato, dukat′.

Алтънда [altında] < T. T. Altında, odozdo.

Алчак [alçak] < T. T. Alçak, snizak′.

Алън [alın] < T. T. Alın, čelo.

Алъмлълък [alımlılık] < T. T. Alımlılık, veština.

Алъръм [alırım] < T. T. Alırım, uzimam′.

Алъш веришъ [alış veriş′] < T. T. Alışveriş, uzimanje davanje.

Алъм, истидет [alım, istidet] < T. T. Alım, istidat, sposobnost′.

Алъшмак [alışmak] < T. T. Alışmak, privlačenj.

Аманет [amanet] < T. T. Emanet, zalog′, preporuka.

Амел [amel] < T. T. Amel, djelo (rad′).

Амџа [Amca] < T. T. Amca, čiča, stric.

Амуџа заде [amuca zade] < T. T. Amcazade, brat′ od′ strica.

Ана [ana] < T. T. Ana, mati.

Анасър [anasır] < T. T. Anasır, stihiya.

Анафор [anafor] < T. T. Anafor, vrtlog′, vir′.

Анделип (бюлбюл) [andelip (bülbül)] < T. T. Andelib (bülbül), slavuj.

Анкламак [anklamak] < T. T. Anlamak, razumevanje.

Анларъм < T. T. [anlarım] Anlarım, razumevam′.

Анмак [anmak] < T. T. Anmak, izmišljavanje.

Ант [ant] < T. T. Ant, zakletva.

Анџак [ancak] < T. T. Ancak, ali, edva.

Ар [ar] < T. T. Ar, sram′.

Ар-еттим [ar-ettim] < T. T. Ar ettim, osramoti se.

Арамак [aramak] < T. T. Aramak, potraživanj, iskanj.

Арамъзда [aramızda] < T. T. Aramızda, između nas′.

Араба [araba] < T. T. Araba, kola.

Арз (ѣр) [arz (yer)] < T. T. Arz (yer), zemlja.

Арзъхал [arzıhal] < T. T. Arzuhâl, prosenie.

Ариф (билици) [arif (bilici)] < T. T. Arif (bilici), iskusan′.

Арка [arka] < T. T. Arka, leđa.

Аркам вар [arkam var] < T. T. Arkam var, imam′ zaštitinka.

Арланъръм [arlanırım] < T. T. Arlanırım, stidim′.

Армут [armut] < T. T. Armut, kruške.

Арпа [arpa] < T. T. Arpa, ečam′.

Арпа сую [arpa suyu] < T. T. Arpa suyu, pivo.

Арт-тараф [art-taraf] < T. T. Art taraf, stražnja strana.

Артък [artık] < T. T. Artık, odviše.

Аръу [arıu] < T. T. Arı, pčela.

Арък [arık] < T. T. Arık, mršav′.

Асан (колай) [asan (kolay)] < T. T. Âsan (kolay), lako.

Асел (бал) [asel (bal)] < T. T. Asel (bal), med′.

Асіаб (дегирмен) [asyab (degirmen)] < T. T. Asiyab (değirmen), vodenica.

[5]

Аскіар [askiar] < T. T. Asker, voinstvo, vojska.

Аслан [aslan] < T. T. Aslan, laf′.

Асма [asma] < T. T. Asma, loza.

Асмак [asmak] < T. T. Asmak, okačivanj, obesivanj.

Асса [assa] < T. T. Asa, batina.

Ассъ [assı] < T. T. Assı, protivnik′.

Асуман (гіок) [asuman (gök)] < T. T. Asuman (gök), nebo.

Ат [at] < T. T. At, konj (at′).

Ата [ata] < T. T. Ata, otac′.

Атаръм [atarım] < T. T. Atarım, bacam′.

Атеш [ateş] < T. T. Ateş, vatra.

Атик (ески) [atik (eski)] < T. T. Atik (eski), staro.

Атмаџа [atmaca] < T. T. Atmaca, soko.

Аф [af] < T. T. Af, oproštenj, praštanj.

Аферим [aferim] < T. T. Aferin, pravo (bravo).

Афитап, гюнеш [afitap, güneş] < T. T. Afitab, güneş, sunce.

Ахенк [ahenk] < T. T. Ahenk, veselj.

Ахрет [ahret] < T. T. Ahiret, posmrtnıj život′.

Ахшамлук [ahşamluk] < T. T. Akşamlık, večera.

Ахъз (алмак) [ahız (almak)] < T. T. Ahiz (almak), uzimanj.

Ахър [ahır] < T. T. Ahır, štala (obor′).

Ач [aç] < T. T. Aç, otvori.

Ачаръм [açarım] < T. T. Açarım, otvaram′.

Ачик [açik] < T. T. Açık, otvoreno.

Ач [aç] < T. T. Aç, gladan′.

Ачиктъм [açiktım] < T. T. Acıktım, ogladni.

Ачим [açim] < T. T. Açım, gladan′ sam′.

Ашк, мухабет [aşk, muhabet] < T. T. Aşk, muhabbet, ljubov′.

Ашаи догру [aşai dogru] < T. T. Aşağı doğru, pravo na dole.

Ашаръм [aşarım] < T. T. Aşarım, prebačuem′.

Ашна [aşna] < T. T. Aşina, prijatelj.

Ашч [aşç] < T. T. Aşçı, kuvar′.

Ашък [aşık] < T. T. Âşık, ljubežnik′.

Аяз [ayaz] < T. T. Ayaz, studeno, ladno.

Аяк іолу [ayak yolu] < T. T. Ayak yolu, nemša, prohod′.

Аярдъръм [ayardırım] < T. T. Ayırtırım, razdeljuem, odeljuem.

Аяртмак [ayartmak] < T. T. Ayırtmak, odelenie, razdelenie.

Аџи су [aci su] < T. T. Acı su, gorka voda.

Аџи туз [aci tuz] < T. T. Acı tuz, gorka so.

Аџиле ивмек [acile ivmek] < T. T. Acele etmek, itanje.

Ай [ay] < T. T. Ay, mesec (luna).

Айгър [aygır] < T. T. Aygır, Ajgir′.

Айлак [aylak] < T. T. Aylak, bezposlen′.

Айна [ayna] < T. T. Ayna, ogledalo.

Айръ [ayrı] < T. T. Ayrı, razdeleno.

Айрърък [ayrırım] < T. T. Ayırırım, razdeljuem.

Айрмак [ayrmak] < T. T. Ayırmak, odelenj, razdelenj.

Б – [B].

Баад (согра) [baad (sogra)] < T. T. Vaat, sonra, posle.

Баасъръ [baasır′] < T. T. Baasır, slana.

Баашларъм [baaşlarım] < T. T. Bağışlarım, poklanjam′.

Баб (капъи) [bab (kapıi)] < T. T. Bab (kapı), vrata.

Баба [baba] < T. T. Baba, otac′.

Баг [bag] < T. T. Bağ, vinograd′.

Баг бозуму [bag bozumu] < T. T. Bağ bozumu, berba.

Багламак [baglamak] < T. T. Bağlamak, vezivanj.

Багларъм [baglarım] < T. T. Bağlarım, vezuem′.

Баглъ [baglı] < T. T. Bağlı, vezan′.

[6]

Багхрсак [baghrsak] < T. T. Bağırsak, crevo.

Багъшламак [bagışlamak] < T. T. Bağışlamak, poklanjanj, poklon.

Бадем [badem] < T. T. Badem, badem′.

Бази кимсехлер [bazi kimsehler] < T. T. Bazı kimseler, neki ljudi.

Базиргян [bazirgan] < T. T. Bezirgân, trgovac.

Бакаръм [bakarım] < T. T. Bakarım, gledam′.

Баки [baki] < T. T. Baki, ostatak′.

Бакла [bakla] < T. T. Bakla, bob′.

Бакмак [bakmak] < T. T. Bakmak, gledanj.

Бакър [bakır] < T. T. Bakır, bakar′.

Бакъш [bakış] < T. T. Bakış, pogled′.

Бал [bal] < T. T. Bal, med′.

Бал-аръсъу [bal-arısıu] < T. T. Bal arısı, pčela, medna buba.

Бал мому [bal momu] < T. T. Bal mumu, bosak′.

Балдър [baldır] < T. T. Baldır, list′.

Балкан [Balkan] < T. T. Balkan, planina.

Балта [balta] < T. T. Balta, bradva, sikira.

Балъг [balıg] < T. T. Baliğ, mladic□, junoša.

Балък [balık] < T. T. Balık, riba.

Балък авларъм [balık avlarım] < T. T. Balık avlarım, ribu lovim′.

Балък етлери [balık etleri] < T. T. Balık etleri, mišica.

Ба-ран, ягмур [ba-ran, yagmur] < T. T. Baran, yağmur, kiša.

Бардак [bardak] < T. T. Bardak, čaša.

Барут [barut] < T. T. Barut, barut′, puščanıj pra′.

Басамак [basamak] < T. T. Basamak, merdiveni.

Басма [basma] < T. T. Basma, pečatanj.

Батак [batak] < T. T. Batak, bara.

Батакчи [batakçi] < T. T. Batakçı, propastnik′.

Батаръм [batarım] < T. T. Batarım, potonyavam′.

Бахар [bahar] < T. T. Bahar, prolec□e.

Бахар вакта [bahar vakta] < T. T. Bahar vakti, proletno vreme.

Бахарлъу [baharlıu] < T. T. Baharlı, mirišlyav.

Бахру (дениз) [bahru (deniz)] < T. T. Bahir, deniz, more.

Бахри-шерин (татли дениз) [bahri-şerin (tatli deniz)] < T. T. Bahr-i şirin (tatlı deniz), sladko more.

Бахрул - малеху (аџи дениз) [bahrul-malehu (aci deniz)] < T. T. Bahrü'l-malehu (acı deniz), gorko more.

Бахче [bahçe] < T. T. Bahçe, bašča.

Бахчеван [bahçevan] < T. T. Bahçıvan, baštovan'.

Башка [başka] < T. T. Başka, drugo.

Башламак [başlamak] < T. T. Başlamak, početak'.

Баш пармак [baş parmak] < T. T. Baş parmak, palac'.

Баш риџал [baş rical] < T. T. Baş rical, predstavnik.

Баят [bayat] < T. T. Bayat, ustojno.

Баџак [bacak] < T. T. Bacak, cela noga.

Баџанак [bacanak] < T. T. Bacanak, pašenog'.

Байкуш кушу [baykuş kuşu] < T. T. Baykuş kuşu, kukavica.

Байларъм [baylarım] < T. T. Bayılırım, premirem'.

Байр [bayr] < T. T. Bayır, gora mala.

Байрак [bayrak] < T. T. Bayrak, barjak'.

Байрам [bayram] < T. T. Bayram, pasha – voskresenie.

Бебређ [bebreḱ] < T. T. Böbrek, bubrek'.

Бед-черкин [bed-cerkin] < T. T. Bed, çirkin, bezobrazno.

Бедел [bedel] < T. T. Bedel, zamena.

Беден [beden] < T. T. Beden, čtablo.

Бедзит [bedzit] < T. T. Bedzit, potreban′.

Бенирум [benirum] < T. T. Ben-i Rum, bolem′.

Без [bez] < T. T. Bez, platno.

Безеръм [bezerım] < T. T. Bezerim, oteščavam′.

Безир-яги, [bezir-yagi] < T. T. Bezir yağı, paneno maslo.

Беини [beini] < T. T. Beyin[36], mozak′.

Беклеръм [beklerım] < T. T. Beklerim, čekam, čuvam′, pazim′.

[7]

Бекчи [bekçi] < T. T. Bekçi, čuvar, osmotritelj.

Бекри [bekri] < T. T. Bekri, pijanica.

Бекрилук (сехрошлук) [bekriluk (sehroşluk)] < T. T. Bekrilik (sarhoşluk), pijanstvo.

Бекяр, ерђен [bekar, erǵen] < T. T. Bekâr, ergen, neoženj, neudata.

Бел [bel] < T. T. Bel, krst′.

Бел ђеміи [bel ǵemii] < T. T. Bel kemiği, grbina, rtenjača.

Белли [belli] < T. T. Belli, tako, javno, poznato.

Белки [belki] < T. T. Belki, bıc□e, može bıti.

Бееля [beela] < T. T. Bela, beda, zao događaj.

Бениз (юз) [beniz (yüz)] < T. T. Beniz (yüz), lice.

Бензеръм [benzerım] < T. T. Benzerim, prilic□em.

[36] “Беини” [beini] şeklinde yazılan kelime, “beyin” şeklinde okunmuştur.

Берабер [beraber] < T. T. Beraber, zaedno.

Берат [berat] < T. T. Berat, ukaz’.

Бере [bere] < T. T. Bere, raana.

Берекет [bereket] < T. T. Bereket, izobilie.

Берк (шишмек ілдъръм) [berk (şişmek ildırım)] < T. T. Berk (şimşek, yıldırım), grmljavina – cevanj.

Берер (кар) [berer (kar)] < T. T. Berer (kar), sneg’.

Береħ [bereḱ] < T. T. Börek, pita.

Бесле [besle] < T. T. Besle, hranilnik’.

Веслеръм [beslerım] < T. T. Beslerim, hranim’.

Бешик [beşik] < T. T. Beşik, ljuljaška, kolevka.

Бeяз [beyaz] < T. T. Beyaz, belo.

Беян [beyan] < T. T. Beyan, javno.

Бей [bey] < T. T. Bey, knjaz’.

Бей заде [bey zade] < T. T. Beyzade, knjaževic□’.

Бейт (ев) [beyt (ev)] < T. T. Beyit, kuc□a.

Билезик [bilezik] < T. T. Bilezik, grivna – belenzuka.

Билеи [bilei] < T. T. Bileği, tocilo, oštrilo.

Билеръм [bilerım] < T. T. Bilerim, točim – oštrim’.

Билиръм [bilirım] < T. T. Bilirim, znam’.

Билмек [bilmek] < T. T. Bilmek, znanj.

Бина, япи [bina, yapi] < T. T. Bina, yapı, naprava, stroj.

Бинмек [binmek] < T. T. Binmek, penjanj.

Бигадер[37] (кардаш) [bigader (kardaş)] < T. T. Birader (kardeş), brat′.

Бит [bit] < T. T. Bit, vaši (uši).

Битли [bitli] < T. T. Bitli, vašljiv′.

Битишик [bitişik] < T. T. Bitişik, zalepeno, sastavljeno.

Бичак [biçak] < T. T. Bıçak, nož′.

Бичеръм [biçerım] < T. T. Biçerim, kroim′.

Бицирмек [bicirmek] < T. T. Biçirmek, izvršavanj.

Біон, шашкън [bön, şaşkın] < T. T. Bön, şaşkın, prost′.

Біонлук [bönluk] < T. T. Bönlük, prostoc□a.

Богаз, чъртлак [bogaz, çırtlak] < T. T. Boğaz, çırtlak, vrat′, grlo.

Богаръм [bogarım] < T. T. Boğarım, davim′.

Богулмуш [bogulmuş] < T. T. Boğulmuş, udabio se.

Богук [boguk] < T. T. Boğuk, zagrljan′.

Богуртлак [bogurtlak] < T. T. Boğurtlak, grkljan′.

Богхаз [boghaz] < T. T. Boğaz, moreuz′.

Боз-юрюк [boz-yürük] < T. T. Bozyürük, smok′.

Бозаръм [bozarım] < T. T. Bozarım, razvaljuem′.

Бол (юниш) [bol (üniş)] < T. T. Bol (geniş), široko.

Борч [borç] < T. T. Borç, dug′ (trošak).

Борчлу [borçlu] < T. T. Borçlu, dužnik.

Бош [boş] < T. T. Boş, prazdno.

---

[37] Metinde aynı kelimenin bu şekilde yazıldığı başka örnek yoktur. /г/ harfi Latin alfabesindeki /r/ harfi gibi yazılmıştır.

Боюн [boyun] < T. T. Boyun, vrat′.

Боюндурук [boyunduruk] < T. T. Boyunduruk, am′ (za konja).

Боя [boya] < T. T. Boya, farba.

Боцек [bocek] < T. T. Böcek, bubuljica.

Бой [boy] < T. T. Boy, stas′ (sprat′).

Бойле [boyle] < T. T. Böyle, ovako.

[8]

Бойлеце [boylece] < T. T. Böylece, ovako – tako.

Бойнуз [boynuz] < T. T. Boynuz, rod′.

Бракмак [brakmak] < T. T. Bırakmak, ostavljanj.

Бракъръм [brakırım] < T. T. Bırakırım, ostavljam′.

Бу [bu] < T. T. Bu, ovaj, ova.

Буга [buga] < T. T. Boğa, bik′.

Бугаз-диби [bugaz-dibi] < T. T. Boğaz dibi, grlo.

Бугазламак [bugazlamak] < T. T. Boğazlamak, klanj.

Бугдай [bugday] < T. T. Buğday, pšenica – žito.

Бугру [bugru] < T. T. Buğru, rebro.

Бугх [bugh] < T. T. Buğ, para (duh′).

Бугхз [bughz] < T. T. Buğz, mrzost′.

Будак [budak] < T. T. Budak, budak′.

Бударъм [budarım] < T. T. Budarım, kastrim′ – krešem′.

Буз [buz] < T. T. Buz, led′.

Буз-донду [buz-dondu] < T. T. Buz dondu, smrzlo se - zaledilo se.

Бузагъу [buzagıu] < T. T. Buzağı, tele.

Букай [bukay] < T. T. Bukağı, klopka – lovka.

Булаки [bulaki] < T. T. Bolaki, davno, želaemo.

Буландъръръм [bulandırırım] < T. T. Bulandırırım, razmuc□uem.

Буланък [bulanık] < T. T. Bulanık, mutno.

Булашъръм [bulaşırım] < T. T. Bulaşırım, oskvernjuem’.

Булдум [buldum] < T. T. Buldum, nac□o.

Булут [bulut] < T. T. Bulut, oblak’.

Бунар [bunar] < T. T. Pınar, bunar’.

Бурая [buraya] < T. T. Buraya, tu – ovde.

Бураръм (букеръм) [burarım (bukerim)] < T. T. Burarım (bükerim), usukivam’.

Букмек [bukmek] < T. T. Bükmek, usukivanj.

Бургу [burgu] < T. T. Burgu, burgija.

Бурма [burma] < T. T. Burma, vitao – špaf’.

Бурун [burun] < T. T. Burun, nos’.

Бурчак [burçak] < T. T. Burçak, orao.

Бут [but] < T. T. But, but’ – butina.

Бучук [buçuk] < T. T. Buçuk, polovina.

Буюк [buyuk] < T. T. Bıyık, brkovi.

Буюклу [buyuklu] < T. T. Bıyıklı, brk’.

Бузеръм [buzerım] < T. T. Büzerim, nabiram’.

Буюршмуш [buyurşmuş] < T. T. Buruşmuş, sgrčio se.

Бюлбюл [bülbül] < T. T. Bülbül, slavuj.

Бюллеръм [büllerım] < T. T. Büllerim, razdjeljuem – delim′.

Бюлюк [bülük] < T. T. Bölük, sobranie, sabor′.

Бютун [bütun] < T. T. Bütün, svo – celo.

Бюю [büyü] < T. T. Büyü, mađija.

Бююџу [büyücu] < T. T. Büyücü, volšebnik′, čarodjelnik.

Бююк [büyük] < T. T. Büyük, velikij.

Бююклюк [büyüklük] < T. T. Büyüklük, velčestvo.

В – [V].

Ваарис [vaaris] < T. T. Vâris, nasljednik.

Вака [vaka] < T. T. Vaka, san′.

Валиде (ана) [valide (ana)] < T. T. Valide (anne), majka.

Варил [varil] < T. T. Varil, bure.

Вардър [vardır] < T. T. Vardır, ima.

Варъiорум [varıyorum] < T. T. Varıyorum, dolazim′.

Васiет [vasiet] < T. T. Vasiyet, zavjet′:

Васи [vasi] < T. T. Vasi, tutor′.

Васф [vasf] < T. T. Vasf, opisanie.

Ватанъ (ветан) [vatan′ (vetan)] < T. T. Vatan, otečestvo.

Вафтиз [vaftiz] < T. T. Vaftiz, krštenje.

[9]

Везне [vezne] < T. T. Vezne, terazie.

Векил [vekil] < T. T. Vekil, nastojatelj.

Векилик [vekilik] < T. T. Vekillik, nastojateljstvo.

Векил юддава [vekil üddava] < T. T. Vekil’üd-dava, advokat’.

Велед (баба) [veled (baba)] < T. T. Veled (baba), otac’.

Верги [vergi] < T. T. Vergi, danak’, norez’.

Верека (кяид), [vereka (kaid)] < T. T. Varaka (kâğıt), artija.

Верем [verem] < T. T. Verem, suvıj kašalj.

Вереръм [vererım] < T. T. Veririm, dajem’.

Верђи [verǵi] < T. T. Vergi, prirodnıj dar’.

Веџеп карыш [vecep karış] < T. T. Vecep karış, pedalj.

Веџеху (юz) [vecehu, (yüz)] < T. T. Vecih (yüz), lice, obvaz’.

Вилаєт [vilayet] < T. T. Vilayet, oblast’ – otečestvo.

Вилаетине гити [vilaetine giti] < T. T. Vilayetine gitti, u otečestvo otide.

Виран (веран) [viran (veran)] < T. T. Viran, pustoš’ – razvalina.

Вурмак [vurmak] < T. T. Vurmak, udaranj.

Вуріорум [vuryorum] < T. T. Vuruyorum, udaram’.

Вуџут [vucut] < T. T. Vücut, tjelo.

Г - [G].

Газеп (юфке) [gazep (üfke)] < T. T. Gazap (öfke), gnjev.

Гази [gazi] < T. T. Gazi, podelitelj.

Гаип (каип) [gaip (kaip)] < T. T. Kayıp, izgubi.

Гаип-олду [gaip-oldu] < T. T. Kayboldu, izgubi se.

Гайретли [gayretli] < T. T. Gayretli, svesrdan′.

Галет (яанлъш) [galet (yanlış)] < T. T. Galat (yanlış), pogreška.

Гам (ташаланмак) [Gam (taşalanmak)] < T. T. Gam (tasalanmak), plač′, skorb′.

Гамаз (мунафак) [gamaz (munafak)] < T. T. Gammaz (münafık), klevetnik.

Ганеш (кюн) [ganeş (kyun)] < T. T. Ganeş (koyun), ovca.

Гани (зензин) [gani (zenzin)] < T. T. Gani (zengin), bogat′.

Гарг (батмак) [garg (batmak)] < T. T. Gark (batmak), utonjavanj.

Гара [gara] < T. T. Karga, vrana.

Гариб (лд-ябанџи) [garib (yad-yabanci)] < T. T. Garip (yad, yabancı), stranac′.

Гарип (фукаре) [garip (fukare)] < T. T. Garip, fukara, siroma.

Гариплик [gariplik] < T. T. Gariplik, siromaštvo.

Гебе (хамиле) [gebe (hamile)] < T. T. Gebe (hamile), trudna – teretna.

Гевезе [geveze] < T. T. Geveze, prazdnoslov.

Геврек [gevrek] < T. T. Gevrek, đevrek′.

Гевшек [gevşek] < T. T. Gevşek, bezsilan′, slab′.

Гевшеклик [gevşeklik] < T. T. Gevşeklik, slabost′.

Гезеръм [gezerım] < T. T. Gezerim, odim′.

Гезеџек-ђр [gezecek-yer] < T. T. Gezecek yer, zaodno mesto.

Гезиџи [gezici] < T. T. Gezici, skitnica.

Гейдиріорум [geydiryorum] < T. T. Giydiriyorum, oblicavam′.

Геик [geik] < T. T. Geyik, jelen′.

Геик-съгънъу [geik-sıgınıu] < T. T. Geyik sığını, košuta.

Геим [geim] < T. T. Giyim, odjelo.

Геиіорум[38] [genyorum] < T. T. Giyiyorum, oblačim se.

Гел [gel] < T. T. Gel, odi (dođi).

Гелен [gelen] < T. T. Gelen, došavši.

Гелии [gelin] < T. T. Gelin, mlada – nevesta.

Гелір [gelir] < T. T. Gelir, irat, dohod′ – dolazak′.

Гелиръм [gelirım] < T. T. Gelirim, dolazim′.

Гем [gem] < T. T. Gem, uzda.

Геми [gemi] < T. T. Gemi, lađa, galija.

Гемиџи [gemici] < T. T. Gemici, galijaš′, lađar′.

Гене, текрар [gene, tekrar] < T. T. Gene, tekrar, opet′.

[10]

Генеш [geneş] < T. T. Geniş, široko.

Гердан [gerdan] < T. T. Gerdan, ogrlica, đerdan′.

Гери [geri] < T. T. Geri, natrag′.

Герчек [gerçek] < T. T. Gerçek, istina.

Герчек сюйлерум [gerçek süylerum] < T. T. Gerçek söylerim, istinu govorim′.

Гетириръм [getiririm] < T. T. Getiririm, donosim′.

Гечеръм [geçerım] < T. T. Geçerim, prolazim′.

Гечеріорум [geçeryorum] < T. T. Geçiriyorum, prepitavam′ se.

[38] Metinde: Геніорум.

Гечит [geçit] < T. T. Geçit, most′ – c□uprija.

Геџе [gece] < T. T. Gece, noc□′.

Геџе-яръсъу [gece-yarısıu] < T. T. Gece yarısı, polnoc□i.

Гидеръм [giderım] < T. T. Giderim, odlazim′.

Гириръм [girirım] < T. T. Girerim, ulazim′.

Гіобек [göbek] < T. T. Göbek, pupak′.

Гіоз [göz] < T. T. Göz, oči.

Гіоз-аръсъу [göz-arısıu] < T. T. Göz ağrısı, bol′ očiju.

Гіоз бебеіи [göz bebeyi] < T. T. Göz bebeği, zenica oka.

Гіоз яш [göz yaş] < T. T. Gözyaşı, suza.

Гіозлюћ [gözlüḱ] < T. T. Gözlük, naočari.

Гоізъдіорум [gözıdyorum] < T. T. Gözetiyorum, nagleđujem′.

Гіозъетмек [gözıetmek] < T. T. Gözetmek, nagleđivanj – pregleđivanj.

Гіок [gök] < T. T. Gök, sivo.

Гіок-юзу [gök-yüzu] < T. T. Gökyüzü, nebo.

Гіокс [göks] < T. T. Göğüs, prsi – grudi.

Гіол [göl] < T. T. Göl, jezero.

Гіомлек [gömlek] < T. T. Gömlek, košulja.

Гіоммек [gömmek] < T. T. Gömmek, zakopavanj.

Гіондермек [göndermek] < T. T. Göndermek, provodenj.

Гіонюл [gönül] < T. T. Gönül, volja.

Гіонюл езат [gönül ezat] < T. T. Gönül ezat, tuga – nevolja.

Гіордюм [gördüm] < T. T. Gördüm, vido.

Гіормек [görmek] < T. T. Görmek, viđanj.

Гіорюнюр [görünür] < T. T. Görünür, viđa se.

Гіостермек [göstermek] < T. T. Göstermek, pokazivanj.

Гіотюрмек [götürmek] < T. T. Götürmek, odnešenıj, zavedenıj, oteranıj.

Гюверчин [güvercin] < T. T. Güvercin, golub′.

Гюзел [güzel] < T. T. Güzel, krasno.

Гюл [gül] < T. T. Gül, ruža.

Гюлмек [gülmek] < T. T. Gülmek, smejanj.

Гюмрук [gümruk] < T. T. Gümrük, đumruk′.

Гюнах [günah] < T. T. Günah, greh′.

Гюн [gün] < T. T. Gün, dan′.

Гюн батусу [gün batusu] < T. T. Gün batısı, zapad′.

Гюн догхусу [gün doghusu] < T. T. Gün doğusu, istok′.

Гюн батмаз [gün batmaz] < T. T. Gün batmaz, zaod′ sunca.

Гюн догмаз [gün dogmaz] < T. T. Gün doğmaz, rađanj sunca.

Гюндердим [günderdim] < T. T. Gönderdim, pratiti, poslati.

Гюнлук [günlük] < T. T. Günlük, tamjan′.

Гюнтурулмаз [günturulmaz] < T. T. Gün tutulması, pomračenj sunca.

Гюню [günü] < T. T. Günü, revnost′.

Гъмам (думан) [gımam (duman)] < T. T. Gımam (duman), magla.

Гявур (кяфір) [gavur (kafir)] < T. T. Gavur (kâfir), neverik′.

Д –[D].

Дабет [dabet] < T. T. Davet, prizvanije, prizivanj.

Давранма [davranma] < T. T. Davranma, nedruži se, neodupiri se.

[11]

Дава [dava] < T. T. Dava, parnica.

Даван [davan] < T. T. Davacı, tužitelj.

Даг [dag] < T. T. Dağ, gora.

Дагъдъръм [dagıdırım] < T. T. Dağıtırım, rasturam′ – raznosim′.

Дада [dada] < T. T. Dada, dojkinja.

Даима [daima] < T. T. Daima, svagda.

Даіъ [dayı] < T. T. Dayı, ujak′.

Дала, лала [dala, lala] < T. T. Dala, lala, vospitatelj.

Далак [dalak] < T. T. Dalak, slezina.

Далга [dalga] < T. T. Dalga, talas′ – volna.

Далгън [dalgın] < T. T. Dalgın, pogruženj.

Далгънлък [dalgınlık] < T. T. Dalgınlık, pogruženije.

Далкавук [dalkavuk] < T. T. Dalkavuk, laskatelj.

Дам [dam] < T. T. Dam, krv′.

Дамар [damar] < T. T. Damar, žila.

Дамар шаш [damar şaş] < T. T. Damar şaş, živa žila.

Дамагх [damagh] < T. T. Damak, nebce.

Дамга [damga] < T. T. Damga, pečat′.

Дамла [damla] < T. T. Damla, kaplja.

Данашъръм [danaşırım] < T. T. Danışırım, pitam′ se.

Дар [dar] < T. T. Dar, tesno.

Даръу [darıu] < T. T. Darı, prosa.

Дая [daya] < T. T. Daya, vospitateljica.

Даяк [dayak] < T. T. Dayak, podpora.

Даянмак [dayanmak] < T. T. Dayanmak, podupiranje.

Даянъръм [dayanırım] < T. T. Dayanırım, podupirem′ – trpim′.

Деве [deve] < T. T. Deve, kamila.

Девлет [devlet] < T. T. Devlet, pravitelstvo.

Девир (діондюрмек) [devir (döndürmek)] < T. T. Devir (döndürmek), povrac□anje, obrc□anje.

Девран (дулашмак) [devran (dulaşmak)] < T. T. Devran (dolaşmak), obkoljavanje.

Девширмек [devşirmek] < T. T. Devşirmek, branje boc□e.

Дегирмен [degirmen] < T. T. Değirmen, vodenica.

Деде [dede] < T. T. Dede, deda.

Дейнек [deynek] < T. T. Deynek, batina – štap′.

Деин [dein] < T. T. Deyn, dug′.

Дели канлъ [deli kanlı] < T. T. Delikanlı, mlad′ momak′.

Дели [deli] < T. T. Deli, lud′.

Делик [delik] < T. T. Delik, rupa.

Делилик [delilik] < T. T. Delilik, ludost′.

Делмек [delmek] < T. T.Delmek, probivanj.

Демет [demet] < T. T. Demet, snopobi.

Демирџи [demirci] < T. T. Demirci, kovač.

Дениз [deniz] < T. T. Deniz, more.

Дераџе [derace] < T. T. Derece, stepen′.

Дербедер [derbeder] < T. T. Derbeder, zlosretanj.

Дервиш [derviş] < T. T. Derviş, kaluđer′.

Дери [deri] < T. T. Deri, koza.

Дерин [derin] < T. T. Derin, duboko.

Дефн [defn] < T. T. Defn, zatravanj – zakopavanj.

Диб [dib] < T. T. Dip, dno.

Диване [divane] < T. T. Divane, ludo.

Диванелнк [divanelik] < T. T. Divanelik, budalaština.

Диз [diz] < T. T. Diz, koleno.

Дизмек [dizmek] < T. T. Dizmek, naređivanj.

Дик [dik] < T. T. Dik, mij.

Дикеръм [dikerım] < T. T. Dikerim, šijem, ispravljam′, pobijam′, presađujem′.

Дил [dil] < T. T. Dil, jezık′ (predgorije).

Дилек [dilek] < T. T. Dilek, prosidba.

Дилениръм [dilenirım] < T. T. Dilenirim, prosim′.

Диленџи [dilenci] < T. T. Dilenci, prosjak′.

Дилсиз [dilsiz] < T. T. Dilsiz, nem′.

Дин [din] < T. T. Din, vera.

Диндан, диш [dindan, diş] < T. T. Dendan, diş, zubi.

[12]

Дирек [direk] < T. T. Direk, stub′ – direk′.

Дири (саг) [diri (sag)] < T. T. Diri (sağ), živ.

Дишаръу [dişarıu] < T. T. Dışarı, napolj.

Дирсек [dirsek] < T. T. Dirsek, lakat′.

Днши-џинс [dişi-cins] < T. T. Dişi cins, ženskij polj.

Диз чокеръм [diz çokerım] < T. T. Diz çökerim, kolena savijam′, padam′, na kolena, klečim′.

Діорт-гюнлюк [dört-günlük] < T. T. Dört günlük, četvorodnevnıj.

Діяр [diyar] < T. T. Diyar, oblast′ – eparhija.

Дова (доа) [dova (doa)] < T. T. Dua, molitva.

Доградъм [dograrım] < T. T. Doğrarım, drobim′.

Догру [dogru] < T. T. Doğru, pravo.

Догрулук [dogruluk] < T. T. Doğruluk, pravda.

Догурмак [dogurmak] < T. T. Doğurmak, rađanj.

Догурурум [dogururum] < T. T. Doğururum, rađamj.

Додак [dodak] < T. T. Dudak, ustnice.

Докунмак [dokunmak] < T. T. Dokunmak, dotaknivanj.

Долашик [dolaşik] < T. T. Dolaşık, zaodno – umršeno.

Долдурмак [doldurmak] < T. T. Doldururum, napunıivanj.

Долу [dolu] < T. T. Dolu, puno (grad′, tuča).

Домуз [domuz] < T. T. Domuz, svinja.

Дон [don] < T. T. Don, mraz′.

Донаръм [donarım] < T. T. Donarım, mrznem′ se.

Доп-ягъу [don-yagıu] < T. T. Don yağı, loj.

Донадъръм [donadırım] < T. T. Donatırım, ukrašavam′.

Дост [dost] < T. T. Dost, prijatelj.

Достлук [dostluk] < T. T. Dostluk, prijateljstvo.

Дуган [dugan] < T. T. Doğan, jastreb′.

Дул [dul] < T. T. Dul, udovac′.

Дул kър [dul kır] < T. T. Dul kız, udovica.

Думан [duman] < T. T. Duman, pušenj, dim′, magla.

Духан (тютун) [duhan (tütun)] < T. T. Duhan (tütün), duvan′.

Душман [duşman] < T. T. Düşman, neprijatelj.

Дуяръм [duyarım] < T. T. Duyarım, osec□am′.

Дуєръм [duyerım] < T. T. Duyerim, bijem′.

Дуймеклук [duymekluk] < T. T. Duymeklik, osec□anj, pipanj.

Дуюџулук (хасе) [duyuculuk (hase)] < T. T. Duyuculuk, čuvstvitelnost′.

Дюз [düz] < T. T. Düz, ravno.

Дюзетмек [düzetmek] < T. T. Düzetmek, izravnenije.

Дюзем [düzem] < T. T. Düzem, dobrodetelj.

Дюкеръм [dükerım] < T. T. Dökerim, izlivam′.

Дюкмеџи [dükmeci] < T. T. Dökmeci, livac′.

Дюкян [dükan] < T. T. Dükkân, prodavnica – duc□an′.

Дюлбер [dülber] < T. T. Dilber, prekrasno.

Дюнгер [dünger] < T. T. Dülger, drvodjlac′ – dunđerin′.

Дюнмек [dünmek] < T. T. Dönmek, povrac□anj.

Дюня [dünya] < T. T. Dünya, svet′.

Дюрерьм [dürerım] < T. T. Dürerim, savijam′ – previjam′.

Дюш [düş] < T. T. Düş, snivanj.

Дюшек [düşek] < T. T. Düşek, postelja – dušek′.

Дюшерьм [düşerım] < T. T. Düşerim, prostirem′.

Дюшмек [düşmek] < T. T. Düşmek, padanj.

Дююшурум [düyüşurum] < T. T. Dövüşürüm, bijem′ se.

Дюіюн [düyün] < T. T. Düğün, svadba.

[13]

Е – [E].

Ебе, ебе кадьн [ebe, ebe kadın] < T. T. Ebe, kadın, babica.

Ебедіет (еббедилик) [ebediet (ebbedilik)] < T. T. Ebediyet (ebedîlik), večnost.

Ев [ev] < T. T. Ev, dom′ – kuc□a.

Ев сахиби [ev sahibi] < T. T. Ev sahibi, domac□in′, domac□ica.

Еввел (ілк), [evvel (ilk)] < T. T. Evvel (ilk), prvo.

Евел бахар, бахар [evel bahar, bahar] < T. T. Evvel bahar, bahar, prolec□e.

Евет [evet] < T. T. Evet, ej.

Еветлерьм [evetlerım] < T. T. Evetlerim, itam′.

Евлениръм [evlenırım] < T. T. Evlenirim, ženim′ se.

Евленмеклик [evlenmeklik] < T. T. Evlenmeklik, ženidba.

Евлин [evlin] < T. T. Evli, ženet′.

Евлилик [evlilik] < T. T. Evlilik, brak′.

Егер [eger] < T. T. Eğer, ako.

Еге [ege], egey süz < T. T. Ege, egey süz, pastorak′.

Егіи [egii] < T. T. İyi, dobro, lepo.

Егілик (ейлик), [egilik (eylik)] < T. T. İyilik, dobrota.

Егілик итмек [egilik itmek] < T. T. İyilik etmek, dobrotvorenj.

Егилиръм [egilirım] < T. T. Eğilirim, navodim′ se – saginem′ se.

Егириръм [egirirım] < T. T. Eğiririm, predem′.

Егленџе [eglence] < T. T. Eğlence, zabava.

Еглениръм [eglenirım] < T. T. Eğlenirim, zabavljam′ se.

Егри [egri] < T. T. Eğri, krivo.

Егри [egri] < T. T. Eğri, jedro – zdravo.

Ед [ed] < T. T. Öd, žuč.

Едеб [edeb] < T. T. Edep, blagonravije – stidljivost′.

Едепсіз [edepsiz] < T. T. Edepsiz, zlenaravi – bezsraman′.

Едеръм (япаръм) [ederım (yaparım)] < T. T. Ederim (yaparım), pravim′.

Една [edna] < T. T. Edna, malıj – sinzak′.

Еждехан (илан) [ejdehan (ilan)] < T. T. Ejderha (yılan), zemija.

Езеръм [ezerım] < T. T. Ezerim, smažem′.

Езіет[39] [eziet] < T. T. Eziyet, nakaza (npokaza).

Езмеклик [ezmeklik] < T. T. Ezmeklik, smazanj.

Еи [ei] < T. T. İyi, dobro.

[39] Metin: Езіст.

Екеръм [ekerım] < T. T. Ekerim, sejem′ – sadim′.

Екиз [ekiz] < T. T. İkiz, bliznacı.

Екмек [ekmek] < T. T. Ekmek, leb′.

Екши [ekşi] < T. T. Ekşi, kicelo.

Ел [el] < T. T. El, ruka.

Ел-язаци [el-yazaci] < T. T. El yazması, rukopis′.

Ел есеiор [el eseyor] < T. T. Yel esiyor, vetar′ duva.

Елбет [elbet] < T. T. Elbet, možda bıc□e – ako bog′ da.

Елверир [elverir] < T. T. Elverir, dosta.

Елдивеи [eldiven] < T. T. Eldiven, rukavica.

Елек [elek] < T. T. Yelek, prsluk′.

Елiим сагхма [eliyim saghma] < T. T. Alaimisema, duga.

Елiк [elik] < T. T. Elik, narod′.

Елмас [elmas] < T. T. Elmas, neprecenimıj kamen′, dijamant′.

Елти [elti] < T. T. Elti, zaova.

Елчи [elçi] < T. T. Elçi, poslanik′.

Елю, ценазе [elü, cenaze] < T. T. Ölü, cenaze, mrtvac′.

Емарет (нишан) [emaret (nişan)] < T. T. Emaret (nişan), znak′.

Емек [emek] < T. T. Emek, trud′.

Емiн [emin] < T. T. Emin, veran′.

Еминлик [eminlik] < T. T. Eminlik, mir′ – bezopasnost′.

Емр (буюрмак) [emr (buyurmak)] < T. T. Emir (buyurmak), zapovest′.

[14]

Емици, меме чоџугху [emici, meme çocughu] < T. T. Emici, meme çocuğu, pitomac′.

Ен [en] < T. T. En, širina.

Ендам [endam] < T. T. Endam, uzrasť (boj).

Ендише [endişe] < T. T. Endişe, briga.

Енсер [enser] < T. T. Enser, ekser′.

Енеръм [enerım] < T. T. İnerim, silazim′.

Ени [eni] < T. T. Yeni, novo.

Енли [enli] < T. T. Enli, široko.

Енсиз [ensiz] < T. T. Ensiz, tesno.

Енџир [encir] < T. T. İncir, smokva.

Енсе [ense] < T. T. Ense, potiljak′.

Ер [er] < T. T. Er, muž′.

Ер (еркен) [er (erken)] < T. T. Er, rano.

Ерзен (даръу) [erzen (darıu)] < T. T. Erzen, darı, prosa.

Ерзиз (калай) [erziz (kalay)] < T. T. Erziz (kalay), kalaj.

Ерик [erik] < T. T. Erik, šljive.

Ериръм [erirım] < T. T. Eririm, topim′.

Ериширъм [erişirım] < T. T. Erişirim, dostižem′.

Еркек [erkek] < T. T. Erkek, mužko.

Есед (аслан) [esed (aslan)] < T. T. Esed (aslan), laf′.

Есир (ħоле) [esir (ḱole)] < T. T. Esir (köle), rob′.

Есирлик [esirlik] < T. T. Esirlik, robstvo.

Ернеђ [erneḱ] < T. T. Örnek, mustra.

Ески [eski] < T. T. Eski, staro.

Еспап [espap] < T. T. Esbap, aljina – odjelo.

Ет [et] < T. T. Et, meso.

Етлилик [etlilik] < T. T. Etlilik, krupina, debljina.

Ефенди [efendi] < T. T. Efendi, gospodar′.

Ехали (єрли) [ehali (yerli)] < T. T. Ahali (yerli), seljak′.

Ехли аял (фамиля) [ehli ayal (familya)] < T. T. Ehli ayal (familya), familija.

Ехтiярлък [ehtiyarlık] < T. T. İhtiyarlık, starost′.

Ехтiяр пир [ehtiyar pir] < T. T. İhtiyar pir, starac′.

Ешек [eşek] < T. T. Eşek, magarac′.

Ешидиръм [eşidirım] < T. T. İşitirim, čuvam′.

Ешик [eşik] < T. T. Eşik, prag′.

Ешил [eşil] < T. T. Yeşil, zeleno.

Еє баба [eye baba] < T. T. Üvey baba, oču.

Еє ана [eye ana] < T. T. Üvey ana, mac□ija.

Еџель [eceĺ] < T. T. Ecel, smrt.

Еђе [eḱe] < T. T. Öfke, jarost′, gnev′, ljutina.

Еђсюз [eḱsüz] < T. T. Öksüz, siroče.

Ейле вакт [eyle vakt] < T. T. Öğle vakti, podne.

З – [Z].

Забит [zabit] < T. T. Zabit, upravitelj.

Забитан [zabitan] < T. T. Zabitan, vlast′.

Забун [zabun] < T. T. Zabun, mršav′, uveo.

Заде (асъл-заде) [zade (asil-zade)] < T. T. Zade (asilzade), visokij rod′.

Заиф [zaif] < T. T. Zayıf, slab′.

Залъм [zalım] < T. T. Zalim, nemilostiv′, nepravedan′.

Зан санмакь [zan sanmak′] < T. T. Zan sanmak, mnenije.

Занаат [zanaat] < T. T. Zanaat, hudožestvo – zanat′.

Заман [zaman] < T. T. Zaman, vek′, vreme.

Замбак [zambak] < T. T. Zambak, krin′ (zambak′ cvec□e).

Зарар [zarar] < T. T. Zarar, šteta, gubitak′, paguba.

Зарзават [zarzavat] < T. T. Zerzevat, zelenj (što se napijaci prodaje).

[15]

Зариф [zarif] < T. T. Zarif, krasno pravleno.

Зарурат [zarurat] < T. T. Zarurat, nužda, utešnjavanje.

Зат [zat] < T. T. Zat, suštestvo.

Захір [zahir] < T. T. Zahir, istina.

Захіре [zahire] < T. T. Zahire, raana.

Захмет [zahmet] < T. T. Zahmet, trud′.

Заћат (садака) [zaḱat (sadaka)] < T. T. Zekat (sadaka), milostinja, zadužbina.

Зевџе (аврет) [zevce (avret)] < T. T. Zevce (avrat), supruga.

Зеитин (ягъ) [zeytin (yagı)] < T. T. Zeytin yağı, zejtin′.

Зелзеле (зерзеле) [zelzele (zerzele)] < T. T. Zelzele, zemletresenije.

Зем [zem] < T. T. Zem, hulenje, ukoravane.

Зем-ідеръм [zem-iderım] < T. T. Zem ederim, ukoravam′.

Земин (ђр) [zemin (yer)] < T. T. Zemin, zemlja.

Земистан (къш) [zemistan (kış)] < T. T. Zemistan (kış), zima.

Земмін [zemmin] < T. T. Zemin, površina.

Зен [zen] < T. T. Zen, žena′.

Зенгин (девлетли) [zengin (devletli)] < T. T. Zengin (devletli), bogat′.

Зенпаре [zenpare] < T. T. Zampara, ženoljubac′.

Зенџир [zencir] < T. T. Zincir, verige (sincir′).

Зердали [zerdali] < T. T. Zerdali, breskva.

Зере [zere] < T. T. Zere, sejanje.

Зефклениръм [zefklenirım] < T. T. Zevklenirim, podsmevam′ se.

Зефклеимек [zefklenmek] < T. T. Zevklenmek, podsmej.

Зехир [zehir] < T. T. Zehir, jed′, otrov′.

Зейрећлнћ (арифлић) [zeyrek̍lik̍ (ariflik̍)] < T. T. Zeyreklik (ariflik), oštroumije.

Зибан (диль) < T. T. [ziban (diĺ)] Zeban, jezik′.

Зинар (кушак) [zinar (kuşak)] < T. T. Zinar (kuşak), pojas′.

Зихн (зеинъ) [zihn (zein′)] < T. T. Zihin, duh′.

Зіад**е** (чок) [ziade (çok)] < T. T. Ziyade (çok), mlogo, više.

Зіан [zian] < T. T. Ziyan, šteta.

Зіарет [ziaret] < T. T. Ziyaret, poseta, posec□ivanje.

Зіафет [ziafet] < T. T. Ziyafet, vesele, čašc□enje.

Зійнет [ziynet] < T. T. Ziynet, ukrašenje.

Зікр (анмак) [zikr (anmak)] < T. T. Zikir (anmak), spomen′.

Зіна [zina] < T. T. Zina, bludstvo.

Зіра [zira] < T. T. Zira, zašto-to.

Зор [zor] < T. T. Zor, sila – nasilije – pritesnene.

Зорба [zorba] < T. T. Zorba, nasilnik′ – silecija.

Зорларъм [zorlarım] < T. T. Zorlarım, nasilujem′.

Зухур [zuhur] < T. T. Zuhur, slučaj.

Зухур-ідер [zuhur-ider] < T. T. Zuhur eder, slučava se.

Зюлюф [zülüf] < T. T. Zülüf , zuluve.

Зюрюєт [zürüyet] < T. T. Zürriyet, potomstvo.

И –[İ].

Ивмек [ivmek] < T. T. İvmek, falenje.

Идри [idri] < T. T. İdri, bilje.

Иззет [izzet] < T. T. İzzet, čest′ – slava.

Изетлю [izetlü] < T. T. İzzetli, čestnejšij.

Икаръм [ikarım] < T. T. Yıkarım, skupljam′ – sabiram′.

Икмакъ [ikmak′] < T. T. Yıkmak, sasipane.

Иликлеръм [iliklerım] < T. T. İliklerim, zakopavam′.

Илиќ [iliḱ] < T. T. İlik, mozak′.

Илимдалак [ilimdalak] < T. T. İlimdalak, mudrost′.

Илимдар [ilimdar] < T. T. İlimdar, mudrac′.

Инат [inat] < T. T. İnat, upornost′, inat′.

[16]

Индирмек [indirmek] < T. T. İndirmek, svaljivane.

Ирз [irz] < T. T. Irz, čestnost′ – čest′.

Ирмек [irmek] < T. T. Ermek, dostizavane.

Исладъръм [isladırım] < T. T. Islatırım, kvasim′.

Ислак [islak] < T. T. Islak, mokar′.

Исмарламак [ismarlamak] < T. T. Ismarlamak, zaručivane.

Иссицаклук [issicakluk] < T. T. Sıcaklık, toplina, vruc□ina.

Исънъръм [isınırım] < T. T. Isınırım, grejem′ se.

Исърмак [isırmak] < T. T. Isırmak, ujedane.

Исъръръм [isırırım] < T. T. Isırırım, ujedam′.

Иптидай (башламак) [iptiday (başlamak)] < T. T. İptidai (başlamak), početak′.

Ита (вирмек) [ita (virmek)] < T. T. İta (vermek), davane, plac□ane.

Ихтисаб [ihtisab] < T. T. İhtisap, policija.

Ишиднръм [işidirım] < T. T. İşitirim, čuvam′.

Ишик [işıik] < T. T. Işık, svetlost′ – videlo.

Ишитмеќлиќ [işitmeḱliḱ] < T. T. İşitmeklik, sluh′.

I –[İ/Y/Ya].

Iабанџ [yabanc] < T. T. Yabancı, stranıj.

Іавашлък [yavaşlık] < T. T. Yavaşlık, laganost′.

Іагхмур [yaghmur] < T. T. Yağmur, kiša.

Іагх [yagh] < T. T. Yağ, mast′, loj.

Іангън [yangın] < T. T. Yangın, požar′.

Іаз [yaz] < T. T. Yaz, leto.

Іанак [yanak] < T. T. Yanak, jabučica obraza.

Іарадан [yaradan] < T. T. Yaradan, stvoritelj.

Іар ђеџе [yar ǵece] < T. T. Yarı gece, ponoc□.

Ібадет [ibadet] < T. T. İbadet, bogomolenje.

Іграм [ygarım] < T. T. Yığarım, lupam′.

Ігіть [igit′] < T. T. Yiğit, mladic□′.

Ігне [igne] < T. T. İğne, igla.

Ігрениръм [igrenirım] < T. T. İğrenirim, gnušavam′ se, grozim′ se.

Ігън [ygın] < T. T. Yığın, lupajte.

Іемеђ [yemeḱ] < T. T. Yemek, jestivo.

Іемин [yemin] < T. T. Yemin, zakletva.

Ізан [izan] < T. T. İzan, razum′.

Ізн (ізін) [izn (izin)] < T. T. İzin, dozvolenje, dopuštenje.

Ікинди [ikindi] < T. T. İkindi, večerne (užina).

Ікрам [ikram] < T. T. İkram, čest′.

Ікрах (ідеръм) [ikrah (iderım)] < T. T. İkrah ederim, zavidim′, nenavidim′.

Іктиза [iktiza] < T. T. İktiza, potreba.

Ілан [ilan] < T. T. Yılan, zmija.

Ілан-наме [ilan-name] < T. T. İlanname, objavlenije.

Ілач [ilaç] < T. T. İlaç, lek’.

Ілери [ileri] < T. T. İleri, napred’.

Ілеш [ileş] < T. T. İleş, mrša.

Ілдъз [ildız] < T. T. Yıldız, zvezda.

Ілдъръм [ildırım] < T. T. Yıldırım, grom’.

Ілзам идеръм [ilzam iderım] < T. T. İlzam ederim, nagovaram’.

Ілиман [iliman] < T. T. Liman, pristanište.

Ілишмек [ilişmek] < T. T. İlişmek, zakašivane, zadevane.

Ілиширъм [ilişirım] < T. T. İlişirim, zakačujem.

Ілиџак [ilicak] < T. T. Ilıcak, toplo.

Ілк [ilk] < T. T. İlk, prvo.

Ілка (битишчирмек) [ilka (bitişçirmek)] < T. T. İlka (bitiştirmek), sastavljanje.

Ілет (мараз), [ilet (maraz)] < T. T. İllet (maraz), strast’.

[17]

Іллетли (маразли) [illetli (marazli)] < T. T. İlletli (marazlı), strastliv’.

Ілм (билмек) [ilm (bilmek)] < T. T. İlim (bilmek), znane, iskustvo.

Ілтизам [iltizam] < T. T. İltizam, snošenije.

Ілтикам (ютмак) [iltikam (yutmak)] < T. T. İltikam (yutmak), gutane.

Ілтифат (ізет) [iltifat (izet)] < T. T. İltifat, izzet, čest’.

Ілтихаб (алефленмек), [iltihab (aleflenmek)] < T. T. İltihap (alevlenmek), razpaljivane.

Ілям [ilam] < T. T. İlâm, izrečenije.

Іляхієт (аллахлък) [ilâhiyet (Allahlık)] < T. T. İlahiyyet (Allahlık), božestvo.

Іман [iman] < T. T. İman, vera.

Імдат (ярдъм) [imdat (yardım)] < T. T. İmdat (yardım), pomoc□′.

Імза [imza] < T. T. İmza, podpis′.

Імкіан [imkian] < T. T. İmkân, sila.

Імкіансъз [imkiansız] < T. T. İmkânsız, slab′.

Імля [imla] < T. T. İmla, pravopisane.

Імсах (пехриз) [imsah (pehriz)] < T. T. İmsak (perhiz), post′.

Імтихан (тевтиш итмек) [imtihan (tevtiş itmek)] < T. T. İmtihan, teftiş etmek, ispitivane.

Інаєт (керем) [inayet (kerem)] < T. T. İnayet (kerem), milost′, blagodat′:

Інам [inam] < T. T. İnam, dar′.

Інаньръм [inanırım] < T. T. İnanırım, verujem′.

Інек [inek] < T. T. İnek, krava.

Інилти [inilti] < T. T. İnilti, uzdisane.

Інилеръм [inilerım] < T. T. İnlerim, uzdišem′.

Інкяр [inkar] < T. T. İnkâr, odricirane.

Інсам (киши) [insam (kişi)] < T. T. İnsan (kişi), čovek′.

Інсанієт [insaniyet] < T. T. İnsaniyet, čovečestvo.

Інсаф [insaf] < T. T. İnsaf, sovest′.

Інха, ітмек (билдирмек) [inha, itmek (bildirmek)] < T. T. İnha etmek (bildirmek), izjavlene.

Інџе [ince] < T. T. İnce, tanko.

Інџили (шериф) [İncili (şerif)] < T. T. İncil-i Şerif, sveto evanđelije.

Інџір [İncir] < T. T. İncir, smokva.

Іол [Yol] < T. T. Yol, puť.

Іол емри, іол тесћере [Yol emri, yol tesḱere] < T. T. Yol emiri, yol teskeresi, isprava, pasoš'.

Іомамак [Yomamak] < T. T. Yomamak, praštane.

Іол масраф [Yol masraf] < T. T. Yol masrafı, putnıj trošak'.

Іолчеръм [ölçerım] < T. T. Ölçerim, merim'.

Ілчу [İlçu] < T. T. Ölçü, mera.

Іолџу [yolcu] < T. T. Yolcu, putnik'.

Іоргунлук [yorgunluk] < T. T. Yorgunluk, umor'.

Іоримек [yorimek] < T. T. Yürümek, putovane, odene.

Іорту ђюню [yortu ǵünü] < T. T. Yortu günü, praznik'.

Іп [ip] < T. T. İp, uže – konopac.

Іплик [iplik] < T. T. İplik, koncı – prec□a.

Іплис (шейтан) [iplis (şeytan)] < T. T. İblis (şeytan), c□avo, satana.

Іпсис [ipsis] < T. T. İpsiz, gadan'.

Ірак [irak] < T. T. Irak, daleko.

Іренме (іћрах) [irenme (iḱrah)] < T. T. İğrenme (ikrah), gnusnosť.

Іри [iri] < T. T. İri, jedro.

Ірин [irin] < T. T. İrin, gnoj.

Ірмак [irmak] < T. T. Irmak, reka velika.

Ірсал ідеръм, гіондериръм [irsal, iderım, gönderirım] < T. T. İrsal ederim, gönderirim, praštam'.

Iртаръм [İrtarım] < T. T. Yırtarım, cepam′ – derem′.

Iсер [iser] < T. T. İser, duva.

Iсим [İsim] < T. T. İsim, ime.

Iситма [İsitma] < T. T. Isıtma, iverka.

Iскемли [İskemli] < T. T. İskemli, stolica.

Iскенце [İskence] < T. T. İşkence, mučene.

Iскенцелениръм [İskencelenirım] < T. T. İşkencelenirim, mučimse.

[18]

Iсла [İsla] < T. T. İsla, dobro.

Iсмарларъм [İsmarlarım] < T. T. Ismarlarım, poručujem′.

Iсте [İste] < T. T. İste, iskaj, išti.

Iстеръм [İsterım] < T. T. İsterim, oc□u.

Iт - кюпек [İt – küpek] < T. T. İt – köpek, kuče – pas′.

Iтаат [İtaat] < T. T. İtaat, pokornost′.

Iтифак [İtifak] < T. T. İttifak, soglacije.

Iтираф [İtiraf] < T. T. İtiraf, ispovedane.

Iтлак [İtlak] < T. T. Itlak, otpuštane – ostavljane.

Iттибар [İttibar] < T. T. İtibar, počest′.

Iумрук [Yumruk] < T. T. Yumruk, pesnica.

Iурђме [İurḱme] < T. T. Ürkme, užas′, stra.

Iмурта [Ymurta] < T. T. Yumurta, jaje.

Iфтира [İftira] < T. T. İftira, nabeda, beda.

Іфтихар [İftihar] < T. T. İftihar, slava.

Іхсан [İhsan] < T. T. İhsan, darovane.

Іхтіар [İhtiar] < T. T. İhtiyar, starac′.

Іхтилафъ [İhtilaf′] < T. T. İhtilaf, nesoglasije.

Іхтимал (шуппе) [İhtimal (şuppe)] < T. T. İhtimal (şüphe), sumnja – podozrene.

Ічеръм [İçerım] < T. T. İçerim, pijem′.

Ічки [İçki] < T. T. İçki, pic□e.

Іш [İş] < T. T. İş, posao, rad′.

Іш ђюню [İş ǵünü] < T. T. İş günü, raden′ dan′.

Іш ишлеръм [İş işlerım] < T. T. İş işlerim, rad′ radim′.

Ішкембе [İşkembe] < T. T. İşkembe, burag′.

Ішсиз (шенликсиз) [İşsiz (şenliksiz)] < T. T. İşsiz (şenliksiz), pusto nenaseleno.

Іштиска (сиска) [İştiska (siska)] < T. T. İstiska, vodena bolest′.

Іюз [Yüz] < T. T. Yüz, lice, obraz′.

Іюреħ [Yüreḱ] < T. T. Yürek, srce.

Іџел [İcel] < T. T. Ecel, sudba smrtna.

K – [K].

Ка**б**а [Kaba] < T. T. Kaba, neobrazovan′, neizobražen′.

Кабак [Kabak] < T. T. Kabak, tikva.

Кабаръръм (шишеръм) [Kabarırım (şişerim)] < T. T. Kabarırım (şişerim), naduvam′ se, naprežem′ se.

Кабахат [Kabahat] < T. T. Kabahat, pogreška, falinka.

Кабиле [Kabile] < T. T. Kabile, rod′ – čeljad′.

Кабак [Kabak] < T. T. Kabak, kora (od′ drveta).

Кабул [Kabul] < T. T. Kabul, konten′ – pristaje (n. p. na ugovor′).

Кав [Kav] < T. T. Kav, prašljiv′.

Кавга [Kavga] < T. T. Kavga, svađan′.

Кавга ідеръм [Kavga iderım] < T. T. Kavga ederim, svađam′ se.

Кавл [Kavl] < T. T. Kavil, dogovor′.

Кавурма [Kavurma] Kavurma < T. T., prženo (kavurma).

Кавушурум [Kavuşurum] < T. T. Kavuşurum, nalazim′ se.

Кад**е**х [Kadeh] < T. T. Kadeh, čaša.

Каз [Kaz] < T. T. Kaz, patka.

Каза [Kaza] < T. T. Kaza, beda.

Каза [Kaza] < T. T. Kaza, oblast′, provincija, naija.

Казан**ъ** [Kazan′] < T. T. Kazan, oranija (kazan′).

Казанч [Kazanç] < T. T. Kazanç, dobivanje (stečenje novaca).

[19]

Казанъръм [kazanırım] < T. T. Kazanırım, tečem′.

Казма [kazma] < T. T. Kazma, budak′, trnokop′.

Казък [kazık] < T. T. Kazık, kolac′.

Казъл [kazıl] < T. T. Kazıl, dlaka (kosa).

Каигъу (касабет) [kaigıu (kasabet)] < T. T. Kaygı (kasavet), briga.

Каил-олмак [kail-olmak] < T. T. Kail olmak, sklonost′ – naklonost′.

Каймак [kaymak] < T. T. Kaymak, skorp′ – kaimak′.

Кайнак [kaynak] < T. T. Kaynak, izvor′.

Каин [kain] < T. T. Kayın, šurak′.

Каин ата [kain ata] < T. T. Kaynata, tast′ – starac′.

Каин валиде [kain valide] < T. T. Kayın valide, tašta, punica, baba.

Кайнамак [kaynamak] < T. T. Kaynamak, virenje – zvirenje.

Каип [kaip] < T. T. Kayıp, šteta.

Кайрърьм [kayrırım] < T. T. Kayırırım, promišljvam′ – mislim′.

Каиш [kaiş] < T. T. Kayış, kaiš′.

Какарьм [kakarım] < T. T. Kakarım, guram′.

Калбур [kalbur] < T. T. Kalbur, rešeto.

Калбурларьм [kalburlarım] < T. T. Kalburlarım, sejem′ (brašno).

Калдърьм [kaldırım] < T. T. Kaldırım, kaldrma.

Калдърърьм [kaldırırım] < T. T. Kaldırırım, dizam′, podizam′.

Кале [kale] < T. T. Kale, grad′ – tvrdinja.

Кале [kalem] < T. T. Kalem, pero.

Калкан [kalkan] < T. T. Kalkan, štit′.

Калкарьм [kalkarım] < T. T. Kalkarım, utajem – dižem′ se.

Калкмак [kalkmak] < T. T. Kalkmak, ustajanje.

Калк [kalk] < T. T. Kalk, ustaj.

Калън [kalın] < T. T. Kalın, debeo.

Кама [kama] < T. T. Kama, klin′.

Камаширьм [kamaşirım] < T. T. Kamaşırım, užasavam′ se.

Камет (бой) [kamet (boy)] < T. T. Kamet (boy), uzrast′.

Кан [kan] < T. T. Kan, krv′.

Кан іdеръм [kan iderım] < T. T. Kan ederim, prolivam′ krv′.

Канлъу [kanlıu] < T. T. Kanlı, krvnik′.

Каиад [kanad] < T. T. Kanat, krilo.

Кандъм [kandım] < T. T. Kandım, sklonio sam′ se.

Канун [kanun] < T. T. Kanun, pravilo (zakon′).

Канџа [kanca] < T. T. Kanca, kuka – udica.

Канџік, диши [kancik, dişi] < T. T. Kancık, dişi, kučka.

Капак [kapak] < T. T. Kapak, zaklopac′.

Капаръм [kaparım] < T. T. Kaparım, zatvaram′.

Каплама [kaplama] < T. T. Kaplama, postava.

Каплан [kaplan] < T. T. Kaplan, tigar′.

Каплън-багъу [kaplın-bagıu] < T. T. Kaplumbağa, kornjača.

Капуџу [kapucu] < T. T. Kapıcı, privratnik′ (kapicija).

Капъи [kapıi] < T. T. Kapı, vrata.

Кара бибер [kara biber] < T. T. Karabiber, biber′.

Кар [kar] < T. T. Kar, sneg′.

Кар-ягіор [kar-yagyor] < T. T. Kar yağıyor, sneg′ pada.

Кар-хавасъу [kar-havasıu] < T. T. Kar havası, snežno vreme.

Кара [kara] < T. T. Kara, suva zemlja.

Кара (сіях) [kara (siyah)] < T. T. Kara (siyah), crno.

Каравул [karavul] < T. T. Karavul, stražar′.

Кара-џієр [kara-ciyer] < T. T. Karaciğer, crna cigerica.

Каранлък [karanlık] < T. T. Karanlık, tamnoc□a, mračnost′.

Карар [karar] < T. T. Karar, umerenost′.

Кариб (хъсъм) [karib (hısım)] < T. T. Karib (hısım), rodbina.

[20]

Карiє (кiой) [kariye (köy)] < T. T. Kariye (köy), selo.

Кардаш [kardaş] < T. T. Kardeş, brat′.

Кардаш огху [kardaş oghu] < T. T. Kardeş oğlu, bratučed′.

Карпуз [karpuz] < T. T. Karpuz, lubenica.

Карп [karp] < T. T. Karp, staro.

Картал [kartal] < T. T. Kartal, orao.

Каръ [karı] < T. T. Karı, žena.

Kарън [karın] < T. T. Karın, trbu.

Карънџа [karınca] < T. T. Karınca, mravi.

Каръш [karış] < T. T. Karış, pedalj.

Каръштърмак [karıştırmak] < T. T. Karıştırmak, razbrkavanje, pomešivanje, raztresivanje.

Касабет [kasabet] < T. T. Kasavet, briga.

Каст [kast] < T. T. Kasıt, namjerenje.

Касъргха [kasırgha] < T. T. Kasırga, burja.

Катаръм [katarım] < T. T. Katarım, prilažem′.

Катил (iолдюрмек) [katil (öldürmek)] < T. T. Katil (öldürmek), ubica.

Катланъръм [katlanırım] < T. T. Katlanırım, previjam′ se.

Катмер [katmer] < T. T. Katmer, karanfilj.

Катъ [katı] < T. T. Katı, tvrdo.

Катък [katık] < T. T. Katık, veselje, čast′.

Катър [katır] < T. T. Katır, mazga.

Каушмак [kauşmak] < T. T. Kavuşmak, sbiranje.

Кахпе (ороспу) [kahpe (orospu)] < T. T. Kahpe (orospu), bludnica.

Кач [kaç] < T. T. Kaç, koliko.

Кач [kaç] < T. T. Kaç, begay, beži.

Качаръм [kaçarım] < T. T. Kaçarım, begam′, bežim′.

Качкън [kaçkın] < T. T. Kaçkın, begunac′.

Качмак [kaçmak] < T. T. Kaçmak, beganje.

Каш [kaş] < T. T. Kaş, obrve.

Кашък [kaşık] < T. T. Kaşık, kašika.

Каяръм [kayarım] < T. T. Kayarım, podkivam′.

Кеиф [keif] < T. T. Keyif, raspoloženje, volja.

Кеклик [keklik] < T. T. Keklik, jarebica.

Кекре [kekre] < T. T. Kekre, nedozrelo.

Кел [kel] < T. T. Kel, krastav′, c□elav′.

Келле [kelle] < T. T. Kelle, grava.

Келям [kelam] < T. T. Kelam, slovo.

Кем [kem] < T. T. Kem, rđav′.

Кемал [kemal] < T. T. Kemal, savršen′.

Кемер - бент (кушак) [kemer – bent (kuşak)] < T. T. Kemerbent (kuşak), poyas′, kušak′.

Кемлик [kemlik] < T. T. Kemlik, rđavština.

Кемлик итмек [kemlik itmek] < T. T. Kemlik etmek, zlo radenje.

Кенар [kenar] < T. T. Kenar, okrajak′ (obala).

Кендане [kendane] < T. T. Kendane, praziluk′.

Кенди, кендиси [kendi, kendisi] < T. T. Kendi, kendisi, sam′.

Керевет [kerevet] < T. T. Kerevet, krevet′.

Карим [karim] < T. T. Karim, velikj blagodjetelj.

Керпидан [kerpidan] < T. T. Kerpeten, klješte.

Кертеръм [kerterım] < T. T. Kerterim, podsecam′.

Кесат [kesat] < T. T. Kesat, oskudnost′.

Кесеџилук [keseciluk] < T. T. Kesecilik, pustailuk′.

Кесир (чок) [kesir (çok)] < T. T. Kesir (çok), mlogo.

Кескин [keskin] < T. T. Keskin, oštar′, žustar′.

Кефарет, кифаєт [Kefaret, kifayet] < T. T. Kefaret, kifayet, dejeistvo, razdjelak′.

Кефил [kefil] < T. T. Kefil, jemac′ (dobar′).

Кефин [kefin] < T. T. Kefen, pokrov′ (mrtvačkij).

Кехле (бит) [kehle (bit)] < T. T. Kehle (bit), vaške, uši.

Кечи [keçi] < T. T. Keçi, koza.

Киванъръм [kivanırım] < T. T. Kıyanırım, radujem′ se.

Киг (фъшки гюбре) [kig (fışki gübre)] < T. T. Kığ (fışkı, gübre), konjsko đubre, balega.

[21]

Кигілџик [kigilcik] < T. T. Kıvılcım, iskra.

Килисе [kilise] < T. T. Kilise, crkva.

Ким [kim] < T. T. Kim, koj?

Кимесне [kimesne] < T. T. Kimse, neki.

Кими [kimi] < T. T. Kimi, koga.

Кин [kin] < T. T. Kin, osveta, pamjatozlobije.

Кирез [kirez] < T. T. Kiraz, trešnje.

Кирез агаџи [kirez agaci] < T. T. Kiraz ağacı, trešnja (drvo).

Кириш [kiriş] < T. T. Kiriş, c□iriš′.

Кирпи [kirpi] < T. T. Kirpi, gušter′.

Кирпик [kirpik] < T. T. Kirpik, trepavice.

Китаб [kitab] < T. T. Kitap, knıiga.

Китапчи [kitapçi] < T. T. Kitapçı, knıižar′.

Киши [kişi] < T. T. Kişi, čovek′.

Киши заде [kişi zade] < T. T. Kişizade, blagorodan′.

Кіафет [kiafet] < T. T. Kıyafet, odjelo (aljina).

Кіепеħ [kiepeḱ] < T. T. Kepek, trice.

Кілид [kilid] < T. T. Kilit, ključ′.

Кіой [köy] < T. T. Köy, selo.

Кіок [kök] < T. T. Kök, kopen′.

Кіолђе (ħорђе) [kölǵe (ḱorǵe)] < T. T. Gölge, senka.

Кіопру [köpru] < T. T. Köprü, c□uprija.

Кіопюк [köpük] < T. T. Köpük, pena.

Кіор [kör] < T. T. Kör, slep′.

Кіорем [körem] < T. T. Körem, blagonaklonost′.

Кіорук (гіорук) [köruk (göruk)] < T. T. Körük, meovi.

Кіорфеэ [körfez] < T. T. Körfez, zaliv′.

Кіотю [kötü] < T. T. Kötü, loš′, rđav′.

Кіџик (уюз) [kicik (uyuz)] < T. T. Gıcık (uyuz), krasta, šuga.

Клим [klim] < T. T. İklim, podnebije (klima).

Кован [kovan] < T. T. Kovan, pčela.

Коваръм [kovarım] < T. T. Kovarım, teram′, jurim′.

Ковџу [kovcu] < T. T. Kovcu, gonitelj.

Ковук [kovuk] < T. T. Kovuk, izdubljen′.

Коз (џевиз) [koz (ceviz)] < T. T. Koz (ceviz), ora.

Коз агиџи [koz agici] < T. T. Koz ağacı, oraovo drvo.

Койвериръм [koyverirım] < T. T. Koyuveririm, puštam′.

Кокаръм [kokarım] < T. T. Kokarım, mirišem′, smrdim′.

Кокар гюзел [kokar güzel] < T. T. Kokar güzel, lepo miriše.

Кокларъм [koklarım] < T. T. Koklarım, mirišem′.

Кокмуш [kokmuş] < T. T. Kokmuş, smrdljiv′.

Коку [koku] < T. T. Koku, miris′ (obonjanije).

Кол [kol] < T. T. Kol, ruka, pukav′, naručije, objatije.

Колай [kolay] < T. T. Kolay, lakoc□a.

Колак, чолак, сакатъ [kolak, çolak, sakat′] < T. T. Çolak, sakat, u ruku.

Колочка [koloçka] < T. T. Kuluçka, kvočka.

Колтук [koltuk] < T. T. Koltuk, mišica, pazuvo.

Конча [konça] < T. T. Gonca, pupoljak′ cvjeta.

Кондуз [konduz] < T. T. Kunduz, vidra, bobr′.

Конук (мусафир) [konuk (musafir)] < T. T. Konuk (misafir), gost′.

Конушурум [konuşurum] < T. T. Konuşurum, obhodim′ se.

Коншу [konşu] < T. T. Komşu, komšija, sosed′.

Конушлук, комшилукъ [konuşluk, komşiluk′] < T. T. Komşuluk, sosedstvo.

Конун наме [konun name] < T. T. Kanunname, zakonik′.

Копаръръм [koparırım] < T. T. Koparırım, kidam′.

Коркаръм [korkarım] < T. T. Korkarım, boim′ se.

Коркмак [korkmak] < T. T. Korkmak, strašenje.

Корку [korku] < T. T. Korku, straa.

Куру (ормам) [kuru (ormam)] < T. T. Kuru (orman), dubrava.

Корук [koruk] < T. T. Koruk, greš′.

Корурум [korurum] < T. T. Korurum, pazim, čuvam′.

[22]

Кою [koyu] < T. T. Koyu, gusto.

Коюн [koyun] < T. T. Koyun, ovce, nedra.

Коџа баба [koca baba] < T. T. Koca baba, starac′.

Коџа каръи [koca karıi] < T. T. Koca karı, stara žena, baba.

Кувет [kuvet] < T. T. Kuvvet, krepost′, snaga.

Кувети хафъзес [kuveti hafızes] < T. T. Kuvvet-i hafıza, pamjatstvovane, pamtene.

Кувети хъiял [kuveti hıiyal] < T. T. Kuvvet-i hayal, voobražene.

Куветлениръм [kuvetlenirım] < T. T. Kuvvetlenirim, ukrepljavam’ se.

Куветсизлиħ [kuvetsizliḱ] < T. T. Kuvvetsizlik, slabost’.

Кудрет [kudret] < T. T. Kudret, sila.

Кудуз [kuduz] < T. T. Kuduz, besan’.

Кузун [kuzun] < T. T. Kuzu, jagine.

Куйрук [kuyruk] < T. T. Kuyruk, rep’.

Куйруклу iлдъз [kuyruklu ildız] < T. T. Kuyruklu yıldız, repata zvezda.

Куйруксуз [kuyruksuz] < T. T. Kuyruksuz, bez’ repa.

Кул (кюле) [kul (küle)] < T. T. Kul (köle), rob’.

Кулаваз [kulavaz] < T. T. Kılavuz, voditelj.

Кулак [kulak] < T. T. Kulak, uvo.

Кулак-тузу [kulak-tuzu] < T. T. Kulak tozu, slepe oči.

Кулач [kulaç] < T. T. Kulaç, sagoren’, izgoren’.

Куланмак [kulanmak] < T. T. Kullanmak, upotrebljavane.

Куланъръм [kulanırım] < T. T. Kullanırım, upotrebljavam’.

Кум [kum] < T. T. Kum, pecak’.

Кумру [kumru] < T. T. Kumru, kumrija.

Кура [kura] < T. T. Kura, red’.

Кураклак [kuraklak] < T. T. Kuraklık, suvoc□a.

Куран [Kuran] < T. T. Kran, sveto pismo.

Карбаи [karbai] < T. T. Kurabağa, žaba.

Курбан [kurban] < T. T. Kurban, žertva.

Курд [kurd] < T. T. Kurt, vuk′, kurjak′.

Курсант [kursant] < T. T.Korsan, morskij hajduk′.

Курт [kurt] < T. T. Kurt, cirv′.

Куртармак [kurtarmak] < T. T. Kurtarmak, izbavljane, oslobođavane.

Куру [kuru] < T. T. Kuru, suho.

Курум [kurum] < T. T. Kurum, čađ.

Кусаръм [kusarım] < T. T. Kusarım, bljujem′.

Кусунту [kusuntu] < T. T. Kusuntu, bljuvač′.

Кусур [kusur] < T. T. Kusur, ostatak′, nedostatak′.

Кутлу [kutlu] < T. T. Kutlu, blagopolučan′.

Кутузлук [kutuzluk] < T. T. Kuduzluk, besnilo.

Куттуслу [kuttuslu] < T. T. Kudüslü, jerusalimljanin′.

Куту [kutu] < T. T. Kutu, kutija.

Куш [kuş] < T. T. Kuş, ptice.

Кушанмак [kuşanmak] < T. T. Kuşanmak, opasrvane.

Кушлук [kuşluk] < T. T. Kuşluk, ručak′.

Кую [kuyu] < T. T. Kuyu, kladenac′.

Куюнцу [kuyuncu] < T. T. Kuyumcu, zlatar′ (kyuncija).

Кюдрум [küdrum] < T. T. Kötürüm, razslablen′.

Кюл [kül] < T. T. Kül, pepeo.

Кюпе [küpe] < T. T. Küpe, minđuše.

Кюпек [küpek] < T. T. Köpek, pseto.

Кюррей арз [kürrey arz] < T. T. Kürre-i Arz, šar′ zemle.

Кюрек [kürek] < T. T. Kürek, lopata.

Кюрк [kürk] < T. T. Kürk, kožu, c□urak′, opaklija.

Кюркчу [kürkçu] < T. T. Kürkçü, c□určija, kožuar′.

[23]

Кюсе (тюйсюз) [küse (tüysüz)] < T. T. Köse (tüysüz), bezkosnıj (koi redke vlasi ima).

Кюстек [küstek] < T. T. Köstek, sapinjač′.

Кютек [kütek] < T. T. Kötek, bijene (s′ batinom′).

Кютчук [kütçuk] < T. T. Küçük, malen′.

Кютюк [kütük] < T. T. Kütük, pan′, c□utuk′.

Кюфур [küfur] < T. T. Küfür, ogovarane.

Кюше [küşe] < T. T. Köşe, ugolj, c□oše.

Къбле [kıble] < T. T. Kıble, jug′.

Къгхълцъм [kıghılcım] < T. T. Kıvılcım, iskra, varnica.

Къз [kız] < T. T. Kız, devojka.

Къз-кардаш [kız-kardaş] < T. T. Kız kardeş, sestra.

Къз-кардаш огхлу [kız-kardaş oghlu] < T. T. Kız kardeş oğlu, sestric□′.

Къз-кардаш къз [kız-kardaş kız] < T. T. Kız kardeş kızı, sınovica.

Къзак [kızak] < T. T. Kızak, sonice.

Къзаръм [kızarım] < T. T. Kızarım, srdim′ se, ljutim′ se.

Къзканцилък [kızkancilık] < T. T. Kıskançlık, zavist′.

Къзъл [kızıl] < T. T. Kızıl, crveno.

Къзъл юмурта байрам [kızıl yumurta bayram] < T. T. Kızıl yumurta bayramı, voskresenije.

Къзълцік [kızılcik] < T. T. Kızılcık, drenjine.

Къймет [kıymet] < T. T. Kıymet, cena.

Къл [kıl] < T. T. Kıl, vlakno.

Кълъч [kılıç] < T. T. Kılıç, sablja.

Кън [kın] < T. T. Kın, nožnica (kanija).

Кър [kır] < T. T. Kır, pole.

Кър-бейгир [kır-beygir] < T. T. Kır beygiri, siv′ kon′.

Къраль, шах [kıraĺ, şah] < T. T. Kral, şah, kralj.

Къраєт (окумак) [kırayet (okumak)] < T. T. Kıraat (okumak), pročitavane.

Кърaи [kırai] < T. T. Kırağı, slana.

Кърaръм [kırarım] < T. T. Kırarım, razbijam′.

Кърба [kırba] < T. T. Kırba, meh′ (tulum′).

Кърбач [kırbaç] < T. T. Kırbaç, bič.

Кърлангъч [kırlangıç] < T. T. Kırlangıç, lastavica.

Кърмъзъи [kırmızii] < T. T. Kırmızı, crveno.

Кърмъз бибер [kırmız biber] < T. T. Kırmızı biber, paprika.

Късмет [kısmet] < T. T. Kısmet, srec□a, sluc□aj.

Късса [kıssa] < T. T. Kısa, kratko.

Кънстрак [kıstrak] < T. T. Kısrak, kobila.

Къстъръръм [kıstırırım] < T. T. Kıstırırım, pritiskujem′.

Късър [kısır] < T. T. Kısır, jalovo, bezplodno.

Кът [kıt] < T. T. Kıt, malo, redko.

Къямет [kıyamet] < T. T. Kıyamet, konac′ veka.

Къш [kış] < T. T. Kış, zima.

Къярим [kıyarim] < T. T. Kıyarım, odvažavam′ se.

Къш яр байрам [kış yar bayram] < T. T. Kış yarı bayramı, božic□′.

Къяръм [kıyarım] < T. T. Kıyarım, drobim′.

Кяид [kaid] < T. T. Kâğıt, hartija.

Кямил [kamil] < T. T. Kâmil, sovršen′.

Кяр [Kar] < T. T. Kâr, dobitak′ – prihod′.

Кярди (бичак) [kardi (biçak)] < T. T. Kardi (bıçak), nož′.

Кясе [Kase] < T. T. Kase, sud′ (c□asa) n. p. za sladko.

Кятиб [Katib] < T. T. Kâtip, pisar′.

Кятиб басъц [Katib basıc] < T. T. Kâtip başı, knjigopečatelj.

Кяфир [kafir] < T. T. Kâfir, nevernik′.

[24]

Л –[L].

Лагъм [lagım] < T. T. Lağım, podkop′.

Лакаб [lakab] < T. T. Lakap, prezime.

Лакърдъи [lakırdıi] < T. T. Lakırdı, prazan′ razgovor′.

Лаф [laf] < T. T. Laf, praznoslovije.

Лахана [lahana] < T. T. Lahana, zele.

Леб (дудак) [leb (dudak)] < T. T. Leb (dudak), ustne.

Левент [levent] < T. T. Levent, vojnik′.

Леззет [lezzet] < T. T. Lezzet, dat, vkus′.

Лейлек [leylek] < T. T. Leylek, roda, lelek′.

Леш [leş] < T. T. Leş, mrša.

Либас (геим) [libas (geim)] < T. T. Libas (giyim), odežda.

Лиман [liman] < T. T. Liman, pristanište.

Лисан (дил) [lisan (dil)] < T. T. Lisan (dil), jezik′.

Логат [logat] < T. T. Lügat, jezik′ – govor′.

Лонџа [lonca] < T. T. Lonca, zasedanije, skupština.

Локма [lokma] < T. T. Lokma, zalogaj.

Лохуса [lohusa] < T. T. Lohusa, porodilja.

Лутф [lutf] < T. T. Lütuf, milost′, milostinja.

Люзгяр [Lüzgâr] < T. T. Rüzgâr, vetar′.

Лябит (мюџерет) [lâbit (müceret)] < T. T. Labüd (mücerret), nepremenno.

Лязъм [lazım] < T. T. Lazım , treba.

Ляик [laik] < T. T. Layık, dostojan′.

Лякаб [lakab] < T. T. Lakap, prekor′, izdevane imena.

Ликин [likin] < T. T. Lakin, no, buduc□i.

Ляхим (єт), [lahim (et)] < T. T. Lahim (et), meso.

M –[M].

Маасум [maasum] < T. T. Masum, dete, detence.

Магрур (магрул) [magrur (magrul)] < T. T. Mağrur, gordeljivʹ.

Мадем (мадемки) [madem (mademki)] < T. T. Madem, buduc□i.

Мадем [madem] < T. T. Madem, pečalj, skorbʹ.

Маден [maden] < T. T. Maden, ruda.

Мазул [mazul] < T. T. Mazul, zbačenʹ (cʹ dostoinstva).

Мазур буюрун [mazur buyurun] < T. T. Mazur buyurun, oprostite, oproštavajte.

Маил [mail] < T. T. Mail, sklonnostʹ, ljubobʹ.

Маймун [maymun] < T. T. Maymun, majmunʹ.

Маiя [maiya] < T. T. Maya, kvasacʹ.

Макам [makam] < T. T. Makam, glasʹ, sladkopevane.

Макас [makas] < T. T. Makas, makaze.

Макбул [makbul] < T. T. Makbul, prijatno.

Макул [makul] < T. T. Makul, krotakʹ, miranʹ.

Мал [mal] < T. T. Mal, imane (dobro).

Малдар (зенгин) [maldar (zengin)] < T. T. Maldar (zengin), bogatʹ.

Маалюм [maalüm] < T. T. Malum, poznato.

Малюмунуз-олсун [malümunuz-olsun] < T. T. Malumunuz olsun, poznato da vamʹ je.

Манда [manda] < T. T. Manda, bivo.

Мандра [mandra] < T. T. Mandıra, mandra – muzara.

Мани [mani] < T. T. Mani, prepjatstvije.

[25]

Мансъб [mansıb] < T. T. Mansıp, dostoinstvo (zvanije).

Маня (мане) [mana (mane)] < T. T. Mana, nedostatak′, mana.

Манца [manca] < T. T. Manca, jelo.

Мараз [maraz] < T. T. Maraz, strast′.

Маразлъи [marazlıi] < T. T. Marazlı, strastljiv′.

Маріфет [marifet] < T. T. Marifet, hudožestvo.

Масал [masal] < T. T. Masal, basna, pripovedka.

Масраф [masraf] < T. T. Masraf, trošak.

Матрапаз [matrapaz] < T. T. Madrapaz, preprodavanc′.

Мах [mah] < T. T. Mah, mesec′.

Махитаб [mahitab] < T. T. Mahitap, mesečina.

Махлюк [mahlük] < T. T. Mahluk, sozdanije.

Махмур [mahmur] < T. T. Mahmur, moguc□an′, imuc□an′.

Махрама [mahrama] < T. T. Makrama, marama.

Махшер къямет ђюню [mahşer, kyamet ǵünü] < T. T. Mahşer (kıyamet günü), strašnıj sud′.

Махрум [mahrum] < T. T. Mahrum, lišen′.

Махусієт [mahusiyet] < T. T. Mahsusiyet, svojstvo.

Машуке [maşuke] < T. T. Maşuka, ljubeznica.

Мевлюд [mevlüd] < T. T. Mevlit, roždestvo.

Мевля (молла) [mevlâ (molla)] < T. T. Mevla, bog′, sudija.

Медресе [medrese] < T. T. Medrese, učilište, seminarija.

Медх [medh] < T. T. Medih, pohvala.

Мезад [mezad] < T. T. Mezat, javno prodavane, licitacija.

Мезар [mezar] < T. T. Mezar, grob′.

Мезарлък [mezarlık] < T. T. Mezarlık, grobinca.

Мезек [mezek] < T. T. Mezek, podskakivane.

Мейва (емиш) [meyva (emiş)] < T. T. Meyve (yemiş), voće.

Мейдан [meydan] < T. T. Meydan, širina, pijaca.

Мейдана гетирдим [meydana getirdim] < T. T. Meydana getirdim, izneso javno.

Меил [meil] < T. T. Meyil, sklonenije.

Меит (юлю) [meit (ülü)] < T. T. Mevt, mrtvac′.

Мейхане [meyhane] < T. T. Meyhane, meana.

Мектеб [mekteb] < T. T. Mektep, učilište.

Мектюб [mektüb] < T. T. Mektup, pismo.

Менян[40] [mekây] < T. T. Mekân, obitalište.

Малек [malek] < T. T. Melek, anđeo.

Мелеръм [melerım] < T. T. Melerim, kopam′.

Мелхем [melhem] < T. T. Merhem, melem′ za ranu.

Мелюн [melün] < T. T. Melun, proklet′.

Мемем [memem] < T. T. Memem, sisa.

Мемлеќет [memleḱet] < T. T. Memleket, država.

Мемнун [memnun] < T. T. Memnun, odužen′.

Мензил [menzil] < T. T. Menzil, skoroteča.

[40] Metinde: Меняй.

Менфіет (менфаат) [menfiet (menfaat)] < T. T. Menfaat, polza, asna.

Мердивен [merdiven] < T. T. Merdiven, lestvice.

Меремет [meremet] < T. T. Meremet, prepravljane.

Мертебе [mertebe] < T. T. Mertebe, čin′, stepen′.

Меріем ана [Meriem ana] < T. T. Meryem ana, sveta bogorodica.

Мерур (гичмек) [merur (giçmek)] < T. T. Mürur (geçmek), nrolazene.

Мерхамет [merhamet] < T. T. Merhamet, milost′.

Мерхаметли [merhametli] < T. T. Merhametli, milostiv′.

Меск (езбер) [mesk (ezber)] < T. T. Mesk (ezber), vnimatelno čitane.

Мескин [meskin] < T. T. Mesken, obıtalište.

Месхеб [mesheb] < T. T. Mezhep, vera.

Мехћеме [mehḱeme] < T. T. Mahkeme, sudilište.

Мешреб [meşreb] < T. T. Meşrep, raspoložene.

Мешт (серхош) [meşt (serhoş)] < T. T. Mest (sarhoş), pijanica.

[26]

Миџилис [micilis] < T. T. Meclis, sobor′.

Меџнун (дели) [mecnun (deli)] < T. T. Mecnun (deli), dud′.

Мизан (теразі) [mizan (terazi)] < T. T. Mizan (terazi), terazije, merilo.

Мизач [mizaç] < T. T. Mizaç, narav′, c□ud′.

Миде [mide] < T. T. Mide, stomak′.

Милет [milet] < T. T. Millet, narod′.

Міанџи [mianci] < T. T. Meyancı, posredstvennik′.

Мізач [mizaç] < T. T. Mizaç, telesnıj sastav′.

Міктар [miktar] < T. T. Miktar, količestvo, razstojanije.

Мірас [miras] < T. T. Miras, nasledije.

Міскін уюз [miskin yüz] < T. T. Miskin yüz, nečist′.

Міхнет [mihnet] < T. T. Mihnet, iskušenije, proba.

Муалим (уста) [mualim (usta)] < T. T. Muallim (usta), učitelj.

Муамеле [muamele] < T. T. Muamele, interes′, lihva.

Мубалега [mubalega] < T. T. Mübalağa, premnogo.

Мубарек [mubarek] < T. T. Mübarek, srec□an′, blagopolučan′.

Мудевер (юварлак) [mudever (yuvarlak)] < T. T. Müdevver (yuvarlak), okrugao.

Мукабеле [mukabele] < T. T. Mukabele, izmena.

Мукавеле хеџџети [mukavele hecceti] < T. T. Mukavele hücceti, pogodba, kontrakt′.

Мукаєт [mukayet] < T. T. Mukayyet, priležan′.

Мукялеме [mukaleme] < T. T. Mükâleme, razgovor′.

Муляхаза [mulahaza] < T. T. Mülahaza, razsuđivane.

Мум [mum] < T. T. Mum, svec□a.

Мум маказ [mum makaz] < T. T. Mum makası, mumakaze.

Мунафък [munafık] < T. T. Münafık, klevetnik′, opadač′.

Мурад [murad] < T. T. Murat, namerenije, celj.

Мураххас [murahhas] < T. T. Murahhas, punomoc□an′.

Мурдар [murdar] < T. T. Murdar, nečiist′, gnusan.

Муртат [murtat] < T. T. Murtat, odpadnik′.

Мусафір [musafir] < T. T. Misafir, gost′.

Мусахибет [musahibet] < T. T. Musahibet, razgovor′.

Мусахип [musahip] < T. T. Musahip, svoj.

Мусахип [musahip] < T. T. Musahip, prijatelj.

Мутлак [mutlak] < T. T. Mutlak, zacelo, nepremenno.

Мутлу [mutlu] < T. T. Mutlu, blagopolučan′.

Мутъ [mut′] < T. T. Mut, poslušnik′.

Мухабет [muhabet] < T. T. Muhabbet, ljubov′.

Мухасере [muhasere] < T. T. Muhasara, obsada.

Мухаттара, техлике [muhattara, tehlike] < T. T. Mutahhara, tehlike, beda.

Мухім (ляззъм) [muhim (lâzzım)] < T. T. Mühim, potreban.

Мущулук [muştuluk] < T. T. Muştuluk, razostnavest′.

Мюдерис [müderis] < T. T. Müderris, professor′, učitelj.

Мюнеџим [münecim] < T. T. Müneccim, mudrac′, zvezdočtec′.

Мюптеля [müptelâ] < T. T. Müptela, podčinen′.

Мюрекеп [mürekep] < T. T. Mürekkep, mastilo.

Мюреввет [mürevvet] < T. T. Mürüvvet, čovekoljubije.

Мюстекям (догру) [müstekam (dogru)] < T. T. Müstakim (doğru), pravo.

Мютесекир [mütesekir] < T. T. Mütesekkir, blagorazuman′.

Мюхзър [mühzır] < T. T. Muhzır, pandur′.

Мюхюр [mühür] < T. T. Mühür, pečat′.

Мюшир [müşir] < T. T. Müşir, sovetnik′.

Мюшавере, шюра [müşavere, şüra] < T. T. Müşavere, şûra, sovetovane.

Мющери [müşteri] < T. T. Müşteri, kupac′ – mušterija.

Мюцю зет [mücü zet] < T. T. Mucizat, čudo.

Мюцеллид [mücellid] < T. T. Mücellit, knjigovazac′.

[27]

Н –[N].

Набз (намз) [nabz (namz)] < T. T. Nabız, kucane žile.

Надас [nadas] < T. T. Nadas, ugarak′.

Назар (бакмак) [nazar (bakmak)] < T. T. Nazar, pogled′.

Назiф (темиз) [nazif (temiz)] < T. T. Nazif, čisto.

Назиђлиђ [naziḱliḱ] < T. T. Naziklik, nežnost′.

Назър [nazır] < T. T. Nazır, nastojatelj, popečitelj.

Накл [nakl] < T. T. Nakil, prepovedane.

Нъкъс [nıkıs] < T. T. Nakış, izvezivane.

Накт (нокут) [nakt (nokut)] < T. T. Nakit, brojane.

Нал [nal] < T. T. Nal, podkovica.

Налбант [nalbant] < T. T. Nalbant, kopitopodkivač.

Налча [nalça] < T. T. Nalça, podkovica, ploča.

Нам (ад) [nam (ad)] < T. T. Nam (ad), ime.

Нам [nam] < T. T. Nam, imen-dan′, slava.

Намаз [namaz] < T. T. Namaz, bogomoljstvo.

Наме [name] < T. T. Name, pismo.

Намзетленирьм [namzetlenirım] < T. T. Namzetlenirim, obručavam′ se.

Нан (екмек) [nan (ekmek)] < T. T. Nan (ekmek), leb′.

Насъл [nasıl] < T. T. Nasıl, kako?

Нафи [nafi] < T. T. Nafi, polezan′.

Иафиле [nafile] < T. T. Nafile, naprazno.

Наџар (дюлгер) [nacar (dülger)] < T. T. Nacar (dülger), domostroitelj.

Не? [ne?] < T. T. Ne, kako? šta?

Недим [nedim] < T. T. Nedim, ljubimac′.

Нем [nem] < T. T. Nem, vlaga.

Нердибан [nerdiban] < T. T. Merdiven, basamaci.

Нефес [nefes] < T. T. Nefes, duh′.

Неџм [necm] < T. T. Nesim, zvezda.

Ниџе [nice] < T. T. Nice, kako.

Нієт [niyet] < T. T. Niyet, namera, namerene.

Низам [nizam] < T. T. Nizam, poredak′.

Ниспет [nispet] < T. T. Nispet, upornost′.

Ничин [niçin] < T. T. Niçin, zašto.

Нишан [nişan] < T. T. Nişan, zapis′, znak′, beleg′.

Нобет [nobet] < T. T. Nöbet, red′.

Ноксан (ексик) [noksan (eksik)] < T. T. Noksan (eksik), nedostatočan′.

Нохут [nohut] < T. T. Nohut, naut′.

Нузла [nuzla] < T. T. Nuzla, nuzla (kad′ bole meso oko zuba).

Нукрех (гіомюш) [nukreh (gömüş)] < T. T. Nukre (gümüş), srebro.

Нур [nur] < T. T. Nur, svet′.

Нутк [nutk] < T. T. Nutuk, glas′ govora.

O – [O].

Ова [ova] < T. T. Ova, ravnica.

Оваларъм [ovalarım] < T. T. Ovalarım, trljam′.

Овей ана [ovey ana] < T. T. Üvey ana, mac□ija, majka.

Оглак [oglak] < T. T. Oğlak, jare.

Оглан [oglan] < T. T. Oğlan, muško dete.

Огол [ogol] < T. T. Oğul, sın′.

Огуз [oguz] < T. T. Oğuz, glup′, nerazuman′.

Огур [ogur] < T. T. Uğur, dobra srec□a.

Ограръм [ograrım] < T. T. Uğrarım, dostižem′.

Ограш [ograş] < T. T. Uğraş, zamka, spletka.

[28]

Ода [oda] < T. T. Oda, soba.

Одун [odun] < T. T. Odun, drvo.

Одунџу [oduncu] < T. T. Oduncu, drvar′.

Одюнч [odünç] < T. T. Ödünç, zajam′.

Озлашмак [ozlaşmak] < T. T. Uzlaşmak, pogađane.

Ойле (бойле) [oyle (boyle)] < T. T. Öyle (böyle), tako.

Ойлен [oylen] < T. T. Öğlen, podne.

 Oймак [oymak] < T. T. Uymak, pogodba.

Ойнамак [oynamak] < T. T. Oynamak, igra igrane.

Ойнак [oynak] < T. T. Oynak, čljanak′.

Онаръм [onarım] < T. T. Onarım, igram′ se, klatim′ se.

Ок [ok] < T. T. Ok, streljam′.

Окадар [okadar] < T. T. O kadar, toliko.

Оксюз [oksüz] < T. T. Öksüz, siroče, siročad′.

Оксюрук [oksüruk] < T. T. Öksürük, kašalj.

Оксюрурум [oksürurum] < T. T. Öksürürüm, kašlem′.

Окче [okçe] < T. T. Ökçe, pita (gibanica).

Окурум [okurum] < T. T. Okurum, četa.

Ольке [oĺke] < T. T. Ülke, država.

Олур [olur] < T. T. Olur, može bıti bıc□e.

Омуз [omuz] < T. T. Omuz, ramena.

Онмек [onmek] < T. T. Övmek, hvala, pohvala.

Онутмак [onutmak] < T. T. Unutmak, zaboravljane.

Орак [orak] < T. T. Orak, srp′.

Орду [ordu] < T. T. Ordu, voinstvo (ordija).

Орман [orman] < T. T. Orman, dubrava, šuma.

Ороспу [orospu] < T. T. Orospu, bludnica.

Орта [orta] < T. T. Orta, sredina.

Ортеръм [orterım] < T. T. Örterim, zavijam′, pokrijam′.

Оруч [oruç] < T. T. Oruç, post′.

Остура [ostura] < T. T. Ustura, brijač′, britva.

От [ot] < T. T. Ot, trava.

Оте [ote] < T. T. Öte, odovud′.

Оте яка [ote yaka] < T. T. Öte yaka, s′ ove strane.

Оте гюн [ote gün] < T. T. Öte gün, prekjuče.

Отеръм [oterım] < T. T. Öterim, pevam′.

Отлук [otluk] < T. T. Otluk, seno.

Отурак [oturak] < T. T. Oturak, mesto za sedene.

Отурмак [oturmak] < T. T. Oturmak, sedene.

Отурурум [otururum] < T. T. Otururum, sedim′.

Офке [ofke] < T. T. Öfke, gnev′.

Офкеленмек [ofkelenmek] < T. T. Öfkelenmek, raznežene.

Очкур [oçkur] < T. T. Uçkur, svic□njak′ – gac□nik′.

Ош [oş] < T. T. Hoş, dobro.

Ош гелдин [oş geldin] < T. T. Hoş geldin, dobro došao.

Оюн [oyun] < T. T. Oyun, igra.

Оюнмак [oyunmak] < T. T. Uyanmak, razbuđivane.

Оянъръм [oyanırım] < T. T. Uyanırım, budim′ se.

Оџуз [ocuz] < T. T. Ucuz, jevtino.

П – [P].

Пай [pay] < T. T. Pay, deo.

Падишахлък [padişahlık] < T. T. Padişahlık, carstvo – kralevstvo.

Пак [pak] < T. T. Pak, čist′

Падишах [padişah] < T. T. Padişah, şahın şah, samodržac′.

Палдъм [paldım] < T. T. Paldım, (oterati koga ružnım′ načinom′) paldum′.

Пазванд [pazvand] < T. T. Pazvant, noc□nıj stražar′.

Папуч [papuç] < T. T. Pabuç, papuče.

[29]

Парларъм [parlarım] < T. T. Parlarım, sija, svetli.

Пармак [parmak] < T. T. Parmak, prisť.

Патламак [patlamak] < T. T. Patlamak, pucane, crkavane.

Пахалъ [pahalı] < T. T. Pahalı, skupo.

Педер (баба) [peder (baba)] < T. T. Peder (baba), otac′.

Пей вирмек [pey virmek] < T. T. Pay vermek, davane kapare.

Пейкамбер [peykamber] < T. T. Peygamber, prorok′.

Пейнир [peynir] < T. T. Peynir, sir′.

Пек [pek] < T. T. Pek, dobro, možno je.

Пелидъ [pelid′] < T. T. Pelid, želudac′.

Пелтек [peltek] < T. T. Peltek, tunjav′.

Пенцере [pencere] < T. T. Pencere, prozor′ – pencer′.

Пергель [pergeĺ] < T. T. Pergel, šestar′.

Перде [perde] < T. T. Perde, zavesa.

Пердевъ [perdev′] < T. T. Perdev, drevnosť.

Перес [peres] < T. T. Perest, idol′, kip′.

Перхиз (пехриз) [perhiz (pehriz)] < T. T. Perhiz, posť.

Пес (арад-согра) [pes (arad-sogra)] < T. T. Pes (arad, sonra), posledne, konečno.

Пехливан [pehlivan] < T. T. Pehlivan, borac′, junak′.

Пешкеш [peşkeş] < T. T. Peşkeş, poklon′.

Пич [piç] < T. T. Piç, kopile.

Пишани (алън) [pişani (alın)] < T. T. Pişani (alın), čelo.

Пишеръм [pişerım] < T. T. Pişerim (alın), ispeko se.

Пишериръм [pişerirım] < T. T. Pişiririm, pečem′.

Пишман [pişman] < T. T. Pişman, kajane.

Пишман олдум [pişman oldum] < T. T. Pişman oldum, pokaja se.

Пилич [piliç] < T. T. Piliç, pilic□i.

Пире [pire] < T. T. Pire, buve.

Піюр [piyür] < T. T. Pir, starac′.

Пул [pul] < T. T. Pul, ljuspe.

Пус [pus] < T. T. Pus, magla.

Пус (юкмак) [pus (yukmak)] < T. T. Pus (yukmak), celivane.

Пусу [pusu] < T. T. Pusu, sakriveno mesto za lov′, zaseda.

Пюр (долу) [pür (dolu)] < T. T. Pür (dolu), puno.

Р – [R].

Раб (рабби) [Rab (rabbi)] < T. T. Rab (rabbi), Gospod′ – Bog′.

Рагбет [ragbet] < T. T. Rağbet, čest′, počest′.

Разъ [razı] < T. T. Razı, sklonost′, volja.

Раип (арзуламак) [raip (arzulamak)] < T. T. Raip (arzulamak), želja.

Ракам [rakam] < T. T. Rakam, čislo, račun′.

Расас (коршум) [rasas (korşum)] < T. T. Rasas (kurşun), kuršum′, olovo.

Раст [rast] < T. T. Rast, slučaj.

Раст-гелдин [rast-geldin] < T. T. Rast geldin, sluči se.

Рахат [rahat] < T. T. Rahat, spokojstvo.

Рахатландъм [rahatlandım] < T. T. Rahatlandım, upokoi se.

Рахатсъзлък [rahatsızlık] < T. T. Rahatsızlık, nepovoljnost nespokojstvo.

Рахмет [rahmet] < T. T. Rahmet, milost′, blagoutrobije.

Рахметли [rahmetli] < T. T. Rahmetli, blažen′.

Рая зимми [raya zimmi] < T. T. Reaya zimmi, podanik′.

Ревак (чардак) [revak (çardak)] < T. T. Revak (çardak), hodnik′, c□oška.

Резил [rezil] < T. T. Rezil, bezčestan′.

Рей [rey] < T. T. Rey, mısao, volja.

Ремз [remz] < T. T. Remiz, gadene.

Ренк [renk] < T. T. Renk, cvet′.

[30]

Ренде [rende] < T. T. Rende, strugalo, rende.

Ренџипер [renciper] < T. T. Rençber, radnik′.

Ресал (гіокдурмак) [resal (gökdurmak)] < T. T. Resal (gökdurmak), provođene.

Ресъм (ресим) [resım (resim)] < T. T. Resim, znak′ – plan′.

Ресулъ [resul′] < T. T. Resul, apostolj, poslanik′.

Рех (іол) [reh (yol)] < T. T. Reh (yol), put′.

Рехню-май олу-іол [rehnü-may olu-yol] < T. T. Rehnüma ulu yol, drum′.

Риза (каил-олмак) [riza (kail-olmak)] < T. T. Rıza (kail olmak), sklonost′.

Ріаєт [riayet] < T. T. Riayet, počitanije, čest′, snabdevane.

Рица [rica] < T. T. Rica, molba.

Рицал [rical] < T. T. Rical, popečitelj, minister′.

Рицал-девлет [rical-devlet] < T. T. Rical – devlet, ministerstvo, popečitelstvo.

Рмак [rmak] < T. T. Irmak, potok′.

Ругани-зеитун [rugani-zeitun] < T. T. Rugani zeytin, drveno maslo, zejtin′.

Рузаяр [ruzaar] < T. T. Rüzgâr, vetar′.

Руз (гюндюз) [ruz (gündüz)] < T. T. Ruz (gündüz), dan′, razsvanjivane.

Руй (юз) [ruy (yüz)] < T. T. Ruy, lice, obraz′.

Руіа [ruia] < T. T. Rüya, snivane.

Рух (џан) [ruh (can)] < T. T.Ruh (can), duša.

Рушвай [ruşvay] < T. T. Rüsvay, bezčestije.

Рушени [ruşeni] < T. T. Ruşeni, videlo.

С – [S].

Сабан [saban] < T. T. Saban, plug′, ralo.

Сабах [sabah] < T. T. Sabah, jutro.

Сабахтан [sabahtan] < T. T. Sabahtan, jutros′, od′ jutra.

Сабур [sabur] < T. T. Sabır, trplene.

Саваш [savaş] < T. T. Savaş, dejstvije, dvižene.

Саваширъм [savaşirım] < T. T. Savaşırım, trudim′ se, upražvjavam′ se.

Савуруруm [savururum] < T. T. Savururum, majem′, razmaujem′.

Савущурум [savuşturum] < T. T. Savuştururum, razmaujem′ na stranu.

Саг [sag] < T. T. Sağ, zdrav′, živ′.

Саг [sag] < T. T. Sağ, desno.

Сагмак [sagmak] < T. T. Sağmak, dojene.

Сагдъч [sagdıç] < T. T. Sağdıç, kum′.

Сагър [sagır] < T. T. Sağır, gluv′.

Сагханак [saghanak] < T. T. Sağanak, buica.

Садик (інам) [sadik (inam)] < T. T. Sadık, vernost′.

Саіъ [sayı] < T. T. Sayı, pešak′.

Сайлъ [saylı] < T. T. Sayılı, izbrojano, prebrojeno.

Саймак [saymak] < T. T. Saymak, brojane.

Сака [saka] < T. T. Saka, vodonosac′.

Сакал [sakal] < T. T. Sakal, brada.

Саканъръм [sakanırım] < T. T. Sakınırım, krijem′ se.

Сакъз [sakız] < T. T. Sakız, sakaz′.

Сакънмак [sakınmak] < T. T. Sakınmak, pazene.

Салат (намаз) [salat (namaz)] < T. T. Salat (namaz), bogomolene.

Салб (асмак) [salb (asmak)] < T. T. Salb (asmak), okačivane.

Сали-вермек [sali-vermek] < T. T. Salıvermek, odpuštene.

Салланмак [sallanmak] < T. T. Sallanmak, ljuljane.

[31]

Салланъръм [sallanırım] < T. T. Sallanırım, ljuljam se.

Салтанат [saltanat] < T. T. Saltanat, ukrašenije, cerimonija.

Саман [saman] < T. T. Saman, slama, pleva.

Саманлък [samanlık] < T. T. Samanlık, slamnjača.

Саман огхрусу [saman oghrusu] < T. T. Samanuğrusu, mlečnıj put′ na nebu.

Санаат [sanaat] < T. T. Sanat, hudožestvo, zanat′.

Сандък [sandık] < T. T. Sandık, kovčeg′, sanduk′.

Санъръм [sanırım] < T. T. Sanırım, oc□u dopadamise.

Санџи [sanci] < T. T. Sancı, bol′, protisli.

Сапа-єр [sapa-yer] < T. T. Sapa yer, udaleno mesto.

Сапмак [sapmak] < T. T. Sapmak, odtuđivane, odbijane.

Сарай [saray] < T. T. Saray, palata, carskij dom′.

Саралмак [saralmak] < T. T. Sararmak, požutivane.

Саръ [sarı] < T. T. Sarı, žuto.

Сараръм (куџакларъм) [sararım (kucaklarım)] < T. T. Sararım (kucaklarım), grlim′.

Сармусак [sarmusak] < T. T. Sarımsak, belbıjluk′, češan′.

Сатаръм [satarım] < T. T. Satarım, prodajem′.

Сатън-алмак [satın-almak] < T. T. Satın almak, kupovane.

Сахат [sahat] < T. T. Saat, časokaz′, sat′.

Сахиб-кърanлък [sahib-kıranlık] < T. T. Sahipkıranlık, monarhija.

Сахипсъз [sahipsız] < T. T. Sahipsiz, bez′ gospodara.

Сахих [sahih] < T. T. Sahih, istina.

Саххаф [sahhaf] < T. T. Sahaf, knjigoprodavac′.

Сахъп [sahıp] < T. T. Sahip, gospodar′.

Сач [saç] < T. T. Saç, kosa na glavi.

Сачак [saçak] < T. T. Saçak, streja krov′.

Сачаръм [saçarım] < T. T. Saçarım, razsejavam′, razbacam′.

Себеб [sebeb] < T. T. Sebep, krivica, povod′.

Себаб-ітмек [sebab-itmek] < T. T. Sevap etmek, dobrotvorstvo.

Севал-ітмек [seval-itmek] < T. T. Sual etmek, pıtane.

Севда [sevda] < T. T. Sevda, revnost′, userdije, uveselenije.

Севдас, итибар [sevdas, itibar] < T. T. Sevda, itibar, čestoljubije.

Северъм [severım] < T. T. Severim, običestvujem′, volem′.

Севиниръм [sevinirım] < T. T. Sevinirim, radujem′ se.

Севилиръм [sevilirım] < T. T. Sevilirim, navikavamse.

Севмем [sevmem] < T. T. Sevmem, nevolem′.

Севинч [sevinç] < T. T. Sevinç, radost′.

Сезиниръм [sezinirım] < T. T. Sezinirim, čuvstvujem′, osec□am′.

Сейрек [seyrek] < T. T. Seyrek, redko.

Сейрдиръм [seyrdirım] < T. T. Seyrederim, trčim′, žurim′ se.

Сеиз [seiz] < T. T. Seyis, kočijaš (seiz′).

Селям [selam] < T. T. Selam, mir′, pozdravlene.

Селямет [selamet] < T. T. Selamet, izbavlene od′ zla.

Салямет-іле [salamet-ile] < T. T. Selamet ile, sazdravlem′, blagopolučno.

Сема (гіок) [sema (gök)] < T. T. Sema (gök), nebo.

Семиз [semiz] < T. T. Semiz, debelo (masno).

Семизлениръм [semizlenirım] < T. T. Semizlenirim, debljam′, goim′ se.

Сене (іл) [sene (il)] < T. T. Sene (yıl), leto, godina.

Себестлиħ [sebestlik̂] < T. T. Serbestlik, sloboda.

Сер (баш) [ser (baş)] < T. T. Ser (baş), poglavar′.

[32]

Серинлиħ [serinlik̂] < T. T. Serinlik, ladovina.

Серт [sert] < T. T. Sert, žestok′, surov′.

Сертлик [sertlik] < T. T. Sertlik, žestokost′, surovost′.

Серхошъ [serhoş′] < T. T. Sarhoş, pijanica.

Серхошлук [serhoşluk] < T. T. Sarhoşluk, pijanistvo.

Серче кушу [serçe kuşu] < T. T. Serçe kuşu, vrapče.

Сес [ses] < T. T. Ses, glas′.

Сефа [sefa] < T. T. Sefa, udovolstvo, vesele.

Сефер [sefer] < T. T. Sefer, voinstvo.

Сечеръм [seçerım] < T. T. Seçerim, izbıram′.

Сециде [secide] < T. T. Secde, poklonanije.

Сиврн [sivri] < T. T. Sivri, oštro na vrıu.

Сидиħ [sidik̂] < T. T. Sidik, mokrac□a.

Сипариш [sipariş] < T. T. Sipariş, zaručivane.

Сирке [sirke] < T. T. Sirke, ocet′, sirc□e.

Сирр [sirr] < T. T. Sır, tajnost′, sakrivenost′.

Ситаре (ілдъз) [sitare (ildız)] < T. T. Sitare (yıldız), zvezda.

Синер (калкан) [siner (kalkan)] < T. T. Siper (kalkan), štit′.

Сіоз [söz] < T. T. Söz, reč′.

Сіяре [siyare] < T. T. Seyyare, planeta.

Сіях (кара) [siyah (kara)] < T. T. Siyah (kara), crno.

Сичан [siçan] < T. T. Sıçan, miš′.

Сицим [sicim] < T. T. Sicim, kanap′.

Соган [sogan] < T. T. Soğan, crnıj luk′.

Согулур [sogulur] < T. T. Soyulur, uvenjava.

Согулцан [sogulcan] < T. T. Solucan, gliste.

Сой соп [soy sop] < T. T. Soy sop, rod′.

Сойгун [soygun] < T. T. Soygun, svukivane.

Сокак [sokak] < T. T. Sokak, put′.

Сокранъръм [sokranırım] < T. T. Sokranırım, brbljane.

Сол [sol] < T. T. Sol, levo.

Солтарафъ [soltarafı] < T. T. Sol tarafı, leva strana.

Солак [solak] < T. T. Solak, levak′.

Солук [soluk] < T. T. Soluk, duh′, odanivane.

Сон [son] < T. T. Son, posledne.

Сонбахар Ђюз [sonbahar ǵüz] < T. T. Sonbahar güz, jesen′.

Сопа [sopa] < T. T. Sopa, batina, štap′.

Сораръм [sorarım] < T. T. Sorarım, pıtam′.

Сормак [sormak] < T. T. Sormak, pıtane.

Соуклук [soukluk] < T. T. Soğukluk, ladnoc□a.

Соянъръм [soyanırım] < T. T. Soyunurum, svlačim′ se.

Сояръм [soyarım] < T. T. Soyarım, svlačim.

Су [su] < T. T. Su, voda.

Субаш [subaş] < T. T. Subaşı, kmet′.

Суларъм [sularım] < T. T. Sularım, poim′, napajavam′.

Суд ана [sud ana] < T. T. Süt ana, daja, dojkinja.

Сурет (тасфір) [suret (tasfir)] < T. T. Suret (tasvir), obraz′.

Сус олурум [sus olurum] < T. T. Sus olurum, c□utim′.

Сусаръм [susarım] < T. T. Susarım, žednim′.

Сусуз [susuz] < T. T. Susuz, bez′ vode, žedan′.

Суч [suç] < T. T. Suç, pogreška.

Суфра [sufra] < T. T. Sofra, tırpeza; astalj, trapeza.

Сюзеръм [süzerım] < T. T. Süzerim, isceđavam′.

Сюзме [süzme] < T. T. Süzme, trice, odsevci.

Сюйлеръм [süylerım] < T. T. Söylerim, razgovaram′ govorim′.

Сюкеръм [sükerım] < T. T. Sökerim, odparam′.

Сюкют (сусмак) [süküt (susmak)] < T. T. Sükût (susmak), c□utane.

Сюмюк [sümük] < T. T. Sümük, bale (iz′ nosa).

Сюмюклю [sümüklü] < T. T. Sümüklü, balav′.

Сюмюрурум [sümürurum] < T. T. Sümkürürüm, šmrčem′.

Сюндурмек [sündurmek] < T. T. Söndürmek, ugasivane.

Сюнет [sünet] < T. T. Sünnet, obrezivane.

Сюпюрге [süpürge] < T. T. Süpürge, metla.

Сюпюрюрум [süpürürum] < T. T. Süpürürüm, čistim′.

[33]

Сюрахи [sürahi] < T. T. Sürahi, staklo.

Сюргуи [sürgun] < T. T. Sürgün, proteran′, iznan′.

Сюрю [sürü] < T. T. Sürü, stado.

Сюрюклеръм [sürüklerım] < T. T. Sürüklerim, vučem′.

Сют [süt] < T. T. Süt, mleko.

Сюхпет [sühpet] < T. T. Sohbet, razgovor′.

Съганак [sıganak] < T. T. Sağanak, krupna kiša.

Съгаръм [sıgarım] < T. T. Sığarım, doim′.

Съгірълмак [sıgirılmak] < T. T. Sığırılmak, oljuštivane, klizane.

Съгън [sıgın] < T. T. Sığın, košuta.

Съгънъръм [sıgınırım] < T. T. Sığınırım, remeštane.

Сагър [sagır] < T. T. Sağır, goveda.

Съзъ [sızı] < T. T. Sızı, bolj.

Сък [sık] < T. T. Sık, često, gusto.

Съклаширъм [sıklaşirım] < T. T. Sıklaşırım, stežem′.

Съкмак [sıkmak] < T. T. Sıkmak, utesnene.

Съкмак [sıkmak] < T. T. Sıkmak, stiskane, stezane.

Сънаръм [sınarım] < T. T. Sınarım, premeštam′ se, zbiram′ se.

Сънър [sınır] < T. T. Sınır, razdelj, međa.

Съра [sıra] < T. T. Sıra, red′.

Съртлан [sırtlan] < T. T. Sırtlan, tigar′.

Съчраиш [sıçraiş] < T. T. Sıçrayış, skakane.

Съчраръм [sıçrarım] < T. T. Sıçrarım, skačem′.

Съџак [sıcak] < T. T. Sıcak, vrelo, toplo.

T – [T].

Табак [tabak] < T. T. Tabak, činija, sud′.

Табан [taban] < T. T. Taban, taban′.

Табієт [tabiyet] < T. T. Tabiat, narav′.

Табут [tabut] < T. T. Tabut, posilo.

Табут [tabut] < T. T. Tabut, mrtvačkij sanduk′.

Табхане [tabhane] < T. T. Tabhane, tipografija.

Тава [tava] < T. T. Tava, tigan′.

Таван [tavan] < T. T. Tavan, tavan′.

Тавшан [tavşan] < T. T. Tavşan, zec′.

Таз [taz] < T. T. Taz, rt′.

Тазе [taze] < T. T. Taze, friško, skorašije.

Тазир (хазарламак) [tazir (hazarlamak)] < T. T. Tazir (azarlamak), vikanje, psovanje.

Такдир (мукаттер) [takdir (mukatter)] < T. T. Takdir (mukadder), božij promısao.

Таксим (тагътмак) [taksim (tagıtmak)] < T. T. Taksim (dağıtmak), rasprskivanje.

Таксират [taksirat] < T. T. Taksirat, nakaza, tegota.

Талиб (истемек) [talib (istemek)] < T. T. Talip (istemek), iskanje.

Тамам [tamam] < T. T. Tamam, upravo koliko treba.

Тамахкяр [tamahkâr] < T. T. Tamahkar, tvrdica, srebroljbac′.

Тандър [tandır] < T. T. Tandır, sač′ (vršnik′).

Танръ[41] [Tanrı] < T. T. Tanrı, Bog′.

Танамак [tanamak] < T. T. Tanımak, poznavanje.

Тапаръм [taparım] < T. T. Taparım, klanjam′ se.

Тарак [tarak] < T. T. Tarak, greben′, češalj.

Таранъръм [taranırım] < T. T. Taranırım, češljam′ se, gladim′ se.

Тараф [taraf] < T. T. Taraf, strana, sostojnije.

Тарз [tarz] < T. T. Tarz, način′.

Тарик (іол) [tarik (yol)] < T. T. Tarik (yol), put′.

Тарих [tarih] < T. T. Tarih, dostopamjatno vreme – naznačenije godine.

[34]

Тарла [tarla] < T. T. Tarla, nıiva.

Тартаръм [tartarım] < T. T. Tartarım, privlačim′.

Тасфир (сурет) [tasfir (suret)] < T. T. Tasvir (suret), obraz′, lik′.

Тасфирџи [tasfirci] < T. T. Tasvirci, živopisac′.

Татлъи [tatlıi] < T. T. Tatlı, slatko.

Тауз кушу [tauz kuşu] < T. T. Tavus kuşu, paun′.

Таук [tauk] < T. T. Tavuk, kokoška.

Таукчи [taukçi] < T. T. Tavukçu, kokošar′.

[41] Metinde: Таиръ.

Тахмин [tahmin] < T. T. Tahmin, zaključenie svršetak′.

Тахт-ери [taht-eri] < T. T. Taht eri, prestolnıj grad′.

Тахта [tahta] < T. T. Tahta, daska.

Тач [taç] < T. T. Taç, venac′, kruna.

Таш [taş] < T. T. Taş, kamen′.

Таширъм [taşirım] < T. T. Taşırım, nosim′.

Ташмак [taşmak] < T. T. Taşmak, prelivanje.

Ташкън [taşkın] < T. T. Taşkın, prepunjen′.

Тебтил [tebtil] < T. T. Tebdil, promenıivanje, preoblačenje.

Тевлид (догурмак) [tevlid (dogurmak)] < T. T. Tevlit (doğurmak), rođenje.

Тедарък [tedarık] < T. T. Tedarik, predugotovlenje.

Тез [tez] < T. T. Tez, skoro, brzo.

Тезлик [tezlik] < T. T. Tezlik, hitrina, friškoc□a.

Текмил [tekmil] < T. T. Tekmil, svršeno.

Текерлек [tekerlek] < T. T. Tekerlek, točak′.

Текерлениръм [tekerlenirım] < T. T. Tekerlenirim, kotrljam′ se.

Текне [tekne] < T. T. Tekne, korito.

Текрар [tekrar] < T. T. Tekrar, opet′.

Телал [telal] < T. T. Tellal, razglasitelj.

Телбиз [telbiz] < T. T. Telbis, zlokovarnıj, lukavıj.

Тембел [tembel] < T. T. Tembel, len′.

Тембелик [tembelik] < T. T. Tembellik, lenbost′.

Тембих [tembih] < T. T. Tembih, zapovjest′.

Темел [temel] < T. T. Temel, osnos′.

Темессюк [temessük] < T. T. Temessük, pismeno obvezatelistvo, tapija.

Темиз [temiz] < T. T. Temiz, čisto.

Темнзлениръм [temizlenirım] < T. T. Temizlenirim, čistim′ se.

Тен [ten] < T. T. Ten, tjelo, trup′.

Теназул iдерум [tenazul iderum] < T. T. Tenezzül ederim, izvoljevam′, izmıšljavam′.

Тендирис [tendiris] < T. T. Tendiriz, ceo, nevredim′, čitav′.

Тепе [tepe] < T. T. Tepe, vrh′.

Теперъм [teperım] < T. T. Teperim, ritam′.

Терази [terazi] < T. T. Terazi, mjerilo, terazije.

Тер (яш) [ter (yaş)] < T. T. Ter (yaş), znoj, vlažno.

Терлеръм [terlerım] < T. T. Terlerim, znoim′ se.

Терзи [terzi] < T. T. Terzi, šivač′, terzija.

Терс [ters] < T. T. Ters, opak′, ljut′.

Терсине [tersine] < T. T. Tersine, naopak′.

Тесели [teseli] < T. T. Teselli, utješenije.

Теслим [teslim] < T. T. Teslim, predavanje.

Тестере [testere] < T. T. Testere, testera.

Тефтер [tefter] < T. T. Defter, protokolj.

Теєз [teyez] < T. T. Teyze, tetka.

Тимар [timar] < T. T. Tımar, nadgledanje, snabdjevanje.

Титреръм [titrerım] < T. T. Titrerim, drktim′.

Титсиниръм [titsinirım] < T. T. Tiksinirim, grozim′ se, gnušavam′ se.

Тілки [tilki] < T. T. Tilki, lisica.

[35]

Тоз [toz] < T. T. Toz, prašina.

Тозлу [tozlu] < T. T. Tozlu, prašljiv′.

Ток [tok] < T. T. Tok, sit′.

Токлук [tokluk] < T. T. Tokluk, sitost′.

Топал [topal] < T. T. Topal, rom′.

Топларъм [toplarım] < T. T. Toplarım, sabiram′.

Топрак [toprak] < T. T. Toprak, zemlja.

Тохум [tohum] < T. T. Tohum, seme.

Траш [traş] < T. T. Tıraş, brišem′ se.

Траш-олдум [traş-oldum] < T. T. Tıraş oldum, ubrisa se.

Труп [trup] < T. T. Turp, trupina tjela.

Туз [tuz] < T. T. Tuz, so.

Тузлук [tuzluk] < T. T. Tuzluk, slanik′.

Тупламак [tuplamak] < T. T. Toplamak, sbiranje.

Турна [turna] < T. T. Turna, žerav′.

Тутмак [tutmak] < T. T. Tutmak, vatanje.

Тукюрук [tuküruk] < T. T. Tükürük, pljuvačka.

Тукрюк [tukrük] < T. T. Tükürük, pljuckanje.

Тутун [tutun] < T. T. Tütün, duvan′.

Търналамак [tırnalamak] < T. T. Tırmalamak, grebanje.

Търнак [tırnak] < T. T. Tırnak, nokatʹ.

У – [U].

Угют [ugüt] < T. T. Öğüt, sovjetovanje.

Угютлеръм [ugütlerım] < T. T. Öğütlerim, izbiramʹ.

Уз [uz] < T. T. Uz, življenje.

Узак [uzak] < T. T. Uzak, daleko.

Узанъръм [uzanırım] < T. T. Uzanırım, protežemʹ se.

Узун [uzun] < T. T. Uzun, dugačakʹ.

Уйку [uyku] < T. T. Uyku, spavanje.

Уйюрум [uyürum] < T. T. Uyurum, spavamʹ.

Уйшуръм [uyşurım] < T. T. Uyuşurum, pogađamʹ se.

Улак [ulak] < T. T. Ulak, jare.

Улак [ulak] < T. T. Ulak, skoroteča.

Улаширъм [ulaşirım] < T. T. Ulaşırım, prihvac□amʹ.

Улу [ulu] < T. T. Ulu, velikij.

Умуд [umud] < T. T. Umut, nadežda.

Умуд ћесићлии [umud ḱesiḱlii] < T. T. Umut kesikliği, očajanje.

Ун [un] < T. T. Un, brašno.

Унџу [uncu] < T. T. Uncu, brašnarʹ.

Уиудурум [unudurum] < T. T. Unuturum, zaboravljamʹ.

Уркеръм [urkerım] < T. T. Ürkerim, boimʹ se.

Урхан, ип [urhan, ip] < T. T. Urgan, ip, konopac, uže.

Усанмак [usanmak] < T. T. Usanmak, dosaživanje, omraza.

Услу [uslu] < T. T. Uslu, mudar′, miran′.

Услубъ [uslub′] < T. T. Üslup, sredstvo, način′, poredak′.

Услуплу [usluplu] < T. T. Üsluplu, razum′, blagonravije.

Уста [usta] < T. T. Usta, majstor′.

Усул [usul] < T. T. Usul, način′.

Уфак [ufak] < T. T. Ufak, maleno, malo.

Уфакларъм [ufaklarım] < T. T. Ufaklarım, sitnim′.

Уч [uç] < T. T. Uç, kraj.

Учаiорум [uçayorum] < T. T. Uçuyorum, letim′.

Учаръм [uçarım] < T. T. Uçarım, letim′.

Уюдурум [uyudurum] < T. T. Uyuturum, meljem′.

Уюз [uyuz] < T. T. Uyuz, krastav′, šugav′.

Уяланъръм [uyalanırım] < T. T. Oyalanırım, zabavljam′ se.

Уяндъръръм [uyandırırım] < T. T. Uyandırırım, budim′.

Уянъръм [uyanırım] < T. T. Uyanırım, budim′ se.

Уџуз [ucuz] < T. T. Ucuz, jeftino.

[36]

Ф – [F].

Фазiлет [fazilet] < T. T. Fazilet, dobrodjetelj.

Фазiлетли [faziletli] < T. T. Faziletli, dobrodjetelan′.

Факир [fakir] < T. T. Fakir, siromah′, ubog′.

Факиране [fakirane] < T. T. Fakirane, sirotinıski.

Фаре (съчан) [fare (sıçan)] < T. T. Fare, miš′.

Фарз [farz] < T. T. Farz, pravilo, obvezanost′.

Фарфара [farfara] < T. T. Farfara, buldoslov′ (koi sramne reči govori.)

Фасл [fasl] < T. T. Fasıl, rješenije.

Фахр [fahr] < T. T. Fahr, pohvala.

Фем [fem] < T. T. Fem, usta.

Фена [fena] < T. T. Fena, nevaljalo, rđavo.

Фенер [fener] < T. T. Fener, svetilo, fenjer′.

Ферах [ferah] < T. T. Ferah, široko.

Ферищилер [feriştiler] < T. T. Ferişteler, angeli.

Ферман [ferman] < T. T. Ferman, ukaz′.

Фесат [fesat] < T. T. Fesat, zavidljiv′.

Фетх [feth] < T. T. Fetih, pobjeda.

Фетх-ідеръм [feth-iderım] < T. T. Fethederim, otimam′, preuzimljem′.

Фехмю (кюмюр) [fehmü (kümür)] < T. T. Fehm (kömür), c□umur′.

Фехім (агнамак) [fehim (agnamak)] < T. T. Fehim (anlamak), razumevanje.

Феџир, шафрак [fecir, şafrak] < T. T. Fecir, zora.

Фиган [figan] < T. T. Figan, plačevnıj glas′.

Фидан [fidan] < T. T. Fidan, voc□ka, fidan′.

Фисилти [fisilti] < T. T. Fısıltı, šaputanje.

Фізат [fizat] < T. T. Fizat, srebro.

Фікр [fikr] < T. T. Fikir, razmıšljavanje, umstvovanje.

Філ [fil] < T. T. Fil, slon′.

Фірасет [firaset] < T. T. Feraset, oštroumije, pamet′.

Фірча [firça] < T. T. Fırça, četka.

Фітне [fitne] < T. T. Fitne, kovarstvo, zlo djelo.

Фодул [fodul] < T. T. Fodul, gordeljiv′.

Фондук [fonduk] < T. T. Fındık, lešnjici.

Фочу [foçu] < T. T. Fıçı, bure, bačva.

Фуртуна (туманъ) [furtuna (tuman′)] < T. T. Fırtına (duman), oluja.

Фређи [freģi] < T. T. Frengi, (prava), brava.

Фурун [furun] < T. T. Fırın, furuna.

X – [H].

Хабер [haber] < T. T. Haber, izvjestije.

Хава [hava] < T. T. Hava, vreme (vozduh′).

Хаваси хамсе [havasi hamse] < T. T. Havass-i hamse, pet′ čuvstva.

Хавес [haves] < T. T. Heves, želja.

Хавлъ [havlı] < T. T. Havlu, ubrus′, krpa.

Хавуз [havuz] < T. T. Havuz, vodo-vod′ (đeriz), ribnjak′.

Хадид (демир) [hadid (demir)] < T. T. Hadid (demir), gvožđe.

Хадъм, адимъ [hadım, adum′] < T. T. Hadım, adım, koj nemože imati pogoda.

Хасіне, хазна [hasine, hazna] < T. T. Hazine, blagajnica.

Хазінедар [hazinedar] < T. T. Haznedar, kaznačej.

Хазърламак [hazırlamak] < T. T. Hazırlamak, priugotovljavanje.

[37]

Хазрети Иса [Hazreti İsa] < T. T. Hazreti İsa, İsus′ Hristos′.

Хайван [hayvan] < T. T. Hayvan, životno.

Хайларъм [haylarım] < T. T. Haylarım, brinem′ se, stavam′ se.

Хаин [hain] < T. T. Hain, predatelj.

Хаир, файда [hair, fayda] < T. T. Hayır, fayda, polza.

Хайранлук [hayranluk] < T. T. Hayranlık, udivljenje.

Хакк (догру) [hakk (dogru)] < T. T. Hak (doğru), pravda, istina.

Хала [hala] < T. T. Hala, strina.

Хал [hal] < T. T. Hâl, sostojanije.

Халал [halal] < T. T. Helal, pravedno, zakonno.

Халис [halis] < T. T. Halis, čisto.

Халт (каръщърмак) [halt (karıştırmak)] < T. T. Halt (karıştırmak), smešano.

Халча, юлук [halça, uyluk] < T. T. Kalça, uyluk, kuk′.

Хамам [hamam] < T. T. Hamam, kupalište.

Хамур [hamur] < T. T. Hamur, testo.

Хангъ (ким) [hangı (kim)] < T. T. Hangi, koj?

Хаидек (хеидек) [handek (hendek)] < T. T. Hendek, šanac′.

Хане (ев) [hane (ev)] < T. T. Hane (ev), kuc□a.

Хапъсхане [hapıshane] < T. T. Hapishane, zatvor′, apsa.

Хар (ешек) [har (eşek)] < T. T. Har, magarac′.

Харакет [haraket] < T. T. Hareket, dviženije, djejstvije.

Харап [harap] < T. T. Harap, razvaljeno, razrušeno.

Харарет [hararet] < T. T. Hararet, žestina, ljutina.

Харач [haraç] < T. T. Haraç, porez′, danak′.

Хардал [hardal] < T. T. Hardal, muka, zor′.

Харман [harman] < T. T. Harman, gumno, žetva.

Харманіє [harmaniye] < T. T. Harmaniye, gornja haljina.

Харч [harç] < T. T. Harç, trošak′, trud′.

Хасрет [hasret] < T. T. Hasret, oskudnost′.

Хаста [hasta] < T. T. Hasta, bolestan′.

Хасър [hasır] < T. T. Hasır, asura.

Хасте хане (пимархане) [haste hane (pimarhane)] < T. T. Hastane, bimarhane, bolnica.

Хата [hata] < T. T. Hata, pakost′, pogrješka.

Хати шеріФ, диплома [Hati şerif, diploma] < T. T. Hatm-i şerif, diploma, ručno carsko pismo.

Хатун [hatun] < T. T. Hatun, gospođa, gazdarica.

Хатър [hatır] < T. T. Hatır, volja, duševno raspoloženje.

Хафиф (енни) [hafif (enni)] < T. T. Hafif (yeğni), lako.

Хашламак [haşlamak] < T. T. Haşlamak, poparivanje, zaparivanje.

Хедіє [hediye] < T. T. Hediye, darivanje.

Хеким [hekim] < T. T. Hekim, ljekar′.

Хеляк [helak] < T. T. Helak, razvalina.

Хемен [hemen] < T. T. Hemen, ali.

Хемшери [hemşeri] < T. T. Hemşeri, zemljak'.

Хеп [hep] < T. T. Hep, sve.

Хер бир [her bir] < T. T. Her biri, skvakij jedan'.

Херек [herek] < T. T. Herek, tačka.

Хесап [hesap] < T. T. Hesap, račun'.

Хесар (кале) [hesar (kale)] < T. T. Hisar (kale), grad', tvrdinja.

Хизмет [hizmet] < T. T. Hizmet, služenje, usluga.

Химаєт, сиянет [himayet, siyanet] < T. T. Himaye, siyanet, pokroviteljstvo.

Хирид [hirid] < T. T. Hirid, kupovanje.

Хіссе [hisse] < T. T. Hisse, djeo.

Хікмет [hikmet] < T. T. Hikmet, znamenje, blagovolenije.

Хікіаeт [hikiaet] < T. T. Hikâye, pripovedanje.

[38]

Хілле [hille] < T. T. Hile, nepravda.

Хіокюм [höküm] < T. T. Hüküm, zapovedanje.

Хіфз (езберлемек) [hifz (ezberlemek)] < T. T. Hıfz (ezberlemek), vnimatelno pročitavanje.

Хіч [hiç] < T. T. Hiç, ništa.

Хица [hica] < T. T. Hece, sricanje.

Ховарда [hovarda] < T. T. Hovarda, varalica, bezposličar'.

Хорос [horos] < T. T. Horoz, petao.

Хор бакма [hor bakma] < T. T. Hor bakma, preziranje.

Хош [hoş] < T. T. Hoş, dobro.

Хошнудлук [hoşnudluk] < T. T. Hoşnutluk, zadovoljstvo.

Хоџа [hoca] < T. T. Hoca, učitelj.

Хуб (гюзел) [hub (güzel)] < T. T. Hub (güzel), krasno, lepo.

Худа (танръ) [huda (tanrı)] < T. T. Huda (tanrı), Bog′.

Хузур [huzur] < T. T. Huzur, pokoj, tišina.

Хуй [huy] < T. T. Huy, narav′, strasť.

Хурдеват [hurdevat] < T. T. Hırdavat, hešto sitno, hešto malo.

Хусуса [hususa] < T. T. Husûsâ, zacelo, sobstveno.

Хюнер [hüner] < T. T. Hüner, hitrosť, iskustvo.

Хюнерли [hünerli] < T. T. Hünerli, hitar′.

Хюрмет [hürmet] < T. T. Hürmet, pridatak′, dometak′.

Хъваџе (хоџа) [hıvace (hoca)] < T. T. Hoca, učitelj, nastavnik′.

Хъзмећар (уша) [hızmeḱar (uşa)] < T. T. Hizmetkâr, uşak, sluga.

Хънзър (домуз) [hınzır (domuz)] < T. T. Hınzır (domuz), svinja.

Хънта (бугдай) [hınta (bugday)] < T. T. Hınta (buğday), pšenica.

Хърламак [hırlamak] < T. T. Hırlamak, pkanje.

Хърсъз [hırsız] < T. T. Hırsız, kradljivac′.

Хъсъм [hısım] < T. T. Hısım, rodbina.

Хъсъмлък [hısımlık] < T. T. Hısımlık, srodstvo.

Хътаб (одун) [hıtab (odun)] < T. T. Hatab (odun), drva.

Хъшм [hışm] < T. T. Hışım, besnoc□a.

Хянет [hyanet] < T. T. Hıyanet, izdajnik′.

Хяр [hyar] < T. T. Hıyar, krastavica.

Ч – [Ç].

Чабук [çabuk] < T. T. Çabuk, skoro, brzo.

Чабуклук [çabukluk] < T. T. Çabukluk, brzina, hitrina.

Чавдар [çavdar] < T. T. Çavdar, 'rž' (raž).

Чагъръръм [çagırırım] < T. T. Çağırırım, vičem', derem' se.

Чай [çay] < T. T. Çay, rjeka velika.

Чайрлък [çayrlık] < T. T. Çayırlık, livada.

Чакмак [çakmak] < T. T. Çakmak, ognıilo.

Чалаширъм [çalaşirım] < T. T. Çalışırım, trudim' se.

Чалъ чирпъ [çalı çirpı] < T. T. Çalı çırpı, trnje.

Чамур [çamur] < T. T. Çamur, blato.

Чан [çan] < T. T. Çan, zvono.

Чапа [çapa] < T. T. Çapa, motika.

Чапаџі [çapaci] < T. T. Çapacı, kopač'.

Чаре [çare] < T. T. Çare, sredstvo.

Чатал [çatal] < T. T. Çatal, viljuška.

Чатламак [çatlamak] < T. T. Çatlamak, pucanje.

Чатърдамак [çatırdamak] < T. T. Çatırdamak, praštanje.

Чах (кую) [çah (kuyu)] < T. T. Çah (kuyu), kladenac'.

Чашит [çaşit] < T. T. Çeşit, ispıtatelj.

Чеке [çeke] < T. T. Çeke, oštre dlake, čekinje.

Чекирге [çekirge] < T. T. Çekirge, skakavci.

[39]

Чекиннрьм [çekinirım] < T. T. Çekinirim, protežem′ se, otežem′ se.

Чекирдек [çekirdek] < T. T. Çekirdek, seme.

Чекич [çekiç] < T. T. Çekiç, čekič′.

Чекиширьм [çekişirım] < T. T. Çekişirim, karam′, psujem′.

Чекмек [çekmek] < T. T. Çekmek, teglenje, upinjanje.

Чене [çene] < T. T. Çene, čeljust′.

Чешим (гіоз), [çeşim (göz)] < T. T. Çeşm (göz), oči.

Чешит [çeşit] < T. T. Çeşit, mustra, obrazac′.

Чикарьм [çikarım] < T. T. Çıkarım, izlazim′.

Чикарьрьм [çikarırım] < T. T. Çıkarırım, vadim′.

Чил [çil] < T. T. Çil, jarebice.

Чилик [çilik] < T. T. Çilik, parnjakinja, bliznakinja.

Чиминђир [çiminǵir] < T. T. Çilingir, bravar′. šloser′.

Чізме [çizme] < T. T. Çizme, čizme.

Чій [çiy] < T. T. Çiy, rosa.

Чік [çik] < T. T. Çık, izlazi.

Чік дишери [çik dişeri] < T. T. Çık dışarı, iziđi napolje.

Чімен [çimen] < T. T. Çimen, zelena trava.

Чіплак [çiplak] < T. T. Çıplak, go′, nag′.

Чірак [çirak] < T. T. Çırak, učenik′.

Чірк [çirk] < T. T. Çirk, nečistota.

Чіркин [çirkin] < T. T. Çirkin, bezobrazan′, grozan′.

Чіфт [çift] < T. T. Çift, ralo, parnjak′.

Чічек [çiçek] < T. T. Çiçek, cvet′.

Чобанъ [çoban′] < T. T. Çoban, ovčar′, pastir′.

Чозеръм [çozerım] < T. T. Çözerim, odvezujem′, drešim′.

Чомлек [çomlek] < T. T. Çömlek, lonac′.

Чораб [çorab] < T. T. Çorap, čarapa.

Чошме [çoşme] < T. T. Çeşme, istočnik′, česma.

Чоџук [çocuk] < T. T. Çocuk, dete.

Чукур [çukur] < T. T. Çukur, jama, trap′.

Чуруклук [çurukluk] < T. T. Çürüklük, pokvarenost′.

Ш – [Ş].

Шаир (арпа) [şair (arpa)] < T. T. Şair (arpa), ječam′.

Шаирт (чирак) [şairt (çirak)] < T. T. Şakirt (çırak), učenik′.

Шама (мум) [şama (mum)] < T. T. Şama (mum), svec□a.

Шамедан [şamedan] < T. T. Şamdan, svec□njak′.

Шан [şan] < T. T. Şan, slava, počest′.

Шанлъ [şanlı] < T. T. Şanlı, pročuven′, znanenit′.

Шап [şap] < T. T. Şap, stipsa.

Шап [şap] < T. T. Şap, goveđa bolest′.

Шапка [şapka] < T. T. Şapka, šešir′.

Шараб [şarab] < T. T. Şarap, vino.

Шах-заде [şah-zade] < T. T. Şehzade, carskij sin′.

Шахат [şahat] < T. T. Şahit, svidjetelj.

Шахин [şahin] < T. T. Şahin, soko.

Шашаръм [şaşarım] < T. T. Şaşarım, divim′ se, užasavam′ se.

Шаширмак [şaşirmak] < T. T. Şaşırmak, zabunjivanje.

Шашкън [şaşkın] < T. T. Şaşkın, bezuman′, glupav′.

Шеадетлик [şeadetlik] < T. T. Şehadetlik, svidjetelstvo.

Шевкет [şevket] < T. T. Şevket, veličestvo.

Шевкетлю [şevketlü] < T. T. Şevketli, veličajšij.

[40]

Шей [şey] < T. T. Şey, nešto.

Шейтан [şeytan] < T. T. Şeytan, đavo, Satana.

Шейтан гиби [şeytan gibi] < T. T. Şeytan gibi, kao đavo.

Шейтанлък [şeytanlık] < T. T. Şeytanlık, đavoliština.

Шеиф (кълъч) [şeif (kılıç)] < T. T. Seyf (kılıç), sablja.

Шеква [şekva] < T. T. Şekva, žalenje.

Шекер [şeker] < T. T. Şeker, šec□er′.

Шекер камъши [şeker kamışi] < T. T. Şeker kamışı, šec□erna trska.

Шемс (гюнеш) [şems (güneş)] < T. T. Şems (güneş), sunce.

Шеріф [şerif] < T. T. Şerif, blagorodan′, svešten′.

Шериат[42] шерн [şernat şeri] < T. T. Şeriat şeri, građanskij zakon′.

Шефа [şefa] < T. T. Sefa, veselje.

Шефтали [şeftali] < T. T. Şeftali, breskve.

Шехер [şeher] < T. T. Şehir, hrad′, varoš′.

Шехирлн [şehirli] < T. T. Şehirli, građanin′.

Шехид [şehid] < T. T. Şehit, mučenik′.

Шешеръм [şeşerım] < T. T. Şişerim, naduvam′ se, naprežem′ se.

Шимал џунуб [şimal cunub] < T. T. Şimal cenup, sjever′.

Шимди [şimdi] < T. T. Şimdi, sad′.

Шимшек [şimşek] < T. T. Şimşek, munja.

Шиш [şiş] < T. T. Şiş, otok′.

Шише [şişe] < T. T. Şişe, stako.

Шиħаєт [şiḱayet] < T. T. Şikâyet, tužba.

Шойле бойле [şoyle boyle] < T. T. Şöyle böyle, tako ovako.

Шукюр [şukür] < T. T. Şükür, blagodarenije.

Шура [şura] < T. T. Şûra, sinod′, sobor′, sovjetovanje.

Є – [Ye].

Єл [yel] < T. T. Yel, vetar′.

Єлек [yelek] < T. T. Yelek, sito.

Ємек [yemek] < T. T. Yemek, jestivo.

Єр [yer] < T. T. Yer, zemlja.

[42] Metinde: Шернат.

Ю – [Ü/Yu/Yü].

Ювек [üvek] < T. T. Üveyik, kukavica.

Югурмак [yugurmak] < T. T. Yoğurmak, mesenje.

Югурт [yugurt] < T. T. Yoğurt, seliste.

Юдемек [üdemek] < T. T. Ödemek, plakanje.

Юдеръм [üderım] < T. T. Öderim, plačem′.

Юз [yüz] < T. T. Yüz, lice, obraz′.

Юзюк [yüzük] < T. T. Yüzük, prsten′.

Юзюм [üzüm] < T. T. Üzüm, grožđe.

Юкаръ [yukarı] < T. T. Yukarı, navıše.

Юксек [yüksek] < T. T. Yüksek, vısoko.

Юкрениръм [ükrenirım] < T. T. Öğrenirim, naučavam′ se.

Юлар [yolar] < T. T. Yular, oglav′.

Юлдюрмек [üldürmek] < T. T. Öldürmek, ubivanje.

Юлюм [ülüm] < T. T. Ölüm, smrt′.

Юлюрум [ülürum] < T. T. Ölürüm, umirem′.

Юмрук [yumruk] < T. T. Yumruk, pesnica.

Юмурта [yumurta] < T. T. Yumurta, jaje.

Юмюр [ümür] < T. T. Ömür, život′.

Юнга [Yonga] < T. T. Yonga, iverje.

Юперьм [üperım] < T. T. Öperim, cjelivam′.

Юрдек [ürdek] < T. T. Ördek, plovka.

Юрнек [ürnek] < T. T. Örnek, musira, obrazac′.

[41]

Юрулмак [yurulmak] < T. T. Yorulmak, utruđenje.

Ютмак [yutmak] < T. T. Yutmak, gutanje.

Юурт [yurt] < T. T. Yurt, kiselo mleko.

Юфке [üfke] < T. T. Öfke, jed′, jarost′.

Юфлеръм [üflerım] < T. T. Üflerim, duvam′.

Юшениръм [üşenirım] < T. T. Üşenirim, lenjim′ se.

Я – [Ya].

Ябан-єр [yaban-yer] < T. T. Yaban yer, divlje mesto.

Ябан-адамъ [yaban-adamı] < T. T. Yaban adamı, stranıj čovek′.

Ябан-домузу [yaban-domuzu] < T. T. Yaban domuzu, divlja svinja.

Явру [yavru] < T. T. Yavru, pilic□i.

Ягъ [yag′] < T. T. Yağ, maslo.

Ягма iтмек [yagma itmek] < T. T. Yağma etmek, grabenje.

Ягмур [yagmur] < T. T. Yağmur, kiša.

Яд [yad] < T. T. Yad, stranıj.

Яз [yaz] < T. T. Yaz, leto.

Якмак [yakmak] < T. T. Yakmak, zapaljivanje, gorenje.

Яклащъ [yaklaştı] < T. T. Yaklaştı, približivanje.

Якън [yakın] < T. T. Yakın, blizo.

Якъшиклъ [yakışiklı] < T. T. Yakışıklı, prilično.

Ялак [yalak] < T. T. Yalak, postava.

Яламак [yalamak] < T. T. Yalamak, lizanje.

Ялан [yalan] < T. T. Yalan, laza.

Яланламак [yalanlamak] < T. T. Yalanlamak, izlagivanje.

Ялънъз [yalınız] < T. T. Yalnız, samo.

Ян [yan] < T. T. Yan, strana.

Яигън [yangın] < T. T. Yangın, požar′.

Яндъм [yandım] < T. T. Yandım, izgore.

Янмак [yanmak] < T. T. Yanmak, gorenje.

Яра [yara] < T. T. Yara, rana.

Яраламак [yaralamak] < T. T. Yaralamak, obranjavanje.

Яран [yaran] < T. T. Yaran, ljubovnik′, prijatelj.

Ярдъм-ітмек [yardım-itmek] < T. T. Yardım etmek, spomaganje.

Ярмак [yarmak] < T. T. Yarmak, cepanje.

Ярамаз [yaramaz] < T. T. Yaramaz, rđav′, lukav′.

Ярън [yarın] < T. T. Yarın, sutra.

Ястък, ястукъ [yastık, yastuk′] < T. T. Yastık, podglavak′.

Ятак [yatak] < T. T. Yatak, leglo.

Ятмак [yatmak] < T. T. Yatmak, laganje.

Яш [yaş] < T. T. Yaş, mokro.

Яшасън [yaşasın] < T. T. Yaşasın, da živi.

Яшлъдър [yaşlıdır] < T. T. Yaşlıdır, star′ je.

Џ – [C].

Џамуз [camuz] < T. T. Camız, bivoli.

Џан [can] < T. T. Can, duša.

Џан съкънтъс [can sıkıntıs] < T. T. Can sıkıntısı, jed′, dosada.

Џанавар [canavar] < T. T. Canavar, zvjer′.

Џанбаз [canbaz] < T. T. Cambaz, konjoprodavac′.

Џаріє [cariye] < T. T. Cariye, robkinja.

Џаhіл [cahil] < T. T. Cahil, nebješt′, glupav′.

Џебар [cebar] < T. T. Cebar, mladenac′.

Џебхане [cebhane] < T. T. Cephane, oružnica.

Џебел (таг) [cebel (tag)] < T. T. Cebel (dağ), planina.

Џеддю (деде) [ceddü (dede)] < T. T. Ceddi, deda.

[42]

Џедит (ени) [cedit (eni)] < T. T. Cedit (yeni), novo.

Џезбе [cezbe] < T. T. Cezbe, voshic□enje.

Џезр у медд [cezr u medd] < T. T. Cezr ü medd, preliv i odliv′.

Џем (топломак), [cem (toplomak)] < T. T. Cem (toplamak), sabiranje.

Џенк [cenk] < T. T. Cenk, bitka.

Џенлинет (багча) [cenlinet (bagça)] < T. T. Cennet (bahçe), bašta.

Џеннет [cennet] < T. T. Cennet, raj.

Џехеннем [cehennem] < T. T. Cehennem, pakao.

Џизи [cizi] < T. T. Çizgi, linija.

Џира [cira] < T. T. Çıra, čir', rana.

Џулус [culus] < T. T. Cülus, krunisanje.

Вакът (заман) [Vakıt (zaman)] < T. T. vakit (zaman), vreme.

Вакът, заман. мюддет [vakıt, zaman, müddet] < T. T. Vakit, zaman, müddet; vreme.

Мевџудлук, варлук [mevcudluk, varluk] < T. T. Mevcutluk, varlık; bıc□e (bıtije).

Ђечмиш заман, мазъ [ǵeçmiş zaman, mazı] < T. T. Geçmiş zaman, mazi; prošavše vreme.

Шимдиќн заман [şimdiḱi zaman] < T. T. Şimdiki zaman, sadašnje vreme.

Ђелеџек заман [ǵelecek zaman, müstakbil] < T. T. Gelecek zaman, müstakbel; buduc□e vreme.

Ески, еввел заман, кадемлиќ; [eski, evvel zaman, kademliḱ] < T. T. Eski, evvel zaman, kıdemlik; drevnost'.

Фасл, невсим, ейам [fasl, nevsim, eyam] < T. T. Fasıl, mevsim, eyyam; četiri godišnja vremena.

Еввел бахар, бахар [evvel bahar, bahar] < T. T. Evvel bahar, bahar; prolec□e.

Яз [yaz] < T. T. Yaz, leto.

Сон бахар, ђюз [son bahar, ǵüz] < T. T. Sonbahar, güz; jesenj.

Кьш [kış] < T. T. Kış, zima.

Юз іьллък девр [yüz yıllık devr] < T. T. Yüz yıllık devir, stoljetije.

Іьл, сене [Yıl, sene] < T. T. Yıl, sene; godina, ljeto.

Іьл баш, єни іьл [Yıl baş, yeni yıl] < T. T. Yılbaşı, yeni yıl, novo ljeto, nova godina.

Ќебисе [Ḱebise] < T. T. Kebise, prestupna godina.

Ай, мах, шюхр [ay, mah, şühr] < T. T. Ay, mah, şühur; mesec′.

Ћануни сани [Ḱanuni sani] < T. T. Kânunusani, Januarij.

Шубат [şubat] < T. T. Şubat, Februarij.

Мард (езар) [mard (ezar)] < T. T. Mart (ezar), Mart′.

Нисан [nisan] < T. T. Nisan, Aprilij.

Маіс (аяр) [mais (ayar)] < T. T. Mayıs (ayar), Maj.

Хазиран [haziran] < T. T. Haziran, Junij.

Темуз [temuz] < T. T. Temmuz, Julij.

Австос (аб) [avstos (ab)] < T. T. Ağustos (ab), Avgust′.

Илул [ilul] < T. T. Eylül, Septemvrij.

Тешрини еввел [teşrini evvel] < T. T. Teşrinievvel, Oktovrij.

Тешрини сани [teşrini sani] < T. T. Teşrinisani, Nojemvrij.

Ћануни еввел [Ḱanuni evvel] < T. T. Kânunuevvel, Dekemvrij.

Хефте, хафта [hefte, hafta] < T. T. Hafta; nedelja, sedmica.

Ђюн [Ǵün] < T. T. Gün, dan′.

Пазар ђюню [pazar ǵünü] < T. T. Pazar günü, nedelja.

Пазар ертеси [pazar ertesi] < T. T. Pazartesi, ponedelnik′.

Сали ђюню [sali ǵünü] < T. T. Salı günü, vtornik′.

Чехаршембе (чаршамба) [çeharşembe (çarşamba)] < T. T. Çarşamba, sreda.

Пенџшембе (першембе) [pencşembe (perşembe)] < T. T. Perşembe, četvrtak′.

Џюма [cüma] < T. T. Cuma, petak′.

[43]

Џюма ертеси [cuma ertesi] < T. T. Cumartesi, subota.

Сабах [sabah] < T. T. Sabah, jutro.

Феџир, шафак [fecir, şafak] < T. T. Fecir, şafak; zora.

Ђюн догхмасъ [Ǵün doghması] < T. T. Gün doğması, rađanje sunca.

Ейле, ейле вактъ [eyle, eyle vaktı] < T. T. Öğle, öğle vakti; podne.

Икинди [ikindi] < T. T. İkindi, posle podne.

Ахшам [ahşam] < T. T. Akşam, veče.

Ђюн батмасъ [Ǵün batması] < T. T. Gün batması, zahod′ sunca.

Ђеџе [Ǵece] < T. T. Gece, noc□ı.

Яр ђеџе [yar ǵece] < T. T. Yarı gece, ponoc□ı.

Еями бахур [eyami bahur] < T. T. Eyyam-ı bahur, međudnevice.

Саат [saat] < T. T. Saat, čas′ (saat′).

Чейрек саат [çeyrek saat] < T. T. Çeyrek saat, četvrt′ časa.

Яръм саат [yarım saat] < T. T. Yarım saat, po časa, po sata.

Бир бучук саат [bir buçuk saat] < T. T. Bir buçuk saat, jedan′ sat′ i po.

Дакике [dakike] < T. T. Dakika, minut′.

Caniє [saniye] < T. T. Saniye, sekund′.

Бирден, бир мiллiонадак саiъ саи-мак ичин. [birden, bir millyonadak sayı saimak için.] < T. T. Birden bir milyona dek sayı saymak için.

Od′ jedan′, dojedan′ million′ za brojanje.

Бир [bir] < T. T. Bir, jedan′.

Iки [iki] < T. T. İki, dva.

Юч [üç] < T. T. Üç, tri.

Діорт [dört] < T. T. Dört, četiri.

Беш [beş] < T. T. Beş, pet′.

Алтъи [altıi] < T. T. Altı, šest′.

Єди [yedi] < T. T. Yedi, sedam′.

Секиз [sekiz] < T. T. Sekiz, osam′.

Докуз [dokuz] < T. T. Dokuz, devet′.

Он [on] < T. T. On, deset′.

Он бир [on bir] < T. T. On bir, jedanajest′.

Он iћи [on iḱi] < T. T. On iki, dvanajest′.

Он юч [on üç] < T. T. On üç, trinajest′.

Он діорт [on dört] < T. T. On dört, četrnajest′.

Он беш [on beş] < T. T. On beş, petnajest′.

Он алтъи [on altıi] < T. T. On altı, šestnajest′.

Он єди [on yedi] < T. T. On yedi, sedamnajest′.

Он секиз [on sekiz] < T. T. On sekiz, osamnajest′.

Он докуз [on dokuz] < T. T. On dokuz, devetnajest′.

Ігирми [igirmi] < T. T. Yirmi, dvadeset′.

Ігирми бир [igirmi bir] < T. T. Yirmi bir, dvadeset′ i jedan′.

Ігирми iћи [igirmi iḱi] < T. T. Yirmi iki, dvadeset′ i dva.

Ігирми юч [igirmi üç] < T. T. Yirmi üç, dvadeset′ i tri.

Ігирми діорт [igirmi dört] < T. T. Yirmi dört, dvadeset′ i četiri.

Ігирми беш [igirmi beş] < T. T. Yirmi beş, dvadeset′ i pet′.

Ігирми алтъи [igirmi altıi] < T. T. Yirmi altı, dvadeset′ i šest′.

Ігирми єди [igirmi yedi] < T. T. Yirmi yedi, dvadeset′ i sedam′.

Ігирми секиз [igirmi sekiz] < T. T. Yirmi sekiz, dvadeset′ i osam′.

Ігирми докуз [igirmi dokuz] < T. T. Yirmi dokuz, dvadeset′ i devet′.

[44]

Отуз [otuz] < T. T. Otuz, trideset′.

Кърк [kırk] < T. T. Kırk, četrdeset′.

Елли [elli] < T. T. Elli, pedeset′.

Алтмиш [altmiş] < T. T. Altmış, šeset′.

Етмиш [etmiş] < T. T. Yetmiş, sedamdeset′.

Сексен [seksen] < T. T. Seksen, osamdeset′.

Доксан [doksan] < T. T. Doksan, devedeset′.

Юз [yüz] < T. T. Yüz, jeto.

Іћи юз [iḱi yüz] < T. T. İki yüz, dvesta.

Юч юз [üç yüz] < T. T. Üç yüz, trista.

Діорт юз [dört yüz] < T. T. Dört yüz, četiri stotine.

Беш юз [beş yüz] < T. T. Beş yüz, pet′ stotina.

Алтъи юз [altıi yüz] < T. T. Altı yüz, šest′ stotina.

Єди юз [yedi yüz] < T. T. Yedi yüz, sedam′ stotina.

Секиз юз [sekiz yüz] < T. T. Sekiz yüz, osam′ stotina.

Докуз юз [dokuz yüz] < T. T. Dokuz yüz, devet′ stotina.

Бин [bin] < T. T. Bin, hiljada.

Іħи бин [iḱi bin] < T. T. İki bin, dve hiljade.

Юч бин [üç bin] < T. T. Üç bin, tri hiljade.

Діорт бин [dört bin] < T. T. Dört bin, četiri hiljade.

Беш бин [beş bin] < T. T. Beş bin, pet′ hiljada.

Алтъи бин [altıi bin] < T. T. Altı bin, šest′ hiljada.

Єди бин [yedi bin] < T. T. Yedi bin, sedam′ hiljada.

Секиз бин [sekiz bin] < T. T. Sekiz bin, osam′ hiljada.

Докуз бин [dokuz bin] < T. T. Dokuz bin, devet′ hiljada.

Бир мілліон [bir millyon] < T. T.Bir milyon, jedan′ milion′.

[45]

МЮЋАЛЕМАТ, РАЗГОВОРИ. < T. T. [MÜḰALEMAT, RAZGOVORİ.]

1.

Сабахънъз хайрола ефендим. [Sabahınız hayrola efendim.] Dobro jutro, gospodine.

Хош ђелдиниз султанъм, сефа ђелдиниз ефендим. [Hoş ǵeldiniz sultanım, sefa ǵeldiniz efendim.] Dobro došli gospodaru, veselo došli gospodine.

Ћейфиниз ейи ми; насълсънъз султанъм? мизачи шерифиниз насълдър. [Ḱeyfiniz eyi mi; nasılsınız sultanım? Mizaçi şerifiniz nasıldır.] Kako ste sa zdravljem′? Kako ste? jeste li dobro sa zdravljem′?

Ейи, хош, шюћюр, іа сиз ницесиз? [Eyi, hoş, şüḱür, ya siz nicesiz?] Dobro hvala Bogu, a vı kako ste?

Сизи сагх селим ђордюгхюмден савенирим. [Sizi sagh selim ǵordüghümden savenirim.] Radujem′ se što vasa zdrava vidim′.

Аллаха шюћур хош из. [Allaha şüḱur hoş iz.] Slava Bogu dobro sam′.

Хош булдук султанъм. [Hoş bulduk sultanım.] Dobro vasa našo, gospodine.

Бу вакътънъз хайр ола. [Bu vakıtınız hayr ola.] Ovo vreme neka vam′ bude srec□no.

Акъбетиниз хайрола. [Akıbetiniz hayrola.] Vaš′ konac′ neka bude srec□an′.

Бендениз ел єпер. [Bendeniz el eper.] Ljubim′ vam′ ruku.

Ємрюнюзчок ола. [Emrünüzçok ola.] Dugo živili.

Аллах рази ола. [Allah razi ola.] Blagodarim′ vam′.

Аллаха ъсмарладак; хошча калън: аллаха аманет ол. [Allaha ısmarladak; hoşça kalın; Allaha amanet ol.] SA Bogom′ zdravstvujte za mlogo godina.

[46]

Аллах бнлинце олсун: варънсагхлъкиле; аллах іол ачъђлъгхъ вире. [Allah bilince olsun; varınsaghlıkile; Allah yol açıḱlıghı vire.] Bog′ sa vama; srec□an′ put′; idite sa zdravljem′.

Ахшамънъз хайр ола; ђеџениз хайръ ола. [Ahşamınız hayr ola; ǵeceniz hayr′ ola.] Dobro veče; dobra noc□′.

Бу ђеџе насъл идиниз. [Bu ǵece nasıl idiniz.] Kako ste noc□ili? Kako ste noc□ı proveli?

Пеђ Фена идим; уюмадъм. [Peḱ fena idim; uyumadım.] Vrlo sam′ rđavo bıo; nisam′ spavao.

Кардашън (бирадерин) хастадър дею ишитим. [Kardaşın (biraderin) hastadır deyü işitim.] Čuo sam′ da ti je brat′ bolestan′.

Насълдъд шинди. [Nasıldıd şindi.] Kako se nalazi sada.

Шюђюр аллаха ейицедир. [Şüḱür Allaha eyicedir.] Hvala Bogu malo je bolje.

Аллах сагхлъгхъ версин. [Allah saghlıghı versin.] Bog′ mu zdravlje dao.

Бенде селям ейле. [Bende selam eyle.] Pozdravite ga sa moje strane.

Бени селямламаден ђитти. [Beni selamlamaden ǵitti.] Bez′ da se pozdravi otišao je.

Не истерсин; не арарсин. [Ne istersin; ne ararsin.] Šta tražiš′? šta zahtevaš′?

Сепии юдюн бана лязъмдър. [Senin üdün bana lazımdır.] Ja potrebujem′ tvog′ sovjeta.

2.

Агхамън сизе селям вар. [Aghamın size selam var.] İmate pozdrav′ od′ moga Gospodina.

Агхана бенден чок селям ейле. [Aghana benden çok selam eyle.] Pozdravi mi ljubezno Gospodina.

Чоктан сени ђормедим. [Çoktan seni ǵormedim.] Od′ davna nisam′ te vidio.

Букадар земан нерейе ђиттин. [Bukadar zeman nereye ǵittin.] Gdi ste toliko vreme bıli?

Не себебтен бана ђелмедин: сен бени унутун сандъм. [Ne sebebten bana ǵelmedin; sen beni unutun sandım.] Zašto nisi mi došao? čini mi se da si me zaboravio.

[47]

Мазур буюрун султанъм. [Mazur buyurun sultanım.] Oprostite mi Gospodine.

Ейер истедигхидим кадар хазретлеринизи — џенаблеринизи селямламагха ђелмедимисе кабахат беним дейил. [Eyer istedighidim kadar hazretlerinizi – cenablerinizi selamlamagha ǵelmedimise kabahat benim deyil.] Ako po moij želji nisam′ došao vasa posjetiti, nije to moja krivica bıla.

Сизе ђелмейе истердим, анџак ишим чок олдугхиндан ђелемедим. [Size ǵelmeye isterdim, ancak işim çok oldughindan ǵelemedim.] Teo sam′ da vam′ dođem′; no imajuc□i mlogo poslova, nisam′ mogao.

Мурадъм варидн. [Muradım varidi.] Moja je želja ta bıla.

Рипа идерим бени унутмаюп, базан тешриФ буюрун. [Rica iderim beni unutmayup, bazan teşrif buyurun.] Molim′, da me ne zaboravite: no kadkad′ da mi učinite čest′ sa vašim′ posještenijem′.

Азизим хервакът арзуларъм зияретинизи анџак Фурсат буламам. [Azizim hervakıt arzularım ziyaretinizi ancak fursat bulamam.] Svagda želim′ vasa posjetiti, dragij moj, no nemogy vremena polučiti – nemam′ kade.

Фурсатънъз надър олдугхуни бил дигхим ичин бизан буюрманъзъ рипа идерим. [Fursatınız nadır oldughuni bil dighim için bizan buyurmanızı rica iderim.] Znajuc□i da redko imate vremena, molim′ vasa varem′ kadkad′ da i k′ meni izvolite.

Ефендим емр идин, зира ценабънъзле ђорюшмеќ себеб шереФимдир. [Efendim emr idin, zira cenabınızle ǵorüşmeḱ sebeb şerefimdir.] Dragoljno, Gospodine; jer′ mi na čest′ služi sa vami obhoditi se.

Челебин мехалинде ђелдиниз; нерейе ђитерсиз. [Çelebin mehalinde ǵeldiniz; nereye ǵitersiz.] Baš′ te udobno došli, Gospodine; kud′ idete.

Якънда бир достун зиярътине ђитсем ђереќ. [Yakında bir dostun ziyarıtine ǵitsem ǵereḱ.] Treba tu blizu da idem′ na posještenije jednog′ prijatelja.

3.

Не хабер, бир хаберин іокму. [Ne haber, bir haberin yokmu.] Šta je novo? Neznaš′ li ništa novo?

[48]

Бир шей ишитмедим. [Bir şey işitmedim.] Ništa nisam′ čuo.

СеФеримиз вардър дею ишиттинми. [Seferimiz vardır deyü işittinmi.] Jesi li čuo da imamo rata?

Базъ дюшман юзерине сеФер олаџактър дедилер. [Bazı düşman üzerine sefer olacaktır dediler.] Kažu da c□e rat′ javiti protiv′ njeki neprijatelja.

СеФер олаџактър дирледи анџак аслъ іоктур. [Sefer olacaktır dirledi ancak aslı yoktur.] Glasilo se je da c□e rat′ bıti, no nije istina.

Баръш[43] олаџак дедилер. [Barış olacak dediler.] Kazali su da c□e se mir′ zaključiti.

Сула олаџагхъ инандънмъ. [Sula olacaghı inandınmı.] Veruješ′ li da c□e se mir′ zaključiti.

Ейле санъръм; белю дейил. [Eyle sanırım; belü deyil.] Tako mıslim′, no iošte se nezna.

Не заман калкаџак асќер нерейе де ђидеџек. [Ne zaman kalkacak asḱer nereye de ǵidecek.] Kada c□e se vojska krenutk i kuda c□e ic□i.

Бунун юзерине ќагхътлар бир шей димезлер. [Bunun üzerine ḱaghıtlar bir şey dimezler.] O tome iošte novine ništa ne spominju.

Филаи адамън ютюрю дедиќлери ђерчеќмидир. [Filan adamın ütürü dediḱleri ǵerçeḱmidir.] Je li istina što su o N. govorili?

Не дерлер, не ишиттин. [Ne derler, ne işittin.] Šta kažu? šta si čuo?

Иќи асълаџакдан вурурлмуш олдугхун ишиттим. [İḱi asılacakdan vururlmuş oldughun işittim.] Čuo sam′ da je ranjenj od′ dva zločinca.

Язък зира пеќ ейи адемдир лякин инанмам. [Yazık zira peḱ eyi ademdir lakin inanmam.] Šteta, jer′ je vrlo dobar′ čovek′; alj ne vjerujem.

[43] Metinde: Варъш.

Бенде инанамам. [Bende inanamam.] İ ja nemogu to vjerovati.

Ђерчейи тез дуюлур. [Ǵerçeyi tez duyulur.] Skoro c□e se istina pojaviti.

Филаи паша меазул олмуш дедилер. [Filan paşa meazul olmuş dediler.] Kažu da je paša sa svog′ mesta sbačen′.

Деймеде зира везирин ђозюндедир ве аскер ону север. [Deymede zira vezirin ǵozündedir ve asker onu sever.] Jedva je vjerojatno, jer′ ga vezir′ počituje i vojska ga voli.

[49]

Бир пећ исльа адам дър, акълъдър, џюмерттир. [Bir pek̇ isĺa adam dır, akılıdır, cümerttir.] Vrlo je dobarı, pametan′ i štedar′ čovek′.

Кимсеє зараръ докунмаз ве хеписинин ейлиіини истер. [Kimseye zarar′ dokunmaz ve hepisinin eyliyini ister.] Neškodi nikome i dobro čini svakom′ šoveku.

Фукаръларън бабасъдър ве сучсузлерин куртаръџъсъдър. [Fukarıların babasıdır ve suçsuzlerin kurtarıcısıdır.] Otac′ je sirotinje i izbavitelj nevinı.

Онvн меазул олдугх чок адама зарар ђетирир. [Onun meazul oldugh çok adama zarar ǵetirir.] Njegovo sbačenje mnogim′ c□e ljudma škoditi.

Ђерчећсин агха онун ейлићлерини чок ишиттим. [Ǵerçek̇sin agha onun eylik̇lerin çok işittim.] Pravo kažeš′, Gospodine, mlogo sam′ čuo o njegovoj dobroti.

Дюнянън ейлиіини сейлеіорлар. [Dünyanın eyliyini seyleyorlar.] Njegove spram′ svakoga dobrote prepovjedaju se i sada.

Язък ћи еле адам бахтсъз талнсиз ола. [Yazık k̇i ele adam bahtsız talisiz ola.] Šteta što je ovakij čovec□′ nesrec□an′ i zlopolučan′.

4.

Бейим неиле мешгхулсунуз. [Beyim neile meşghulsunuz.] Čim′ se zabavljate, Gospodine?

Лисан тюрђи немце ейренмеђ[44] ичин чалъшъioруз. [Lisan türḱi nemtse eyrenmeḱ için çalışıyoruz.] Trudim′ se da naučim′ turskij i nemačkij jezık′.

Сизде бейле колай телеФФюз (теляФФюз) вариђен пеђ чапук ейренирсиниз. [Sizde beyle kolay teleffüz (telaffüz) variḱen peḱ çapuk eyrenirsiniz.] İzgovarajuc􀀀i tako lako vı c􀀀ete se skoro naučiti.

Ђорюштюнюзмю достлар ейле деiорлар даха бен Фъркатъна варамадъм, теацюб олунмаз чюнки бу хусусда телеФФюзюнюзю динлеєнлерден сормалъ. [Gorüştünüzmü dostlar eyle deyorlar daha ben fırkatına varamadım, teacüb olunmaz çünki bu hususda teleffüzünüzü dinleyenlerden sormalı.] Tako kažu vaši poznanicı, sa koima se ja iošte sastao nisam′, a nemojte se čuditi da, što se proiznošenija tiče, treba pitati one koi su vasa slušali.

[50]

Ћерем идин ейер теабир ве ейер телеффюз ћусусда янлъш сейлерсем хабер вир. [Ḱerem idin eyer teabir ve eyer teleffüz ḱususda yanlış seylersem haber vir.] İmajte dobrotu da me popravite ako pogrešim ili u izpaženiju, ili u proiznošeniju.

Яръм саатанберю динледиiим лакардъларънъзъ фекат иђи янлъшънъз булунду. [Yarım saatanberü dinlediyim lakardılarınızı fekat iḱi yanlışınız bulundu.] Evo za po časa kako vasa govoriti sulšam′ dve pogreške primjetio – bulundu našle su se.

Бир шей демеђ дейилдир чунки масел меншурдур окадар кусур кадъ къзъндада булунур. [Bir şey demeḱ deyildir çünki masel menşurdur okadar kusur

[44] Metinde: ейреимеђ.

kadı kızındada bulunur.] Ništa to neznači, jer′ kao što (obšta) poslovica kaže, može i najmudrii pogrešiti – toliko pogreške nalazi se i u kc□eri sudije.

Сиз хеман сербес сейле мейе гайрет идиниз арада бир иђи янлъш булунса дахъ мане дейлдир аз вакътта сърасъна ђирир. [Siz heman serbes seyle meye gayret idiniz arada bir iḱi yanlış bulunsa dahı mane deyldir az vakıtta sırasına ǵirir.] Samo vı netreba da se stidite govoriti ako bı što god′ i pogrešili, za kratko c□ete se vreme popraviti – u red′ uc□i.

Ейер мюмђин исе бана ъкрар етиииниз ђитаб, ђондересиниз, ђетиресиниз. [Eyer mümḱin ise bana ıkrar etiyiniz ḱitab, ǵonderesiniz, ǵetiresiniz.] Ako je moguc□no da mi pošljete (donesete) knjigu, koju ste mi obec□ali.

Умаръм ђелецеђ хаФта ђелдиимде берабер ђетюрецеiим. [Umarım ǵeleceḱ hafta ǵeldimde beraber ǵetüreceyim.] U iduc□u nedelju nadam′ se da dođem′, pa c□u vam′ ju doneti.

Окадар сабра даянамам ярън кабилисе ђондерменизи рипа идерим. [Okadar sabra dayanamam yarın kabilise ǵondermenizi rica iderim.] Toliko strpljenja nemam′ zato vasa molim′, ako je moguc□no, da mi ju sutra pošljete.

Ейи дединиз беђенем, међтюб ичини бурая ђелецеђдир берабер iоларъм. [Eyi dediniz beǵenem, meḱtüb içini buraya ǵeleceḱdir beraber yolarım.] Dobro ste kazali; sutra c□u poslati tu neka pisma, pa c□u vam′ ju zajedno poslati – beđenem dopada mi se.

[51]

Чок тешеђюр идерим. [Çok teşeḱür iderim.] Fala vam′ lepo; blagodarim′ vam′.

Не мютлю сана ђи букадар дил билирсен. [Ne mütlü sana ḱi bukadar dil bilirsen.] Koliko si srec□an′ što toliko jeıka znaš′.

Аллах версин сенда ейренесин. [Allah versin senda eyrenesin.] Da Bog′ da i tı da naučiš′.

Анларъ белмеќ пеќ льазъмдър. [Anları belmeḱ peḱ ĺazımdır.] Nuždno je da ij znamo.

Ђерчеќ сеӣлерсин анун ичин риџа идериз ќи бизе немце тюрќче еӣредесин. [Ǵerçeḱ seylersin anun için rica ideriz ḱi bize nemtse türḱçe eyredesin.] İstina je; zato te i molimo da nasa nemačij i turskij jezik′ naučiš′.

Бу дили ќамил билирсин дирлер. [Bu dili ḱamil bilirsin dirler.] Kašu da sovršeno znate ovaj jezık′.

Аллах вире еӣле олаӣдъ. [Allah vire eyle olaydı.] Da Bog da da je tako.

Инанќи бана еӣле дедилер. [İnanḱi bana eyle dediler.] Veruj, da su mi tako kazali.

Белќи езберден еӣрендимъ биръ кач сезю билмиш олам. [Belḱi ezberden eyrendim′ bir′ kaç sezü bilmiş olam.] Možda znam′ neke rječi koje sam′ na pamet′ naučio.

Окадар сеӣлемеє єтишир. [Okadar seylemeye yetişir.] Da bı govorili dovoljno je ti toliko.

Сеӣледиклерими анламазмъсън. [Seylediklerimi anlamazmısın.] Razumeš′ li šta sam′ govorio?

Анларъм анџак сеӣлеємем. [Anlarım ancak seyleyemem.] Razumem′ samo nemogu govoriti.

Ђиде ђиде кулаӣ еӣренирсин. [Ǵide ǵide kulay eyrenirsin.] Malo po malo lako c□eš′ naučiti.

Бир дили єӣи сеӣлемеќ ичин сък сък сеӣлемеќ ђереќ. [Bir dili eyi seylemeḱ için sık sık seylemeḱ ǵereḱ.] Da bı dobro jedan′ jezik′ govorili treba često da se govori.

Сък сък сеӣлемеќ ичин бираз билмеќ ђереќ. [Sık sık seylemeḱ için biraz bilmeḱ ǵereḱ.] Da bı često govorili treba znati štogod′.

Еӣи Фена даӣма сеӣле [Eyi fena dayma seyle.] Dobro ili rđavo neprestano govori.

Іанлъш сейлемеє коркаръм. [Yanlış seylemeye korkarım.] Boim′ se da pogrešno ne govorim′.

[52]

Коркма тюрћче, немце сейиемећ окадар ђуч дейил. [Korkma türḱçe, nemtse seylemeḱ okadar ǵüç deyil.] Ne boj se, govoriti turskij i nemeckij nije tako težko.

Іанлып сейлерсем бени маскара едерлер. [Yanlış seylersem beni maskara ederler.] Ako pogrešno govorim′. oc□edu mi se podsmevati.

Билмезмисин ћи янлъш сейлемеіинце ейи сейлемећ ейренемезин. [Bilmezmisin ḱi yanlış seylemeyince eyi seylemeḱ eyrenemezin.] Ne znaš′ da, dokle negovorimo pogrešno, nemožemo naučiti ni, ispravno.

Хакън вар, догхру сейлерсен. [Hakın var, doghru seylersen.] İmaš′ pravo; pravo kažeš′.

Бу дили чокдъранъ мъ ейрениюрсунуз. [Bu dili çokdıranı mı eyreniyorsunuz.] Učite li odavno ovaj jezık?

Бир ай дър; бир іил вар; алть аі вар. [Bir ay dır; bir yil var; altı ay var.] Jedan′ mjesec′; jednu godinu; po godine - altı aj šesa meseca.

Букадар вакътта, ейи сейлерсин. [Bukadar vakıtta, eyi seylersin.] Za tako kratko vreme Boga mi dobro govoriš′.

Биразъ сейлерим; билирим азаџък. [Biraz′ seylerim; bilirim azacık.] Govorim′ malo; znam′ malo.

Кач дерс алърсън хафтада. [Kaç ders alırsın haftada.] Koliko puta učiš′ na nedelju – nastavljenija uzımaš′.

Хафтада уч дефа, керре. [Haftada uç defa, kerre.] Tri put′ na nedelju.

Дерси кача дър. [Dersi kaça dır.] Pošto plac□aš′ jedno nastavljenije?

Бир драхм, дорт груш. [Bir drahm. Dort gruş.] Jednu drahmu, 4-ri groša.

Айън ондердюнде хоџаме дерсилерими едейеџеім зира бираз арашини ћесеџеим. [Ayın onderdünde hocame dersilerimi edeyeceyim zira biraz araşini ḱeseceim.] Četrnajstog′ ovog′ meseca platic□u mome učitelju za nastavlenija jer′ c□u da ij prekinem′ za njeko vreme.

5.

Хава пасълдър. [Hava nasıldır.] Kakvo je vreme?

Хава бозуктур; хава фенадър; хава ђюзелдир. [Hava bozuktur; hava fenadır; hava ǵüzeldir.] Rđavo je vreme; pokravilo se vreme, pelo je vreme.

[53]

Хава совукмудур; хава исиџактър. [Hava sovukmudur; hava isicaktır.] Jeli vreme ladno? vreme je toplo.

Іоллар курумудур; сокаклар чамурлуктур. [Yollar kurumudur; sokaklar çamurluktur.] Jesu li putovi suvi? ulice blatne.

Ву ђюн ягхмур ягхмаз. ягхмур ягхмагха башладъ; ягхмур ћесилди. [Bu ǵün yaghmur yaghmaz. Yaghmur yaghmagha başladı; yaghmur ḱesildi.] Danasa nec□e kiša je počela ic□i; prestala je kiša.

Ягхмур ягхаіор ћиби. [Yaghmur yaghayor ḱibi.] Vidi se kao da c□e kiše bıti.

Рюзђар ћесилди; рюзђар вармъ. [Rüzǵar ḱesildi; rüzǵar varmı.] Vetar′ se promenio. Duva li vetar′?

Ђоћ ђюрюлдеіор; дулу ягхъіор; шемшећ ойнаіор. [Ǵoḱ ǵürüldeyor; dulu yaghıyor; şemşeḱ oynayor.] Grmi; grad′ ide seva – munja igra.

Бу ђеџе дондими. [Bu ǵece dondimi.] Jeli se smrzlo noc□asa?

Хайр ама шнмди донаіор. [Hayr ama şimdi donayor.] Nije, no sada mrzne se.

Пус вардър ђиби. [Pus vardır ǵibi.] Oblačno se vreme vidi.

Шимдн кара чевирди. [Şimdi kara çevirdi.] Sad′ se je okrenulo na sneg′.

Къшън кар чок ягхар.— се язън беређет олур дирлер. — [Kışın kar çok yaghar. – se yazın bereḱet olur dirler.] Kažu da posle stroge zime bıva plodorodno ljeto.

Евде чадърън (омрелан) вармъ. [Evde çadırın (omrelan) varmı.] İma te li ambrelu kod′ kuc□e?

Ягхмурлугхъм бана ел верир. [Yaghmurlughım bana el verir.] Meni je dovoljno moje japunce.

6.

Бу ђун пошта ђуни деiилми. [Bu ǵun poşta ǵuni deiilmi.] Jeli danasa poštanskij dan′?

Ничин. [Niçin.] Zašto?

Бир међтуб язацайъм. [Bir meḱtub yazacayım.] İmam′ jedno pismo da pišem′.

Ђнме язацаксънъз; [Ḱime yazacaksınız.] Kome c□ete pisati?

Кардашъма. [Kardaşıma.] Bratu mome.

Ђагхътъле калем ве мюређеб вер бана. [Ḱaghıtıle kalem ve müreḱeb ver bana.] Dajmi artije, pero i ma stila.

[54]

Одая ђириниз истедиђлеринизи булурсунуз. [Odaya ǵiriniz istediḱlerinizi bulursunuz.] Uđite u sobu pa c□ete nac□i štogod′ zahvjevate.

Калем iокму; [Kalem yok mu.] Nemaš′ li pero?

Диивидин ичинде вардър. [Diividin içinde vardır.] İmam′ u mastionicı (dividu).

Еiи дииилдир [Eyi diyildir.] Nisu dobra.

Иште сана гайри калем. [İşte sana gayri kalem.] Evo ti drugo pero.

Ћесилмемиш дил. [Ḱesilmemiş dil.] Nije zarezano.

Калемтрашъ кани. [Kalemtraşı kani.] Gdi ti je nožic□′ (peročnik′)?

Калем ћесмеє билирмисин, [Kalem ḱesmeye bilirmisin.] Znaš′ li pero zarezati?

Бана ђоре ћосерим. [Bana ǵore ḱoserim.] Za moju ruku umem′ zarezati.

Бу калем ћем дейил. [Bu kalem ḱem deyil.] Ovo pero nije rđavo.

Бен шу међтюби битиринце сен о бирлерини багхла. [Ben şu meḱtübi bitirince sen o birlerini baghla.] Dok′ ja ovo pismo svršim′, savi tı ona druga.

Насъл бал муми кояйъм. [Nasıl bal mumi koyayım.] SA koim′ c□u voskom′ zapečatiti?

Кангъсъндан истерсин. [Kangısından istersin.] SA koim′ tı oc□eš′.

Адънъзъ яздънъзмъ; имзанъзъ койдунузму. [Adınızı yazdınızmı; imzanızı koydunuzmu.] Jesi li podpisao tvoje ime?

Яздъм санаръм анџак тарихини язмадъм ђиби. [Yazdım sanarım ancak tarihini yazmadım ǵibi.] Mıslim′ da sam′ podpisao, al čini mi se da sam′ datum izostavio.

Айън качънџъдър. [Ayın kaçıncıdır.] Koj je dan′ meseca danasa?

Бу ђун айън он беши дир. [Bu ǵun ayın on beşi dir.] Danasa je petnajstıj.

Рииин хани. [Riyin hani.] Gdi je pesak′?

Рийдаида вардър. [Riydaida vardır.] U peskonicı.

Иште хизметћарън. [İşte hizmetḱarın.] Evo vašeg′ sluge.

Међтюблери мензилханеє ђетир. [Meḱtübleri menzilhaneye ǵetir.] Odnesi ta pisma na poštu.

[55]

Тюрћче язмак билирмисин. [Türḱçe yazmak bilirmisin.] Znaš′ li turski pisati?

Окунаџ кадар язаръм. [Okunac kadar yazarım.] Toliko koliko se čitati može.

Ћагхъдъ нереден алърсън. [Ḱaghıdı nereden alırsın.] Gdi kupuješ′ artiju?

Мюхрели ћагхъд нереде булунур. [Mühreli ḱâghıd nerede bulunur.] Gdi se uglađena artija prodaje.

Хазър булунмаз ћагхъдъ алуб мюхреледе билирсен. [Hazır bulunmaz ḱaghıdı alub mührelede bilirsen.] Gotovu nemožeš′ nac□i, no možeš′ kupiti i dati da se ugladi.

Бу хафта беш џуз яздъм нереде багхлада билирим. [Bu hafta beş cuz yazdım nerede baghlada bilirim.] Ove sam′ nedelje pisao pet′ tabaka; gdi ij mogu dati da se vežu?

Бисим ханън ардънда бир меџилю бардър она гетюр. [Bisim hanın ardında bir mecilü bardır ona getür.] İza gostionice gdi mı sedimo, ima jedan′ knjigovezac′, njemu možeš′ ij dati.

Билирмисин бир џилдине не истер. [Bilirmisin bir cildine ne ister.] Znaš′ li koliko uzima za knjigu.

Билмем лакин юџюзџи дир. [Bilmem lakin ücüzci dir.] Neznam′, al′ jeftino veže.

Мюрећебим пећ сулу олдугхундан риии тутмаюр. [Müreḱebim peḱ sulu oldughundan riyi tutmayor.] Moje mastilo vrlo vodno, pa nemože da prione pesak′.

Ичине бираз куру мюрећеб ко ћи куюлсун. [İçine biraz kuru müreḱeb ko ḱi kuyulsun.] Meti malo suva mastila da se sgusne.

Бен бир мећтюб язаџайъм. [Ben bir meḱtüb yazacayım.] Oc□u jedno pismo da pišem′.

Не дилде. [Ne dilde.] Na kom′ jezıku.

Тюрћче, сърбче. [Türḱçe, sırbçe.] Na turskom′, srbskom′.

Не маслахат. [Ne maslahat.] O kakvom′ djelu?

Бана лязим олан ейренмеє, ћетабънде, шейлери ђондермећ ичин. [Bana lazım olan eyrenmeye, ḱetabınde, şeyleri ǵondermeḱ için.] Da mi se pošlju nuždne k′ učenju, pisanju stvari.

Сен меютюби яздъкдансонра мюхюрлейюб мен- [Sen mektübi yazdıkdansonra mühürleyüb men-] Kad′ napišeš′ i na poštu daš′ pismo,

[56]

зилханеє (пощтає) ђондерсин бени ђелюб евден аласън. [zilhaneye (poştaye) ǵondersin beni ǵelüb evden alasın.] dođi u moj dom′ da me odvedeš′.

7.

Бре огхлан. [Bre oghlan.] Djete!

Лепей султанъм. [Lepey sultanım.] Zapovedajte, Gospodine.

Бар Филан челебиє ди ћи бурая ђелсин. [Bar filan çelebiye di ḱi buraya ǵelsin.] İdi k′ Gospodinu N. i kaži mu da ovamo dođe.

Иште ђелийюр. [İşte ǵeliyur.] Evo ga gdi ide.

Ейи ђелдин челеби азизим огхланъ сана іолласам ђерейиди. [Eyi ǵeldin çelebi azizim oghlan′ sana yollasam ǵereyidi.] Dobro što si došao, Gospodine, dragij moj, hteo sam′ k′ tebi da pošljem′ slugu moga.

Ничин; биръ хизметинизде лязъммъъз. [Niçin; bir′ hizmetinizde lazımmıız.] Zašto? u čemu mogu vasa služiti? İmate što da mi zapovedite?

Хайр анцак шу хаванън ђюзеллиіине бак бейле хавада одада дурмак лайъкмъдър. [Hayr ancak şu havanın ǵüzelliyine bak beyle havada odada durmak layıkmıdır.] Ne to, no pogledaj lepotu ovog′ vremena. U takvom′ vremenu pristoi li kod′ kuc□e sediti?

Я не япалъм. [Ya ne yapalım.] A šta bı radili?

Ђел сейире ђиделим. [Ǵel seyire ǵidelim.] Odi da idemo u šetnju.

Бу ђун сейире ђидемем ишим вар. [Bu ǵun seyire ǵidemem işim var.] Danasa nemogu ic□i, jer′ imam′ posla.

Ишлерин окадар беџид дейилдир ћи яръиа бракмаясън. [İşlerin okadar becid deyildir ḱi yarına brakmayasın.] Poslovi tvoi nisu tako itni, da ij nemožeš′ za sutra odložiti.

Дюня кадар ишин олса бен бу ђюн сени койвермем. [Dünya kadar işin olsa ben bu ǵun seni koyvermem.] İ da bı celog′ sveta poslove imao, ja te danasa neostavljam′.

Себеб тутма шу ђюзел хавайъ качърмаялъм. [Sebeb tutma şu ǵüzel havayı kaçırmayalım.] Mani se od′ ovı izgovora, neka ne propuštamo ovako lepo vreme.

[57]

Бу ђюн едеџейини яранда еде билирсен. [Bu ǵun edeceyini yaranda ede bilirsen.] Ono što c□eš′ danasa učiniti možeš′ i sutra.

Хизметћаръме кайкъ тутмагха іолламъщъм. [Hizmetḱarıme kayk′ tutmagha yollamışım.] Poslao sam′ moga slugu da najmi jedan′ kaik′.

Чюнћи елбетде истерсин сана іолдаш олагхъм. [Çünḱi elbetde istersin sana yoldaş olaghım.] Buduc□i da ti je to jako u volji, to c□u sa tovom′ drugovati.

Каигха іолладъгхъм хизметћар не пећ ђеџиђди. [Kaigha yolladıghım hizmetḱar ne peḱ ǵeciḱdi.] O! koliko se zadocnio sluga koga sam′ za kaik′ poslao.

Иште сеирдеређ ђелийюр. [İşte seyirdereḱ ǵeliyur.] Evo ga tručec□i dolazi.

Кайък булдунму. [Kayık buldunmu.] Jesi li našao kaik′?

Евет султанъм булдум. [Evet sultanım buldum.] Da, gospodine, našao sam′.

Кача тутдун. [Kaça tutdun.] Pošto si ga pogodio.

Юч груша тутдум. [Üç gruşa tutdum.] Za tri groša sam′ ga pogodio.

Хер шей хазър еттин ми. [Her şey hazır ettin mi.] Jesi li sve prepravio?

Хазърдър султанъм. [Hazırdır sultanım.] Sve je gotovo, gospodine.

Имди онлар каигха ђондер. [İmdi onlar kaigha gonder.] Dakle odnesi sve u kaik′.

Тиз ђиделим ћи исицагха калмаялъм. [Tiz ǵidelim ḱi isicagha kalmayalım.] Ajde da idemo brzo. Da nestoimo na prepeki.

Хайде ђнделим кардашъна угхраялъм булаћи анъ да аклъна ердирейдић билимизле ђелсин. [Hayde ǵidelim kardaşına ughrayalım bulaḱi anı da aklına erdireydiḱ bilimizle ǵelsin.] Da idemo da nađemo tvoga brata; možda c□emo i njega skloliti da sa nama ide.

Пећ ейи султанъм. [Peḱ eyi sultanım.] Vrlo dobro, gospodine.

Чок ейленмейиз іолумузун юстюнде дир. [Çok eylenmeyiz yolumuzun üstünde dir.] Nec□emo se mlogo baviti, jer′ nam′ je usput′.

Бени арамая ђелдиниз дедилер. [Beni aramaya ǵeldiniz dediler.] Kazali su mi da ste bıli kod′ mene i da ste tražili.

[58]

Сени алмакъ ичин ђелдић хайде ђел билемизле. [Seni almak için ǵeldiḱ hayde ǵel bilemizle.] Došli smo da te povedemo; ajde sa nama.

Нерецеє ђидеюрсунуз. [Nereceye ǵideyorsunuz.] Kud′ idete.

Сейире ђиделим. [Seyire ǵidelim.] İdemo da se proodamo.

Пећ ейи агхалар ђиделим. [Peḱ eyi aghalar ǵidelim.] Debro, gospodo, da idemo.

Ђирин агхалар. [Ǵirin aghalar.] Uđite, gospodo.

Иште бейюћ дереє ђелдић. [İşte beyüḱ dereye ǵeldiḱ.] Evo smo u Bujukdere došli.

Бурада инелим ве бахчеє ђиделим. [Burada inelim ve bahçeye ǵidelim.] Da idemo u gradinu (baštu).

Бре огхлан манџаии ал де билемизџе ђел. [Bre oghlan mancayi al de bilemizce ǵel.] Ej, dete, uzmi jela i odi sa nama.

Иште бахчеє ђелдиħ. [İşte bahçeye ǵeldiḱ.] Evo smo u gradinu došli.

Хей не дерсин бу єрџез еіи деіилми — бу єр ђюзел деіилми. [Hey ne dersin bu yercez eyi deyilmi – bu yer ǵüzel deyilmi.] Šta velite, ovo mesto nije li lepo?

Отуралъм агхалар ве бир локма шей єйелимъ. [Oturalım aghalar ve bir lokma şey yeyelim.] Da sednemo, Gospodo moja, da što god′ jedemo.

Шараби ђетюрюб вар бустанція бизе бираз ємиш ђетирсин. [Şarabi ǵetürüb var bustanciya bize biraz yemiş ǵetirsin.] Donesi vino i idi kaži gradinaru (baštovancii) da nam′ malo voc□a donese.

Бен она смарладъм ђитди копармагха иште ђеліор. [Ben ona smarladım ǵitdi koparmagha işte ǵelyor.] Ja sam′ mu naručio; otišao je da nabere; evo ga gdi ide.

Хош ђелдиниз агхалар. [Hoş ǵeldiniz aghalar.] Dobro došli, Gospodo.

Сизе турФанда ħирес ђетирдим. [Size turfanda ḱires ǵetirdim.] Doneo sam′ vam′ raznı trešanja.

Шимдиџиħ копардъм, тазе дир. [Şimdiciḱ kopardım, taze dir.] Sad′ sam′ ij uzbrao; svježe (taze) su.

Бираз бахчеде ђезелим сорна каигха дюнериз. [Biraz bahçede ǵezelim sorna kaigha düneriz.] Da se malo po bašti proodamo, i posle da se u kaik′ vratimo.

Хайде ђезинереħ ђиделим. [Hayde ǵezinereḱ ǵidelim.] Ajde, prohodajuc□i se da idemo.

[59]

Чеħ догхру[45] о тараФа. [Çeḱ doghru o tarafa.] Vozi pravo k′ onome mestu.

---

[45] Metinde: дггхру.

Дюнюшде анадолдан ђечелим. [Dünüşde anadoldan ģeçelim.] Povrac□ajuc□i se da idemo sa vostočne strane.

Шу чифтлиє ђирелим. [Şu çiftliye ģirelim.] Daj da uđemo u ovaj čiflik'.

8.

Истерим бир єни ђюрћ яптъ райъм. [İsterim bir yeni ģürḱ yaptı rayım.] Oc□u da mi skroiš' jedno novo cube.

Пећ еіи султанъм ренђи не ола. [Peḱ eyi sultanım renģi ne ola.] Vrlo dobro, Gospodine, od' kakve farbe?

Єшил олсун не виреіим. [Yeşil olsun ne vireyim.] Koliko išteš'?

Ићи юз груш еФендим. [İḱi yüz gruş efendim.] Dvesta groša, Gospodine.

Ярън хазър олмалъ. [Yarın hazır olmalı.] Za sutra treba da mi je gotovo.

Сабаха дећ япамам. [Sabaha deḱ yapamam.] Do sutra nemože.

Обир ђюн олурму. [Obir ģün olurmu.] Može li do prekosutra?

Олур султанъм. [Olur sultanım.] Može Gospodine.

ЕФендим терзи ђюрћинизи ђетирмиш. [Efendim terzi ģürḱinizi ģetirmiş.] Gospodine, krojač' doneo je vaše cube.

Ичеріє ђелсин. [İçeriye ģelsin.] Neka dođe unutra.

СеФа ђелдим оста терзи есвабими ђотирдинми бен сени бећлеюрдум. [Sefa ģeldim osta terzi esvabimi ģotirdinmi ben seni beḱleyordum.] Dobro došo, majstore; jesi li doneo moju aljinu? Ja sam' te čekao.

Евет султанъм ђетирдим. [Evet sultanım ģetirdim.] Da, Gospodine, doneo sam'.

Юстюме ђийдир бекалъм ейи ми дир. [Üstüme ģiydir bekalım eyi mi dir.] Daj da je obučem' da vidimo kako stoi.

Ишалла хошнуд олурсуз. [İşalla hoşnud olursuz.] Uzam′ se da c□e te bıti zadovoljni.

Бана късa ђорюнюр бурада бир парче биюктюр захир еіи деіил. [Bana kısa ǵorünür burada bir parçe biyüktür zahir eyi deyil.] Bidi mi se kratka; a ovde malo dugačka; jamačno nije dobro skrojena.

[60]

Хайр султанъм пеħ еіидир шимдн бейле ђеєрлер. [Hayr sultanım peḱ eyidir şimdi beyle ǵeyerler.] Oprostite, Gospodine, vrlo je dobro; sad′ se tako nose.

Колларъ бана бираз късa ве бираз дар ђелиіор. [Kolları bana biraz kısa ve biraz dar ǵeliyor.] Rukavi mi se vide malo kratki i malo uski.

Бен онлари узадюб боллада билирим. [Ben onları uzadüb bollada bilirim.] Ja mogu ij produžiti i razširiti.

Бу сетрііи истермисиниз меремет идеіим. [Bu setriyi istermisiniz meremet ideyim.] Oc□ete li da vam′ popravim′ ovaj kaput′?

Пеħ ейи лаħин юзерине ипеħ дюħме диħиниз. [Peḱ eyi laḱin üzerine ipeḱ düḱme diḱiniz.] Popravite ga i metite svrilena dugmeta.

Єни џеб дахъ льазим ве дюħме делиħлерини (илиħлерин) дахъ етрафини диħмели льакин шимди ђериіорум ħн чевнрилмишдир бу хрсусдан язък захмете. [Yeni ceb dahı ĺazim ve düḱme deliḱlerini (iliḱlerin) dahı etrafini diḱmeli ĺakin şimdi ǵeriyorum ḱi çevirilmiştir bu hrsusdan yazık zahmete.] Treba mu ioš′ nove cepove; a rupe od′ dugmeta treba da se okolo sašiju. No vidim′ da je vec□′ prevrnut′, i zato nije vredno no da se popravi.

Бранънъз бен ону хъзметħаръма багхшларъм. [Branınız ben onu hızmetḱarıma baghşlarım.] Ostavite ga dakle tako, ja c□u ga mome slugi pokloniti.

9.

Ђел челеби бир шей лязъм мъ. [Ǵel çelebi bir şey lazım mı.] İzvolite, Gospodine, šta tražite.

Льазъм дър ама сизде вармъ билмем. [Ĺazım dır ama sizde varmı bilmem.] Tražim′ al neznam′ da l′ vı imate.

Сейлеіиниз не льазъм дяр; не истерсииз. [Seyleiniz ne ĺazım dir; ne istersiniz.] Kažite šta oc□ebe; šta želite?

Бир ђюзел ве ейи чока истерим. [Bir ǵüzel ve eyi çoka isterim.] Tražim′ jednu lepu i dobru čoju.

Буюр ичери истанболун ен еіи чокалар бунда булунур. [Buyur içeri istanbolun en eyi çokalar bunda bulunur.] Zapovedajte unutra, tu se nalaze najlepše čoje carigradske.

Бен малъмдан утанман. [Ben malımdan utanman.] Ja se nestidim od′ mog′ espapa.

Ен ейи шей чикар. [En eyi şey çıkar.] İzvadi (pokaži) mi najbolju strav′.

[61]

Иште юрнеђлери (нумунеси). [İşte ürneḱleri (numunesi).] Evo mustre.

Ћерем идиниз паставънъ ђостериниз. [Ḱerem idiniz pastavını ǵosteriniz.] Molim′ da vidim′ komad′ od′ ovog′.

Иште ачагхъм бу чока баштан баш дър ве хем даянаклъдър. [İşte açaghım bu çoka baştan baş dır ve hem dayanaklıdır.] Evo, da ga otvorim′, Ova čoja je prekrasna i jaka.

Евет буну беєндим лакин коркаръм ћи ренђини атар. [Evet bunu beyendim lakin korkarım ḱi renǵini atar.] Ta mi se dopada, al′ se boim′ da ne izbeli.

Бунда хич коркаџак бир шей іок бен Фена чокалар алуб де мюштерилерими гаиб едемем бен бу чоканън япагхъ иђен боямъш олдугхуна ћеФил олурум.

[Bunda hiç korkacak bir şey yok ben fena çokalar alub de müşterilerimi gaib edemem ben bu çokanın yapaghı iḱen boyamış oldughuna ḱefil olurum.] Nemate ničega bojati se; jer′ ja nedržim′ onake čoje, zbog′ koij mogao bı izgubiti moju mušteriju. Ja vam′ stoim′ dobar′ da je ova čoja ofarbana ioš′ u žici.

Бен бундан анламам еєр пахасъ ишиме ел веририсе бен инанър олурум ени не кадар дър. [Ben bundan anlamam eyer pahası işime el veririse ben inanır olurum eni ne kadar dır.] Od′ toga ja nerazumjevam′. a vovjeravam′ se tvoim′ rječima, samo kad′ bı cena ugodna bıla. Koliko je ona široka.

Докуз руб ени вар. [Dokuz rub eni var.] Njena širina je dva aršina i urun′.

Бакънъз дахъ бу чока не ђюзелдир. [Bakınız dahı bu çoka ne ǵüzeldir.] Vidite ioš′ ovu čoju kako je depa.

Ейи дир анџак ренђини беєенмедим. [Eyi dir ancak renǵini beyenmedim.] Dobra je, samo mi se farba nedopada.

Иште дахъ ачиђ. [İşte dahı açiḱ.] Evo jedna otvorenija.

Бу ренђи беєндим ама чокаси юФкадър. [Bu renǵi beyendim ama çokasi üfkadır.] Farba mi se dopada, no čoja je slaba.

Бу чокайъ бакън агха гайръ єрдебундан еиси буламазсън. [Bu çokayı bakın agha gayrı yerdebundan eyisi bulamazsın.] Posmotite ovu čoju, Gospodine, nigdi se nemože bolja nac□i.

Аршънъ кача вирирсин. [Arşını kaça virirsin.] Nošto daješ′ aršin?

Онбеш драхма (алтмыш груша). [Onbeş drahma (altmış gruşa).] Petnajst′ drahma; šeset′ gruša.

[62]

Бу чока пахалъ дър бен чок пазарлашамам сон пахасънъ сейлеиниз. [Bu çoka pahalı dır ben çok pazarlaşamam son pahasını seyleyiniz.] Skupo je; kažite mi poslednju cenu; jer′ se ja nerado pogađam′.

Сон лакърдънъ сейледим пахалъ деіил бир айдан еввел єтмиш груша деħ саттъм. [Son lakırdını seyledim pahalı deyil bir aydan evvel yetmiş gruşa deḱ sattım.] Poslednju cenu sam′ vam′ kazao; nije skupa. Pre mesec′ dana ja sam′ je prodavao po sedamdeset′ groša.

Ели беш груш вереiим. [Eli beş gruş vereyim.] Da vam′ dam′ pedeset′ i pet′ groša.

Бнр акче ашагха олмаз биз зіяде паха истемеє алъшмамъшъз бизде Фіятъ ħесилмишдир. [Bir akçe aşagha olmaz biz ziyade paha istemeye alışmamışız bizde fiyatı ḱesilmişdir.] Ni pare niže nemože bıti. U nasa nije običaj skupo zahtevati, no nрodajemo po opredjeljenoj ceni.

Чок базирЂан Ђордюм ама сенцилеiин пахаџи Ђормеднм Ђел пазар бозма сонра пишман олурсун. [Çok bazirǵan ǵordum ama sencileyin pahaci ǵormedim ǵel pazar bozma sonra pişman olursun.] Vidio sam′ trgovca, al′ kao vasa skupa nisam′ vidio; dela ne kvari pogodbu posle c□eš′ se kajati.

Емр аллахън буЂюн бир шей сатмадъм сизден истиФпах (сеФте) олсун аллах билир ħи бир акче Файда етмедим булаħи бир дах Ђелесин бир Файда Ђостересин. [Emr allahın buǵün bir şey satmadım sizden istifpah (sefte) olsun allah bilir ḱi bir akçe fayda etmedim bulaki bir daha ǵelesin bir fayda ǵosteresin.] Neka tako bude. Danasa nisam′ ioš′ ništa prodao. Bog′ zna da nemam′ ni pare dobitka, no nadam′ se da c□u se polzovati, kad′ dru. gij put′ kupiti dođete.

Шундан iирми аршън ħес. [Şundan yirmi arşın ḱes.] Odseci mi od′ toga dvadeset′ aršina.

Ђел огхлан ишбу чокайъ алда челебийле берабе Ђит. [Ǵel oghlan işbu çokayı alda çelebiyle berabe ǵit.] Ej, djete, uzmi ovu čoju i idi sa Gospodinom′.

Нола Султанъм. [Nola sultanım.] Oc□u, Gospodine.

10.

Вакътънъз хайр ола. [Vakıtınız hayr ola.] Dobar′ dan′.

СеФа ђелдиниз. [Sefa ǵeldiniz.] Dobro došli.

Ницесиниз; насълсънъз. [Nicesiniz; nasılsınız.] Kako zdravlje; kako ste?

[63]

Шюћюр еиицеиим; не еии им неФена. [Şüḱür eyiceyim; ne eyi im nefena.] Blagodarim′, malo bolje; ni dobro ni rđavo.

Єне ейле; евелћи ђиби; пећ Фена. [Yene eyle; evelḱi ǵibi; peḱ fena.] Sve jednako; kako god′ i prije, vrlo mi je zlo.

Нерен агхъръ. [Neren aghırı.] Gdi vasa boli?

Бенде бнр ћесћин баш агхръсъ вар. [Bende bir ḱesḱin baş aghrısı var.] İmam′ strašnu glavobolju.

Незамандан бери ћейфсизсиниз. [Nezamandan beri ḱeyfsizsiniz.] Od′ kada ste se razboleli?

Юч ђюнден бери; юч ђюн дюр. [Üç ǵünden beri; üç ǵün dür.] Tri dana kako sam′ bolestan′.

Чок аџъръм, аџъръм. [Çok acırım, acırım.] Žao mi je.

Илач алърмъсънъз. [İlaç alırmısınız.] Uzimate li ljekove?

Хайр салт коџакаръ малицеси. [Hayr salt kocakarı malicesi.] Ne, samo kuc evne ljekove upotrebljavam′.

Хећимин ћимдир. [Heḱimin ḱimdir.] Ko je vaš′ doktor′ (ljekar′).

Филан хећими ђетирдилер бен истемедим илач алмагха. [Filan heḱimi ǵetirdiler ben istemedim ilaç almagha.] Doveli su mi ljekara N. no ja nisam′ hteo uzeti ljekove.

Филан џерах бир илач верди андан бираз ћейФими дюздюм. [Filan cerah bir ilaç verdi andan biraz ḱeyfimi düzdüm.] Hirurg′ N. dao mi je ljek′, po kom′ se je malo moje zdravlje popravilo.

Ей шуђюр шуђюр буни хаз етимм. [Ey şuḱür şuḱür buni haz etimm.] O! slava Bogu, mlogo se zato radujem′.

Ей ефенднм аф идерсиниз ђидеіим шимди ђечмиш ола аллах шифалмр сагхълък вире. [Ey efendim af idersiniz ǵideyim şimdi ǵeçmiş ola allah şifalmr saghılık vire.] Sad′ oprostite mi, Gospodine, da idem′. Da Bog′ da da prođe; želim′ vam′ skoro ozdravlenje.

11.

Бир алтън бозмагџа уФак акчениз (уФаклъгхъиъз) вармъ. [Bir altın bozmagca ufak akçeniz (ufaklıghınız) varmı.] İmate li sitno da mi promenete jedan′ dukat′.

[64]

Алтънъз тамаммъ. [Altınız tamammı.] Jeli taman′ (podpun′ u meri) vaš′ dukat′?

Занъмда ама тартьнъз. [Zanımda ama tartınız.] Mıslim′ da je; no opet′ možete ga meriti.

Ренђине бакаџак олурсак калболмалъ, [Renǵine bakacak olursak kalbolmalı.] Po farbi njegovoj kidi se da je fališnıj.

Везнениз іокму. [Vezneniz yokmu.] Nema te li vezne?

Иште везне бунун бир богхдай ексиіи вар. [İşte vezne bunun bir boghday eksiyi var.] Evo vezne; dukat′ je za jedno zrno eksik.

Аџайъб шей бунун хич ђесиіи іок ђенаръна хич ел докунмамъшдър ликин инџе истесиниз хесаб идиниз. [Acayıb şey bunun hiç ḱesiyi yok ḱenarına hiç el dokunmamışdur likin ince istesiniz hesab idiniz.] Čudno, on′ nije sečen′, jer′ njegova okruglost′ nije pokvarena; proračunite ga po vašoj volji.

Не тюрлю ахче истерсиниз. [Ne türlü ahçe istersiniz.] Kakve ste novce radi imati?

Груш яръмлък онлук ве бир грушлук уФак пара яход драхм ве бир драхмълък лепта вериниз бана. [Gruş yarımlık onluk ve bir gruşluk ufak para yahod drahm ve bir drahmılık lepta veriniz bana.] Dajte mi groša, po po groša i desetparaca, i za jedan′ groš′ sitnı para ili drahma, po po drahma i lepša za jednu drahmu.

Иште истедиħлериниз. [İşte istediḱleriniz.] Evo ij po vašemu zahtevanju.

Бу акче пеħ ашънмъш юзеринде сиккеси ђорюнмеіор. [Bu akçe peḱ aşınmış üzerinde sikkesi ǵorünmeyor.] Ova moneta jako izlizana i nepoznaje se vıše njen′ grub′ (nadpisa).

Иште бир гайръсъ. [İşte bir gayrısı.] Evo vam′ druga.

Бу сиħħъ ђечмез олмадъ мъ. [Bu siḱḱe ǵeçmez olmadı mı.] İde li ioš′ ova moneta?

Хайр дахъ ђечер. [Hayr dahı ǵeçer.] Da, jednako ide.

12.

Ђел огхлан бир ħимсе іокму чагхъра чагхъра сесим богхулду. [Ǵel oghlan bir ḱimse yokmu çaghıra çaghıra sesim boghuldu.] Ej, djete, nema li koga ovde! vikajuc□i promukao sam′.

[65]

Лебей султанъм. [Lebey sultanım.] Šta zapovjedate, Gospodaru?

Тез атеш як ве бени ħейдир. [Tez ateş yak ve beni ḱeydir.] Odma naloži vatru da se obučem′.

Пенцелери ач ħи ода рузђарлансън чокаларъмъ џизмелереми сил тез ейле имди. [Penceleri aç ḱi oda ruzǵarlasın çokalarımı cizmelerimi sil tez eyle imdi.] Otvori prozore da čist′ vozduh′ u sobu uđe, istresi moje aljine, očisti moje čizme; dela svrši brzo.

Бу шейлери бен сана демедеиин етмеђ ђеређ идин. [Bu şeyleri ben sana demedeyin etmeḱ ǵereḱ idin.] Sve to trebalo bı da spremiš′; a da te neopominjem′.

Дюшейі[46] калдър одайъ сюпюр. [Düşeyi kaldır odayı süpür.] Diži postelju, očisti sobu.

Бир су ђетир елими іикаяйъм. [Bir su ḱetir elimi yıkayayım.] Donesi vode da se umijem′.

Юз пешђири бана вир. [Yüz peşḱiri bana vir.] Daj mi peškir′.

Ђюмлеіми бана вир. [Ǵümleyimi bana vir.] Daj mi košuljo.

Исицак деіил еєр истерсиз исицайъм. [İsicak deyil eyer istersiz isicayım.] Nije topla; ako oc□ete, da je ugrijem′.

Іок іок ейй дир. [Yok yok eyi dir.] Nemoj, nije nužno.

Чорапларъ мъ ђетир. [Çorapları mı ǵetir.] Donesi moje čarape.

Кондуралери ми кани. [Konduraleri mi kani.] Gdi su moje papuče.

Иште султанъм. [İşte sultanım.] Evo ij gospodine.

Єнисин ъсмарламъшъдъм ђиби. [Yenisin ısmarlamışdım ǵibi.] Čini mi se da sam′ druge nove naručio.

Евет султанъм анџак дахъ битирмемишлер. [Evet sultanım ancak dahı bitirmemişler.] Da, Gospodine, al′ nisu iošte gotove.

Бу ђюн ђит бакасън хазърмъдър. [Bu ǵün ǵit bakasın hazırmıdır.] İdi danasa da vidiš′ da l′ su gotove.

Кани Фесим. [Kani fesim.] Gdi je moj fesa?

Чамаширџиіи ђорюрисен ди ђи чамаширими ђетирсин. [Çamaşirciyi ǵorürisen di ḱi çamaşirimi ǵetirsin.] Ako vidiš′ pralju, kaži ioj da mi donese pranje.

---

[46] Metinde: Дюшейй.

Хангъесвабънъ ђиєрсин бу ђюн. [Hangıesvabını ǵiyersin bu ǵün.] Kakve c□ete aljine obuc□i danasa.

Дюн ђейдиіми. [Dün ǵeydiyimi.] One što sam′ jučer′ nosio.

[66]

Дюн терзіє ђиттинми. [Dün terziye ǵittinmi.] Jesi li bıo jučer′ kod′ krojača?

Евет султанъм бу ђюнден ютюрю сез верди. [Evet sultanım bu ǵünden ütürü sez verdi.] Jesam′, Gospodine, on′ se za danasa obec□ao.

Вар филан челебіє бурая ђелсин ди. [Var filan çelebiye buraya ǵelsin di.] İdi kaži Gospodinu N. da dođe.

Бу ђюн евде ємем достун бириси бени юйле манцасъна деавет итти єєр бир шей льазъмъса сизе алън ю єіин. [Bu ǵün evde yemem dostun birisi beni üyle mancasına deavet itti eyer bir şey ĺazımısa size alın ü yeyin.] Danasa ne ručam′ kod′ kuc□e; jedan′ me prijatelj zvao na ručak′. Ako vam′ štogod′ treba uzimite pa jedite.

Шимдилиħ билим це ђел деавет итдиħлери єре деħ. [Şimdiliḱ bilim ce ǵel deavet itdiḱleri yere deḱ.] Za sada dođi samnom′ do onog′ mesta kud′ sam′ ja pozvat′.

Андан сонра еве дюн хер шеіи єрли єринце ко одаларъ темизле белħим достун бириси ђеле. [Andan sonra eve dün her şeyi yerli yerince ko odaları temizle belḱim dostun birisi ǵele.] Posle vrati se kuc□i, namesti sve na svoje mesto, očiti sobe, možda c□e doc□i kakav′ prijatelj.

Баш ю стюне султанъм. [Baş üstüne sultanım.] Bıc□ete služeni, Gospodine.

13.

Ћим иди о челеби ħи сениниле теминде лакърдъ идерди. [Ḱim idi o çelebi ḱi seninile teminde lakırdı iderdi.] Ko je bıo onaj gospodin′, koi se malo pre sa tobom′ razgovarao?

Фиренђ туџаръдър; Европа тюџаръдър. [Firenḱ tucarıdır; Evropa tücarıdır.] Evropskij trgovac′.

Іабанџъіа ђоре тюрђче пеђ еіи сейлер. [Yabancıya ǵore türḱçe peḱ eyi seyler.] Kao stranskij čovek′ vrlo dobro turski govori.

Румџада чок румлардан еіи билир. [Rumcada çok rumlardan eyi bilir.] On′ zna grečeski bolje od′ mlogi Grka.

Чоктан бу вилаєтлерде ђезер. [Çoktan bu vilayetlerde ǵezer.] Bez′ sumnje on′ se odavna u ovim′ mestama bavi.

Беш іилдан бери бундадхр. [Beş yildan beri bundadır.] Pet′ godina kako je on′ ovde.

Бир пеђ еіи адама бензер. [Bir peḱ eyi adama benzer.] Vidi se da je vrlo dobar′ čovek′.

[67]

Онуниле ђорюмшеє пеђ хаз идерим. [Onunile ǵorümşeye peḱ haz iderim.] Vrlo bı želio sa njim′ obhoc□enje imati.

Сени онуниле булуштурурум. [Seni onunile buluştururum.] Ja c□u te sa njime upoznati.

Нереде отурур. [Nerede oturur.] Gdi sedi?

Бунда якън отурур. [Bunda yakın oturur.] Tu blizu sedi.

Не заман ону сельамлъгха ђидериз. [Ne zaman onu seĺamlıgha ḱideriz.] Kada c□emo ic□i posjeti ga?

Незаман буюрурсун. [Nezaman buyurursun.] Kad oc□eš′.

Ярън сабах ђиделим. [Yarın sabah ǵidelim.] Da idemo sutra u jutru.

Пеђ ейи султанъм. [Peḱ eyi sultanım.] Dobro Gospodine.

Ишин олмадъгъиъ заман ђидериз. [İşin olmadıgıcı zaman ǵideriz.] Kad′ budeš′ vreme imao da idemo.

Не ђемилер дир бунлар. [Ne ǵemiler dir bunlar.] Kakvi su ovo brodovi?

Ингнлиз дилер. [İngiliz diler.] Kažu da su engleski.

Ингилиз байраклар. [İngiliz bayraklar.] Nose englesku horugvu (barjak′).

Качтър. [Kaçtır.] Koliko ij je.

Бели деіил нихаіет беш фикр идериз. [Beli deyil nihayet beş fikr ideriz.] Nevidi se, no mıslim′ da su pet′.

Некадар узактър. [Nekadar uzaktır.] Ko liko su daleko?

Ибтида ђордюіим заман іирми кадар милл узак идилер шимди џенћ ђемилери каледен дъшаръ демири бракмъшлар ве базирђан ђемилерн лимана ичери ђиреіорлар. [İbtida ǵordüyim zaman yirmi kadar mill uzak idiler şimdi cenḱ ǵemileri kaleden dışarı demiri brakmışlar ve bazirǵan ǵemileri limana içeri ǵireyorlar.] Kad′ sam′ ij u prvıj ma vidio, bıli su dvadeset′ i jednu milju daleko; sad′ su vojeni korablji lenger′ pred′ gradic□′ bacili, a trgovački ušli su u pristanište.

Ен бию̈іи кач топ чеђер. [En biyuyi kaç top çeḱer.] Najvec□ij od′ ovı koliko topova ima.

Ели анџак ве иђи юз адем вар. [Eli ancak ve iḱi yüz adem var.] Oko petdeset′ topova i dvesta morjaka.

Кач фучи ђетирир. [Kaç fuçi ǵetirir.] Koliko buradi nosi?

Бию̈іи лил фучи вардър. [Biyuyi lin fuçi vardır.] Najvec□ij može priimiti hiljadu buradij.

Реиз олан ђимдир билирмисин. [Reiz olan ḱimdir bilirmisin.] Znaš′ li ko je njegov′ kacetan′?

[68]

Хаір билмем. [Hayr bilmem.] Nemogu vam′ to kazati.

Бу кале метинми. [Bu kale metin mi.] Da l′ je ovo mesto utvrđeno?

Кач ката топу вар. [Kaç kata topu var.] Koliko redova topova ima?

Мухяфъзъ ћимдир. [Muhafızı ḱimdir.] Ko je njegov′ upravitelj (gubernator′)?

Кач адам вар. [Kaç adam var.] Koliko garnizona ima u njemu.

14.

Мейханеци недере дир. [Meyhaneci nedere dir.] Gdi je gosoprima′ (mehancija?).

Не буюрурсунуз ефендим. [Ne buyurursunuz efendim.] Šta zapovjedate gospodine?

Бурацъкта кона билирмиииз. [Buracıkta kona bilirmiyiz.] Možemo li se tu svratiti?

Евет султанъм пећ ейи одаларъмьз ве дюшећлеримиз вардир. [Evet sultanım peḱ eyi odalarımız ve düşeḱlerimiz vardır.] Da, gospodine. imamo vrlo lepı soba i postelja.

Инелим агхалар. [İnelim aghalar.] Da tu sjašimo, Gospodo.

Атларъмъзъ ахъра чећтир. [Atlarımızı ahıra çeḱtir.] Vodi konje naše u ar′.

Агхаларън атларънъ тут ве онларъ мукаєд ол. [Aghaların atlarını tut ve onları mukayed ol.] Uzmi gospodinove konje i brini se o njima.

Ђнделим агхалар одаларъмъзъ бакалъм. [Ǵidelim aghalar odalarımızı bakalım.] Ajde da idemo, Gospodo, da vidimo sobe.

Агхалара мум тутун. [Aghalara mum tutun.] Posvetli gospodi.

Бизе бир конак, ода вер. [Bize bir konak, oda ver.] Daj nam′ jedan′ kvartir′, jednu sobu.

Кач ђюн ичин. [Kaç ǵün için.] Za koliko dana?

Бу ђецелиђ. [Bu ǵecelik̸.] Za obu noc□′.

[69]

Вуюрун юкаръ. [Buyurun yukarı.] İzvolite gore.

Иште бир ода. [İşte bir oda.] Evo jedne sobe.

Дюшеіи яп. [Düşeyi yap.] Namesti mi krevet′.

Іорђан пеђ хафифтир юстюне бир ђебе яй. [Yorǵan pek̸ hafiftir üstine bir k̸ebe yay.] Yokrivač (yorgan′) vrlo je tanak′, prostri na taj jedno c□ebe.

Булайђи манџамъзъ тиз хазър идейдиниз. [Bulayk̸i mancamızı tiz hazır ideydiniz.] Molimo da nam′ se večera skoro zgotovi.

Чисмелеринизи чикармадан еввел ємеіиниз хазър олур. [Çismelerinizi çikarmadan evvel yemeyiniz hazır olur.] Pre nego što c□e obuc□u skinuti jelo c□e bıti gotovo.

Хъзметђар — ларъмъз кандедирлер. [Hızmetk̸ar – larımız kandedirler.] Gdje su naše sluge.

Хейбелеринизле іокар чеђтилер. [Heybelerinizle yokar çek̸tiler.] Gore su bisage odneli.

Пиштоларъмъ ђетирдинми. [Piştolarımızı ǵetirdinmi.] Jesi li doneo moje pištolje.

Еввет султанъм иште. [Evvet sultanım işte.] Evo ij gospodine.

Чизмелерими чеђ андансонра вар атларъ ђозетъ. [Çizmelerimi çek̸ andansonra var atları ǵozet′.] Skini moje čizme; a potom′ idi nadgledaj konje.

Хайде ђиделим агхалар софрая отуралъм ђи ерђенден яталъм. [Hayde ǵidelim aghalar sofraya oturalım k̸i erk̸enden yatalım.] Ajde, Gospodo, da sednemo za trpezu (astal′) te da bı rano lec□i mogli.

Елимизн іъкамагха су ђетирин. [Elimizi yıkamagha su ǵetirin.] Dajte nam′ vode da operemo ruke.

Отуралъм бир тепси ећсићтир. [Oturalım bir tepsi eḱsiḱtir.] Da sednemo, fali jedan′ tanjir′.

Агхам сен бир шей ємеіорсун. [Agham sen bir şey yemeyorsun.] Gospodine, vı ne jedete.

Іоргунум; иштахъм іоктур. [Yorgunum; iştahım yoktur.] Ja sam′ umoran′; neprija mi jelo (nemam′ volje jesti.)

Гайрет ейле. [Gayret eyle.] Ohrabrite se.

Дюшећ бана суфрандан єћтир. [Düşeḱ bana sufrandan yeḱtir.] Volem′ bıti u krevetu, neželi z astalom′.

[70]

Манџайъ ђетирдилер отуралъм софрая. [Mancayı ǵetirdiler oturalım sofraya.] Donesoše jelo; da sednemo za astal′.

Инџе истерсиниз. [İnce istersiniz.] Kako vı zapovedate.

Јлваръръм отурунуз. [Yalvarırım oturunuz.] Molim′ sedite.

Бен бурая отураџаиъм. [Ben buraya oturacaiım.] Ja c□u ovde sesti.

Хайр еєръ ћерем идерсиниз бен сизи бунда бракмам иште шу єр сизин ичиндир. [Hayr eyer′ ḱerem idersiniz ben sizi bunda brakmam işte şu yer sizin içindir.] Ne, oprosite, ja vasa ovde neostavljam′; ono je mjesto vami opredjeljeno.

Чунћи мерамънъз бейле дир бен сез тутаръм. [Çunḱi meramınız beyle dir ben sez tutarım.] Buduc□i da vı to zahtevate, ja nec□u vam′ volju kvariti; ja nec□u se vami protiviti.

Буюрурмусунуз пиринџ чорбасъндан. [Buyururmusunuz pirinc çorbasından.] Oc□ete li supe sa pirincom′?

Јлваръръм биразаџък. [Yalvarırım birazacık.] Vrlo malo molim′.

Буюрумусднуз бу хашламадан іохсе перхиз манџасъмъ єрсиниз. [Buyurumusunuz bu haşlamadan yohse perhiz mancasımı yersiniz.] Volite li kuvane goveđine, ili jedete postno.

Бу ђун перхиз тутаман ондан бир парче алурум. [Bu ǵun perhiz tutaman ondan bir parçe alurum.] Danasa ja ne postim′, od′ tog′ c□u jedno parče uzeti.

Буюрунуз иште хардал ве рус хіяръ льаћин ђориіорум сизини етмеіиниз іок буюрунуз ев етмеіи зира бизде башка тюрлю іоктур. [Buyurunuz işte hardal ve rus hiyarı ĺaḱin ǵoriyorum sizini etmeyiniz yok buyurunuz ev etmeyi zira bizde başka türlü yoktur.] İzvolite; evo vam′ slačice (senef′) i kiseli krastavaca; no vidim′ da nemate leba, oc□ete li domac□eg′ leba, jer′ drugog′ nemamo.

О бана хас етмећтен еіи ђелир хусуса ћи тазе олуб баят олмазса. [O bana has etmeḱten eyi ǵelir hususa ḱi taze olub bayat olmazsa.] Ja ga volim′ nego belıj leb′; osobito kad′ je mek′, a ne tvrd′.

Бу сазандан єєџећмисиниз. [Bu sazandan yeyeceḱmisiniz.] Oc□ete li malo ogledati (koštati) od′ ovog′ šarana?

Ей вала бен тићениндең коркаръм. [Ey vala ben tiḱeninden korkarım.] Blagodarim′, jer′ se od′ kostiju boim′.

[71]

Кадън бу агхайъ агхърла, ве бен шу ћебабъ паралайъџає деіин, сен шу салатайъ яп. [Kadın bu aghayı aghırla, ve ben şu ḱebabı paralayıcaye deyin, sen şu salatayı yap.] Gospođo, nudite Gospoina da ruča, i dok′ ja izsečem′ ovo pečenje, napravite ovu salatu.

Билмем еіи єпа бнлирмиіим. [Bilmem eyi yepa bilirmiyim.] Neznam′ da l′ je mogu dobro načiniti.

Вер бана ягхшишесини бибери ве тузу еФендим дадъна бакънъз бир ћере истедеіиниз ђибн ми дир коркаръм ћи чок каръштърмадъм белћи сирћеій де чок койдум. [Ver bana yaghşişesini biberi ve tuzu efendim dadına bakınız bir ḱere

istedeyiniz ǵibi mi dir korkarım ḱi çok karıştırmadım belḱi sirḱeyi de çok koydum.] Daj mi zejtinjaču, biber′ i so. Ogledajte malo da vidite da l′ je po vašem′ vkusu. Boim′ se da nisam′ je dovoljno pomešao; možda sam′ mlogo octa (sirc□eta) metnuo.

Пеħ али олмуш. [Peḱ ali olmuş.] Prekrasna je.

Ябан хайван ети єрмисиниз иште караџа ħебаб алънъз енюнюзе. [Yaban hayvan eti yermisiniz işte karaca ḱebab alınız enünüze.] Rado li jedete divljač′? Evo srndac□ko pečenje, poslužite se malo.

Ама кадън (ханъм) уанабънъз алмазмъсънъз. [Ama kadın (hanım) canabınız almazmısınız.] A vı, milostiva Gospođo, nec□ete li malo uzeti?

Ябан хайванъ беним ичин деiилдир бу бир авџи манџасъдър. [Yaban hayvanı benim için deyildir bu bir avci mancasıdır.] Ja nerado jedem′ divljači: to je jelo za lovce.

Ама сиз ичмеюрсунуз. [Ama siz içmeyorsunuz.] Al′ vı ne pijete?

Бен хенюз ичтим. [Ben henüz içtim.] Sad′ sam′ pio.

Белħи беяз шараб кърмъздан евел тутарсънъз иште сизе ердеħ ве пашалнманъ юйюртлеiиниз. [Belḱi beyaz şarab kırmızıdan evel tutarsınız işte size erdeḱ ve paşalimanı üyürtleyiniz.] Možda volete belo vino nego crveno, evo vam′ Erdesko i Pašalimansko vino, izbirajte.

Бана бу пеħ еiи ђелир. [Bana bu peḱ eyi ǵelir.] Ovo mi se bolje dopada.

Дур бир башкасънъ дахъ денериз юсуф бана бак кадехлери чалка ве бизе късрує ве сусам шараби вер бири биримизин ашкъна ичелим. [Dur bir başkasını dahı deneriz yusuf bana bak kadehleri çalka ve bize kıbruye ve susam şarabi ver biri birimizin aşkına içelim.] Čekkajte da i druga vina okušamo. Slušaj Yosife, uzmi isperi čaše, i daj nam′ Kiprisko i Samsko viko da nijemo u zdravlje.

[72]

Изин верирмисиниз ефендим ашкънъза бир кадех ичмеє. [İzin verirmisiniz efendim aşkınıza bir kadeh içmeye.] SA vašim′ dozvoljenjem′, Gospodine, da jenu čašu u vaše zdravlje ponijem′.

Сиз бана чок иħрам идеюрсунуз. [Siz bana çok iḱram ideyorsunuz.] Na česť mi služi Gospodine.

Ћерем идесиниз су шишесини бен бираз су кояџайъм. [Ḱerem idesiniz su şişesini ben biraz su koyacayım.] Molim′ za staklo sa vodom′ da malo vode uvino uspem′.

Еу ђозлемеден[47] елбет алахакъсънъз. [Ey ǵozlemeden elbet alahakısınız.] Barem′ od′ ovı uštipaka c□ete malo uzeti.

Ей валла бана зияде емеħ кабисиздир. [Ey valla bana ziyade yemeḱ kabisizdir.] Blagodarim′, nije mi moguc□no vıše jesti.

Еєр буюрурсунуз шимди калкалъм ве кахве ичмеє диванханеє ђиделим. [Eyer buyurursunuz şimdi kalkalım ve kahve içmeye divanhaneye ǵidelim.] SA vašim′ dozvolenjem′ da ustanemo sada i da idemo u salu piti kafu.

Кахвеалти хазър бир шеиин іокму. [Kahvealti hazır bir şeyin yokmu.] Nemaš′ li ništa gotovo za zakusku?

Не истерсиниз султанъм. [Ne istersiniz sultanım.] Šta bı volili?

Дана ħебабъ олсун я бир тавук ħебабъ ама юстюне домуз ягхъ сурмаясън. [Dana ḱebabı olsun ya bir tavuk ḱebabı ama üstüne domuz yaghı surmayasın.] Daj nam′ telec□eg′ mesa, ili kokošku pečenu, al′ da nije poliveno sa svinjskom′ masc□u.

Кузу ети варми. [Kuzu eti varmi.] İmaš′ li jagnjec□eg′ mesa?

Іоктур султанъм анџак суџук иле уфак береħ вардър. [Yoktur sultanım ancak sucuk ile ufak bereḱ vardır.] Nemam, Gospodine, al′ imam′ sucuka i kolača.

[47] Metinde: ђозлемрден.

Пећ еіи вар шараб чећ ве соумагха ко. [Peḱ eyi var şarab çeḱ ve soymagha ko.] Vrlo dobro, idi da natočiš′ vina i da ga staviš′ da se ladi.

Достун бири ђелюб беним иле кахве алти идецећ. [Dostun biri ǵelüb benim ile kahve alti ideceḱ.] Doc□i c□e jedan′ prijatelj na zakusku kod′ mene.

Хер шай хазър итдеіордум. [Her şay hazır itdeyordum.] Sve sam′ prepravio.

Тепсилери бичаклар чаталларъ кашъкларъ ве пешћирлери ђетир. [Tepsileri biçaklar çatalları kaşıkları ve peşḱirleri ǵetir.] Donesi tanjire, noževe, viljuške, ložice i salvete.

[73]

Долдур агхая. [Doldur aghaya.] Uspi Gospodinu.

Ашкъна агхам. [Aşkına agham.] U vaše zdravlje, Gospodine.

Афиєтлер олсун. [Afiyetler olsun.] Na zdravlje, Gospodine.

Съгхър дилини дилерсиниз ђетиреіим. [Sıghır dilini dilersiniz ǵetireyim.] Zapovedate li da donesem′ goveđij jezik′?

Ђетир ондан бир локма єєлим. [Ǵetir ondan bir lokma yeyelim.] Donestite ga da jedemo malo.

Бакалъм ахшам манцасъна бизе не верирсин. [Bakalım ahşam mancasına bize ne verirsin.] Da vidimo šta c□eš′ nam′ dati za večeru.

Не истерсиниз; не буюрсунуз агхалар. [Ne istersiniz; ne buyursunuz aghalar.] Šte bı želili? šta bı hteli?

Бизе бир тавук каврмасъ салата іле иħи ђюверцин иħн бюлдюрцин ве алтъ чаиръ кушу вер. [Bize bir tavuk kavurması salata ile iḱi ǵüvercin iḱi büldürcin ve altı çairı kuşu ver.] Daj nam′ jedno prženo pile sa salatom′, dva goluba, dve prepelice i šest′ ševa.

Гаиръ дахъ бир шей буюрмазмъсън. [Gairı dahı bir şey buyurmazmısın.] Drugo štogod′ zapovedate li?

Хаир ол єтишир. [Hair ol yetişir.] Ne treba, ovo je mam′ dovoljno.

Сабахдан кахве ичмезмисиниз. [Sabahdan kahve içmezmisiniz.] Za sutra u jutru oc□ete li kafe?

Бир агхър сиях кахне япасън бизе. [Bir aghır siyah kahve yapasın bize.] İspeci nam′ crne guste kafe.

Сютлю кахве ичмезмисиниз. [Sütlü kahve içmezmisiniz.] Ne nijete li kafu sa mlekom′?

Хаир алъшмамъшъз. [Hair alışmamışız.] Nije nam′ taj običaj.

Ярън саат дерде онде ояндър бизи. [Yarın saat derde onde oyandır bizi.] Sutra u jutru u četiri sata – deset′ satij (časova) da nasa probudiš′.

15.

Сизин истамбола ђитмеќ ниіетинде олдугџунизи ишиттим. [Sizin istambola ǵitmeḱ niyetinde oldugcunizi işittim.] Čuo sam′ da namjeravate u Carigrad′ poc□i?

Евет ефендим љаќин дахъ бир аркадаш буламадим. [Evet efendim Ĺaḱin dahı bir arkadaş bulamadim.] Jest′, Gospodine, no nisam′ iošte druga (soputnika) našao.

[74]

Беним дахъ ниіетим о олдугхундан берабер ђиделим ми дею сормагха ђелдим. [Benim dahı niyetim o oldughundan beraber ǵidelim mi deyü sormagha ǵeldim.] İ ja imajuc□i istu namjeru došao sam′ izvjestiti se, ako možemo zajedno putovati.

Баш юстюне љаќин караданмъ іохсе суиле (денизден) ми ђитмеќ истерсиниз. [Baş üstüne Ĺaḱin karadanmı yohse suile (denizden) mi ǵitmeḱ istersiniz.] Dragovoljno, il želite suvim′ ili vodom′. Morem′ da idemo?

Шимди къш еями олдугхундан атешђемиси тунада ишлемез ве деряде бизи шаиид хер къшън олан фиртуналар іолдан аликоя билди- аликоя билдиинден белиград юзеринден ђитмеђ бана пеђ мюнасиб ђорюнюр. [Şimdi kış eyami oldughundan ateşǵemisi tunada işlemez ve deryade bizi şayid her kışın olan firtunalar yoldan alikoya bildi- alikoya bildiyinden beligrad üzerinden ǵitmeḱ bana peḱ münasib ǵorünür.] Buduc□i da je sada zima, i parobrodi po Dunavu prestali su; pak′ u zimu obıčno vladaju burje, koje nasa mogu mlogo vreme zadržati.nalazim′ sa shodno da idemo preko Beograda.

Имди биз іол тезкерелеримнзи чикаруб мензил арабасъндa бизим[48] ичин иђи єр ъсмарламалъъз. [İmdi biz yol tezkerelerimizi çikarun menzil arabasında bizim için iḱi yer ısmarlamalıız.] Mec□utim′ treba da se mı sa pasošima snabdjemo, i za nasa dva mesta u brzovoznim kolima naručimo.

Сиз хазърланънца деіин бен ишлеримин баш идеіим. [Siz hazırlanınca deyin ben işlerimin baş ideyim.] Dok′ se vı opremite, ja c□u moje poslove urediti.

Бундан едринеє деђ кач саат вардър. [Bundan edrineye deǵ kaç saat vardır.] Koliko je časova odavde do Jedrene?

Сеђиз саат. [Seḱiz saat.] Osam′ časova.

Бу ђун[49] едрииеє ђире билирмииз. [Bunǵun edrineye ǵire bilirmiyiz.] Možemo li danasa u Jedrene dospjeti?

Ђеч тир; дахъ ерђен дир; юйле заман дър; єтиширсиниз. [Ǵeç tir; dahı erḱen dir; üylezaman dır; yetişirsiniz.] Dockan′ je; rano he; ioš′ je podne; stignuc□ete.

Іолларъ ђюземи дир. [Yolları ǵüzemi dir.] Jesu li dobri putovi drumovi?

Пеђ еіи деіил дир сулар вар ђечецеђ. [Peḱ eyi deyil dir sular var ǵeçeceḱ.] Nisu tako dobri, morate mnoge vode gaziti.

Іол дюздогхру му; дагхлъ мъ. [Yol düzdoghru mu; daghlı mı.] Jeli put′ ravan′, brdovit′?

---

48 Metinde: зизим.

49 Metinde: Бунђун.

[75]

Шу биир васи ми. [Şu biyir vasi mi.] Jeli prostrano ovo brdo?

Бу не дагхдър. [Bu ne daghdır.] Koja je to planina?

Шу суданђечилирми; деринми.[50] [Şu sudan ǵeçilir mi; derinmi.] Može li se pregaziti ta voda? da l′ je duboka?

Сен бизе кулавуз олурму сун. [Sen bize kulavuz olurmu sun.] Oc□eš′ li da nam′ budeš′ vođa?

Іол юзеринде ђечецећ єрлерде ве дерлеръ. [Yol üzerinde ǵeçeceḱ yerlerde ve derlerı.] Kako se nazivaju mesta, u koja ide taj put′?

О рая хич ђитмедин ми. [O raya hiç ǵitmedin mi.] Jesi li kadgıd′ tamo putovao?

Дахъ якън іол іотму. [Dahı yakın yol yotmu.] Nema li bližega puta?

Ћюпри нереде дир. [Ḱüpri nerede dir.] Gdi je most′ (c□uprija).

Бундан ћим ђечмиш бу ђюн. [Bundan ḱim ǵeçmiş bu ǵün.] Koje prešao danasa odavde.

Дениз узакмъ бу єрден. [Deniz uzakmı bu yerden.] Jeli more daleko odavde?

Дур арабаџ; серимџи. [Dur arabac; serimci.] Stoj kočijašu!

Угхурлар ола адхалар. [Ughurlar ola adhalar.] Srec□an′ put′, Gospodo.

Іолларда корку вармъ. [Yollarda korku varmı.] Jeli bezbjedno – ima li straha.

Билмем ама улу іолдур орадан дайма адам ђечер. [Bilmem ama ulu yoldur oradan dayma adam ǵeçer.] Neznam; carskij je put′ koim′ neprestano ide svet′.

Іоллар муатаралъмъ. [Yollar muataralımı.] Jesu li putovi opasni?

Орманда хърсъз булунмазмъ. [Ormanda hırsız bulunmazmı.] İma li po šumama pustaija?

[50] Metinde: дерними.

Вардър льаћин аллахъ бизи хеписинден сакладъ. [Vardır ĺaḱin allah′ bizi hepisinden sakladı.] İma pustaija; no Bog′ je nasa od′ svanog′ zla sačuvao.

Ђеце ве ђюндюз корку іоктур. [Ǵece ve ǵündüz korku yoktur.] Nema se čefa bojati ni danju ni noc□u.

Хангь іолу тутмалъъз. [Hangı yolu tutmalıız.] Koim′ putem′ treba ic□i?

Шу дагца яклаштъгхън ђиби сагхън тутарсън. [Şu dagca yaklaştıghın ǵibi saghın tutarsın.] Kad′ se ovom′ brdu približite, uzmite na dedesno.

Орманларда іоллар ђючмидир. [Ormanlarda yollar ǵüçmidir.] Jesu li putova po šumama teški?

[76]

Іолуну шашърмазсън. [Yolunu şaşırmazsın.] Nemožeš′ putem′ zaic□i.

Ормандан чикарсен солуни тутмагха унутмаясън. [Ormandan çikarsen soluni tutmagha unutmayasın.] Kad′ iz′ šume izišao budeš′, nezaboravi da se na levo okreneš′.

Хайде агхалар ата бинелим. [Hayde aghalar ata binelim.] Gospodo, da uzašimo.

Калън ейилићлериле. [Kalın eyiliḱlerile.] SA Bogom′.

Варън сагхалъкъле; аллах іол ачъклъгхъ вире. [Varın saghalıkile; allah yol açıklıghı vire.] Bog′ vam′ srec□an′ put′ dao.

16.

Ефендим бени чагхртмъшънъз. [Efendim beni çaghırtmışınız.] Poslali ste da me zovu vu, Gospodine?

Сизи ђордюіиме чок северим зира беклееє беклееє сабра такатъм калмадъ. [Sizi ǵordüyime çok severim zira bekleye bekleye sabra takatım kalmadı.] Koliko mi je prijatan′ vaš′ dolazak′ sa velikim′ nestrpljenjem′ očekivao sam′ vasa.

Ћейфиниз уйгунсузму; нениз вар. [Ḱeyfiniz uygunsuzmu; neniz var.] Jeste li slabi? Šta vam′ je?

Иħи ђюнден ħейфъм єринде деiил бенде бир[51] ħесħин баш агхрасъм вар ве битюн беџидимде ђевшеħлиħ вар. [İḱi ǵünden ḱeyfım yerinde deyil bende bir ḱesḱin baş aghrasım var ve bitün becidimde ǵevşeḱliḱ var.] Dva dana vec□′ kako mi nije dobro; imam′ ljutu glavobolju, i veliku slabost′ po svom′ mome tjelu.

Вир намъзънъ бакайъм бираз тиз вурур сизин ситманъз вар. [Vir namızını bakayım biraz tiz vurur sizin sitmanız var.] Dajte da vam′ pulsa pipam′. Malo jako udara; imate groznicu.

Базъ базъ башъм дюнер. [Bazı bazı başım düner.] Kalkad′ me i nesvest′ vata.

Иштахънъз вармъ. [İştahınız varmı.] İmate li volju jesti?

Бир аџаиб шей иштахъм єринде дир ляħин теам еттиiинденсонра ħейфим бозулур. [Bir acaib şey iştahım yerinde dir laḱin team ettiyindensonra ḱeyfim bozulur.] Za čudo; ja bı rado jeo, no potom′ mi teško pada.

Бир кан алдърмалъсънъз џерахъ чагхърдънъз сизден юч финџан кан ал- [Bir kan aldırmalısınız cerahı çaghırdınız sizden üç fincan kan al-] Nuždno je da krv′ pustite. Pošljite po hirurga, da vam′ tri

[77]

сун, адета, амелиниз вармъ. [sun, adeta ameliniz varmı.] šoljice krvi izvadi. İmate li urednu stolicu?

Хайр ефендим никъбазлъгхъм вар. [Hayr efendim nikıbazlıghım var.] Ne, Gospodine, zatvoren′ sam′.

Хасталъгхънъз мюхатаралъ деiил лякин сизе тенбих едеџеiим шейлери ехмал етмемелисиниз. [Hastalıghınız mühataralı deyil lakin size tenbih edeceyim şeyleri

[51] Metinde: дир.

ehmal etmemelisiniz.] Vaša bolest′ nije opasna, pri svem′ tom′ ne treba da je prenebregnete, no da učnnite ono što c□u vam′ propisati.

Не заман бени теħрар ђормеє ђелецеħсиниз. [Ne zaman beni teḱrar ǵormeye ǵeleceḱsiniz.] Kad′ c□e te me opet′ posjetiti?

Ярин сабах єне ђелирим ляħин еєр уйгунсуз олацак олурсунуз бана хабер іоллайънъз бен тиз ђелирим аллах шифалер вире. [Yarin sabah yene ǵelirim laḱin eyer uygunsuz olacak olursunuz bana haber yollayınız ben tiz ǵelirim allah şifaler vire.] Sutra c□u rano opet′ doc□i; al′ ako vam′ bude zlo – javite mi pa c□u odma doc□i. Želim′ da bı skoro ozdravili.

Сазден зіядесийле тешеħюрим. [Sizden ziyadesiyle teşeḱürim.] Bezkonečno vam′ blagodarim′.

Ћерем идюб ярамъ бакънъз. [Ḱerem idüb yaramı bakınız.] Molim′ posmotite moju ranu.

Куршундан мъ іохса башка шейден ми ве илħ еввел юзерине не койдунуз. [Kurşundan mı yohsa başka şeyden mi ve ilḱ evvel üzerine ne koydunuz.] Jeli ova rana od′ kuršuma, ili ıd′ drugog′ čega, i kakav′ ste ljek′ sa početka upotrebili?

Бен пармагхъмъ ħестим ве юзерине бираз барут койдулар. [Ben parmaghımı ḱestim ve üzerine biraz barut koydular.] Posekao sam′ prst′ i metuli su malo baruta odozgo.

Чок кан актъмъ. [Çok kan aktımı.] Jeli teklo mnogo krvi?

Чок кан актигхъндан байълдъм. [Çok kan aktıghından bayıldım.] Toliko je krvi teklo da sam′ u nesvest′ pao.

Бейрюнде чок агхръ вармъ. [Beyründe çok aghrı varmı.] Boli li vasa jako u slabini?

Кан алдъкармъ. [Kan aldılarmı.] Jesu li vam′ krv′ puštali?

[78]

Хайр балсама (пекесенħ ягхъ) сюрдюм. [Hayr balsama (pekesenḱ yaghı) sürdüm.] Nusu, samo sam′ balsam′ metnuo.

Багкламак ичин ħетен бези ве фатил льазъм. [Bagklamak için ḱeten bezi ve fatil ĺazım.] Da bı se zavezala rana treba daneno platno i fitilj.

Абдулла ђит чабук ал ђел. [Abdulla ǵit çabuk al ǵel.] Teofile, idi odma da doneseš′.

Иште ефендим бир мъкдар. [İşte efendim bir mıkdar.] Evo sam′ doneo, Gospodine – mikdar malo.

Бу багхлар ише ярамаз зира панбуктан дър ве фитил дахъ пеħ темиз деiил. [Bu baghlar işe yaramaz zira panbuktan dır ve fitil dahı peḱ temiz deyil.] Ovaj zavoj nevalja; yer′ je pamučan′, a fitilj nije tako čist′.

Бен башкасънъ ђетиртиририм. [Ben başkasını ǵetirtiririm.] Da pošljem′ da se drugi donese.

Лязъм деiил лязъм олан шейлерин хеписи вар янъмда хеман рахат дурунуз ве къмълданмайънъз. [Ĺazım deyil ĺazım olan şeylerin hepisi var yanımda heman rahat durunuz ve kımıldanmayınız.] Nije nužno; ja imam′ sve sa sobom′, stojte sa mirom′, i ne krec□ite se.

17.

Нениз вар, кейфиниз еiи деiилми. [Neniz var, keyfiniz eyi deyilmi.] Šta vam′ je? Niste li u dobrom′ zdravlju?

Бенде бир диш агхръсъ вар. [Bende bir diş aghrısı var.] Boli me zub′.

Бу бир захметли агхръдър еєр незле исе сабр етмели янак шишмеє башлайънџе агхръсъ ђечер. [Bu bir zahmetli aghrıdır eyer nezle ise sabr etmeli yanak şişmeye başlayınce aghrısı ǵeçer.] Zubna je bolja mučna, i ako je rematizmusa netreba drugo, osim′ strpljenja; a kako se jedanput′ naduva jabučica, bolja c□e proc□i.

Хайр бир оюк ве чюрюћ диш тир. [Hayr bir oyuk ve çürüḱ diş tir.] Nije; zub′ je šupalj i pokvaren′.

Ейлеисе чикармадан еиси іок. [Eyleise çikarmadan eyisi yok.] Dakle drugo ne ostaje, kromje da ga izvadite.

[79]

Озаман дахъ чок агхрър зира бен иħи сене мукаддем бир танесини чъкардъм хальа агхръсънъ ђечирмеħ ичин бираз памбук каранфил ягхъна батъръб оюгхуна корум. [Ozaman dahı çok aghrır zira ben iḱi sene mukaddem bir tanesini çıkardım haĺa aghrısını ǵeçirmeḱ için biraz pambuk karanfil yaghına batırıb oyughuna korum.] Al′ treba da pretrpim′ veliku bolju. Da bı bı utaložio bolju, ja c□u metnuti malo zejtina (masla) od′ karanfila sa pamukom′ u rupu zuba.

Бу илач чок файда етмез.[Bu ilaç çok fayda etmez.] Ovaj ljek′ mlogo nepomaže.

Беним чюрюћ дишим чоктур еєр онлар чъкартмак мерам етсем отуз иħисини дахъ гхайб едерим. [Benim çürüḱ dişim çoktur eyer onlar çıkartmak meram etsem otuz iḱisini dahı ghayb ederim.] U mene ima mlogo pokvarenı zuba, te kad′ bı teo ij izvaditi, morao bı bez′ zuba ostati.

Сухуф колланмазмъсънъз дишлери темизлемеє џилаларъ гхайб олмасун ве етлер пеħишин деіи. [Suhuf kollanmazmısınız dişleri temizlemeye cilaları ghayb olmasun ve etler peḱişin deyi.] Nije li vam′ običaj da ij čistite sa kakvim′ praškom′, da bı se zubi čuvali čisti i meso ukrepljavalo.

Хер сабах агхзъмъ чалкаръм не сухуф ве не гхайръ шеӣ бир шеӣ колланмам мисакъндан маада. [Her sabah aghzımı çalkarım ne suhuf ve ne ghayrı şey bir şey kollanmam misakından maada.] Svako jutro ja perem′ usta sa ladnom′ vodom′ i osim′ misvaka (njekij koren′) ništa ne upotrebljavam′ ni prašak′, niti drugo štogod′.

Бу бир еіи ве ялънкат илачдър. [Bu bir eyi ve yalınkat ilaçdır.] To je najboljij i najprostii ljek′.

Инџе дахъ бу саатта дюшеќте син пох не ђюзел авџъ имишин сен. [İnce dahı bu saatta düşeḱte sin poh ne ǵüzel avcı imişin sen.] Kako, zar′ ste do ovog′ doba iošte y postelji? O, kakav′ ste dobar′ lovac′!

Мазур буюрун ахшам ђеч яттим. [Mazur buyurun ahşam ǵeç yattim.] Oprostite, dockan′ sam′ sinoc□′ legao.

Сабах намазънда калкмъш ђереќ идин. [Sabah namazında kalkmış ǵereḱ idin.] Trebalo bı da si rano ustao.

Чок олдуму сиз ђелели. [Çok oldumu siz ǵeleli.] Jeste li odavna došli?

Чоктан сени беќлериз тиз калк. [Çoktan seni beḱleriz tiz kalk.] Odavna te očekujemo, brzo ustati.

[80]

Аллах вире ягхмаяйъдъ; деќмеде ќи ягха. [Allah vire yaghmayayıdı; deḱmede ḱi yagha.] Da Bog′ da da kiše nebude; ne verujem da c□e kiše bıti.

Хава бели деиил. [Hava beli deyil.] Nezna se kako c□e vreme bıti.

Хер шей хазърър хайде ђиделим. [Her şey hazırır hayde ǵidelim.] Sve je gotovo; ajde da idemo.

Тюфеќлери хъзметќарлара верин ђетирсинлер. [Tüfeḱleri hızmetḱarlara verin ǵetirsinler.] Dajte slugama da puške ponesu.

Барутъ унумайнъз. [Barutı unumaynız.] Nezaboravite barut′.

Некадар куршун алдънъз. [Nekadar kurşun aldınız.] Koliko ste taneta uzeli?

Лязъм олаџак кадар вардър. [Ĺazım olacak kadar vardır.] İmamo koliko treba.

Танзилери бана верин[52] тутайъм. [Tanzileri bana verin tutayım.] Daj da ja družim′ kerove.

[52] Metinde: верни.

Хербиринин єринин беян ейле. [Herbirinin yerinin beyan eyle.] Označi svakome svoje mesto.

Хер ћес истедіи єри алсън. [Her ḱes istediyi yeri alsın.] Svakij neka se namesti gdi oc□e.

Узагха ђитмеєлим иште бу орманда ав топ долу дур. [Uzagha ǵitmeyelim işte bu ormanda av top dolu dur.] Evo ova šuma puna je lova.

Бураздан̆ булашъръз ве тутугхумуз шейлери єриз. [Burazdan′ bulaşırız ve tutughumuz şeyleri yeriz.] Malo posle da se sastanemo i da jedemo štogod′ c□e se uloviti.

Догхру сейлеіими чоктан бейле ав етмедим. [Doghru seyleyimi çoktan beyle av etmedim.] İstinu da kažem′ odavna nisam′ ovakij lov′ učinio.

Кардашън не ђюзел тюфећ атардъ. [Kardaşın ne ǵüzel tüfeḱ atardı.] Tvoj brat′ vrlo je dobro pucao.

Хеман нишанладъгхъ єре вуруриди. [Heman nişanladıghı yere vururidi.] Odma je udario kud′ je nanišanio.

Лятифе идерсиниз. [Ĺatife idersiniz.] Vı se šalite.

Хайде ђиделим бир зефћ сюрелим. [Hayde ǵidelim bir zefḱ sürelim.] Ajde da idemo veseliti se.

[81]

18.

Рица идерим џанабинизе филан махале яход іол узакмъдър. [Rica iderim canabinize filan mahale yahod yol uzakmıdır.] Molim′ da l′ sam′ daleko od′ mahale ili pura N?

Бундан филан єре узак мъ дър. [Bundan filan yere uzak mı dır.] Jeli daleko odavde mesto N?

Филан агханън евини, конагхънъ араiорум. [Filan aghanın evini, konaghını arayorum.] Tražim′ kuc□u, obitalište Gospodina N.

Филан мейхане нереде дир. [Filan meyhane nerede dir.] Gdi je gostionica H.

Кангъ, тарафа ђитмелиiим. [Kangı tarafa ģitmeliyim.] SA koje strane da idem′?

Филан агха бурадам отурур. [Filan agha buradam oturur.] Gospodin′ N. ovde li sedi?

Рица идерим џенаблере кангъ iол алайъм филан єре. [Rica iderim cenablere kangı yol alayım filan yere.] Molim′, koi put′ treba da uzmem′ da bı u mesto N. otišao.

Бени орая ђетюрюрмюсюн. [Beni oraya ģetürürmüsün.] Oc□eš′ li da me tamo uputiš′?

Џанабън илери ђит бен ардъндан ђелирим. [Canabın ileri ģit ben ardından ģelirim.] İdite napred′, ja c□u za vama ic□i (sljedovati).

Чабук ћитме имди. [Çabuk ḱitme imdi.] Nemojte tako brzo.

Бени къса ћесмен iолдан ђетир. [Beni kısa ḱesmen yoldan ģetir.] Uputi mekroz′ najkrac□ij put′.

Биз бу iолдан чок ейлериниз башка бир iол алайъм. [Biz bu yoldan çok eyleriniz başka bir yol alayım.] Mı zakasnjavamo ovım′ putem′; da uzmemo drgij put′.

Бана бир ћирацъ коџи, бир араба булунуз. [Bana bir ḱiracı koci, bir araba bulunuz.] Nađite mi jedne karuce, jedna kola.

Серемџи, арабаџи бени ђетюрюрмюсюн бен филан сокакта отурурум не истерсин. [Seremci, arabaci beni ģetürürmüsün ben filan sokakta otururumne istersin.] Koc□ijašu, oc□eš′ li da me voziš′? Ja sedim′ u sokaku N. koliko išteš′?

Ђидиб ђелмелими. [Ǵidib ģelmelimi.] Da idem′ i da se vratim′.

[82]

Хайр салт ђитмеє. [Hayr salt ǵitmeye.] Ne, samo doide.

Юч бучук груш бинин. [Üç buçuk gruş binin.] Tri i po groša. Penjite se.

19.

Истерсиниз дама, тавла, я сантрач ойнамагха буюрун. [İstersiniz dama, tavla, ya santraç oynamagha buyurun.] Oc□ete li da igramo dame ili sandrača (šaha)?

Бен бу оюнларъ билмем. [Ben bu oyunları bilmem.] Ja te igre neznam′.

Ейле исе ђелин ћагхъд ойнаялъм. [Eyle ise ǵelin ḱaghıd oynayalım.] Dakle dođite da igramo karte.

Не тюрлю. [Ne türlü.] Kakvu igru?

Кончина. [Konçina.] Končinu.

Хайър о пећбаягхъ дър. [Hayır o peḱbayaghı dır.] Ne; to je vrlo prosto.

Отузбир ве іирми бир онлар ясактър. [Otuzbir ve yirmi bir onlar yasaktır.] Trideset′ i jedan′ i dvadeset′ i jedan′ jesu zabranjene.

Ейле исе дарок ойнаялъм. [Eyle ise darok oynayalım.] Da igramo dakle daroka.

Ћим ћим. [Ḱim ḱim.] Ko c□e i ko?

Бен бир сен иħи елбет бир дахъ булуруз. [Ben bir sen iḱi elbet bir dahı buluruz.] Tı, ja li jednoga trec□ega nac□ic□emo.

Калдърън бакалъм ћагхъдъ ћим верецећ. [Kaldırın bakalım ḱaghıdı ḱim vereceḱ.] Dižite da vidimo ko c□e deliti karte (secite).

Каръштър ћим ћесецећ. [Karıştır ḱim ḱeseceḱ.] Pomešaj ij; ko c□e dizati?

Хайде вурдум. [Hayde vurdum.] Podeli ij, ja sam′ udario.

Качер истерсиниз. [Kaçer istersiniz.] Po koliko oc□ete da dam′.

Хеписини вер. [Hepisini ver.] Sve na jedanput′.

Илħ ħим дир. [İlḱ ḱim dir.] Ko je prvıj?

Бен юч алаџайъм. [Ben üç alacayım.] Ja kupujem′ tri.

Хайр бен ойнаръм соло. [Hayr ben oynarım solo.] Ja igram′ solo.

Ћим ойнаяџак. [Ḱim oynayacak.] Ko igra?

Иште бир ригха. [İşte bir righa.] Ja bacam′ kralja.

Бен ону бирлийле алъръм. [Ben onu birliyle alırım.] Ja udaram′ sa pagatom′.

[83]

Отуз єди яптъм иħийле казанъръм оюну. [Otuz yedi yaptım iḱiyle kazanırım oyunu.] İmam′ vec□′ trideset′ i sedam′; sa dva dobijam′ igru.

Ейле исе бнз иħийле гхайб иттиħ. [Eyle ise biz iḱiyle ghayb ettiḱ.] Nzgubili smo dakle sa dva.

Џем идин хер ħесин некадар вар. [Cem idin her ḱesin nekadar var.] Brojte koliko satij ima.

Хесаб идии не борџум вар. [Hesab idin ne borcum var.] Računite koliko sam′ dužan′.

Табиіи чагхнрън ħагхъд перасънъ юдеєлим. [Tabiyi çaghnrın ḱaghıd perasını üdeyelim.] Pozovite markera da platimo karte.

Бен хеписини юдедим. [Ben hepisini üdedim.] Ja sam′ sve isplatio.

20.

Ефендимъ мубареħ мизачи шерифиниз. [Efendim′ mubareḱ mizaçi şerifiniz.] Na mnoga ljeta; žemim′ da u zdravlju i srec□i provedete.

Изинизле ефендим; рухсат алиєнизле ефендим; изин у рухсат девлетинизле ефендим. [İzinizle efendim; ruhsat aliyenizle efendim; izin u ruhsat devletinizle efendim.] SA vašim′ dozvoljenjem′.

Изин не рухат сизиндир ефендим; ък балъле ефеидим; иззет ве ъкбалъле. [İzin ne ruhat sizindir efendim; ık balıle efendim; izzet ve ıkbalıle.] Vaša volja Gospodine u dovrıj časa.

Еєер рухсат шерифиннз олурисе ефендим, еєр рухсати буіорулурисе хузурунуза ђелсунлер. [Eyer ruhsat şerifiniz olursise efendim, eyer ruhsati buyorulurise huzurunuza ǵelsunler.] Ako je sa vašim′ dozvolenjem′, vašom′ zapovesc□u da pred′ vaše dice iziđu.

Нушун ашк олсун султанъм; съхатлер олсун; афиєте улун ефендим; съ хатда мюстедим олун азизим. [Nuşun aşk olsun sultanım; suhatler olsun; afiyete ulun efendim; sı hatda müstedim olun azizim.] Da vam′ pic□e na zdravlje bude; na zdravlje, Gospodine; zdravstvuj, dragij moj.

[84]

Хаятъ олун ефендим; Султанъм хаят ве шифа олун; шифалер олун; шифаде даим олун, ефендим. [Hayat′ olun efendim; Sultanım hayat ve şifa olun; şifade olun, efendim.] Živ′ bıo; budite mi živi i zdravi;

Шен олун; шаз олун; хош олун. [Şen olun; şaz olun; hoş olun.] Budite veseli; budite dobre volje.

Лутф единиз сейлейиниз бана. [Lutf ediniz seyleyiniz bana.] Molim′ kažite mi.

Сизе бур рицам вар іок демеєсиз. [Size bur ricam var yok demeyesiz.] İmam jednu molbu na vasa, i – molim′ – da je odbacılı nebı.

Емрюм олдукча тешеђюр идерим. [Emrüm oldukça teşeḱür iderim.] Dok′ sam′ živ′ ja c□u vam′ blagodaran′ bıti.

Ейле олсун; пећ еіи; бен рази им. [Eyle olsun; peḱ eyi; ben razi im.] Neka tako bude; vrlo dobro; ja sam′ zadovoljan′.

Захир; баш юстюне. [Zahir; baş üstüne.] Jamačno; sa radosc□u.

Џан у ђенюлден. [Can u ǵenülden.] Dušom′ i srdcem′; dragovoljno.

Буіурунуз; Салт емр единиз; емринизе мунтазъръм. [Buyurunuz; Salt emr ediniz; emrinize muntazırım.] Sapovedajte; izvolte; samo zapovedajte; vašu zapovjest′ očekujem′.

Хамд олсун; сагх олун; даим олун; муаммер олун. [Hamd olsun; sagh olun; daim olun, muammer olun.] Slava Bogu; na mnoga ljeta da živiš′.

Шюћюр шюћюрлер олсун ; мемнунум; аллах сизден рази ола. [Şüḱür şüḱürler olsun; memnunum; allah sizden razi ola.] Blagodarim′; obcezan′ sam′; vam′ sam′ priznatelan′.

Буна іок демез. [Buna yok demez.] To se neodkazuje; pristajem; soglašavam′ se na to.

Алла еџирини етсин. [Alla ecirini etsin.] Da vasa Bog′ zato nagradi.

Бени утандъръіурсунуз. [Beni utandırıyursunuz.] Vı me zastiđujete.

Бу олмаз; бу кабилсиздир. [Bu olmaz; bu kabilsizdir.] To ne bıva; to nije moguc□no.

Аџръръм; чок аџъръм. [Acırım; çok acırım.] Žao mi je; mlogo mi je žao.

Бу беним елимде деіил. [Bu benim elimde deyil.] To ne stoi u moioj rucı; ne zavi se od′ mene; nije u moioj vlasti.

[85]

Сейлемећ ел вермез. [Seylemeḱ el vermez.] Ne smem′ to kazati.

Беним вазифем деіил; беним не вазифем. [Benim vazifem deyil; benim ne vazifem.] O tome se ne brinem′; šta mi je stalo.

Бу беним агхзъмън кашъгхъ деiил. [Bu benim aghızımın kaşıghı deyil.] Nije to moje djelo; moj posao.

Бейле шейлере тенеззюл едемен. [Beyle şeylere tenezzül edemen.] Ne priimam′ takve stvari.

Истесем биле едемем. [İstesem bile edemem.] İ da oc□u nemogu to učeniti.

Аф едесиниз; зарар iок. [Af edesiniz; zarar yok.] Oprostite; ne škodi.

Вана хатрънъз калмасън ћи. [Bana hatırınız kalmasın ḱi.] Nemojte da vam′ nažno bude.

Дарълмайънъз. — џанънъз съкмайънъз. [Darılmayınız. – Canınız sıkmayınız.] Nemojte se nac□i uvređeni; nemojte se srditi. (netesnite vašu dušu.)

Теклифсиз. [Teklifsiz.] Slobodno; bezokoliša.

Хош ђелдиниз афендим, хош ђелдиннз сефа ђелдиниз султанъм. [Hoş ǵeldiniz afendim, hoş ǵeldiniz sefa ǵeldiniz sultanım.] Dobro došli. (Sefa bistroc□a, sjajnost′, uveselenje.)

Хазз едерим, севенирим. [Hazz ederim, sevenirim.] Drago mi je; milo mi je.

Ћейфиниз ницедир азизим; не алемдесиниз; неяпарсънъз. [Ḱeyfiniz nicedir azizim; ne alemdesiniz; neyaparsınız.] Kako se nalazite, moj dragij? Kako ste? šta radite?

Аллах раст ђетире; угхурлу кадемлиола; хайрлъ олсун; хайрда даим олун. [Allah rast ǵetire; ughurlu kademli ola; hayrlı olsun; hayrda daim olun.] U dobrıj časa; srec□no da je.

Аллаха усмарладък; хошча калънъз; сеадетиле; хай ра каршъ; худає аманет олун. [Allaha usmarladık; hoşça kalınız; seadetile; hayra karşı; hudaye amanet olun.] SA Bogom′ ostajte sa Bogom′ (Bogu vasa preporučili smo; dobro ostajte; sa dravljem′: na srec□u; budite Bogu zalog′).

Филанъ агхая сельам единиз. [Filan′ aghaya seĺam ediniz.] Pozdravite mi Gospodina H.

Ханенизе[53] сельам сейлеиниз. [Hanenize seĺam seyleyiniz.] Nazdravite mi vaše domac□e.

Баш юстюне. [Baş üstüne.] Bıc□ete služeni.

[86]

Хер ђун башъмън етини єр. [Her ǵün başımın etini yer.] Svakij mi dan′ zabunjuje glavu.

Хакъкат; евет; бели; хакънъз вар. [Hakıkat; evet; beli; hakınız var.] İstina je; da; zaista imate pravo.

Буна льам џим олмаз. [Buna ĺam cim olmaz.] İstinu govorim′ o tome nema sumnje.

џан хакъ; иманъм хакъ; аллах хакъ. [Can hakı; imanım hakı; allah hakı.] Tako mi duše; na moju čest′; tako mi Boga.

Асълсъз, темелсиз сез дюр. [Asılsız, temelsiz sez dür.] Prazne rječi, bezosnovne rječi.

Бу бир ифтира дър. [Bu bir iftira dır.] To je klevata.

Ялан сейледин, ђерчећ деиил. [Yalan seyledin, ǵerçeḱ deyil.] Lažeš′; nije istina.

Бейле олмадъгхъна бахс тутаръм. [Beyle olmadıghına bahs tutarım.] Ja c□u se obkladiti da nije tako.

Ђерчећми. догхру му. [Ǵerçeḱmi, doghru mu.] İstina li je? pravo li je?

Шакасъз. [Şakasız.] Bez′ šale ozbilja.

Янълърсънъз; янлъшънъз вар. [Yanılırsınız; yanlışınız var.] Vı se varate. (janlıš, falinka pogreška.)

Бубир месел - масал - дър. [Bubir mesel-masal-dır.] To je vasna.

[53] Metinde: Хаиенизе.

Бунда[54] шубхемъ вар. [Bunda şubhem′ var.] Sumnjam′ se o tome.

Бен инанамам; Бен хич инанамам. [Ben inanamam; ben hiç inanamam.] Ne vjerujem′ to; nimalo nevjerujem′ to.

Шака, латифе идерсиниз. [Şaka, latife idersiniz.] Vı se šalite; šalu vodite.

Бу бир ђюлецећ шей дир; инанълацак шей дейил; анлаяцак шей дейил анлашълмаз бир шей. [Bu bir ǵüleceḱ şey dir; inanılacak şey deyil; anlayacak şey deyil anlaşılmaz bir şey.] Smešno je; nevjerojatna je stvar′; ne ponjatna stvar′.

Тебир у такрири мумћин дейил. [Tebir u takriri mumḱin deyil.] Neiskazano i neopisano je.

Сизи алдатмъшлар. [Sizi aldatmışlar.] Prevarili su vasa.

Бу бир ишидилмемиш шей дир. [Bu bir işidilmemiş şey dir.] Nečuveno je.

Бу беним харџим дейил. [Bu benim harcim deyil.] Nisam′ ja u stanju to učiniti. Nije to moje snage. (Nije to moj trošak′).

[87]

Буна акълъм ермез. [Buna akılım ermez.] Tome nestiže moja pamet′.

Елден неђелир, не япмалъ. [Elden neǵelir, ne yapmalı.] Šta nam′ od′ ruke ide; šta možemo uc□initi.

Не зани идерсиниз, ие аклънъз ћесер. [Ne zani idersiniz, ne aklınız ḱeser.] Šta ki muslite? kako velite?

Не дерсиниз буна, не акъл ейредирсиниз, не насъхат верирсиниз. [Ne dersiniz buna, ne akıl eyredirsiniz, ne nasıhat verirsiniz.] Šta kažete o tome; kakvog′ ste mnjenija; kakav′ sovjet′ dajete.

[54] Metinde: Вунда.

Беним єринде олайдън. не япардън. [Benim yerinde olaydın. ne yapardın.] Šta bı činili, kad′ bı na mome mjestu bıli?

Недемеħ тир бу, манасъ недир. [Nedemeḱ tir bu, manası nedir.] Šta c□e to rec□i? šta c□e to znac□iti?

Нереє ђидерсиниз, нереден ђелирсиниз. [Nereye ǵidersiniz, nereden ǵelirsiniz.] Kud′ idete? odkuda dolazite?

Ичери ђелиниз, іокар ђитиниз, ашая ђелиниз. [İçeri ǵeliniz, yokar ǵitiniz, aşaya ǵeliniz.] Dođite unutra; idite gore; dođite dole.

Нафиле ђиттим, хайде ђитиниз. [Nafile ǵittim, hayde ǵitiniz.] Za ludu sam′ otišao; ajde idite.

Пеħ сейлеіиниз, яваш сейлеіиниз. [Peḱ seyleyiniz, yavaş seyleyiniz.] Jače govorite; lakše govorite.

Ħиминиле (ħимийле) сейледирсиниз, бенимиле ми сейледирсиниз. [Ḱiminile (ḱimiyle) seyledirsiniz, benimile mi seyledirsiniz.] SA kime govorite? samnom′ li govorite?

Бен сени сейледецеім, ђел бираз лаф еделим. [Ben seni seyledeceyim, ǵel biraz laf edelim.] Ja c□u učiniti da govoriš′; hodite da malo besedimo.

Башъмъ агхрътмайънъз. [Başımı aghrıtmayınız.] Nemojte mi glavu razbijati.

Сус олунуз, ђесиниз сесинизи, сус олмазмъсънъз. [Sus olunuz, ǵesiniz sesinizi, sus olmazmısınız.] Ćutite; nemožete li uc□utati.

Аферин (аферим), бакмагха доюлмаз. [Aferin (aferim), bakmagha doyulmaz.] Karsno – izrjadno; nemože se dovoljno nagledati.

Ацаіиб шей, ацеба дюшмю ħорюіорюм. [Acayib şey aceba düşmü ḱorüyorüm.] Čudno je′ da l′ bı verovao moim′ očima.

Некадар бахтлъ ъм, бу ħейфими ђетирир. [Nekadar bahtlı ım, bu ḱeydimi ǵetirir.] Koliko sam′ srec□an′; to me zadovoljava.

[88]

Юфђелениіорум, бу ђун ћейфим єринде деіил. [Üfḱeleniyorum, bu ǵun ḱeyfim yerinde deyil.] Ljutim′ se; danasa nisam′ raspoložen′: rđavo sam′ raspoložen′.

Џанъм съкълъіор. Бана осанџ ђелиіор. [Canım sıkılıyor. Bana osanc ǵeliyor.] Dosadno mi je; dugo mi se vreme vidi.

Весвеседе им. Сабра такатъм калмадъ. [Vesvesede im. Sabra takatım kalmadı.] U brizi sam′; izgubio sam′ strpljenje.

Небахтсъзъм бен, даянълаџак шей деіил хеп зай олду, олду олаџак. [Nebahtsızım ben, dayanılacak şey deyil hep zay oldu, oldu olacak.] Koliko sam′ nesrec□an′; nesnosno je; sve propalo.

Акълъм башъмда деіил. [Akılım başımda deyil.] İzgubo sam′ pamet′.

Сабр етмели, ћендинизе ђенииз; давранънъз. [Sabr etmeli, ḱendinize ǵeniniz; davranınız.] Treba strpjenija imati; dođite k′ sebi; ohrabrite se.

Аллах аллах; аллах іолуна; аллахън угхруна; фий себил лиля. [Allah allah; allah yoluna; allahın ughruna; fiy sebil lilya.] Bože moj! Bože moj! u ime Božije.

Хеман хак теалеє бизи селим хъфз еттиіи ичин бин шюћюр демели из. [Heman hak tealeye bizi selim hıfz ettiyi için bin şüḱür demeli iz.] Treba mlogo Vrevıšnjem′ Bogu blagodariti što nam′ život′ sohranjava. (Selim nevredimıj; iskrenıj).

Аллах верейди; аллах мерхамет ейле она; аллах рахмит ейлесин. [Allah vereydi; allah merhamet eyle ona; allah rahmit eylesin.] Daj Bože. Da Bog′ da. Da mu se Bog′ smiluje; Bog′ da mu oprosti.

Аллах ол заман бирдахъ ђостермесин, аллах вермесин, аллах ђостермесин. [Allah ol zaman birdahı ǵostermesin, allah vermesin, allah ǵostermesin.] Da Bog′ neda drugij put′ ono vreme; da neda Bog′. (Gestermek pokazivati).

Аллах сакласън, меаз аллах, естафир улла. [Allah saklasın, meaz allah, estafir ulla.] Da Bog′ sačuva.

Иншаллах; аллаха шюħюр; елхамд уллила. [İnşallah; allaha şüḱür; elhamd ullila.] Božiom′ nomoc□u: slava Bogu; blagodarim Bogu.

Вар йъкъл; џехенем ол. [Var yıkıl; cehenem ol.] Odlazi odavde; po vraga skrajse. (Cehenem pakao).

Товук вар; юшюрмюсюнюз; бен дондум. [Tovuk var; üşürmüsünüz; ben dondum.] Ladno je; jeli vam′ ladno? smrzao sam′ se.

[89]

Ъсънънъз бираз; дондуму; донаiор. [Isınınız biraz; dondumu; donayor.] Ogrejte se malo; jeli se smrzlo na polju? mrzne se.

Ђюнлер узанъiор; ђюнлеръ късалъiор. [Ǵünler uzanıyor; ǵünler′ kısalıyor.] Dani rastu; duljaju; dani kračaju.

Сабах олуiор; ахшам олуiор. [Sabah oluyor; ahşam oluyor.] Svanjuje; smrknjuje.

Ягхъiор, кар ягхъiор. [Yaghıyor; kar yaghıyor.] Kiša pada, ide; snjeg′ pada.

Долу ягхъiор: крагхъ ягхъiор. [Dolu yaghıyor: kraghı yaghıyor.] Drad′, tuča pada; slana pada.

Ач капайъ, пенџереiи. [Aç kapayı, pencereyi.] Otvori vrata, prozor′.

Капа капайъ. [Kapa kapayı.] Zatvori vrata.

Капаъ кимсе какалай. [Kapaı kimse kakalay.]

Ћим бени чагхъръiор. чагхърдъ. [Ḱim beni çaghırıyor. çaghırdı.] Kome zove: ko me ja zvao?

Бак не аръiор; не истиiор бу адем; ћим дир бу. [Bak ne arıyor; ne istiyor bu adem; ḱim dir bu.] Vidi šta traži, šta c□e taj čovek′, ko li je on′?

21.

Я оглум! бу џесаметли џіханъ[55] ким яптъ ? [Ya oglum! bu cesametli cihanı kim yaptı?] Čado! ko stvori ovaj velikij svjet′?

Џумледен кудретлю Аллах. [Cumleden kudretlü Allah.] Vsesilnıj Bog′.

Буну неден яптъ? [Bunu neden[56] yaptı?] Od′ čega ga stvori?

Хичтен яни іоктан. [Hiçten yani yoktan.] Od′ nebıc□a ili od′ ničega?

Насъл яптъ буну? [Nasıl yaptı bunu?] Kako ga stvori?

Факат келями иле. [Fakat kelami ile.] Samo slovom′ svoim′.

Ничин яптъщър? [Niçin yaptıştır?] Zašto ga je napravio?

Кендо салíхати кесиретине мебни сайр башка алемлер іоктан вар ітмек ічун яратмъш иди. [Kendo salihati kesiretine mebni sayr başka alemler yoktan var itmek içun yaratmış idi.] Da bı time dao bıc□e i drugim′ suštestvama za preveliku svoju blagodat′.

Хак-теаля кач гюнде яптъ бу џіханъ? [Hak-teala kaç günde yaptı bu cihanı?] Za koliko dana napravi Bog′ svjet′?

[90]

Алтъ гюнде. [Altı günde.] Za šest′ dana.

Іптидаки яни биринџи гюнде не яптъ? [İptidaki yani birinci günde ne yaptı?] Šta naprabi u prvıj dan′?

Гіок юзюню, єр юзюню ве шавкъ. [Gök yüzünü, yer yüzünü ve şavkı.] Nebo, zemlju i svjetlost′.

Ікинџи гюнде не яптъ? [İkinci günde ne yaptı?] Šta napravi u vtorıj dan′?

[55] Metinde: џіхаиъ.
[56] Metinde: недеи.

Куббей асумани. [Kubbey asumani.] Utvrdio je nebo.

Я ючунцу гюнде? [Ya üçuncu gunde?] A u trec□ij dan′?

Суларъ єр юзюнден айръп, єрден џеми фиданларъ юзе чикардъ. [Suları yer yüzünden ayrıp, yerden cemi fidanları yüze çikardı.] Razdjelio je vodu od′ zemlje, i proizveo je bılje iz′ zemlje svakoga roda.

Діордюнцу гюнде не япть? [Dördüncu günde ne yaptı?] Šta je papravio u četvrtıj dan′?

Гюнеши, аи, ве ілдъзларъ. [Güneşi, ay, ve ildızları.] Sunce, mesec′ i zvezde.

Бешинци гюнде не яптъ? [Beşinci günde ne yaptı?] U petıj dan′ sta je napravio?

Хавадо олан кушларъ, ве денизде булунан балъкларъ. [Havado olan kuşları, ve denizde bulunan balıkları.] Ptice u vozduhu i ribe što se nalaze u more.

Я алтънци гюнде. [Ya altınci günde.] A u šestıj dan′?

Алтънци гюнде, хеп хаиванатъ ве інсанъ яптъ, бу інсанъ ки кенди тасфирине мутабик яптъ. [Altınci günde, hep haivanatı ve insanı yaptı, bu insanı ki kendi tasfirine mutabik yaptı.] U šestıj dan′ napravi sve životinje i čoveka po obrazu i podobiju svojemu.

Иптидаки инсан нареден яптъ. [İptidaki insan nareden yaptı.] Od′ čega napravi prvoga čoveka?

Тенини топраткан, џанънъда, ол юзюне еттіи юфюрмектен. [Tenini topratkan, canınıda, ol yüzüne ettiyi üfürmekten.] Tjelo mu napravi od′ zemlje, a dušu jednım′ duhnovenijem′ svoim′.

Хак-теаля інсань ничин яптъ. [Hak-teala insanı niçin yaptı.] Zašto Bog′ napravi čoveka?

Аллахън кендисини анлаюп севмек ічун. [Allahın kendisini anlayub sevmek içun.] Zato da bı ga poznao i počitovao.

[91]

Я іптидаки авретн нереден япть. [Ya iptidaki avreti nereden yaptı.] Od′ čega napravi prvu ženu.

Адамън ян кемійнден. [Adamın yan kemiyinden.] Od′ rebra Adamova.

Ничии. [Niçin.] Zašto?

Ікиси бир тен (џешет) олдугуну беян етмек ічун. [İkisi bir ten (ceşet) oldugunu beyan etmek içun.] Da bı pokazao, da su nji dvoje jedan′ plod′.

Ол ѣр-юзюнюн џеннети не макуле шей-иди. [Ol yer-yüzünün cenneti ne makule şey-idi.] Šta bijaše zemnıj raj?

Гает-иле гюзел бир бахче ки, орая адам ве еваи ерлештирмиш-иди. [Gaet-ile güzel bir bahçe ki, oraya adam ve evai erleştirmiş-idi.] Krasna bašta, gdje metu. Bog′ Adama i Evu.

Не хал юзре булунурлар-иди. [Ne hal üzre bulunurlar-idi.] U kakvom stanju živiše (nalaziše se.)

Мутлу кутлу халде булунурлар-иди. [Mutlu kutlu halde bulunurlar-idi.] Bijahu blagopolučni.

Орада не кадар земан ашалар керек-иди. [Orada ne kadar zeman aşalar kerek-idi.] Koliko je vremena trebalo da žive tamo?

Ебед[57]-ул-ебед, яни бир вакитте іолмеѣџенлер-иди. [Ebed-ul-ebed, yani bir vakitte ölmeyecenler-idi.] Vječno, sirječ′ nikada nije trebalo da umru.

Мелаик дедіимиз недър. [Melaik dedyimiz nedır.] Šta su Anđeli?

Мисмил рухлардър. [Mismil ruhlardır.] Duhovi čisti.

Шейтан дедіимиз недър. [Şeytan dediimiz nedır.] Šta je djavol′?

---

[57] Metinde: Евед.

Аллахъ мухалифет ітмиш олан мелектър. [Allahı muhalifet itmiş olan melektır.] Angel′ što se odmetnu od′ Boga.

Аллах-теяля ани не џезає мустахак етти. [Allah-teala ani ne cezaye mustahak etti.] Na što ga osudi Bog′?

Нихаєти олмаян џіхенем атешине мустахак етти. [Nihayeti olmayan cihenem ateşine mustahak etti.] Na vječnıj ogan′.

Шейтан іптидаки інсан олан хазрети адамъ пасъл алдатмъш-иди. [Şeytan iptidaki insan olan hazreti adamı nasıl aldatmış-idi.] Kako prevari đavo prvoga čoveka?

Іланън кълъгъна гирип, ве бу тетбир-иле, ол ясак олунан мейведен ємеє аврети каметлендирди. [İlanın kılıgına girip, ve bu tetbir-ile, ol yasak olunan meyveden yemeye avreti kametlendirdi.] Pretvori se u vi du zmije, i črez′ nje prinudi ženu da okusi od′ zabranjenog′ voc□a.

[92]

Согра бу акрет не япть. [Sogra bu akret ne yaptı.] Šta napravi posle ona?

Ол дахи ерини тахрик етти анден ємеє. [Ol dahi, erini tahrik etti anden yemeye.] Nagoni i svoga muža da i on′ jede od′ istog′ boc□a.

Аллах-теаля, бу суретте не япть. [Allah-teala, bu surette ne yaptı.] Šta učini Bog′ posle toga?

Ілана бет дул ейледи. [İlana bet dul eyledi.] Prokle zmiju.

Я адам иле євая не џеза верди. [Ya adam ile evaya ne ceza verdi.] Kako je kaznio Adama i Evu?

Џеннеттен ікисиниде іхрач етти. [Cennetten ikisinide ihraç etti.] İzgnao ij obadvoje iz′ raja.

Бу тюхметтен (хатадан) согра інсан не хале кирифтар олду. [Bu tühmetten (hatadan) sogra insan ne hale kiriftar oldu.] U kakvom′ se stanju nalazaše čovek′ posle sogrešenija?

Керек тенієт, керек џанієтъ юзре іфрат зарурате кирифтар олду. [Kerek teniyet, kerek caniyetı üzre ifrat zarurate kiriftar oldu.] U vrlo bjednom′ stanju kako tjelesno tako i duševno.

Тен тарафандан не мисиллю беялара дюџар олду. [Ten tarafandan ne misillü beyalara dücar oldu.] Koja su mu zla dohodila od′ tjelesne strane?

Рахатсъзлъклар, хасталъклар ве юлюм. [Rahatsızlıklar, hastalıklar ve ülüm.] Nespokojstva, bolesti i smrt′.

Џан тарафъндан не тюрлю кедерлер вакъ олду. [Can tarafından ne türlü kederler vakı oldu.] Od′ duševne pak′ strane koja?

Џахіллик ве ашкіялък. [Cahilik ve aşkiyalık.] Neznanje i želanje.

Адам іле ева не заман евлят догурдулар. [Adam ile eva ne zaman evlat dogurdular.] Kad′ su rodili sınove Adam′ i Eva?

Зикр олунан хатадан согра. [Zikr olunan hatadan sogra.] Poslje grjeha.

Бу тюхметлери, евлятларъна дахи кал еттимъ. [Bu tühmetleri, evlatlarına dahı kal ettimı.] Njiov′ grjeh′ pređe li i na sınove?

Евет, анлерде мааде џеміи зуретине інтикал ейледи. [Evet, anlerde maade cemii zuretine intikal eyledi.] Pređe na nji, pa i na ceo rod′ čovečeskij.

Еи, бу гюнах халіа дурур мъ. [Ei, bu günah halia durur mı.] Postoi li iošt′ taj grjeh′.

[93]

Евет, џемн џумле інсан тайфеси, бу гюнах-іле догаръз, ки, ечдадіє гюнахи табир олунур. [Evet, cemi cumle insan tayfesi, bu günah-ile dogarız, ki, eçdadiye günahi tabir olunur.] Postoi, svi ljudi rađamo se sa tim′ grjehom′, koi se zove praotečeskij.

22.

Окумактан би хабер олан, іонулмадък агаџа бензер. [Okumaktan bi haber olan, yonulmadık agaca benzer.] Čovek′ nepismen′, podoban′ je drvetu neotesanom′.

Ейлик ішле де денизе ат. [Eylik işle de denize at.] Napravi dobro, i baci ga u more.

Егер істерсен сана ікрам етсинлер, сенде башкаларъна ікрам ітмекте оласън. [Eger istersen sana ikram etsinler, sende başkalarına ikram itmekte olasın.] Ugošc□avaj, ako mısliš′ da te ugoste.

Курулар янънда яшларда янар. [Kurular yanında yaşlarda yanar.] Pored′ suvo gori i sirovo.

Гарга кушу, гарганън гіозюню чикармаз. [Garga kuşu, garganın gözünü çikarmaz.] Gavran′ gavranu oko ne vadi.

Сюкют ідени, дефн ідерлер. [Sükût ideni, defn iderler.] Koi negovori zakopavaju ga.

Бу гюн баиа, арън сана. [Bu gün bana, arın sana.] Danasa mene sutra tebe.

Елин тарласъна орак вурма. [Elin tarlasına orak vurma.] Ne mec□i srp′ u tuc□u njivu.

Чоџуга вур дейнек, егер істерсен булсун екмек. [Çocuga vur deynek, eger istersen bulsun ekmek.] Kazni dete, ako hoc□eš′ da ima hljeba.

Хер ким башкасъна хендек казарса, кендиси дюшер. [Her kim başkasına hendek kazarsa, kendisi düşer.] Koi kopa jamu drugome, pada sam′ u nju.

Хер тутаџагън ішин сонуну дюшун. [Her tutacagın işin sonunu düşun.] Na svakij posao što ga počinješ razmısli posljedak′.

Адем късспет-иле адем оламаз. [Adem kıspet-ile adem olamaz.] Haljina nepravi čoveka.

Уџурет хизмете гюре олмак керектър.[58] [Ucuret hizmete güre olmak kerektır.] Sprotiv′ posla i plata.

[94]

Достун ейси дар гюнде белли олур. [Dostun eysi, dar günde belli olur.] Dobrıj prijatelj u nuždi poznaje se.

Татлълъгъи сону аџилъктър. [Tatlılıgın sonu acılıktır.] Sladost′ prinosi gorčinu.

Бошуна бени охшарсън, мадам ки катлиме кошарсън. [Boşuna beni ohşarsın, madam ki katlime koşarsın.] Badava me blažiš′, kad′ me ubivaš′.

Евелян (кендини) куртарда, сонгра тазир (зем) ейле. [Evelan (kendini) kurtarda, songra tazir (zem) eyle.] Prvo se izbavi, pa posle pohuli.

Асла душманъна іхтимат етме. [Asla duşmanına ihtimat etme.] Ne vjeruj nikada neprjatelju svome.

Не баштан тутулур, не куйруктаи. [Ne baştan tutulur, ne kuyruktan.] Ne hvata se ni za glavu ni za rep′.

23.

Нихаєти олмаян џеннет іомюрюне наил олмаклійимиза гаєт-иле елзем олан несне недир. [Nihayeti olmayan cennet ömürüne nail olmakliymiza gayet-ile elzem olan nesne nedir.] Šta nam′ je nuždno da polučimo vječno blaženstvo?

Догру ве хак іман, ве бундан согра, аллахън тембіхатини еда етмеклик. [Dogru ve hak iman, ve bundan sogra, allahın tembihatini eda etmeklik.] Pravu vjeru ispovjedati i zatim′ Božije zapovjesti ispunjavati.

Аллахън тембихати кангълердър. [Allahın tembihati kangılerdır.] Koje su Božije zapovjesti?

---

[58] Metinde: гкеректър.

Сіол он тембихаттър ки, анлери хак-теаля мойсіђ[59] вермиш-иди. [Söl on tembihattır ki, anleri hak-teala moysice vermiş-idi.] Onı deset′, koje su date, Mojseju.

Биринџи тембих кангъсъдър. [Birinci tembih kangısıdır.] Koja je prva zapovjest′?

Іман іделим факат бир Аллаха. [İman idelim fakat bir Allaha.] Da vjerujemo samo jednoga Boga.

Ікинџи, кангасъдър. [İkinci, kangasıdır.] Koja je vrota?

Ісми шеріфини тазимлеєлим, хем тавазу ве іттикат-иле назарънъ дилеєлим. [İsmi şerifini tazimleyelim, hem tavazu ve ittikat-ile nazarını dileyelim.] Da počitujemo sveto njegovo ime; da ga prizivamo sa strahopočitanijem′.

[95]

Я ючунџу тетбих недър. [Ya üçuncu tetbih nedır.] Koja je trec□a zapovjest′?

Іортуларъ іззетлеєлим лякин[60] деил факат ішлерден дур олмаклък-иле ілле хайрлъ ішлере савашмаклак-иле. [Örtuları izzetleyelim, lakin deil fakat işlerden dur olmaklık-ile ille hayrlı işlere savaşmaklak-ile.] Da počitamo prazdnike, i to ne samo sa bezdjelijem′, no i sa dobrım′ djelanjem′.

Діордюнџу тембих кангъсъдър. [Dördüncu tembih kangısıdır.] Koja je četvrta zapovjest′?

Педерини ве валидени іззетлеєсън ки, єр юзюнде чок сенелер яшаясън. [Pederini ve valideni izzetleyesın ki, yer yüzünde çok seneler yaşayasın.] Počituj otca i mater′, pa da noživiš′ vıše godina ga zemlji.

Бешинџи тембих-изе, не буюрур. [Beşinci tembih-ize, ne buyürur.] SA petom′ zapovjesti šta se zapovada?

[59] ђ harfi Sırpça metinde /je/ olarak okunmaktadır. Bu sebeple, bu kelimenin Türkçe metinde /ce/ olarak yazılması muhtemeldir.
[60] Metinde: лякии.

Кан етмеєсън. [Kan etmeyesın.] Da ne ubiješ′.

Алтънџи тембих, не емр ідер. [Altıncı tembih, ne emr ider.] Šesta zapovjest′ šta zapovjeda?

Зина етмеєсън. [Zina etmeyesın.] Da ne preljubodjejstvuješ′.

Єдииџи тембихте не буюрур. [Yedinci tembih-te ne buyurur.] Sedma zapovjest′ šta zapovjeda?

Хъсърсъзлн етме, башка кимсенин[61] малъна сахабетлин етме. [Hısırsızln etme, başka kimsenin malına sahabetlin etme.] Da ne ukradeš′, da ne prisvoiš′ tuc□u stvar′.

Секизинџи тембих кангъсъндър. [Sekizinci tembih kangısıdır.] Koja je osma zapovjest′?

Каръндашин хаккънда ялан шахаделик етме. [Karındaşin hakkında yalan şahadelik etme.] Da ne svedoc□iš′ lažno protiv′ brata svoga.

Докузунџу тембих кангъсъдър. [Dokuzuncu tembih kangısıdır.] Deveta zapovjest′ koja je?

Сайри кимсенин бир шейне тамах ідюн арзуламаясън. [Sayri kimsenin bir şeyne tamah idün arzulamayasın.] Da ne poželiš′ tuc□u stvar′.

Ніхаєт, онунџу тембих не буюрур. [Nihayet, onuncu tembih ne buyurur.] Naposljedku deseta zapovjest′ šta zapovjeda?

Бу дахи хакеза бизлери мен ідер, сайри кимсе- [Bu dahi hakeza bileri men ider, sayri kimse-] İ ona nam′ podobno zabranjuje da ne poželi-

[96]

---

[61] Metinde: кимсеннн.

нин бнр неснесине тамах етмеден, ве кемліи, да, кіоктен кесер. [nin bir nesnesine tamah etmeden, ve kemlii da, kökten keser.] mo tuc□u stvar′ biti budi kakvu zlu mısao pomıslimo.

Ішбу он тембихати, Іисус Хрістос ефендимиз іки тембихе марбут ідер, яни, Аллахъ севмеклiє, ве коншумузу севмеклiє. [İşbu on tembihati, İisus Hristos efendimiz iki tembihe marbut ider, yani, Allahı sevmekliye, ve konşumuzu sevmekliye.] Ti deset′ zapovjedij İisusa Hristosa (u svetom′ evanđeliju) oglašava ij u dve, da počitujemo Boga, i ljubimo svoga bližnjega.

VI. ALTINCI BÖLÜM

6. METNİN ASLI

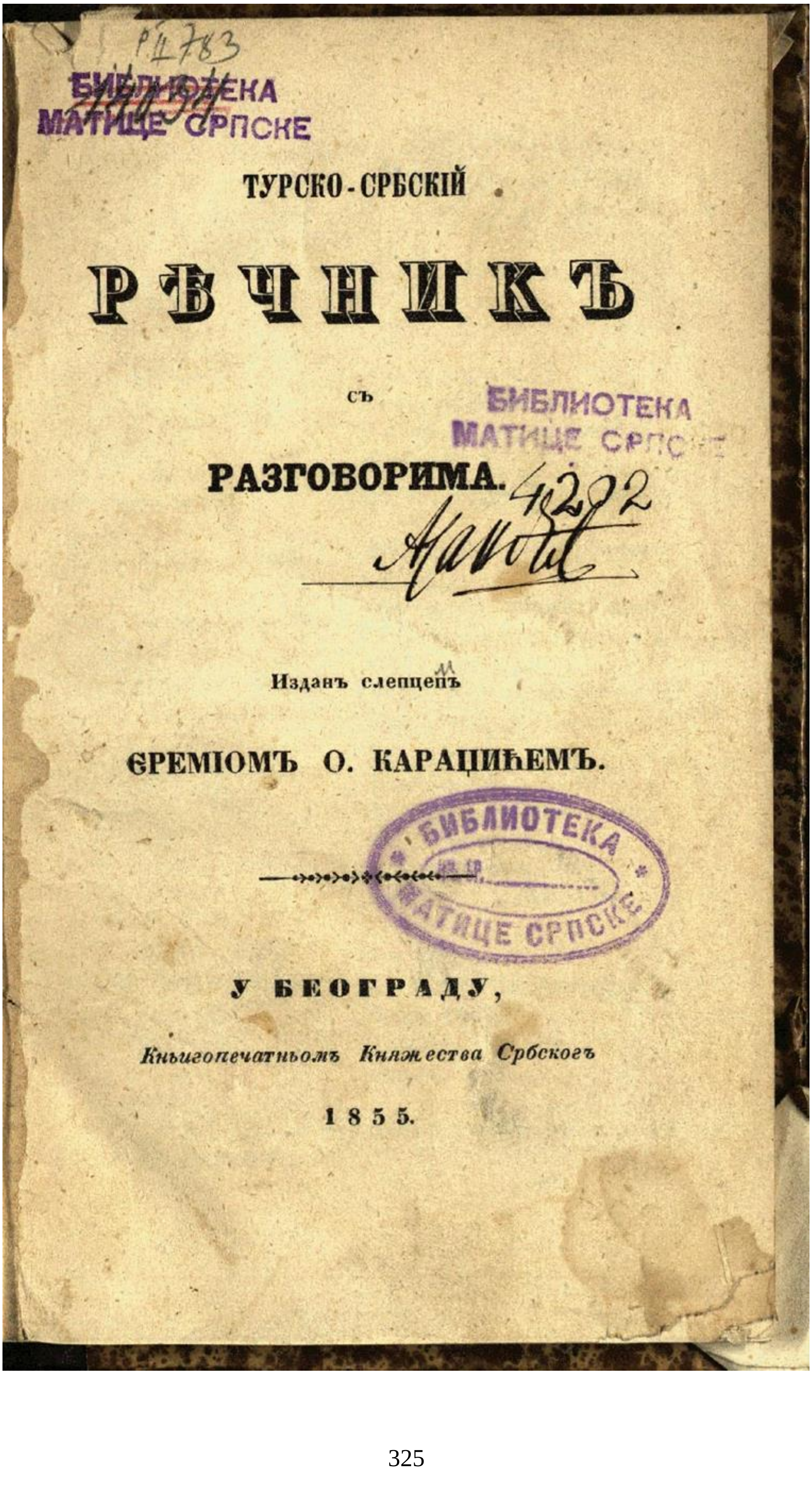
БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

ТУРСКО-СРБСКІЙ

РѢЧНИКЪ

съ

РАЗГОВОРИМА.

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

Изданъ слепцемъ

ЄРЕМІОМЪ О. КАРАЦИЋЕМЪ.

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

У БЕОГРАДУ,

Књигопечатньомъ Княжества Србскогъ

1855.

БИБЛИОТЕКА
МАТИЦЕ СРПСКЕ
4202

А.

Ааза, чланкови.
Ав, ловъ.
Авц, ловацъ.
Аваз, гласъ.
Авара, напразно.
Авизе, поліелей.
Авлъи, дворъ (авлія).
Аврет, жена.
Авуч, шака.
Аг, мрежа.
Агач, дрво.
Агламак, плаканѣ.
Агларъм, плачемъ.
Агра, болъ.
Агсирмак, кіянѣ.
Агъз, уста.
Агъз сую, плювачка.
Агър, тежко.
Ад, име.
Ада, островъ (ада).
Адалет, справедльивость.
Адам, човекъ.
Адаш, именякъ.
Адет, обичай.
Адъм, коракъ.
Адил, праведанъ.
Аждерха, аждая (змай).
Аз, мало.
Азап, досиђиванѣ (досада).
Азар, обличаванѣ (псованѣ).
Азар азар, мало по мало.
Азарларъм, псуємъ.
Азгън, бесанъ.
Азиз, светый (поштеный).
Азарламак, спреманѣ.
Аи, мечка.
Аива, дгуня.
Аидънлък, видело.
Аик, трезвенъ.
Аип, срамота.
Аитларъм, одбацуємъ, чистимъ.
Ак, бело.
Ак ціер, бела џигерица.
Акар, тече.
Акраба, родбина.
Акреб, шкорпія.

Примѣчаніе. У турскимъ рѣчима ъ изговара се као бугарско ж.

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

Аксак, ромъ.
Аксуват, узиманѣ даванѣ.
Акшам, вечє.
Акъл, разумъ.
Акъллъ, разуманъ.
Акълсъз, безуманъ.
Акънтъ, водотекъ.
Ал, узми.
Алат, орудіє (алатъ).
Алдадъръм, измамюємъ.
Алеф, пламенъ.
Алил (кіор), слепъ.
Алим (билгич), премударъ, ученъ.
Аллах, халък юл мевцудат, Богъ, створитель света.
Алма, ябука.
Алмак, узиманѣ.
Алмаясън, да не узмешъ.
Алтън, злато, дукатъ.
Алтънда, одоздо.
Алчак, снизакъ.
Алън, чело.
Алъмлълък, вештина.
Алъръм, узимамъ.
Алъш веришъ, узиманѣ даванѣ.
Алъм, истидет, способность.
Алъщмак, привлаченѣ.
Аманет, залогъ, препорука.
Амел, дѣло (радъ).
Амца, чича, стрицъ.
Амуца заде, братъ одъ стрица.
Ана, мати.
Анасър стихія.
Анафор, вртлогъ, виръ.
Анделип (бюлбюл), славуй.
Анкламак, разумеванѣ.
Анларъм, разумевамъ.
Анмак, измишляванѣ.
Ант, заклетва.
Анцак, али, єдва.
Ар, срамъ.
Ар-еттим, осрамоти се.
Арамак, потраживанѣ, исканѣ.
Арамъзда, између насъ.
Араба, колэ.
Арз (ѣр), земля.
Арзъхал, прошеніє.
Ариф (билици) искусанъ.
Арка, леђа.
Аркам вар, имамъ заштитника.
Арланъръм, стидимъ се.
Армут, крушке.
Арпа, єчамъ.
Арпа сую, пиво.
Арт-тараф, стражня страна.
Артък, одвише.
Аръу, пчела.
Арък, мршавъ.
Асан (колай), лако.
Асел (бал), медъ.
Асіаб (дегирмен), воденица.

Аскіар, воинство, войска.
Аслан, лаѳъ.
Асма, лоза.
Асмак, окачиванѣ, обесиванѣ.
Асса, батина.
Ассъ, противникъ.
Асуман (гіок), небо.
Ат, конь (атъ).
Ата, отацъ.
Атаръм, бацамъ.
Атеш, ватра.
Атик (ески), старо.
Атмаца, соко.
Аѳ, опроштенѣ, праштанѣ.
Аѳерим, право (браво).
Аѳитап, гюнеш, сунце.
Ахенк, веселѣ.
Ахрет, посмртный животъ.
Ахшамлук, вечера.
Ахъз (алмак), узиманѣ.
Ахър, штала (оборъ).
Ач, отвори.
Ачаръм, отварамъ.
Ачик, отворено.
Ач, гладанъ.
Ачиктъм, огладни.
Ачим, гладанъ самъ.
Ашк, мухабет, любовь.
Ашаи догру, право на доле.
Ашаръм, пребацуємъ.
Ашна, пріятель.
Ашч, куваръ.
Ашък, любезникъ.
Аяз, студено, ладно.
Аяк іолу, немша, проходъ.
Аярдъръм, раздѣлюємъ, оделюємъ.
Аяртмак, одѣленіє, раздѣленіє.
Аци су, горка вода.
Аци туз, горка со'.
Ациле ивмек, итанѣ.
Ай, месецъ (луна).
Айгър, айгиръ.
Айлак, безпосленъ.
Айна, огледало.
Айръ, раздѣлено.
Айръръм, раздѣлюємъ.
Айрмак, одѣленѣ, раздѣленѣ.

Б.

Баад, (согра), после.
Баасъръ, слана.
Баашларъм, покланямъ.
Баб (капъи), врата.
Баба, отацъ.
Баг, виноградъ.
Баг бозуму, берба.
Багламак, везиванѣ.
Багларъм, везуємъ.
Баглъ, везанъ.

Багхрсак, црево.
Багъшламак, покланянѣ, поклонъ.
Бадем, бадемъ.
Бази кимсехлер, неки люди.
Базиргян, трговацъ.
Бакаръм, гледамъ.
Баки, остатакъ.
Бакла, бобъ.
Бакмак, гледанѣ.
Бакър, бакаръ.
Бакъш, погледъ.
Бал, медъ.
Бал-аръсъу, пчела, медна буба.
Бал мому, восакъ.
Балдър, листъ.
Балкан, планина.
Балта, брадва, сикира.
Балъг, младићъ, юноша.
Балък, риба.
Балък авларъм, рибу ловимъ.
Балък етлери, мишица.
Ба-ран, ягмур, киша.
Бардак, чаша.
Барут, барутъ, пушчаный пра'.
Басамак, мердивени.
Басма, печатанѣ.
Батак, бара.
Батакчи, пропастникъ.
Батаръм, потонявамъ.
Бахар, пролеће.
Бахар вакта, пролетно време.
Бахарлъу, миришлявъ.
Бахру (дениз), море.
Бахри-шерин (татли дениз) сладко море.
Бахрул-малеху (аџи дениз), горко море.
Бахче, башча.
Бахчеван, баштованъ.
Башка, друго.
Башламак, почетакъ.
Баш пармак, палацъ.
Баш рицал, представникъ.
Баят, устояно.
Бацак, цела нога.
Бацанак, пашеногъ.
Байкуш кушу, кукавица.
Байларъм, премиремъ.
Байр, гора мала.
Байрак, барякъ.
Байрам, пасха — воскресеніе.
Бебрећ, бубрекъ.
Бед-черкин, безобразно.
Бедел, замена.
Беден, стабло.
Бедзит, потребанъ,
Бенирум, волемъ.
Без, платно.
Безеръм, отешчавамъ.
Безир-яги, ланено масло.
Беини, мозакъ.
Беклеръм, чекамъ, чувамъ, пазимъ.

Бекчи, чуваръ, осмотритель.
Бекри, піяница.
Бекрилук (сехрошлук), піянство.
Бекяр, ерђен; неоженѣнъ, неудата.
Бел, крстъ.
Бел ђеміи, грбина, ртеняча.
Белли, тако, явно, познато.
Белки, быће, може быти.
Бееля, беда, зао догађай.
Бениз (юз), лице.
Бензеръм, приличемъ.
Берабер, заєдно.
Берат, указъ.
Бере, раана.
Берекет, изобиліє.
Берк (шишмек іадъръм) грмлявина — севанѣ.
Берер (кар), снегъ.
Беређ, пита.
Бесле, хранилникъ.
Веслеръм, хранимъ.
Бешик, люляшка, колевка.
Беяз, бело.
Беян, явно.
Бей, князъ.
Бей заде, княжевићъ.
Бейт (ев), кућа.
Билезик, гривна — белензука.
Билеи, тоцило, оштрило.
Билеръм, точимъ — оштримъ.
Билиръм, знамъ.
Билмек, знанѣ.
Бина, япи, направа, строй.
Бинмек, пенянѣ.
Бигадер (кардаш), братъ.
Бит, ваши (уши).
Битли, вашльивъ.
Битишик, залепено, саставлѣно.
Бичак, ножъ.
Бичеръм, кроимъ.
Бицирмек, извршаванѣ.
Біон, шашкън, простъ.
Біонлук, простоћа.
Богаз, чъртлак, вратъ, грло.
Богаръм, давимъ.
Богулмуш, удавіо се.
Богук, загрлѣнъ.
Богуртлак, грклянъ.
Богхаз, мореузъ.
Боз-юрюк, смокъ.
Бозаръм, развалюємъ.
Бол (юниш), широко.
Борч, дугъ (трошакъ).
Борчлу, дужникъ.
Бош, праздно.
Боюн, вратъ.
Боюндурук, амъ (за коня).
Боя, фарба.
Боцек, бубульица.
Бой, стасъ (спратъ).
Бойле, овако.

Бойлеце, овако — тако.
Бойнуз, родъ.
Бракмак, оставлянѣ.
Бракъръм, оставлямъ.
Бу, овай, ова.
Буга, бикъ.
Бугаз-диби, грло.
Бугазламак, кланѣ.
Бугдай, пшеница — жито.
Бугру, ребро.
Бугх, пара (духъ).
Бугхз, мрзость.
Будак, будакъ.
Бударъм, кастримъ — крещемъ.
Буз, ледъ.
Буз-донду, смрзло се — заледило се.
Бузагъу, теле.
Букай, клопка — ловка.
Булаки, давно, желаємо.
Буландъръръм, размућуємъ.
Буланък, мутно.
Булашъръм, оскверню̂ємъ.
Булдум, наѣо.
Булут, облакъ.
Бунар, бунаръ.
Бурая, ту — овде.
Бураръм (букеръм), усукивамъ.
Букмек, усукиванѣ.
Бургу, бургія.
Бурма, витао — шрафъ.
Бурун, носъ.
Бурчак, орао.
Бут, бутъ — бутина.
Бучук, половина.
Буюк, бркови.
Буюклу, бркъ.
Бузеръм, набирамъ.
Буюршмуш, сгрчіо се.
Бюлбюл, славуй.
Бюллеръм, раздѣлюємъ — делимъ.
Бюлюк, собраніє, саборъ.
Бютун, сво — цело.
Бюю, маѣія, чійни.
Бюющу, волшебникъ, чародѣлникъ.
Бююк, великій.
Бююклюк, велчество.

В.

Ваарис, наслѣдникъ.
Вака, сапъ.
Валиде (ана), майка.
Варил, буре.
Вардър, има.
Варъіорум, долазимъ.
Васіет, завѣтъ.
Васи, туторъ.
Васф, описаніє.
Ватанъ (ветан), отечество.
Вафтиз, крштенѣ.

Везне, теразіе.
Векил, настоятель.
Векилик, настоятельство.
Векил юддава, адвокатъ.
Велед (баба), отацъ.
Верги, данакъ, порезъ.
Верека (кяид), артія.
Верем, сувый кашаль.
Верерьм, даемъ.
Верђи, природный даръ.
Вецеп карьш, педаль.
Вецеху, (юз), лице — образъ.
Вилает, область — отечество.
Вилаетине гити, у отечество отиде.
Виран (веран), пустошь — развалина.
Вурмак, ударанѣ.
Вуріорум, ударамъ.
Вуцут, тѣло.

Г.

Газеп (юфке), гнѣвъ.
Гази, поделитель.
Гаип (каип), изгуби.
Гаип-олду, изгуби се.
Гайретли, свесрданъ.
Галет, (янлъш), погрешка.
Гам (ташаланмак), плачь, скорбь.
Гамаз (мунафак), клеветникъ.
Ганеш (кюн), овца.
Гани (зензин), богатъ.
Гарг (батмак), утонянанѣ.
Гара, врана.
Гариб (яд-ябанци), странацъ.
Гарип (фукаре), сирома.
Гариплик, сиромашство.
Гебе (хамиле), трудна — теретна.
Гевезе, празднословъ.
Геврек, ђеврекъ.
Гевшек, без ;иланъ, слабъ.
Гевшеклик, слабость.
Гезеръм, одимъ.
Гезецек-ѣр, заодно место.
Гезици, скитница.
Гейдиріорум, обличавамъ.
Геик, елепъ.
Геик-съгънъу, кошута.
Геим, одѣло.
Геніорум, облачимъ се.
Гел, оди (дођи).
Гелен, дошавши.
Гелин, млада — невеста.
Гелір, ірат, доходъ — долазакъ.
Гелиръм, долазимъ.
Гем, узда.
Геми, лађа, галія.
Гемици, галіяшъ, лађаръ.
Гене, текрар, опетъ.

Генеш, широко.
Гердан, огрлица, ђерданъ.
Гери, натрагъ.
Герчек, истина.
Герчек сюйлерум, истину говоримъ.
Гетирирьм, доносимъ.
Гечерьм, пролазимъ.
Гечеріорум, препитавамъ се.
Гечит, мостъ — ћупрія.
Геџе, ноћь.
Геџе-ярьсъу, полноћи.
Гидерьм, одлазимъ.
Гирирьм, улазимъ.
Гіобек, пупакъ.
Гіоз, очи.
Гіоз-арьсъу, болъ очію.
Гіоз бебеіи, зеница ока.
Гіоз яш, суза.
Гіозлюћ, наочари.
Гоізьдіорум, наглеђуємъ.
Гіозьетмек, наглеђиванѣ — прегледиванѣ.
Гіок, сиво.
Гіок-юзу, небо.
Гіокс, прси — груди.
Гіол, єзеро.
Гіомлек, кошуля.
Гіоммек, закопаванѣ.
Гіондермек, проводенѣ.
Гіонюл, воля.
Гіонюл езат, туга — неволя.
Гіордюм, видо.
Гіормек, виђанѣ.
Гіорюнюр, виђа се.
Гіостермек, показиванѣ.
Гіотюрмек, однешеный, заведеный, отераный.
Гюверчин, голубъ.
Гюзел, красно.
Гюл, ружа.
Гюлмек, смеянѣ.
Гюмрук, ђумрукъ.
Гюнах, грѣхъ.
Гюн, данъ.
Гюн батусу, западъ.
Гюн догхусу, истокъ.
Гюн батмаз, заодъ сунца.
Гюн догмаз, рађанѣ сунца.
Гюндердим, пратити, послати.
Гюнлук, тамянъ.
Гюнтурулмаз, помраченѣ сунца.
Гюню, ревность.
Гъмам (думан), магла.
Гявур (кяфір) невернкъ.

Д.

Дабет, призваніє, призиванѣ.
Давранма, недружи се, неодупири се.

Дава, парница.
Даван, тужитель.
Даг, гора.
Дагъдъръм, растурамъ — разносимъ.
Дада, дойкиня.
Даима, свагда.
Даiъ, уякъ.
Дала, лала; воспитатель.
Далак, слезина.
Далга, таласъ — волна.
Далгън, погруженъ.
Далгънлък, погруженiе.
Далкавук, ласкатель.
Дам, крвь.
Дамар, жила.
Дамар шаш, жива жила.
Дамагх, небце.
Дамга, печатъ.
Дамла, капля.
Данашъръм, питамъ се.
Дар, тесно.
Даръу, проса.
Дая, воспитательица.
Даяк, подпора.
Даянмак, подупиранѣ.
Даянъръм, подупиремъ — трпимъ.
Деве, камила.
Девлет, правителство.
Девир (дiондюрмек), повраћанѣ, обрћанѣ.
Девран (дулашмак), обколяванѣ.
Девширмек, бранѣ воћe.
Дегирмен, воденица.
Деде, деда.
Дейнек, батина — штапъ.
Деин, дугъ.
Дели канлъ, младъ момакъ.
Дели, лудъ.
Делик, рупа.
Делилик, лудость.
Делмек, пробиванѣ.
Демет, снопови.
Демирци, ковачъ.
Дениз, море.
Дераце, степенъ.
Дербедер, злосретанъ.
Дервиш, калуђеръ.
Дери, кожа.
Дерин, дубоко.
Дефн, затрпаванѣ — закопаванѣ.
Диб, дно.
Диване, лудо.
Диванелик, будалаштина.
Диз, колено.
Дизмек, нарећиванѣ.
Дик, шiй.
Дикеръм, шiемъ, исправлямъ, побiямъ, пресађуемъ.
Дил, езыкъ (предгорiе).
Дилек, просидба.
Дилениръм, просимъ.
Диленци, просякъ.
Дилсиз, немъ.
Дин, вера.
Диндан, дищ, зуби.

Дирек, стубъ — дирекъ.
Дири (саг), живъ.
Дишаръу, наполѣ.
Дирсек, лакатъ.
Диши-цинс, женскій полъ.
Диз чокеръм, колена савіямъ, падамъ на колена, клечимъ.
Діорт-гюнлюк, четвородневный.
Діяр, область — епархія.
Дова (доа), молитва.
Доградъм, дробимъ.
Догру, право.
Догрулук, правда.
Догурмак, рађанѣ.
Догурурум, рађамъ.
Додак, устнице.
Докуимак, дотакниванѣ.
Долашик, заодно — умршено.
Долдурмак, напуньиванѣ.
Долу, пуно (градъ, туча).
Домуз, свиня.
Дон, мразъ.
Донаръм, мрзнемъ се.
Дон-ягъу, лой.
Донадъръм, украшавамъ.
Дост, пріятель.
Достлук, пріятельство.
Дуган, ястребъ.
Дул, удовацъ.
Дул кър, удовица.
Думан, пушенѣ, димъ, магла.
Духан (тютун), дуванъ.
Душман, непріятель.
Дуяръм, осећамъ.
Дуєръм, біємъ.
Дуймеклук, осећанѣ, пипанѣ.
Дуюцулук (хасе), чувствителность.
Дюз, равно.
Дюзетмек, изравненіе.
Дюзем, добродѣтель.
Дюкеръм, изливамъ.
Дюкмеци, ливацъ.
Дюкян, продавница — дућанъ.
Дюлбер, прекрасно.
Дюнгер, дрводѣлацъ — дунђеринъ.
Дюнмек, повраћанѣ.
Дюня, свѣтъ.
Дюреръм, савіямъ — превіямъ.
Дюш, сниванѣ.
Дюшек, постеля — душекъ.
Дюшеръм, простиремъ.
Дюшмек, паданѣ.
Дюющурум, біємъ се.
Дюіюн, свадба.

Е.

Ебе, ебе кадън, бабица.
Ебедіет (еббедилик), вѣчность.
Ев, домъ — куħа.
Ев сахиби, домаħинъ, домаħица.
Еввел (ілк), прво.
Евел бахар, бахар; пролеħе.
Евет, ей.
Еветлеръм, итамъ.
Евленирьм, женимъ се.
Евленмеклик, женидба.
Евлин, женѣтъ.
Евлилик, бракъ.
Егер, ако.
Еге, егей сюз, пасторакъ.
Егіи, добро — лепо.
Егілик (ейлик), доброта.
Егілик итмек, добротворенѣ.
Егилиръм, наводимъ се — сагинѣмъ се.
Егирирьм, предемъ.
Егленце, забава.
Егленирьм, забавлямъ се.
Егри, криво.
Егри, єдро — здраво.
Ед, жучъ.
Едеб, благонравіє — стидльивость.
Едепсіз, зленарави — безсраманъ.
Едеръм (япаръм), правимъ.
Една, малый — снизакъ.
Еждехан (илан), змія.
Езеръм, смажемъ.
Езіст, наказа (проказа).
Езмеклик, смазанѣ.
Еи, добро.
Екеръм, сеємъ — садимъ.
Екиз, близнацы.
Екмек, лебъ.
Екши, кисело.
Ел, рука.
Ел-язаци, рукописъ.
Ел есеіор, ветаръ дува.
Елбет, можда быħе — ако Богъ да.
Елверир, доста.
Елдивен, рукавица.
Елек, прслукъ.
Еліим сагхма, дуга.
Елик, народъ.
Елмас, непрецѣнимый каменъ, діямантъ.
Елти, заова.
Елчи, посланикъ.
Елю, џепазе, мртвацъ.
Емарет (нишан), знакъ.
Емек, трудъ.
Емін, вѣранъ.
Еминлик, миръ — безопасность.
Емр (буюрмак), заповѣсть.

Емици, меме чоџугху, питомацъ.

Ен, ширина.

Ендам, узрастъ (бой).

Ендипе брига.

Енсер, ексеръ.

Енеръм, силазимъ.

Ени, ново.

Енли, широко.

Енсиз, тесно.

Енџир, смоква.

Енсе, потилякъ.

Ер, мужъ.

Ер (еркен), рано.

Ерзен (даръу), проса.

Ерзиз (калай), калай.

Ерик, шльиве.

Ериръм, топимъ.

Ериширъм, достижемъ.

Еркек, мужко.

Есед (аслан), лафъ.

Есир (ћоле), робъ.

Есирлик, робство.

Ернеђ, мустра.

Ески, старо.

Еспап, альина — одѣло.

Ет, месо.

Етлилик, крупина, дебльина.

Ефенди, господаръ.

Ехали (єрли), селякъ.

Ехли аял (фамиля), фамилія.

Ехтіярлък, старость.

Ехтіяр пир, старацъ.

Ешек, магарацъ.

Ешидиръм, чувамъ.

Ешик, прагъ.

Ешил, зелено.

Еє баба, очу.

Еє ана, маћія.

Еџель, смрть.

Еће, ярость, гнѣвъ, лютина.

Ећсюз, сироче.

Ейле вакт, подне.

З.

Забит, управитель.

Забитан, власть.

Забун, мршавъ, увео.

Заде (асъл-заде), високій родъ.

Заиф, слабъ.

Залъм, немилостивъ, неправеданъ.

Зан санмакъ, мнѣніє.

Занаат, художество — занатъ.

Заман, вѣкъ, време.

Замбак, кринъ (замбакъ цвеће).

Зарар, штета, губитакъ, пагуба.

Зарзават, зелень (што се напіяци продає.

Зариф, красно правлѣно.
Зарурат, нужда, утешняванѣ.
Зат, суштество.
Захір, истина.
Захіре, раана.
Захмет, трудъ.
Заѣат (садака), милостиня, задужбина.
Зевце (аврет), супруга.
Зейтин (ягъ), зейтинъ.
Зелзеле (зерзеле), землѣтресеніє.
Зем, хуленѣ, укораванѣ.
Зем-ідеръм, укоравамъ.
Земин (ѣр) земля.
Земистан (къш), зима.
Земмін, површина.
Зен, жена.
Зенгин (девлетли), богатъ.
Зенпаре, женолюбацъ.
Зенцир, вериге (синциръ).
Зердали, бресква.
Зере, сеянѣ.
Зефкленирьм, подсмѣвамъ се.
Зефкленмек, подсмей.
Зехир, єдъ, отровъ.
Зейреѣлиѣ (арифлиѣ), оштроуміє.
Зибан (диль), єзикъ.
Зинар (кушак), поясъ.
Зихн (зеинъ), духъ.
Зіаде (чок), млого, више.
Зіан. штета.
Зіарет, посѣта, посѣѣиванѣ.
Зіафет, веселѣ — чашѣенѣ.
Зійнет, украшенѣ.
Зікр (анмак), споменъ.
Зіна, блудство.
Зіра, зашто-то.
Зор, сила — насиліє — притеснѣнѣ.
Зорба, насилникъ — силеція.
Зорларъм, насилуємъ.
Зухур, случай.
Зухур-ідер, случава се.
Зюлюф, зулуве.
Зюрюєт, потомство.

И.

Ивмек, фаленѣ.
Идри, билѣ.
Иззет, честь — слава.
Изетлю, честнѣйшій.
Икаръм, скуплямъ — сабирамъ.
Икмакъ, сасипанѣ.
Иликлеръм, закопавамъ.
Илиѣ, мозакъ.
Илимдалак, мудрость.
Илимдар, мудрацъ.
Инат, упорность, инатъ.

Индирмек, свальиванѣ.
Ирз, честность — честь.
Ирмек, достизыванѣ.
Исладъръм, квасимъ.
Ислак, мокаръ.
Исмарламак, заручиванѣ.
Иссицаклук, топлина, врућина.
Исънъръм, греємъ се.
Исърмак, уєданѣ.
Исъръръм, уєдамъ.
Иптидай (башламак), почетакъ.
Ита (вирмек), даванѣ, плаћанѣ.
Ихтисаб, полиція.
Ишидиръм, чувамъ.
Ишицик, свѣтлость — видело.
Иштмећлић, слухъ.

I.

Iабанџ, страный.
Iавашлък, лаганость.
Iагхмур, киша.
Iагх, масть, лой.
Iангън, пожаръ.
Iаз, лето.
Iанак, ябучица образа.
Iарадан, створитель.
Iар ђеце, поноћь.
Iбадет, богомоленѣ.
Iгаръм, лупамъ.
Iгiть, младићъ.
Iгне, игла.
Iгрениръм, гнушавамъ се, грозимъ се.
Iгън, лупайте.
Iемећ, єстиво.
Iемин, заклетва.
Iзан, разумъ.
Iзн (iзiн), дозволенѣ, допуштенѣ.
Iкинди, вечернѣ (ужина).
Iкрам, честь.
Iкрах (iдеръм), завидимъ, ненавидимъ.
Iктиза, потреба.
Iлан, змія.
Iлан-наме, обявленiє.
Iлач, лекъ.
Iлери, напредъ.
Iлеш, мрша.
Iлдъз, звѣзда.
Iлдъръм, громъ.
Iлзам идеръм, наговарамъ.
Iлиман, пристаниште.
Iлишмек, закачиванѣ, задеванѣ.
Iлиширъм, закачуємъ.
Iлицак, топло.
Iлк, прво.
Iлка (битишчирмек), саставлянѣ.
Iлет (мараз), страсть.

Іллетли (маразли), страстльивъ.
Ілм (билмек), знанѣ, искуство.
Ілтизам, сношеніє.
Ілтикам (ютмак), гутанѣ.
Ілтифат (ізет), честь.
Ілтихаб (алефленмек), распальиванѣ.
Ілям, изреченіє.
Іляхіет (аллахлък), божество.
Іман, вера.
Імдат (ярдъм), помоћь.
Імза, подписъ.
Імкіан, сила.
Імкіансъз, слабъ.
Імля, правописанѣ.
Імсах (пехриз), постъ.
Імтихан (тевтиш итмек), испитиванѣ.
Інаєт (керем), милость, благодать.
Інам, даръ.
Інанъръм, вѣруємъ.
Інек, крава.
Інилти, уздисанѣ.
Інилеръм, уздишемъ.
Інкяр, одрициранѣ.
Інсам (киши), човекъ.
Інсаніет, човечество.
Інсаф, совѣсть.
Інха, ітмек (билдирмек), изявлѣнѣ.
Інце, танко.
Інџили (шериф), свето еванђеліє.
Інџір, смоква.
Іол, путъ.
Іол емри, іол тесћере, исправа, пасошъ.
Іомамак, праштанѣ.
Іол масраф, путный трошакъ.
Іолчеръм, меримъ.
Ілчу, мера.
Іолџу, путникъ.
Іоргунлук, уморъ.
Іоримек, путованѣ, оденѣ.
Іорту ђюню, празникъ.
Іп, уже — конопацъ.
Іплик, концы — пређа.
Іплис (шейтан), ђаво, сатана.
Іпсис, гаданъ.
Ірак, далеко.
Іренме (іћрах), гнусность.
Іри, єдро.
Ірин, гной.
Ірмак, рѣка велика.
Ірсал, ідеръм, гіондериръм; праштамъ.
Іртаръм, цепамъ — деремъ.
Ісер, дува.
Ісим, име.
Іситма, иверка.
Іскемли, столица.
Іскенце, мученѣ.
Іскенцелениръм, мучимсе.

Ісла, добро.
Ісмарларъм, поручуємъ.
Істе, искай, ишти
Істеръм, оћу.
Іт — кюпек, куче — пасъ.
Ітаат, покорностъ.
Ітифак, согласіє.
Ітираф, исповеданѣ.
Ітлак, отпуштанѣ — оставлянѣ.
Іттибар, почесть.
Іумрук, песница.
Іурѣме, ужасъ, стра.
Імурта, яє.
Іфтира, набеда, беда.
Іфтихар, слава.
Іхсан, даррованѣ.
Іхтіар, старацъ.
Іхтилафъ, несогласіє.
Іхтимал (шуппе), сумня — подозренѣ.
Ічеръм, піємъ.
Ічки, пиће.
Іш, посао, радъ.
Іш ђюню, раденъ данъ.
Іш ишлеръм, радъ радимъ.
Ішкембе, бурагъ.
Ішсиз (шенликсиз) пусто ненаселѣно.
Іштиска (сиска), водена болесть.
Іюз, лице. образъ.
Іюрећ, срце.
Іцел, судба смртна.

К

Каба, необразованъ, неизображенъ.
Кабак, тиква.
Кабаръръм (шишеръм), надувамъ се, напрежемъ се.
Кабахат, погрешка, фалинка.
Кабиле, родъ — челядь.
Кабак, кора (одъ древета.)
Кабул, контенъ — пристає (н. п. на уговоръ).
Кав, прашльивъ.
Кавга, свађанѣ.
Кавга ідеръм, свађамъ се.
Кавл, договоръ.
Кавурма, пржено (кавурма.)
Кавушурум, налазимъ се.
Кадех, чаша.
Каз, патка.
Каза, беда.
Каза, областъ, провинція, паія.
Казанъ, оранія (казанъ).
Казанч, добиванѣ (стеченѣ новаца).

Казанъръм, течемъ.
Казма, будакъ, трнокопъ.
Казък, колацъ.
Казъл, длака (коса).
Каигъу (касабет), брига.
Каил-олмак, склоность — наклоность.
Каймак, скорупъ — каймакъ.
Кайнак, изворъ.
Каин, шуракъ.
Каин ата, тастъ — старацъ.
Каин валиде, ташта, пуница, баба.
Кайнамак, виренѢ — звиренѢ.
Каип, штета.
Кайръръм, промишлявамъ — мислимъ.
Каиш, каишъ.
Какаръм, гурамъ.
Калбур, решето.
Калбурларъм, сеемъ (брашно).
Калдъръм, калдрма.
Калдъръръм, дизамъ, подизамъ.
Кале, градъ — тврдиня.
Калем, перо.
Калкан, штитъ.
Калкаръм, устаемъ — дижемъ се.
Калкмак, устаянѢ.
Калк, устай.
Калън, дебео.
Кама, клинъ.
Камаширъм, ужасавамъ се.
Камет (бой), узрастъ.
Кан, крвь.
Кан ідеръм, проливамъ крвь.
Канлъу, крвникъ.
Канад, крило.
Кандъм, склоніо самь се.
Канун, правило (законъ).
Канца, кука — удица.
Канцік, диши, кучка.
Капак, заклопацъ.
Капаръм, затварамъ.
Каплама, постава.
Каплан, тигаръ.
Каплън-багъу, корняча.
Капуцу, привратникъ (капиція).
Капъи врата.
Кара бибер, биберъ.
Кар, снегъ.
Кар-ягіор, снегъ пада.
Кар-хавасъу, снежно време.
Кара, сува земля.
Кара (сіях), црно.
Каравул, стражаръ.
Кара-ціер, црна џигерица.
Каранлък, тамноѣа, мрачность.
Карар, умереность.
Кариб (хъсъм) родбина.

Каріє (кіой), село.
Кардаш, братъ.
Кардаш огху, братучедъ.
Карпуз, лубеница.
Карп, старо.
Картал, орао.
Каръ, жена.
Карън, трбу.
Карънца, мрави.
Каръп, педаль.
Каръштърмак, разбркаванѣ, помешиванѣ, разтресиванѣ.
Касабет, брига.
Каст, намѣренѣ.
Касъргха, буря.
Катаръм, прилажемъ.
Катил (іолдюрмек), убица.
Катланъръм, превіямъ се.
Катмер, каранфилъ.
Катъ, тврдо.
Катък, веселѣ, часть.
Катър, мазга.
Каушмак, сбиранѣ.
Кахпе (ороспу), блудница).
Кач, колико.
Кач, бегай, бежи.
Качаръм, бегамъ, бежимъ.
Качкън, бегунацъ.
Качмак, беганѣ.
Каш, обрве.
Кашък, кашика.
Каяръм, подкивамъ.

Кеиф, расположенѣ, воля.
Кеклик, яребица.
Кекре, недозрело.
Кел, краставъ, ћелавъ.
Келле, глава.
Келям, слово.
Кем, рђавъ.
Кемал, савршенъ.
Кемер - бент (кушак), поясъ, кушакъ.
Кемлик, рђавштина.
Кемлик итмек, зло раденѣ.
Кенар, окраякъ (обала).
Кендане, празилукъ.
Кенди, кендиси, самъ.
Керевет, креветъ.
Карим, великій благодѣтель.
Керпидан, клѣште.
Кертеръм, подсецамъ.
Кесат, оскудность.
Кесецилук, пустаилукъ.
Кесир (чок), млого.
Кескин, оштаръ, жустаръ.
Кефарет, кіфаєт; дѣйство, раздѣлакъ.
Кефил, ємацъ (добаръ).
Кефин, покровъ (мртвачкій).
Кехле (бит), вашке, уши.
Кечи, коза.
Киванъръм, радуємъ се.
Киг (фъшки гюбре), коньско ђубре, балега.

Кигілцик, искра.
Килисе, црква.
Ким, кой?
Кимесне, неки.
Кими, кога.
Кин, освета, памятозлобіє.
Кирез, трешнѣ.
Кирез агаци, трешня (дрво).
Кириш, ћиришъ.
Кирпи, гуштеръ.
Кирпик, трепавице.
Китаб, кньига.
Китапчи, кньижаръ.
Киши, човекъ.
Киши заде, благородапъ.
Кіафет, одѣло (альина).
Кіепеħ, трице.
Кілид, ключъ.
Кіой, село.
Кіок, коренъ.
Кіолђе (ћорђе), сенка.
Кіопру, ћупрія.
Кіопюк, пена.
Кіор, слепъ.
Кіорем, благонаклоность.
Кіорук (гіорук), меови.
Кіорфез, заливъ.
Кіотю, лошъ, рђавъ.
Кіцик (уюз), краста, шуга.
Клим, поднебіє (клима).
Кован, пчела.
Коваръм, терамъ, юримъ.
Ковцу, гонитель.
Ковук, издублѣнъ.
Коз (цевиз), ора.
Коз агици, ораово дрво.
Койверирълм, пуштамъ.
Кокаръм, миришемъ, смрдимъ.
Кокар гюзел, лепо мирише.
Кокларъм, миришемъ.
Кокмуш, смрдльивъ.
Коку, мирисъ (обоняніє).
Кол, рука, рукавъ, наручіє, обятіє.
Колай, лакоћа.
Колак, чолак, сакатъ у руку.
Колочка, квочка.
Колтук, мишица, пазуво.
Конча, пуполякъ цвѣта.
Кондуз, видра, бобръ.
Конук (мусафир), гость.
Конушурум, обходимъ се.
Конщу, комшія, сосѣдъ.
Конушлук, комшилукъ, сосѣдство.
Конун наме, законикъ.
Копаръръм, кидамъ.
Коркаръм, боимъ се.
Коркмак, страшенѣ.
Корку, страа.
Куру (ормам), дубрава.
Корук, грешъ.
Корурум, пазимъ, чувамъ.

Кою, густо.
Коюн, овце, нѣдра.
Коџа баба, старацъ.
Коџа каръи, стара жена, баба.
Кувет, крѣпость, снага
Кувети хафъзес, памятствованѣ, памтенѣ.
Кувети хъіял, воображенѣ.
Куветлениръм, укреплявамъ се.
Куветсизлиђ, слабость.
Кудрет, сила.
Кудуз, бесанъ.
Кузун, ягнѣ.
Куйрук, репъ.
Куйруклу ілдъз, репата звезда.
Куйруксуз, безъ репа.
Кул (кюле), робъ.
Кулаваз, водитель.
Кулак, уво.
Кулак-тузу, слепе очи.
Кулач, сагоренъ, изгоренъ.
Куланмак, употребляванѣ.
Куланъръм. употреблявамъ.
Кум, песакъ.
Кумру, кумріа.
Кура, редъ.
Кураклак, сувоћа.
Куран, свето писмо.
Карбаи, жаба.
Курбан, жертва.
Курд, вукъ. курякъ.
Курсант, морскій хайдукъ.
Курт, црвъ.
Куртармак, избавлянѣ, ослобођаванѣ.
Куру, сухо.
Курум, чађъ.
Кусаръм, блюємъ.
Кусунту, блювачъ.
Кусур, остатакъ, недостатакъ.
Кутлу, благополучанъ.
Кутузлук, беснило.
Куттуслу, Єрусалимлянинъ.
Куту, кутія.
Куш, птице.
Кушанмак, опасрванѣ.
Кушлук, ручакъ.
Кую, кладенацъ.
Куюнџу, златаръ (куюнџія).
Кюдрум, разслаблѣнъ.
Кюл, пепео.
Кюпе, минђуше.
Кюпек, псето.
Кюррей арз, шаръ землѣ.
Кюрек, лопата.
Кюрк, кожу', ђуракъ, опаклія.
Кюркчу, ђурчія, кожуаръ.

Кюсе (тюйсюз), безкосный (кои редке власи има).
Кюстек, сапинячъ.
Кютек, біенѣ (съ батиномъ).
Кютчук, маленъ.
Кютюк, пань, ћутукъ.
Кюфур, оговаранѣ.
Кюше, уголъ, ћоше.
Къбле, югъ.
Къгхълцъм, искра, варница.
Късъ, девойка.
Късъ-кардаш, сестра.
Късъ-кардаш огхлу, сестрићъ.
Късъ-кардаш късъ, сыновица.
Късак, сонице.
Късаръм, срдимъ се, лютимъ се.
Късканцилък, завистъ.
Късъл, црвено.
Късъл юмурта байрам, воскресеніе.
Късълціх, дреньине.
Кълмет, цена.
Кьл, влакно.
Кълъч, сабля.
Кън, ножница (канія).
Кър, полѣ.
Кър-бейгир, сивъ конь.
Къраль, шах, краль.
Кърает (окумак), прочитаванѣ.
Кърау, слана.
Кърарът, разбіямъ.
Кърба, мехъ (тулумъ).
Кърбач, бич.
Кърлангъч, ластавица.
Кърмъзъи, црвено.
Кърмъз бибер, паприка.
Късмет, срећа, случай.
Късса, кратко.
Кьстрак, кобила.
Къстъръръм, притискуемъ.
Късър, ялово, безплодно
Кът, мало, редко.
Кьямет, конацъ вѣка.
Къш, зима.
Кьярим, одважавамъ се.
Къш яр байрам, божићъ
Кьяръм, дробимъ.
Кяид, хартія.
Кямил, совршенъ.
Кяр, добитакъ — приходъ.
Кярди (бичак), ножъ.
Кясе, судъ (ћаса) н. п. за сладко.
Кятиб, писаръ.
Кятиб басъц, кньигопечататель.
Кяфир, неверникъ.

Л.

Лагъм, подкопъ.
Лакаб, презиме.
Лакърдъи, празанъ разговоръ.
Лаф, празнословіе.
Лахана, зелѣ.
Леб (дудак), устне.
Левент, войникъ.
Леззет, дат, вкусъ.
Лейлек, рода, лелекъ.
Леш, мрша.
Либас (геим) одежда.
Лиман, пристаниште.
Лисан (дил), езикъ.
Логат езикъ — говоръ.
Лонца, засѣданіе, скупштина.
Локма, залогай.
Лохуса, породиля.
Лутф, милость, милостиня.
Люзгяр, ветаръ.
Лябит (мюцерет), непремѣнно.
Лязъм, треба.
Ляик, достоянъ.
Лякаб, прекоръ, издеванѣ имена.
Лякин, но, будуђи.
Ляхим (ет), месо.

М.

Маасум, дете, детенце.
Магрур (магрул), гордельивъ.
Мадем (мадемки), будуђи.
Мадем, печаль, скорбь.
Маден, руда.
Мазул, збаченъ (с' достоинства).
Мазур буюрун, опростите, опроштавайте.
Маил, склонность, любовь.
Маймун, маймунъ.
Маія, квасацъ.
Макам, гласъ, сладкопеванѣ.
Макас, маказе.
Макбул, пріятно.
Макул, кротакъ, миранъ.
Мал, иманѣ (добро).
Малдар (зенгин), богатъ.
Маалюм, познато.
Малюмунуз-олсун, познато да вамъ е.
Манда, биво.
Мандра, мандра — музара.
Мани, препятствіе.

Мансъб, достоинство (званіє).
Маня (мане), недостатакъ, мана.
Манца, ело.
Мараз, страсть.
Маразлъи, страстльивъ.
Маріфет, художество.
Масал, басна, приповедка.
Масраф, трошакъ.
Матрапаз, препродавацъ.
Мах, месецъ.
Махитаб, месечина.
Махлюк, созданіє.
Махмур, могућанъ, имућанъ.
Махрама, марама.
Махшер, къямет ђюню, страшный судъ.
Махрум, лишенъ.
Махусієт, свойство.
Машуке, любезница.
Мевлюд, рождество.
Мевля (молла), Богъ, судія.
Медресе, училиште, семинарія.
Медх, похвала.
Мезад, явно продаванѣ, лицитація.
Мезар, гробъ.
Мезарлък, гробница.
Мезек, подскакиванѣ.
Мейва (емиш), воће.
Мейдан, ширина, піяца.
Мейдана гетирдим, изнесо явно.
Меил, склоненіє.
Меит (юлю), мртвацъ.
Мейхане, меана.
Мектеб, училиште.
Мектюб, писмо.
Мекяй, обиталиште.
Малек, анђео.
Мелеръм, копамъ.
Мелхем, мелемъ за рану.
Мелюн, проклетъ.
Мемем, сиса.
Мемлећет, држава.
Мемнун, одуженъ.
Мензил, скоротеча.
Менфієт (менфаат), полза, асна.
Мердивен, лѣствице.
Меремет, преправлянѣ.
Мертебе, чинъ, степенъ.
Меріем ана, света богородица.
Мерур (гичмек), пролазенѣ.
Мерхамет, милость.
Мерхаметли, милостивъ.
Меск (езбер), внимателно читанѣ.
Мескин, обыталиште.
Месхеб, вѣра.
Мехћеме, судилиште.
Мешреб, расположенѣ.
Мешт (серхош), піяница.

Мицилис, соборъ.
Мецнун (дели) лудъ.
Мизан (терази), теразіє, мѣрило.
Мизач, наравь, ћудь.
Миде, стомакъ.
Милет, народъ.
Міанци, посредственникъ.
Мізач, тѣлесный ставъ.
Міктар, количество, разстояніє.
Мірас, наслѣдіє.
Міскин уюз, нечистъ.
Міхнет, искушеніє, проба.
Муалим (уста), учитель.
Муамеле, интересъ. лихва.
Мубалега, премного.
Мубарек, срећанъ, благополучанъ.
Мудевер (юварлак), округао.
Мукабеле, измена.
Мукавеле хеццети, погодба, контрактъ.
Мукаєт, прилѣжанъ.
Мукялеме, разговоръ.
Муляхаза, разсуђиванѣ.
Мум, свећа.
Мум маказ, мумаказе.
Мунафък, клеветникъ, опадачъ.
Мурад, намѣреніє, цѣль.
Мураххас, пуномоћанъ.
Мурдар, нечиисть, гнусан'.
Муртат, одпадникъ.
Мусафір, гость.
Мусахибет, разговоръ.
Мусахип, свой.
Мусахип, пріятель.
Мутлак, зацѣло, непремѣнно.
Мутлу, благополучанъ.
Мутъ, послушникъ.
Мухабет, любовь.
Мухасере, обсада.
Мухаттара, техлике, беда.
Мухім (ляззъм), потребанъ.
Мущулук, радостна вѣсть.
Мюдерис, профессоръ, учитель.
Мюнецим, мудрацъ, звездочтецъ.
Мюптеля, подчинѣнъ.
Мюрекеп, мастило.
Мюреввет, човеколюбіє.
Мюстекям (догру), право.
Мютесекир, благоразуманъ.
Мюхзър, пандуръ.
Мюхюр, печатъ.
Мюшир, совѣтникъ.
Мюшавере, шюра, совѣтованѣ.
Мющери, купацъ — мюштерія.
Мюцю зет, чудо.
Мюцеллид, кньиговазацъ.

Н.

Набз (намз). куцанѣ жиле.
Надас, угаракъ.
Назар (бакмак). погледъ.
Назіф (темиз), чисто.
Назиђлиђ. нѣжность.
Назър. настоятель, попечитель.
Накл, преповеданѣ.
Някъс, извезиванѣ.
Накт (нокут), брояне.
Нал, подковица.
Налбант, копитоподкивачъ.
Налча, подковица, плоча.
Нам (ад), име.
Нам, имен-данъ, слава.
Намаз, богомольство.
Наме, писмо.
Намзетленирьм, обручавамъ се.
Нан (екмек), лебъ.
Насъл, како?
Нафи, полезанъ.
Нафиле, напразно.
Нацар (дюлгер), домостроитель.
Не?, како? шта?
Недим, любимацъ.
Нем, влага.
Нердибан, басамаци.
Нефес, духъ.
Нецм, звезда.
Нице, како.
Ніет, намера, намѣренѣ.
Низам, поредакъ.
Ниспет, упорность.
Ничин, зашто.
Нишан, записъ, знакъ, белегъ.
Нобет, редъ.
Ноксан (ексик), недостачанъ.
Нохут, наутъ.
Нузла, нузла (кадъ боле месо око зуба).
Нукрех (гіомюш), сребро.
Нур, светъ.
Нутк, гласъ говора.

О.

Ова, равница.
Оваларъм, трлямъ.
Овей ана, маћія, майка.
Оглак, яре.
Оглан, мушко дете.
Огол, сынъ.
Огуз, глупъ, неразуманъ.
Огур, добра срећа.
Огрaръм, достижемъ.
Ограш, замка, сплетка.

Ода, соба.
Одун, дрво.
Одунцу, дрварь.
Одюнч, заямъ.
Озлашмак, погађанѣ.
Ойле (бойле), тако.
Ойлен, подне.
Оймак, погодба.
Ойнамак, игра игранѣ.
Ойнак, чланакъ.
Онаръм, играмъ се, клатимъ се.
Ок, стрелямъ.
Окадар, толико.
Оксюз, сироче, сирочадь.
Оксюрук, кашаль.
Оксюрурум, кашлѣмъ.
Окче, пита (гибаница).
Окурум, чета.
Олькe, држава.
Олур, може быти, быће.
Омуз, рамена.
Онмек, хвала, похвала.
Онутмак, заборавлянѣ.
Орак, српъ.
Орду, воинство (ордія).
Орман, дубрава, шума.
Орocпу, блудница.
Орта, средина.
Ортеръм, завіямъ, покріямъ.
Оруч, постъ.
Остура, бріячъ, бритва.
От, трава.
Оте одовудъ.
Оте яка, съ ове стране.
Оте гюн, прекюче.
Отеръм, певамъ.
Отлук, сено.
Отурак, место за седенѣ.
Отурмак, седенѣ.
Отурурум, седимъ.
Офке, гнѣвъ
Офкеленмек, разнѣженѣ.
Очкур, свиђнякъ — гаћникъ.
Ош, добро.
Ош гелдин, добро дошао.
Оюн, игра.
Оюнмак, разбуђиванѣ.
Оянъръм, будимъ се.
Оцуз, евтино.

П.

Пай, део.
Падишахлък, царство — кралѣвство.
Пак, чистъ.
Падишах, шахън шах, самодржацъ.
Палдъм, (отерати кога ружнымъ начиномъ) палдумъ.
Пазванд, ноћный стражаръ.
Папуч, папуче.

Парларъм, сія, светли.
Пармак, прстъ.
Патламак, пуцанѣ, цркаванѣ.
Пахаль, скупо.
Педер (баба), отацъ.
Пей вирмек, даванѣ капаре.
Пейкамбер, пророкъ.
Пейнир, сиръ.
Пек, добро, можно є.
Пелидъ, желудацъ.
Пелтек, тунявъ.
Пенцере, прозоръ — пенцеръ.
Пергель, циркль, — шестаръ.
Перде, завѣса.
Пердевъ, древность.
Перес, идолъ, кипъ.
Перхиз (пехриз), постъ.
Пес (арад-согра), последнѣ, конечно.
Пехливан, борацъ, юнакъ.
Пешкеш, поклонъ.
Пич, копиле.
Пишани (алън), чело.
Пишеръм, испеко се.
Пишериръм, печемъ.
Пишман, каянѣ.
Пишман олдум, покая се.
Пилич, пилићи.
Пире, буве.
Пiюр, старацъ.
Пул, люспе.
Пус, магла.
Пус (юкмак), целиванѣ.
Пусу, сакривено мѣсто за ловъ, засѣда.
Пюр (долу), пуно.

Р.

Раб (рабби), Господь — Богъ.
Рагбет, честь, почесть.
Разъ, склоность, воля.
Раип (арзуламак), желя.
Ракам, число, рачунъ.
Расас (коршум), куршумъ, олово.
Раст, случай.
Раст-гелдин, случи се.
Рахат, спокойство.
Рахатландъм, упокои се.
Рахатсъзлък, неповольность неспокойство.
Рахмет, милость, благоутробіє.
Рахметли, блаженъ.
Рая зимми, поданикъ.
Ревак (чардак), ходникъ, ћошка.
Резил, безчестанъ.
Рей, мысао, воля.
Ремз, гаденѣ.
Ренк, цветъ.

Ренде, стругало, ренде.
Ренципер, радникъ.
Ресал (гіондурмак), провођенѣ.
Ресъм (ресим), знакъ — планъ.
Ресулъ, апостолъ, посланикъ.
Рех (іол) путъ.
Рехню-май олу-іол, друмъ.
Риза (каил-олмак), склоность.
Ріаєт, почитаніє, честь, снабдѣванѣ.
Рица, молба.
Рицал, попечитель, министеръ.
Рицал-девлет, министерство, попечителство.
Рмак, потокъ.
Ругани-зеитун, дрвено масло, зейтинъ.
Рузаяр, вѣтаръ.
Руз (гюндюз), данъ, разсваньиванѣ.
Руй (юз), лице, образъ.
Руіа, сниванѣ.
Рух (цан), душа.
Рушвай, безчестіє.
Рушени, видело.

С.

Сабан, плугъ, рало.
Сабах, ютро.
Сабахтан, ютросъ, одъ ютра.
Сабур, трплѣнѣ.
Саваш, дѣйствіє, движенѣ.
Саваширъм, трудимъ се, упражвявамъ се.
Савурурум, маємъ, размаумъ.
Савущурум, размауємъ на страну.
Саг, здравъ, живъ.
Саг, десно.
Сагмак, доєнѣ.
Сагдъч, кумъ.
Сагър, глувъ.
Сагханак, буица.
Садик (інам), вѣрность.
Саіъ, пешакъ.
Сайлъ, изброяно, пребројено.
Саймак, броянѣ.
Сака, водоносацъ.
Сакал, брада.
Саканъръм, кріємъ се.
Сакъз, саказъ.
Сакънмак, пазенѣ.
Салат (намаз), богомоленѣ.
Салб (асмак), окачиванѣ.
Сали-вермек, одпуштенѣ.
Салланмак, люлянѣ.

Салланъръм, люлямъ се.
Салтанат, украшеніе, церимонія.
Саман, слама, плева.
Саманлък, сламняча.
Саман огхрусу, млѣчный путъ на небу.
Санаат, художество, занатъ.
Сандък, ковчегъ, сандукъ.
Санъръм, оћу допадамисе.
Санци, болъ, протисли.
Сапа-ер, удалѣно место.
Сапмак, одтуђиванѣ, одбіянѣ.
Сарай, палата, царскій домъ.
Саралмак, пожутиванѣ.
Саръ, жуто.
Сараръм (куцакларъм), грлимъ.
Сармусак, белый лукъ, чешанъ.
Сатаръм, продаемъ.
Сатън-алмак, купованѣ.
Сахат, часоказъ, сатъ.
Сахиб-къранлък, монархія.
Сахипсъз, безъ господара.
Сахих, истина.
Саххаф, кньигопродавацъ.
Сахъп, господаръ.
Сач, коса на глави.
Сачак, стрея кровъ.
Сачаръм, разсѣявамъ, разбацамъ.
Себеб, кривица, поводъ.
Себаб-ітмек, добротворство.
Севал-ітмек, пытанѣ.
Севда, ревность, усердіе, увеселеніе.
Севдас, итибар, честолюбіе.
Северъм, обичествуемъ, волемъ.
Севинирън, радуемъ се.
Севилиръм, навикавамсе.
Севмем, неволемъ.
Севинч, радость.
Сезиниръм, чувствуемъ, осећамъ.
Сейрек, редко.
Сейрдиръм, трчимъ, журимъ се.
Сеиз, кочіяшъ (сеизъ).
Селям, миръ, поздравлѣнѣ.
Селямет, избавлѣнѣ одъ зла.
Салямет-іле, саздравлѣмъ, благополучно.
Сема (гіок), небо.
Семиз, дебело (масно).
Семизлениръм, деблямъ, гоимъ се.
Сене (іл), лѣто, година.
Себестлиѣ, слобода.
Сер (баш), поглаваръ.

Серинлиѣ, ладовина.
Серт, жестокъ, суровъ.
Сертлик, жестокость, суровость.
Серхошъ, піяница.
Серхошлук, піянство.
Серче кушу, врапче.
Сес, гласъ.
Сефа, удоволство, веселѣ.
Сефер, воинство.
Сечеръм, избирамъ.
Сециде, поклоније.
Сиври, оштро на връу.
Сидиѣ, мокраћа.
Сипариш, заручиванѣ.
Сирке, оцетъ, сирѣе.
Сирр, тайность, сакривеность.
Ситаре (ілдъз), звѣзда.
Синер (калкан), штитъ.
Сіоз, рѣчь.
Сіяре, планета.
Сіях (кара), црно.
Сичан, мишъ.
Сицим, канапъ.
Соган, црный лукъ.
Согулур, увенява.
Согулцан, глисте.
Сой соп, родъ.
Сойгун, свукиванѣ.
Сокак, путъ.
Сокранъръм, брблянѣ.
Сол, лево.
Солтарафъ, лева страна.
Солак, левакъ.
Солук, духъ, оданиванѣ.
Сон, последнѣ.
Сонбахар ђюз, есень.
Сопа, батина, штапъ.
Сораръм, пытамъ.
Сормак, пытанѣ.
Соуклук, ладноћа.
Соянъръм, свлачимъ се.
Сояръм, свлачимъ.
Су, вода.
Субаш, кметъ.
Суларъм, поимъ, напаявамъ.
Суд ана, дая, дойкиня.
Сурет (тасфір), образъ.
Сус олурум, ћутимъ.
Сусаръм, жеднимъ.
Сусуз, безъ воде, жеданъ.
Суч, погрѣшка.
Суфра, трпеза; асталъ, трапеза.
Сюзеръм, исцеђавамъ.
Сюзме, трице, одсевци.
Сюйлеръм, разговарамъ говоримъ.
Сюкеръм, одпарамъ.
Сюкют (сусмак), ћутанѣ.
Сюмюк, бале (изъ носа).
Сюмюклю, балавъ.
Сюмюрурум, шмрчемъ.
Сюндурмек, угасиванѣ.
Сюнет, обрезиванѣ.
Сюпюрге, метла.
Сюпюрюрум, чистимъ.

Сюрахи, стакло.
Сюргун, протеранъ, изнанъ.
Сюрю, стадо.
Сюрюклеръм, вучемъ.
Сют, млеко.
Сюхпет. разговоръ.
Съганак, крупна киша.
Съгаръм, доимъ.
Съгірълмак, олюштиванѣ, клизанѣ.
Съгън, кошута.
Съгънъръм, ремештанѣ.
Сагър, говеда.
Съзъ, болъ.
Сък, често, густо.
Съклаширъм, стежемъ.
Съкмак, утеснѣнѣ.
Съкмак, стисканѣ, стезанѣ.
Сънаръм, премештамъ се, збирамъ се.
Сънър, раздѣлъ, međа.
Съра, редъ.
Сыртлан, тигаръ.
Сьчраиш, скаканѣ.
Съчраръм, скачемъ.
Съцак, врело, топло.

Т.

Табак, чинія, судъ.
Табан, табанъ.
Табіет, наравъ.
Табут, носило.
Табут, мртвачкій сандукъ.
Табхане, типографія.
Тава, тиганъ.
Таван, таванъ.
Тавшан, зецъ.
Таз, 'ртъ.
Тазе, фришко, скорашнѣ.
Тазир (хазарламак), виканѣ, псованѣ.
Такдир (мукаттер), божій промысао.
Таксим (тагътмак), расирскиванѣ.
Таксират, наказа, тегота.
Талиб (истемек), исканѣ.
Тамам, управо колико треба.
Тамахкяр, тврдица, сребролюбацъ.
Тандър, сачъ (вршникъ).
Таиръ, Богъ.
Танамак, познаванѣ.
Тапаръм, кланямъ се.
Тарак, гребенъ, чешаль.
Таранъръм, чешлямъ се, гладимъ се.
Тараф, страна, состояніе.
Тарз, начинъ.
Тарик (іол), путъ.
Тарих, достопамятно време — назначеніе године.

Тарла, ньива.
Тартаръм, привлачимъ.
Тасфир (сурет), образъ, ликъ.
Тасфирџи, живописацъ.
Татлъи, слатко.
Тауз кушу, паунъ.
Таук, кокошка.
Таукчи, кокошаръ.
Тахмин, заклюденіє свршетакъ.
Тахт-ери, престолный градъ.
Тахта, даска.
Тач, венацъ, круна.
Таш, каменъ.
Таширъм, носимъ.
Ташмак, преливанѣ.
Ташкън, препунѣнъ.
Тебтил, променьиванѣ, преоблаченѣ.
Тевлид (догурмак), рођенѣ.
Тедарък, предуготовленѣ.
Тез, скоро, брзо.
Тезлик, хитрина, фрнцкоћа.
Текмил, свршено.
Текерлек, точакъ.
Текерлениръм, котрлямъ се.
Текне, корито.
Текрар, опетъ.
Телал, разгласитель.
Телбиз, злоковарный, лукавый.
Тембел, лень.
Тембелик, леньость.
Тембих, заповѣсть.
Темел, основъ.
Темессюк, писмено обвезателство, тапія.
Темиз, чисто.
Темизлениръм, чистимъ се.
Тен, тѣло, трупъ.
Теназул ідерум, изволѣвамъ, измышлявамъ.
Тендирис, цео, невредимъ, читавъ.
Тепе, врхъ.
Теперъм, ритамъ.
Теразн, мѣрило, теразіє.
Тер (яш), зной, влажно.
Терлеръм, зноимъ се.
Терзи, шивачъ, терзія.
Терс, опакъ, лютъ.
Терсине, наопакъ.
Тесели, утѣшеніє.
Теслим, предаванѣ.
Тестере, тестера.
Тефтер, протоколъ.
Тевз, тетка.
Тимар, надгледанѣ, снабдѣванѣ.
Титреръм, дрктимъ.
Титсиниръм, грозимъ се, гнушавамъ се.
Тілки, лисица.

Тоз, прашина.
Тозлу, прашльивъ.
Ток, ситъ.
Токлук, ситостъ.
Топал, ромъ.
Топларъм, сабирамъ.
Топрак, земля.
Тохум, семе.
Траш, бришемъ се.
Траш-олдум, убриса се.
Труп, трупина тѣла.
Туз, со.
Тузлук, сланикъ.
Тупламак, сбиранѣ.
Турна, жеравъ.
Тутмак, ватанѣ.
Тукюрук, плювачка.
Тукрюк, плюцканѣ.
Тутун, дуванъ.
Търналамак, гребанѣ.
Търнак, нокатъ.

У.

Угют, совѣтованѣ.
Угютлеръм, избирамъ.
Уз, живлѣнѣ.
Узак, далеко.
Узанъръм, протежемъ се.
Узун, дугачакъ.
Уйку, спаванѣ.
Уйюрум, спавамъ
Уйшуръм, погађамъ се.
Улак, яре.
Улак, скоротеча.
Улаширъм, прихваћамъ.
Улу, великій.
Умуд, надежда.
Умуд ћесиђліи, очаянѣ.
Ун, брашно.
Унџу, брашнаръ.
Унудурум, заборавлямъ.
Уркеръм, боимъ се.
Урхан, ип, конопацъ, уже.
Усанмак, досађиванѣ, омраза.
Услу, мударъ, миранъ.
Услубъ, средство, начинъ, поредакъ.
Услуплу, разумъ, благонравіє.
Уста, майсторъ.
Усул, начинъ.
Уфак, малено, мало.
Уфакларъм, ситнимъ.
Уч, край.
Учаіорум, летимъ.
Учаръм, летимъ.
Уюдурум, мелѣмъ.
Уюз, краставъ, шугавъ.
Уяланъръм, забавлямъ се.
Уяндъръръм, будимъ.
Уянъръм, будимъ се.
Уџуз, єфтино.

Ф.

Фазілет, добродѣтель.
Фазілетли, добродѣтеланъ.
Факир, сиромахъ, убогъ.
Факиране, сиротиньски.
Фаре (съчан), мишъ.
Фарз, правило, обвезаность.
Фарфара, блудословъ (кои срамне речи говори.)
Фасл, рѣшеніє.
Фахр, похвала.
Фем, уста.
Фена, неваляло, рђаво.
Фенер, светило, фенѐръ.
Ферах, широко.
Ферищилер, ангели.
Ферман, указъ.
Фесат, завидлъивъ.
Фетх, побѣда.
Фетх-ідеръм, отимамъ, преузимлѐмъ.
Фехмю (кюмюр), ћумуръ.
Фехім (агнамак), разумеванѐ.
Фецир, шафрак, зора.
Фиган, плачевный гласъ.
Фидан, воћка, фиданъ.
Фисилти, шапутанѐ.
Фізат, сребро.
Фікр, размышлѧванѐ, умствованѐ.
Філ, слонъ.
Фірасет, оштроуміє, паметь.
Фірча, четка.
Фітне, коварство, зло дѣло.
Фодул, гордельивъ.
Фондук, лешньици.
Фочу, буре, бачва.
Фуртуна (туманъ), олуя.
Фређи (права), брава.
Фурун, фуруна.

Х.

Хабер, извѣстіє.
Хава, време (воздухъ).
Хаваси хамсе, петъ чувства.
Хавес, желя.
Хавлъ, убрусъ, крпа.
Хавуз, водо-водъ (ђериз), рибнякъ.
Хадид (демир), гвожђе.
Хадъм, адумъ, кой неможе имати порода.
Хасіне, хазна, благайница.
Хазінедар, казначей.
Хазърламак, приуготовлянанѐ.

Хазрети Иса, Исусъ Христосъ.
Хайван, животно.
Хайларъм, бринемъ се, старамъ се.
Хаин, предатель.
Хаир, файда, полза.
Хайранлук, удивлѣнѣ.
Хакк (догру), правда, истина.
Хала, стрина.
Хал, состояніє.
Халал, праведно, законно.
Халис, чисто.
Халт (каръпцърмак), смешано.
Халча, юлук, кукъ.
Хамам, купалиште.
Хамур, тесто.
Хангъ (ким) кой?
Хандек (хендек), шанацъ.
Хане (ев), кућа.
Хапъсхане, затворъ, апса.
Хар (ешек) магарацъ.
Харакет, движеніє, дѣйствіє.
Харап, развалѣно, разрушено.
Хара̀рет, жестина, лютина.
Харач, порезъ, данакъ.
Хардал, мука, зоръ.
Харман, гумно, жетва.
Харманіє, горня хальина.
Харч, трошакъ, трудъ.
Хасрет, оскудность.
Хаста, болестанъ.
Хасър, асура.
Хасте хане (пимархане), болница.
Хата, пакость, погрѣшка.
Хати шериф, диплома, ручно царско писмо.
Хатун, госпођа, газдарица.
Хатър, воля, душевно расположенѣ.
Хафиф (енни), лако.
Хашламак, попариванѣ, запариванѣ.
Хедіє, дариванѣ.
Хеким, лѣкаръ.
Хеляк, развалина.
Хемен, али.
Хемшери, землякъ.
Хеп, све.
Хер бир, сквакій єданъ.
Херек, тачка.
Хесап, рачунъ.
Хесар (кале), градъ, тврдиня.
Хизмет, служенѣ, услуга.
Химаєт, сіянет, покровительство.
Хирид, купованѣ.
Хіссе, дѣо.
Хікмет, знаменѣ, благоволеніє.
Хікіает, приповеданѣ.

Хезел= види напред Езел-стари

Хілле, неправда.
Хіокюм, заповеданѣ.
Хіфз (езберлемек), внимательно прочитаванѣ.
Хіч, ништа.
Хица, срицанѣ.
Ховарда, варалица, безпосличаръ.
Хорос, петао.
Хор бакма, презиранѣ.
Хош, добро.
Хошнудлук, задовольство.
Хоца, учитель.
Хуб (гюзел), красно, лепо.
Худа (танръ), Богъ.
Хузур, покой, тишина.
Хуй, наравь, страсть.
Хурдеват, нешто ситно, нешто мало.
Хусуса, зацело, собствено.
Хюнер, хитрость, искуство.
Хюнерли, хитаръ.
Хюрмет, придатакъ, дометакъ.
Хъваце (хоца), учитель, наставникъ.
Хъзмеħар (уша), слуга.
Хънзър (домуз), свиня.
Хънта (бугдай), пшеница.
Хърламак, 'рканѣ.
Хърсъз, крадльивацъ.
Хъсъм, родбина.
Хъсъмлък, сродство.
Хътаб (одун), дрва.
Хъшм, бесноħа.
Хянет, издайникъ.
Хяр, краставица.

Ч.

Чабук, скоро, брзо.
Чабуклук, брзина, хитрина.
Чавдар, 'ржъ (ражъ).
Чагърърьм, вичемъ, деремъ се.
Чай, рѣка велика.
Чайрлък, ливада.
Чакмак, огньило.
Чалаширъм, трудимъ се.
Чалъ чирпъ, трнѣ.
Чамур, блато.
Чан, звоно.
Чапа, мотика.
Чапаци, копачъ.
Чаре, средство.
Чатал, вилюшка.
Чатламак, пуцанѣ.
Чатърдамак, пражтанѣ.
Чах (кую), кладенацъ.
Чашит, испытатель.
Чеке, оштре длаке, чекинѣ.
Чекирге, скакавци.

Чекинирълъ, протежемъ се, отежемъ се.
Чекирдек, семе.
Чекич, чекичъ.
Чекиширъм, карамъ, псуємъ.
Чекмек, тегленѣ, упинянѣ.
Чене, челюсть.
Чене ђемін, вилица.
Чешим (гіоз), очи.
Чешит, мустра, образацъ.
Чикаръм, излазимъ.
Чикаръръм, вадимъ.
Чил, яребице.
Чилик, парнякиня, близнакиня.
Чиминђир, браваръ, шлосеръ.
Чізме, чизме.
Чій, роса.
Чік, излази.
Чік дишери, изиђи напо-лѣ.
Чімен, зелена трава.
Чіплак, го', нагъ.
Чірак, ученикъ.
Чірк, нечистота.
Чіркин, безобразанъ, грозанъ.
Чіфт, рало, парнякъ.
Чічек, цветъ.
Чобанъ, овчаръ, пастиръ.
Чозеръм, одвезуємъ, дрешимъ.
Чомлек, лонацъ.
Чораб, чарапа.
Чошме, источникъ, чесма.
Чоџук, дете.
Чукур, яма, трапъ.
Чуруклук, поквареность.

Ш.

Шаир (арпа), єчамъ.
Шаирт (чирак), ученикъ.
Шама (мум), свећа.
Шамедан, свећнякъ.
Шан, слава, почесть.
Шанлъ, прочувенъ, знаменитъ.
Шап, стипса.
Шап, говеђа болесть.
Шапка, шеширъ.
Шараб, вино.
Шах-заде, царскій синъ.
Шахат, свидѣтель.
Шахин, соко.
Шашаръм, дивимъ се, ужасавамъ се.
Шаширмак, забуньиванѣ.
Шашкън, безуманъ, глупавъ.
Шеадетлик, свидѣтелство.
Шевкет, величество.
Шевкетлю, величайшій.

Шей, нешто.
Шейтан, ђаво, Сатана.
Шейтан гиби, као ђаво.
Шейтанлък, ђаволштина.
Шеиф (кълъч), сабля.
Шеква, жаленѣ.
Шекер, шећеръ.
Шекер камъши, шећерна трска.
Шемс (гюнеш), сунце.
Шеріф, благороданъ, свештенъ.
Шернат шери, грађанскій законъ.
Шефа, веселѣ.
Шефтали, брескве.
Шехер, градъ, варошъ.
Шехирли, грађанинъ.
Шехид, мученикъ.
Шешеръм, надувамъ се, напрежемъ се.
Шимал џунуб, сѣверъ.
Шимди, садъ.
Шимшек, муня.
Шиш, отокъ.
Шише, стако.
Шићает, тужба.
Шойле бойле, тако овако.
Шукюр, благодареніе.
Шура, синодъ, соборъ, совѣтованѣ.

Є.

Єл, ветаръ.
Єлек, сито.
Ємек, єстиво.
Єр, земля.

Ю.

Ювек, кукавица.
Югурмак, месенѣ.
Югурт, селиште.
Юдемек, плакаћѣ.
Юдеръм, плачемъ.
Юз, лице, образъ.
Юзюк, прстенъ.
Юзюм, грожђе.
Юкаръ, навыше.
Юксек, высоко.
Юкренирьм, научавамъ се.
Юлар, оглавъ.
Юлдюрмек, убиванѣ.
Юлюм, смрть.
Юлюрум, умиремъ.
Юмрук, песница.
Юмурта, яє.
Юмюр, животъ.
Юнга, иверѣ.
Юперьм, цѣливамъ.
Юрдек, пловка.
Юрнек, мустра, образацъ.

Юрулмак, утруђенѣ.
Ютмак, гутанѣ.
Юурт, кисело млеко.
Юфке, єдъ, ярость.
Юфлеръм, дувамъ.
Юшенирьм, леньимъ се.

Я.

Ябан-єр, дивлѣ место.
Ябан-адамъ, страный човекъ.
Ябан-домузу, дивля свиня.
Явру, пилиѣи.
Ягъ, масло.
Ягма ітмек. грабенѣ.
Ягмур, киша.
Яд, страный.
Яз, лето.
Якмак, запальиванѣ, горенѣ.
Яклащъ, приближиванѣ.
Якън, близо.
Якъшиклъ, прилично.
Ялак, постава.
Яламак, лизанѣ.
Ялан, лажа.
Яланламак, излагиванѣ.
Ялънъз, само.
Ян, страна.
Янгън, пожаръ.
Яндъм, изгоре.
Янмак, горенѣ.
Яра, рана.
Яраламак, обраняванѣ.
Яран, любовникъ, пріятель.
Ярдъм-ітмек, спомаганѣ.
Ярмак, цепанѣ.
Ярамаз, рђавъ, лукавъ.
Ярън, сутра.
Ястък, ястукъ, подглавакъ.
Ятак, легло.
Ятмак, лаганѣ.
Яш, мокро.
Яшасън, да живи.
Яшлъдър, старъ є.

Џ.

Џамуз, биволи.
Џан, душа.
Џан съкънтъс, єдъ, досада.
Џанавар, звѣрь.
Џанбаз, коньопродавацъ.
Џаріє робкиня.
Џахіл, невѣштъ, глупавъ.
Џебар, младенацъ.
Џебхане, оружница.
Џебел (таг), планина.
Џеддю (деде), деда.

Џедит (ени), ново.
Џезбе, восхиђенѣ.
Џезр у медд, преливъ и одливъ.
Џем (топломак), сабиранѣ.
Џенк, битка.
Џенлинет (багча), башта.
Џеннет, рай.
Џехеннем, пакао.
Џизи, линія.
Џира, чиръ, рана.
Џулус, крунисанѣ.

Вакът (заман), време.

Вакът, заман, мюддет; време.
Мевџудлук, варлук; быће (бытіе).
Ђечмиш заман, мазъ; прошавше време.
Шимдиђи заман, садашнѣ време.
Ђелеџек заман, мюстакбил; будуће време.
Ески, еввел заман, кадемлиђ; древность.
Фасл, невсим, ейам; четири годишня времена.
Еввел бахар, бахар; пролеће.
Яз, лето.
Сон бахар, ђюз; єсень.
Кыш, зима.
Юз іьллък девр, столѣтіє.
Іъл, сене; година, лѣто.
Іъл баш, ени іъл, ново лѣто, нова година.
Ћебисе, преступна година.
Ай, мах, шюхр; месецъ.
Ћануни сани, Януарій.
Шубат, Февруарій.
Мард (езар), Мартъ.
Нисан, Априлій.
Маіс (аяр), Май.
Хазиран, Юній.
Темуз, Юлій.
Австос (аб), Августъ.
Илул, Септемврій.
Тешрини еввел, Октоврій.
Тешрини сани, Ноємврій.
Ћануни еввел, Декемврій.
Хефте, хафта; неделя, седмица.
Ђюн, данъ.
Пазар ђюню, неделя.
Пазар ертеси, понеделникъ.
Сали ђюню, вторникъ.
Чехаршембе (чаршамба), среда.
Пенџшембе (першембе), четвртакъ.
Џюма, петакъ.

Џюма ертеси, субота.
Сабах, ютро.
Фецир, шафак; зора.
Ђюн догхмасъ, рађанѣ сунца.
Ейле, ейле вактъ; подне.
Икинди, после подне.
Ахшам, вече.
Ђюн батмасъ, заходъ сунца.
Ђеце, ноћь.
Яр ђеце, поноћь.
Еями бахур, међудневице.
Саат, часъ (саатъ).
Чейрек саат, четврть часа.
Яръм саат, по часа, по сата.
Бир бучук саат, еданъ сатъ и по.
Дакике, минутъ.
Саніе, секундъ.

Бирден, бир мілліонадак саіъ саимак ичин.

Одъ еданъ, до еданъ милліонъ за броянѣ.

Бир, еданъ.
Іки, два.
Юч, три.
Діорт, четири.
Беш, петъ.
Алтъи, шестъ.
Еди, седамъ.
Секиз, осамъ.
Докуз, деветъ.
Он, десетъ.
Он бир, еданаестъ.
Он іћи, дванаестъ.
Он юч, тринаестъ.
Он діорт, четрнаестъ.
Он беш, петнаестъ.
Он алтъи, шестнаестъ.
Он еди, седамнаестъ.
Он секиз, осамнаестъ.
Он докуз, деветнаестъ.
Ігирми, двадесеть.
Ігирми бир, двадесеть и еданъ.
Ігирми іћи, двадесеть и два.
Ігирми юч, двадесеть и три.
Ігирми діорт, двадесеть и четири.
Ігирми беш, двадесеть и петъ.
Ігирми алтъи, двадесеть и шестъ.
Ігирми еди, двадесеть и седамъ.
Ігирми секиз, двадесеть и осамъ.
Ігирми докуз, двадесеть и деветъ.

Отуз, тридесеть.
Кърк, четрдесеть.
Елли, педесеть.
Алтмиш, шесеть.
Етмиш, седамдесеть.
Сексен, осамдесеть.
Доксан, деведесеть.
Юз, сто.
Iћи юз, двеста.
Юч юз, триста.
Дiорт юз, четири стотине.
Беш юз, петъ стотина.
Алтъи юз, шесть стотина.
Єди юз, седамъ стотина.
Секиз юз, осамъ стотина.
Докуз юз, деветъ стотина.
Бин, хиляда.
Iћи бин, две хиляде.
Юч бин, три хиляде.
Дiорт бин, четири хиляде.
Беш бин, петъ хиляда.
Алтъи бин, шесть хиляда.
Єди бин, седамъ хиляда.
Секиз бин, осамъ хиляда.
Докуз бин, деветъ хиляда.
Бир мiлiон, єданъ милiонъ.

МЮЋАЛЕМАТ, РАЗГОВОРИ.

1.

Сабахънъз хайрола ефендим.	Добро ютро, господине.
Хош ђелдиниз султанъм, сефа ђелдиниз ефендим.	Добро дошли господару, весело дошли господине.
Ћейфиниз ейи ми; насълсънъз султанъм? мизачи шерифиниз насълдър.	Како сте са здравлѣмъ? како сте? єсте ли добро са здравлѣмъ?
Ейи, хош, шюћюр, іа сиз нисесиз?	Добро хвала Богу, а вы како сте?
Сизи сагх селим ђордюгхюмден савенирим.	Радуємъ се што васъ здрава видимъ.
Аллаха шюћур хош из.	Слава Богу добро самь.
Хош булдук султанъм.	Добро васъ нашо, господине.
Бу вакътънъз хайр ола.	Ово време нека вамъ буде срећно.
Акъбетиниз хайрола.	Вашъ конацъ нека буде срећанъ.
Бендениз ел єпер.	Любимъ вамъ руку.
Ємрюнюзчок ола.	Дуго живили.
Аллах рази ола.	Благодаримъ вамъ.
Аллаха ъсмарладак; хошча калън; аллаха аманет ол.	Съ Богомъ; здравствуйте за млого година.

Аллах билинце олсун; варънсагхлъкиле; аллах іол ачъђлъгхъ вире.	Богъ съ вама; срећанъ путъ; идите са здравлѣмъ.
Ахшамънъз хайр ола; ђецениз хайръ ола.	Добро вече; добра нохь.
Бу ђеце насъл идиниз.	Како сте нохили? Како сте нохь провели?
Пећ фена идим; уюмадъм.	Врло самь рђаво быо; нисамь спавао.
Кардашън (бирадерин) хастадър дею ишитим.	Чуо самь да ти є братъ болестанъ.
Насълдъд шинди.	Како се налази сада.
Шюћюр аллаха ейиџедир.	Хвала Богу мало є болѣ.
Аллах сагхлъгхъ версин.	Богъ му здравлѣ дао.
Бенде селям ейле.	Поздравите га съ моє стране.
Бени селямламаден ђитти.	Безъ да се поздрави отищао є.
Не истерсин; не арарсин.	Шта тражишъ? шта захтевашъ?
Сенин юдюн бана лязъмдър.	Я потребуємъ твогъ совѣта.

2.

Агхамън сизе селям вар.	Имате поздравъ одъ мога Господина.
Агхана бенден чок селям ейле.	Поздрави ми любезно Господина.
Чоктан сени ђормедим.	Одъ давна нисамь те видіо.
Букадар земан нерейе ђиттин.	Гди сте толико време были?
Не себебтен бана ђелмедин; сен бени унутун сандъм.	Зашто ниси ми дошао? чини ми се да си ме заборавіо.

Мазур буюрун султанъм. — Опростите ми Господине.

Ейер истедигхидим кадар хазретлеринизи — ценаблеринизи селямламагха ђелмедимисе кабахат беним дейил. — Ако по моіой жельи нисамь дошао вась посѣтити, ниє то моя кривица была.

Сизе ђелмейе истердим, анцак ишим чок олдугхиндан ђелемедим. — Тео самъ да вамъ дођемъ; но имаюћи много послова, нисамь могао.

Мурадъм вариди. — Моя є желя та была.

Рица идерим бени унутмаюп, базан тешриф буюрун. — Молимъ, да ме не заборавите: но кадкадъ да ми учините честь съ вашимъ посѣштеніємъ.

Азизим хервакът арзуларъм зияретинизи анцак фурсат буламам. — Свагда желимъ васъ посѣтити, драгій мой, но немогу времена получити — немамъ каде.

Фурсатънъз надър олдугхуни бил дигхим ичин бизан буюрманъзъ рица идерим. — Знаюћи да редко имате времена, молимъ васъ баремъ кадкадъ да и къ мени изволите.

Ефендим емр идин, зира ценабънъзле ђорюшмећ себеб шерефимдир. — Драговольно, Господине; єръ ми на честь служи съ вами обходити се.

Челебин мехалинде ђелдиниз; нерейе ђитерсиз. — Башъ сте удобно дошли, Господине; кудъ идете.

Якънда бир достун зиярътине ђитсем ђерећ. — Треба ту близу да идемъ на посѣштеніє єдногъ пріятеля.

3.

Не хабер, бир хаберин іокму. — Шта є ново? Незнашъ ли ништа ново?

Бир шей ишитмедим.	Ништа нисамъ чуо.
Сеферимиз вардър дею ишиттинми.	Єси ли чуо да имамо рата?
Базъ дюшман юзерине сефер олацактър дедилер.	Кажу да ће се ратъ явити противъ нѣки непріятеля.
Сефер олацактър дирледи анцак аслъ іоктур.	Гласило се є да ће рать быти, но ніє истина.
Варъш олацак дедилер.	Казали су да ће се миръ заключити.
Сула олацагхъ инандънмъ.	Веруєшъ ли да ће се миръ заключити.
Ейле санъръм; белю дейил.	Тако мыслимъ, но іоште се незна.
Не заман калкацак асћер нерейе де ђидецек.	Када ће се войска кренутк и куда ће ићи.
Бунун юзерине ћагхътлар бир шей димезлер.	О томе іоште новине ништа не споминю.
Филан адамън ютюрю дедићлери ђерчећмидир.	Є ли истина што су о Н. говорили?
Не дерлер, не ишиттин.	Шта кажу? шта си чуо?
Ићи асълацакдан вурурлмуш олдугхун ишиттим.	Чуо самъ да є ранѣнъ одъ два злочинца.
Язък зира пећ ейи адемдир лякин инанмам.	Штета, єръ є врло добаръ човекъ; алъ не вѣруємъ.
Бенде инанамам.	И я немогу то вѣровати.
Ђерчейи тез дуюлур.	Скоро ће се истина появити.
Филан паша меазул олмуш дедилер.	Кажу да є паша са свогъ места сбаченъ.
Деймеде зира везирин ђозюндедир ве аскер ону север.	Єдва є вѣроятно, єръ га везиръ почитує и войска га воли.

Бир пеђ исльа адам дър, акълъдър, џюмерттир.	Врло є добаръ, паметанъ и штедаръ човекъ.
Кимсеє зараръ докунмаз ве хеписинин ейлиіини истер.	Нешкоди никоме и добро чини свакомъ човеку.
Фукаръларън бабасъдър ве сучсузлерин куртаръџъсъдър.	Отацъ є сиротинѣ и избавитель невины.
Онун меазул олдугх чок адама зарар ђетирир.	Нѣгово сбаченѣ многимъ ће людма шкодити.
Ђерчеђсин агха онун ейлиђлерини чок ишиттим.	Право кажешъ, Господине, млого самъ чуо о нѣговой доброти.
Дюнянън ейлиіини сейлеіорлар.	Нѣгове спрамъ свакога доброте проповѣдаю се и сада.
Язък ђи еле адам бахтсъз талисиз ола. —	Штета што є овакій човеђъ несрећанъ и злополучанъ.

4.

Бейим неиле мешгхулсунуз.	Чимъ се забавляте, Господине?
Лисан тюрђи немце ейреимеђ ичин чалъшъіоруз.	Трудимъ се да научимъ турскій и немачкій єзыкъ.
Сизде бейле колай телеффюз (теляффюз) вариђен пеђ чапук ейренирсиниз.	Изговараюћи тако лако вы ћете се скоро научити.
Ђорюштюнюзмю достлар ейле деіорлар даха бен фъркатъна варамадъм, теаџюб олунмаз чюнки бу хусусда телеффюзюнюзю динлеєнлерден сормалъ.	Тако кажу ваши познаницы, съ коима се я іоште састао нисамь, а немойте се чудити да, што се произношенія тиче, треба питати оне кои су васъ слушали.

4

Ђерем идин ейер теабир ве ейер телеффюз ћусусда янлъш сейлерсем хабер вир.	Имайте доброту да ме поправите ако погрешимъ или у изражeнію, или у произношeнію.
Яръм саатанберю динледиіим лакардъларънъзъ фекат иђи янлъшънъз булунду. —	Ево за по часа како васъ говорити слушамъ само самъ две погрешке примѣтіо — булунду нашле су се. —
Бир шей демећ дейил дир чунки масел меншурдур окадар кусур кадъ къзъндада булунур. —	Ништа то незначи, єръ као што (обшта) пословица каже, може и наймудріи погрешити — толико погрешке налази се и у кћери судіє. —
Сиз хеман сербес сейле мейе гайрет идиниз арада бир иђи янлъш булунса дахъ мане дейлдир аз вакътта съраcъна ђирир.	Само вы нетреба да се стидите говорити ако бы што годъ и погрешили, за кратко ћете се време поправити — у редъ уђи. —
Ейер мюмћин исе бана ъкрар етиіиниз ћитаб, ђондересиниз, ђетиресиниз.	Ако є могућно да ми пошлѣте (донесете) књигу, кою сте ми обећали.
Умаръм ђелеџећ хафта ђелдиімде берабер ђетюреџеіим.	У идућу неделю надамъ се да дођемъ, па ћу вамъ ю донети.
Окадар сабра даянамам ярън кабилисе ђондерменизи риџа идерим.	Толико стрплѣня немамъ зато васъ молимъ, ако є могућно, да ми ю сутра пошлѣте.
Ейи дединиз беђенем, мећтюб ичини бурая ђелеџећдир берабер іоларъм.	Добро сте казали; сутра ћу послати ту нека писма, па ћу вамъ ю заєдно послати — беђенем допада ми се. —

Чок тешеђюр идерим.	Фала вамъ лепо; благодаримъ вамъ. —
Не мютлю сана ђи букадар дил билирсен.	Колико си срећанъ што толико єзыка знашъ.
Аллах версин сенда ейренесин.	Да Богъ да и ты да научишъ.
Анларъ белмећ пећ љазъмдър.	Нуждно є да їй знамо.
Ђерчећ сейлерсин анун ичин рица идериз ђи бизе немце тюрђче ейредесин.	Истина є; зато те и молимо да насъ немачкій и турскій єзикъ научишъ.
Бу дили ђамил билирсин дирлер.	Кашу да совршено знате овай єзыкъ.
Аллах вире ейле олайдъ.	Да Богъ да да є тако.
Инанђи бана ейле дедилер. —	Веруй, да су ми тако казали.
Белђи езберден ейрендимъ биръ кач сезю билмиш олам.	Можда знамъ неке рѣчи коє самь на паметь научіо.
Окадар сейлемеє єтишир. —	Да бы говорили довольно є и толико.
Сейледиклерими анламазмъсън.	Разумешъ ли шта самь говоріо?
Анларъм анџак сейлеємем.	Разумемъ само немогу говорити.
Ђиде ђиде кулай ейренирсин.	Мало по мало лако ћешъ научити.
Бир дили єйи сейлемећ ичин сък сък сейлемећ ђерећ	Да бы добро єданъ єзикъ говорили треба често да се говори.
Сък сък сейлемећ ичин бираз билмећ ђерећ.	Да бы често говорили треба знати штогодъ.
Ейи ѳена дайма сейле	Добро или рђаво непрестано говори.
Іанлъш сейлемеє коркаръм.	Боимъ се да погрешно не говоримъ.

Коркма тюрћче, немце сейлемећ окадар ђуч дейил.	Не бой се, говорити турскій и немецкій није тако тежко.
Іанлъш сейлерсем бени маскара едерлер.	Ако погрешно говоримъ, оћеду ми се подсмевати,
Билмезмисин ћи янлъш сейлемеіинџе ейи сейлемећ ейренемезин.	Не знашъ да, докле неговоримо погрешно, неможемо научити ни, исправно.
Хакън вар, догхру сейлерсен. —	Имашъ право; право кажешъ.
Бу дили чокдъранъ мъ ейрениюрсунуз.	Учите ли одавно овай єзыкъ?
Бир ай дър; бир іил вар; алтъ аі вар. —	Єданъ мѣсецъ; єдну годину; по године — алтъ ай шесъ месеца —
Букадар вакътта, ейи сейлерсин.	За тако кратко време Бога ми добро говоришъ. —
Биразъ сейлерим; билирим азаџък.	Говоримъ мало; знамъ мало.
Кач дерс алърсън хафтада.	Колико пута учишъ на неделю — наставлѣнія узымашъ. —
Хафтада уч дефа, керре.	Три путъ на неделю.
Дерси кача дър.	Пошто плаћашъ єдно наставлѣніє?
Бир драхм. дорт груш.	Єдну драхму, 4-ри гроша.
Айън ондердюнде хоџаме дерсилерими едейеџеім зира бираз арашини ћесеџеим. —	Четрнайстогъ овогъ месеца платићу моме учителю за наставленія єръ ћу да ій прекинемъ за нѣко време.

5.

Хава насълдър.	Какво є време?
Хава бозуктур; хава фенадър; хава ђюзелдир.	Рђаво є време; покварило се време, лепо є време.

Хава совукмудур; хава исицактър.

Єли време ладно? време є топло.

Іоллар курумудур; сокаклар чамурлуктур. —

Єсу ли путови суви? улице блатне.

Бу ђюн ягхмур ягхмаз. ягхмур ягхмагха башладъ; ягхмур ћесилди.

Данасъ неће кише бити; киша є почела ићи; престала є киша.

Ягхмур ягхаіор ћиби.

Види се као да ће кише бити.

Рюзђар ћесилди; рюзђар вармъ.

Ветаръ се променіо. Дува ли ветаръ?

Ђоћ ђюрюлдеіор; дулу ягхъіор; шемшећ ойнаіор.

Грми; градъ иде сева — муня игра.

Бу ђеце дондими.

Єли се смрзло ноћасъ?

Хайр ама шимди донаіор.

Ніє, но сада мрзне се.

Пус вардър ђиби.

Облачно се време види.

Шимди кара чевирди.

Садъ се є окренуло на снегъ.

Къшън кар чок ягхар. — се взън берећет олур дирлер. —

Кажу да после строге зиме быва плодородно лѣто.

Евде чадърън (омрелан) вармъ.

Има те ли амбрелу кодъ куће?

Ягхмурлугхъм бана ел верир.

Мени є довольно мое япунце.

6.

Бу ђун пошта ђуни деіилми.

Єли данасъ поштанскій данъ?

Ничин.

Зашто?

Бир мећтуб язацайъм.

Имамъ єдно писмо да пишемъ.

Ћиме язацаксънъз;

Коме ћете писати?

Кардашъма.

Брату моме.

Ћагхътъле калем ве мюрећеб вер бана.

Дайми артіє, перо и мастила.

Одая ђириниз истедиђлеринизи булурсунуз.	Уђите у собу па ћете наћи штогодъ захвѣвате.
Калем іокму;	Немашъ ли перо?
Диивидин ичинде вардър.	Имамъ у мастіоницы (дивиду).
Еіи диіилдир.	Нису добра.
Иште сана гайри калем.	Ево ти друго перо.
Ћесилмемиш дил.	Ніє зарезано.
Калемтрашъ кани.	Гди ти є ножићъ (перочникъ)?
Калем ћесмеє билирмисин.	Знашъ ли перо зарезати?
Бана ђоре ћосерим.	За мою руку умемъ зарезати.
Бу калем ћем дейил.	Ово перо ніє рђаво.
Бен шу мећтюби битиринџе сен о бирлерини багхла.	Докъ я ово писмо свршимъ, сави ты она друга.
Насъл бал муми кояйъм.	Съ коимъ ћу восомъ запечатити?
Кангъсъндан истерсин.	Съ коимъ ты оћешъ.
Адънъзъ яздънъзмъ; имзанъзъ койдунузму.	Єси ли подписао твоє име?
Яздъм санаръм анџак тарихини язмадъм ђиби.	Мыслимъ да самъ подписао, ал' чини ми се да самъ датум изоставіо.
Айън качънџъдър.	Кой є данъ месеца данасъ?
Бу ђун айън он беши дир.	Данасъ є петнайстый.
Риіин хани.	Гди є песакъ?
Рийдаида вардър.	У песконицы.
Иште хизметћаръи.	Ево вашегъ слуге.
Мећтюблери мензилханеє ђетир.	Однеси та писма на пошту.

Тюрћче язмак билирми-син. — Знашъ ли турски писати?

Окунац кадар язаръм. — Толико колико се читати може.

Ћагхъдъ нереден алърсън. — Гди купуєшъ артію?

Мюхрели ћагхъд нереде булунур. — Гди се углађена артія продає?

Хазър булунмаз ћагхъдъ алуб мюхреледе билирсен. — Готову неможешъ наћи, но можешъ купити и дати да се углади.

Бу хафта беш цуз яздъм нереде багхлада билирим. — Ове самь неделѣ писао петъ табака; гди ій могу дати да се вежу?

Бисим ханън ардънда бир мецилю бардър она гетюр. — Иза гостіонице гди мы седимо, има єданъ кньиговезацъ, нѣму можешъ ій дати.

Билирмисин бир цилдине не истер. — Знашъ ли колико узима за кньигу.

Билмем лакин юцюзци дир. — Незнамъ, алъ єфтино веже.

Мюрећебим пећ сулу олдугхундан риіи тутмаюр. — Моє мастило врло водно, па неможе да пріоне песакъ.

Ичине бираз куру мюрећеб ко ћи куюлсун. — Мети мало сува мастила да се сгусне.

Бен бир међтюб язацайъм. — Оћу єдно писмо да пишемъ.

Не дилде. — На комъ єзыку.

Тюрћче, сърбче. — На турскомъ, србскомъ.

Не маслахат. — О каквомъ дѣлу?

Бана лязим олан ейренмеє, ћетабънде, шейлери ђондермећ ичин. — Да ми се пошлю нуждне къ ученю, писаню ствари.

Сен међтюби яздъкдансонра мюхюрлейюб мен- — Кадъ напишешъ и на пошту дашъ писмо,

зилханеє (пошшає) ђондерсин бени ђелюб евден аласън.	дођи у мой домъ да ме одведешъ.

7.

Бре огхлан.	**Дѣте!**
Лепей султанъм.	**Заповедайте, Господине.**
Бар филан челебиє ди ђи бурая ђелсин.	**Иди къ Господину Н. и кажи му да овамо дође.**
Иште ђелийюр.	**Ево га гди иде.**
Ейи ђелдин челеби азизим огхланъ сана іолласам ђерейиди.	**Добро што си дошао, Господине, драгій мой, хтео самь къ теби да пошлѣмъ слугу мога.**
Ничин; биръ хизметиниз-де лязъммъз.	**Зашто? у чему могу васъ служити? имате што да ми заповедите?**
Хайр анцак шу хаванън ђюзелліиине бак бейле хавада одада дурмак лайъкмъдър.	**Не то, но погледай лепоту овогъ времена. У таквомъ времену пристои ли кодъ куће седити?**
Я не япалъм.	**А шта бы радили?**
Ђел сейире ђиделим.	**Оди да идемо у шетню.**
Бу ђун сейире ђидемем ишим вар.	**Данасъ немогу ићи, єръ имамъ посла.**
Ишлерин окадар бецид дейилдир ђи яръна бракмаясън.	**Послови твои нису тако итни, да ій неможешъ за сутра одложити.**
Дюня кадар ишин олса бен бу ђюн сени койвермем.	**И да бы целогъ света послове имао, я те данасъ неоставлямъ.**
Себеб тутма шу ђюзел хавайъ качърмаялъм.	**Мани се одъ овы изговора, нека не пропуштамо овако лепо време.**

Бу ђюн едецейини яранда еде билирсен. — Ово што ћешъ данасъ учинити можешъ и сутра.

Хизметћаръме кайкъ тутмагха іолламъшъм. — Послао самь мога слугу да найми єданъ каикъ.

Чюнћи елбетде истерсин сана іолдаш олагхъм. — Будући да ти є то яко у вольи, то ђу съ тобомъ друговати.

Каигха іолладъгхъм хизметћар не пећ ђецићди. — О! колико се задоцніо слуга кога самь за каикъ послао.

Иште сеірдерећ ђелийюр. — Ево га трчећи долази.

Кайък булдунму. — Єси ли нашао каикъ?

Евет султанъм булдум. — Да, господине, нашао самь.

Кача тутдун. — Пошто си га погодіо.

Юч груша тутдум. — За три гроша самь га погодіо.

Хер шей хазър еттин ми. — Єси ли све преправіо?

Хазърдър султанъм. — Све є готово, господине.

Имди онлар каигха ђондер. — Дакле однеси све у каикъ.

Тиз ђиделим ћи исицагха калмаялъм. — Айде да идемо брзо, да нестоимо на препеки

Хайде ђиделим кардашъна угхраялъм булаћи анъ да акльна ердирейдић билимизле ђелсин. — Да идемо да нађемо твога брата; можда ћемо и нѣга склолити да съ нама иде.

Пећ ейи султанъм. — Врло добро, господине.

Чок ейленмейиз іолумузун юстюнде дир. — Нећемо се много бавити, еръ намъ є успутъ.

Бени арамая ђелдиниз дедилер. — Казали су ми да сте были кодъ мене и да сте тражили.

Сени алмакъ ичин ђелдиђ хайде ђел билемизле.	Дошли смо да те поведемо; айде съ нама.
Нерецеє ђидеюрсунуз.	Кудъ идете.
Сейире ђиделим.	Идемо да се проодамо.
Пеђ ейи агхалар ђиделим.	Дебро, господо, да идемо.
Ђирин агхалар.	Уђите, господо.
Иште бейюђ дереє ђелдиђ.	Ево смо у Буюкдере дошли.
Бурада инелим ве бахчеє ђиделим.	Да идемо у градину (башту).
Бре огхлан манцаіи ал де билемизце ђел.	Ей, дете, узми єла и оди съ нама.
Иште бахчеє ђелдиђ.	Ево смо у градину дошли.
Хей не дерсин бу єрцез еіи деіилми — бу єр ђюзел деіилми. —	Шта велите, ово место ніє ли лепо?
Отуралъм агхалар ве бир локма шей єіелимъ.	Да седнемо, Господо моя, да што годъ єдемо.
Шараби ђетюрюб вар бустанція бизе бираз ємиш ђетирсин. —	Донеси вино и иди кажи градинару (баштованціи) да намъ мало воћа донесе.
Бен она смарладъм ђитди копармагха иште ђеліор.	Я самь му наручіо; отишао є да набере; ево га гди иде.
Хош ђелдиниз агхалар.	Добро дошли, Господо.
Сизе турфанда ћирес ђетирдим.	Донео самь вамъ разны трешаня.
Шимдициђ копардъм, тазе дир.	Садъ самь ій узбрао; свѣже (тазе) су.
Бираз бахчеде ђезелим сорна каигха дюнериз.	Да се мало по башти проодамо, и после да се у каикъ вратимо.
Хайде ђезинеређ ђиделим.	Айде, проходаюћи се да идемо.

Чеђ дггхру о тарафа.	Вози право къ ономе месту.
Дюнюшде анадолдан ђечелим.	Повраћаюћи се да идемо съ восточне стране.
Шу чифтлие ђирелим.	Дай да уђемо у овай чифликъ.

8.

Истерим бир ени ђюрђ яптъ райъм.	Оћу да ми скроишъ едно ново цубе.
Пеђ еіи султанъм ренђи не ола.	Врло добро, Господине, одъ какве фарбе?
Ешил олсун не виреіим.	Колико иштешъ?
Иђи юз груш ефендим.	Двеста гроша, Господине.
Ярън хазър олмалъ.	За сутра треба да ми е готово.
Сабаха деђ япамам.	До сутра неможе.
Обир ђюн олурму.	Може ли до прекосутра?
Олур султанъм.	Може Господине.
Ефендим терзи ђюрђинизи ђетирмиш.	Господине, кроячъ донео е ваше цубе.
Ичеріе ђелсин.	Нека дође унутра.
Сефа ђелдим оста терзи есвабими ђотирдинми бен сени беђлеюрдум.	Добро дошо, майсторе; еси ли донео мою альину? я самъ те чекао.
Евет султанъм ђетирдим.	Да, Господине, донео самъ.
Юстюме ђийдир бекалъм ейи ми дир.	Дай да е обучемъ да видимо како стои.
Ишалла хошнуд олурсуз.	Уздамъ се да ће те быти задовольни.
Бана къса ђорюнюр бурада бир парче биюктюр захир еіи деіил.	Види ми се кратка, а овде мало дугачка; ямачно ніе добро скроена.

Хайр султанъм пеѣ еіидир шимди бейле ђеерлер.	Опростите, Господине, врло є добро; садъ се тако носе.
Колларъ бана бираз късa ве бираз дар ђеліюр.	Рукави ми се виде мало кратки и мало уски.
Бен онлари узадюб боллада билирим.	Я могу ій продужити и разширити.
Бу сетриіи истермисиниз меремет идеіим.	Оћете ли да вамъ поправимъ овай капутъ?
Пеѣ ейи лаѣин юзерине ипеѣ дюѣме диѣиниз.	Поправите га и метите свилена дугмета.
Єни цеб дахъ льазим ве дюѣме делиѣлерини (илиѣлерин) дахъ етрафини диѣмели льакин шимди ђеріюрум ѣи чевирилмишдир бу хрсусдан язък захмете.	Треба му іошъ нове цепове; а рупе одъ дугмета треба да се около сашію. Но видимъ да є већъ преврнутъ, и зато ние вредно но да се поправи.
Бранънъз бен ону хъзметѣаръма багхшларъм,	Оставите га дакле тако, я ћу га моме слуги поклонити.

9.

Ђел челеби бир шей лязъм мъ.	Изволите, Господине, шта тражите.
Льазъм дър ама сизде вармъ билмем.	Тражимъ ал' незнамъ да л' вы имате.
Сейлеіиниз не льазъм дир; не истерсиниз.	Кажите шта оћете; шта желите?
Бир ђюзел ве ейи чока истерим.	Тражимъ єдну лепу и добру чою.
Буюр ичери истанболун ен еіи чокалар бунда булунур.	Заповедайте унутра, ту се налазе найлепше чое цариградске.
Бен малъмдан утанман.	Я се нестидимъ одъ могъ еспапа.
Ен ейи шей чикар.	Извади (покажи) ми найболю ствaрь.

Иште юрвеħлери (нумунеси).	Ево мустре.
Ћерем идиниз паставънъ ђостериниз.	Молимъ да видимъ комадъ одъ овогъ.
Иште ачагхъм бу чока баштан баш дър ве хем даянаклъдър.	Ево, да га отворимъ, Ова чоя є прекрасна и яка.
Евет буну беєндим лакин коркаръм ћи ренђини атар.	Та ми се допада, ал' се боимъ да не избели.
Бунда хич коркацак бир шей іок бен фена чокалар алуб де мющтерилерими гаиб едемем бен бу чоканън япагхъ иħен боямъш олдугхуна ћефил олурум.	Немате ничега боюти се; єръ я недржимъ онаке чоє, збогъ коій могао бы изгубити мою муштерію. Я вамъ стоимъ добаръ да є ова чоя офарбана іошъ у жици.
Бен бундан анламам евр пахасъ иншме ел верирсе бен инанър олурум ени не кадар дър.	Одъ тога я неразумѣвамъ, а вовѣравамъ се твоимъ рѣчима, само кадъ бы цена угодна была. Колико є она широка.
Докуз руб ени вар.	Нѣна ширина є два аршина и урупъ.
Бакънъз дахъ бу чока не ђюзелдир.	Видите іошъ ову чою како є лепа.
Ейи дир анцак ренђини беєнмедим.	Добра є, само ми се фарба недопада.
Иште дахъ ачиħ.	Ево єдна отворенія.
Бу ренђи беєндим ама чокаси юфкадър.	Фарба ми се допада, но чоя є слаба.
Бу чокайъ бакън агха гайръ єрдебундан еінси буламазсън.	Посмотрите ову чою, Господине, нигди се неможе боля наħи.
Аршънъ кача вирирсин.	Пошто даєшъ аршин?
Онбеш драхма (алтмыш груша).	Петнайстъ драхма; шесетъ гроша.

Бу чока пахалъ дър бен чок пазарлашамам сон пахасънъ сейлеіиниз.	Скупо є; кажите ми последню цену; єръ се я нерадо погађамъ.
Сон лакърдънъ сейледим пахалъ деіил бир айдан еввел єтмиш груша деђ саттъм.	Последню цену самь вамъ казао; ние скупа. Пре месецъ дана я самь є продавао по седамдесетъ гроша.
Ели беш груш вереім.	Да вамъ дамъ педесетъ и петъ гроша.
Бир акче ашагха олмаз биз зіяде паха истемеє алъшмамъшъз бизде Фіятъ ћесилмишдир.	Ни паре ниже неможе быти. У насъ ние обичай скупо захтевати, но продаємо по опредѣлѣной цени.
Чок базирђан ђордюм ама сенџилеін пахаџи ђормедим ђел пазар бозма сонра пишман олурсун.	Видіо самь трговца, ал' као васъ скупа нисамь видіо; дела не квари погодбу после ћешъ се каяти.
Емр аллахън буђюн бир шей сатмадъм сизден истифпах (сефте) олсун аллах билир ћи бир акче файда етмедим булаћи бир дах ђелесин бир файда ђостересин.	Нека тако буде. Данасъ нисамь іошъ ништа продао. Богъ зна да немамъ ни паре добитка, но надамъ се да ћу се ползовати, кадъ другій путъ купити дођете.
Шундан іирми аршън ћес.	Одсеци ми одъ тога двадесетъ аршина.
Ђел огхлан ишбу чокайъ алда челебийле берабе ђит.	Ей, дѣте, узми ову чою и иди са Господиномъ.
Нола Султанъм.	Оћу, Господине.

10.

Вакътънъз хайр ола.	Добаръ данъ.
Сефа ђелдиниз.	Добро дошли.
Ниџесиниз; васълсънъз.	Како здравлѣ; како сте?

Шюћюр еіицеіим; не еіим нефена.	Благодаримъ, мало болѣ; ни добро ни рђаво.
Єне ейле; евелћи ђиби; пећ фена.	Све єднако; како годъ и пріє, врло ми є зло.
Нерен агхъръ.	Гди васъ боли?
Бенде бир ћесћин баш агхръсъ вар	Имамъ страшну главоболю.
Незамандан бери ћейфсизсиниз.	Одъ када сте се разболели?
Юч ђюнден бери; юч ђюн дюр.	Три дана како самь болестанъ.
Чок аџъръм, аџъръм,	Жао ми є.
Илач алърмъсънъз.	Узимате ли лѣкове?
Хайр салт коџакаръ малиџеси,	Не, само кућевне лѣкове употреблявамъ.
Хећимин ћимдир.	Ко є вашъ докторъ (лѣкаръ)
Филан хећими ђетирдилер бен истемедим илач алмагха.	Довели су ми лѣкара Н. но я нисамь хтео узети лѣкове.
Филан џерах бир илач верди андан бираз ћейфими дюздюм.	Хирургъ Н. дао ми є лѣкъ, по комъ се є мало моє здравлѣ поправило.
Ей шућюр шућюр буни хаз етимм.	О! слава Богу, млого се зато радуємъ.
Ей ефендим аф идерсиниз ђидеіим шимди ђечмиш ола аллах шифалмр сагхълък вире.	Садъ опростите ми, Господине, да идемъ. Да Богъ да проће; желимъ вамъ скоро оздравленѣ.

11.

Бир алтън бозмагџа уфак акчениз (уфаклъгхънъз) вармъ.	Имате ли ситно да ми променете єданъ дукатъ.

Алтънъз тамаммъ.	Єли таманъ (подпунъ у мери) вашъ дукатъ?
Занъмда ама тартънъз.	Мыслимъ да є; но опетъ можете га мерити.
Ренђине бакаџак олурсак калболмалъ,	По фарби нѣговой киди се да є фалишный.
Везнениз іокму.	Нема те ли везне?
Иште везне бунун бир богхдай ексиіи вар.	Ево везне; дукатъ є за єдно зрно ексик.
Аџайъб шей бунун хич ћесиіи іок ћенаръна хич ел докунмамъшдър ликин инџе истесиниз хесаб идиниз.	Чудно, онъ ниє сеченъ, єръ нѣгова округлость ниє покварена; прорачуните га по вашой вольи.
Не тюрлю ахче истерсиниз.	Какве сте новце ради имати?
Груш яръмлък онлук ве бир грушлук уфак пара яход драхм ве бир драхмълък лепта вериниз бана.	Дайте ми гроша, по по гроша и десетпараца, и за єданъ грошъ ситны пара или драхма, по по драхма и лепша за єдну драхму.
Иште истедићлеринизъ.	Ево ій по вашему захтеваню.
Бу акче пећ ашънмъш юзеринде сиккеси ђорюнмеіор.	Ова монета яко є излизана и непознає се выше нѣнъ грбъ (надписъ).
Иште бир гайръсъ.	Ево вамъ друга.
Бу сиђђѣ ђечмез олмадъ мъ.	Иде ли іошъ ова монета?
Хайр дахъ ђечер.	Да, єднако иде.

12.

Ђел огхлан бир ћимсе іокму чагхъра чагхъра сесим богхулду.	Ей, дѣте, нема ли кога овде! викаюћи промукао самь.

Лебей султанъм.	Шта заповѣдате, Господару?
Тез атеш як ве бени ћейдир.	Одма наложи ватру да се обучемъ.
Пенџелери ач ћи ода рузђарлансън чокаларъмъ џизмелереми сил тез ейле имди.	Отвори прозоре да чистъ воздухъ у собу уђе, истреси моє аљине, очисти моє чизме; дела сврши брзо.
Бу шейлери бен сана демедеіин етмећ ђерећ идин.	Све то требало бы да спремишъ; а да те неопоминѣмъ.
Дюшейй калдър одайъ сюпюр.	Дижи постелю, очисти собу.
Бир су ћетир елими іикаяйъм.	Донеси воде да се умиємъ.
Юз пешћири бана вир.	Дай ми пешкиръ.
Ђюмлеіими бана вир.	Дай ми кошулю.
Исиџак деіил еєр истерсиз исиџайъм.	Ніє топла; ако оћете, да є угріємъ.
Іок іок ей дир.	Немой, ниє нужно.
Чорапларъ мъ ђетир.	Донеси моє чарапе.
Кондуралери ми кани.	Гди су моє папуче.
Иште султанъм.	Ево ій господине.
Єнисин ъсмарламъшъдъм ђиби.	Чини ми се да самь друге нове наручіо.
Евет султанъи анџак дахъ битирмемишлер.	Да, Господине, ал' нису іоште готове.
Бу ђюн ђит бакасън хазърмъдър.	Иди данасъ да видишъ да л' су готове.
Кани фесим.	Гди є мой фесъ?
Чамаширџиіи ђорюрисен ди ћи чамаширими ђетирсин.	Ако видишъ пралю, кажи іой да ми донесе пранѣ.
Хангъесвабънъ ђиерсин бу ђюн.	Какве ћете аљине обући данасъ.
Дюн ђейдиіими.	Оне што самь ючеръ носіо.

Дюн терзіє ђиттинми.	Єси ли быо ючеръ кодъ крояча?
Евет султанъм бу ђюнден ютюрю сез верди.	Єсамь, Господине, онъ се за данасъ обећао.
Вар филан челебіє бурая ђелсин ди.	Иди кажи Господину Н. да дође.
Бу ђюн евде ємем достун бириси бени юйле манџасъна деавет итти єєр бир шей льазъмъса сизе алън ю єіин.	Данасъ не ручамъ кодъ куће; єданъ ме приятель звао на ручакъ. Ако вамъ штогодъ треба узмите па єдите.
Шимдилић билим џе ђел деавет итдићлери єре дећ.	За сада дођи самномъ до оногъ места кудъ самь я позватъ.
Андан сонра еве дюн хер шеіи єрли єринџе ко одаларъ темизле белћим достун бириси ђеле.	После врати се кући, намести све на своє место, очисти собе, можда ће дођи какавъ пріятель.
Баш ю стюне султанъм.	Бућете служени, Господине.

13.

Ћим иди о челеби ћи сенининиле теминде лакърдъ идерди.	Ко є быо онай господинъ, кои се мало пре съ тобомъ разговарао?
Фиренћ туџаръдър; Европа тюџаръдър.	Европскій трговацъ.
Іабанџъіа ђоре тюрћче пећ єіи сейлер.	Као странскій човекъ врло добро турски говори.
Румџада чок румлардан єіи билир.	Онъ зна гречески болѣ одъ млоги Грка.
Чоктан бу вилаєтлерде ђезер.	Безъ сумнѣ онъ се одавна у овимъ местама бави.
Беш іилдан бери бундадър.	Петъ година како є онъ овде.
Бир пећ єіи адама бензер.	Види се да є врло добаръ човекъ.

Онуниле ђорюмшеє пеħ хаз идерим. —	Врло бы желіо съ ньимъ обхођенђ имати.
Сени онуниле булушту-рурум.	Я ћу те съ ньиме упо-знати.
Нереде отурур.	Гди седи ?
Бунда якън отурур.	Ту близу седи.
Не заман ону сельам-лъгха ћидериз.	Када ћемо ићи посѣти га ?
Незаман буюрурсун.	Кадъ оћешъ.
Ярън сабах ђиделим.	Да идемо сутра у ютру.
Пеħ ейи султанъм.	Добро Господине.
Ишин олмадъгъцъ за-ман ђидериз.	Кадъ будешъ време имао да идемо.
Не ђемилер дир бунлар,	Какви су ово бродови ?
Ингилиз дилер.	Кажу да су енглески.
Ингилиз байраклар.	Носе енглеску хоругву (ба-ракъ).
Качтър.	Колико ій є.
Бели деіил нихаіет беш фикр идериз.	Невиди се, но мыслимъ да су петъ.
Некадар узактър ;	Колико су далеко ?
Ибтида ђордюім заман іирми кадар милл узак идилер шимди ценħ ђе-милери каледен дъ-шаръ демири бракмъ-шлар ве базирђан ђемилери лимана иче-ри ђиреіорлар.	Кадъ самъ ій у првый ма видіо, были су двадесетъ и єдну милю далеко; садъ су воєни корабльи лен-геръ предъ градићъ баци-ли, а трговачки ушли су у пристаниште.
Ен биюіи кач топ че-ћер.	Найвећій одъ овы колико топова има.
Ели анцак ве ићи юз адем вар.	Око петдесетъ топова и двеста моряка.
Кач фучи ђетирир.	Колико буради носи ?
Биюіи лин фучи вар-дър.	Найвећій може пріимити хиляду бурадій.
Реиз олан ћимдир билир-мисин.	Знашъ ли ко є нѣговъ ка-петанъ ?

Хаір билмем.	Немогу вамъ то казати.
Бу кале метинми.	Да л' є ово место утврђено?
Кач ката топу вар.	Колико редова топова има?
Мухяфъзъ ћимдир.	Ко є нѣговъ управитель (губернаторъ)?
Кач адам вар.	Колико гарнизона има у нѣму.

14.

Мейханеци недере дир.	Гди є господримаъ (механція?)
Не буюрурсунуз ефендим.	Шта заповѣдате господине?
Бурацъкта кона билирмиіиз.	Можемо ли се ту свратити?
Евет султанъм пећ ейи одаларъмъз ве дюшећлеримиз вардир.	Да, господине, имамо врло лепы соба и постеля.
Инелим агхалар.	Да ту сяшимо, Господо.
Атларъмъзъ ахъра чећтир.	Води конѣ наше у аръ.
Агхаларън атларънъ тут ве онларъ мукаед ол.	Узми господинове конѣ и брини се о ньима.
Ђиделим агхалар одаларъмъзъ бакалъм.	Айде да идемо, Господо, да видимо собе.
Агхалара мум тутун.	Посветли господи.
Бизе бир конак, ода вер.	Дай намъ єданъ квартиръ, єдну собу.
Кач ђюн ичин.	За колико дана?
Бу ђецелић.	За ову ноћь.

Вуюрун юкаръ.	Изволите горе.
Иште бир ода.	Ево єдне собе.
Дюшеіи яп.	Намести ми креветъ.
Іорђан пеħ хафифтир юстюне бир ħебе яй.	Покривачъ (іорганъ) врло є танакъ, простри на тай єдно ħебе.
Булайħи манџамъзъ тиз хазър идейдиниз.	Молимо да намъ се вечера скоро зготови.
Чисмелеринизи чикармадан еввел емеіиниз хазър олур.	Пре него што ħе обуħу скинути єло ħе быти готово.
Хъзметħар — ларъмъз кандедирлер.	Гдѣ су наше слуге.
Хейбелеринизле іокар чеħтилер.	Горе су бисаге однели.
Пиштоларъмъ ђетирдинми.	Єси ли донео моє пиштолѣ.
Еввет султанъм иште. —	Ево ій господине.
Чизмелерими чеħ андансонра вар атларъ ђозетъ.	Скини моє чизме; а потомъ иди надгледай конѣ.
Хайде ђиделим агхалар софрая отуралъм ħи ерħенден яталъм.	Айде, Господо, да седнемо за трпезу (асталъ) те да бы рано леħи могли.
Елимизи іъкамагха су ђетирин.	Дайте намъ воде да оперемо руке.
Отуралъм бир тепси еħсиħтир.	Да седнемо, фали єданъ таньиръ.
Агхам сен бир шей емеіорсун.	Господине, вы не єдете.
Іоргунум; иштахъм іоктур.	Я самь уморанъ; непрія ми єло (немамъ волѣ єсти.)
Гайрет ейле.	Охрабрите се.
Дюшеħ бана суфрандан еħтир.	Волемъ быти у кревету, нежели за асталомъ.

Манцайъ ђетирдилер о-туралъм софрая.	Донесоше ело; да седнемо за асталъ.
Инце истерсиниз.	Како вы заповедате.
Ялваръръм отурунуз.	Молимъ седите.
Бен бурая отурацаиъм.	Я ђу овде сести.
Хайр еєръ ђерем идерсиниз бен сизи бунда биракмам иште шу ер сизин ичиндир.	Не, опростите, я васъ овде неоставлямъ; оно е мѣсто вами опредѣлѣно.
Чунђи мерамънъз бейледир бен сез тутаръм.	Будући да вы то захтевате, я нећу вамъ волю кварити; я нећу се вами противити.
Буюрурмусунуз пиринц чорбасъндан.	Оћете ли супе съ пиринцомъ?
Ялваръръм биразацък.	Врло мало молимъ,
Буюрумусунуз бу хашламадан іохсе перхиз манцасъмъ ерсиниз.	Волите ли куване говеђине, или едете постно.
Бу ђун перхиз тутаман ондан бир парче алурум.	Данасъ я не постимъ, одъ тогъ ђу едно парче узети.
Буюрунуз иште хардал ве рус хіяръ льаћин ђориіорум сизини етмеіиниз іок буюрунуз ев етмеіи зира бизде башка тюрлю іоктур.	Изволите; ево вамъ слачице (сенефъ) и киселе краставаца; но видимъ да немате леба, оћете ли домаћегъ леба, еръ другогъ немамо.
О бана хас етмећтен еіи ђелир хусуса ћи тазе олуб баят олмаза,	Я га волимъ него белый лебъ: особито кадъ е мекъ, а не тврдъ.
Бу сазандан ееџећмисиниз.	Оћете ли мало огледати (коштати) одъ овогъ шарана?
Ей вала бен тићениндеи коркаръм.	Благодаримъ, еръ се одъ костію боимъ.

Кадън бу агхайъ агхърла, ве бен шу ћебабъ паралайъцаѥ деіин, сен шу салатайъ яп.	Госпођо, нудите Господина да руча, и докъ я изсечемъ ово печенѣ, направите ову салату.
Билмем еін єпа билирмиіим.	Незнамъ да л' є могу добро начинити.
Вер бана ягхшишесини бибери ве тузу ефендим дадъна бакънъз бир ћере истедеіиниз ђиби ми дир коркаръм ћи чок каръштърмадъм белћи сирћеій де чок койдум.	Дай ми зейтинячу, биберъ и со. Огледайте мало да видите да л' є по вашемъ вкусу. Боимъ се да нисамъ є довольно помешао; можда самъ млого оцта (сирћета) метнуо.
Пећ али олмуш.	Прекрасна є.
Ябан хайван ети єрмисиниз иште караца ћебаб алънъз енюнюзе.	Радо ли єдете дивлячъ? Єво срндаћко печенѣ, послужите се мало.
Ама кадън (ханъм) цанабънъз алмазмъсънъз.	А вы, милостива Госпођо, нећете ли мало узети?
Ябан хайванъ беним ичин деіилдир бу бир авци манцасъдър.	Я нерадо єдемъ дивлячи: то є єло за ловце.
Ама сиз ичмеюрсунуз'	Ал' вы не пієте?
Бен хенюз ичтим.	Садъ самъ піо.
Белћи беяз шараб кърмъзъдан евел тутарсънъз иште сизе ердећ ве пашалиманъ юйюртлеіиниз.	Можда волете бело вино него црвено, єво вамъ Єрдеско и Пашалиманско вино, избирайте.
Бана бу пећ еіи ђелир.	Ово ми се болѣ допада.
Дур бир башкасънъ дахъ дениериз юсуф бана бак кадехлери чалка ве бизе кьбрую ве сусам шараби вер бири биримизин ашкъна ичелим,	Чеккайте да и друга вина окушамо. Слушай Іосифе, узми испери чаше, и дай намъ Кипрско и Самско вино да піємо у здравлѣ.

Изин верирмисиниз ефендим ашкънъза бир кадех ичмеє.	Съ вашимъ дозволѣнѣмъ, Господине, да єдну чашу у ваше здравлѣ попіємъ.
Сиз бана чок иħрам идеюрсунуз.	На честь ми служи Господине.
Ћерем идесиниз су шишесини бен бираз су кояцайъм.	Молимъ за стакло съ водомъ да мало воде у вино успемъ.
Еу ђозлемрден елбет алахакъсънъз.	Баремъ одъ овы уштипака ћете мало узети.
Ей валла бана зияде емеħ кабисиздир.	Благодаримъ, ниє ми могуħно выше єсти.
Еєр буюрурсунуз шимди калкалъм ве кахве ичмеє диванханеє ђиделим.	Съ вашимъ дозволенѣмъ да устанемо сада и да идемо у салу пити кафу.
Кахвеалти хазър бир шеіин іокму.	Немашъ ли ништа готово за закуску?
Не истерсиниз султанъм.	Шта бы волили?
Дана ћебабъ олсун я бир тавук ћебабъ ама юстюне домуз ягхъ сурмаясън.	Дай намъ телеħегъ меса, или кокошку печену, ал' да ниє поливено са свиньскомъ масħу.
Кузу ети варми.	Имашъ ли ягнѣħегъ меса?
Іоктур султанъм анџак суџук иле уфак береħ вардър.	Немамъ, Господине, ал' имамъ суџука и колача.
Пеħ еіи вар шараб чеħ ве соумагха ко	Врло добро, иди да наточишъ вина и да га ставишъ да се лади.
Достун бири ђелюб беним иле кахве алти идеџеħ.	Дођи ħе єданъ приятель на закуску кодъ мене.
Хер шай хазър итдеіордум.	Све самь препрaвіо.
Тепсилери бичаклар чаталларъ кашъкларъ ве пешħирлери ђетир.	Донеси таньире, ножеве, вилюшке, ложице и салвете.

Долдур агхая.	Успи Господину.
Ашкъна агхам.	У ваше здравлѣ, Господине.
Афиетлер олсун.	На здравлѣ, Господине.
Съгхър дилини дилерсиниз ђетиреім.	Заповедате ли да донесемъ говеђій єзикъ?
Ђетир ондан бир локма єелим.	Донесите га да єдемо мало.
Бакалъм ахшам манцасъна бизе не верирсин.	Да видимо шта ћешъ намъ дати за вечеру.
Не истерсиниз; не буюрсунуз агхалар.	Штє бы желили? шта бы хтели?
Бизе бир тавук каврмасъ салата іле иђи ђюверцин иђи бюлдюрцин ве алтъ чаиръ кушу вер.	Дай намъ єдно пржено пиле са салатомъ, два голуба, две препелице и шестъ шева.
Гаиръ дахъ бир шей буюрмазмъсън.	Друго штогодъ заповедате ли?
Хаир ол єтишир.	Не треба, ово є мамъ довольно.
Сабахдан кахве ичмезмисиниз.	За сутра у ютру оћете ли кафе?
Бир агхър сиях кахве япасън бизе.	Испеци намъ црне густе кафе.
Сютлю кахве ичмезмисиниз.	Не пієте ли кафу съ млекомъ?
Хаир алъшмамъшъз.	Ниє нам тай обичай.
Ярън саат дерде онде ояндър бизи.	Сутра у ютру у четири сата — десетъ саті́й (часова) да насъ пробудишъ.

15.

Сизин истамбола ђитмеђ ниетинде олдугцунизи ишиттим.	Чуо самъ да намѣравате у Цариградъ поћи?
Евет ефендим льаћин дахъ бир аркадаш буламадим.	Єстъ, Господине, но нисамъ іоште друга (сопутника) нашао.

Беним дахъ ниіетим о олдугхундан берабер ћиделим ми дею сормагха ћелдим.	И я имаюћи исту намѣру дошао самь извѣстити се, ако можемо заедно путовати.
Баш юстюне льаћин карадамъ іохсе суиле (денизден) ми ћитмећ истерсиниз.	Драговольно, ил' желите сувимъ или водомъ, моремъ да идемо?
Шимди къш еями олдугхундан атешћемиси тунада ишлемез ве деряде бизи шаид хер къшън олан фиртуналар іолдан аликоя билдиаликоя билдиіинден белиград юзеринден ћитмећ бана пећ мюнасиб ћорюнюр.	Будући да є сада зима, и паробродиi по Дунаву престали су; пакъ у зиму обычно владаю бурѣ, коє насъ могу много време задржати, налазимъ за сходно да идемо преко Београда.
Имди биз іол тезкерелеримизи чикаруб мензил арабасънда зизим ичин иќи ер ъсмарламалъъз	Међутимь треба да се мы съ пасошима снабдѣмо, и за насъ два места у брзовознимъ колима наручимо.
Сиз хазърланънца деіин бен ишлеримин баш идеім. —	Докъ се вы опремите, я ћу моє послове уредити.
Бундан едринеє деђ кач саат вардър.	Колико є часова одавде до Єдрене?
Сећиз саат.	Осамъ часова.
Бунћун едриаеє ћире билирмиіиз.	Можемо ли данасъ у Єдрене доспѣти?
Ђеч тир; дахъ ерћен дир; юйлезаман дър; етиширсиниз.	Доцканъ є; рано є: іошъ є подне; стигнућете.
Іолларъ ћюземи дир.	Єсу ли добри путови друмови?
Пећ еіи деіил дир сулар вар ћечецећ.	Нису тако добри, морате многе воде газити.
Іол дюздогхру му; дагхлъ мъ.	Єли путъ раванъ, брдовитъ?

Шу біиір васи ми.	Єли пространо ово брдо?
Бу не дагхдър.	Коя є то планина?
Шу судан ђечилирми; дерними.	Може ли се прегазити та вода? да л' є дубока?
Сен бизе кулавуз олурму сун.	Оћешъ ли да намъ будешъ вођа?
Іол юзеринде ђечеџеђ ерлерде ве дерлеръ.	Како се називаю места, у коя иде тай путъ?
О рая хич ђитмедин ми.	Єси ли кадгодъ тамо путовао?
Дахъ якън іол іотму	Нема ли ближега пута?
Ћюпри нереде дир.	Гди є мость (ћупрія).
Бундан ћим ђечмиш бу ђюн.	Ков прешао данасъ одавде.
Дениз узакмъ бу ерден	Єли море далеко одавде?
Дур арабаџ; серимџи.	Стой кочіяшу!
Угхурлар ола адхалар.	Срећанъ путъ, Господо.
Іоллaрда корку вармъ.	Єли безбѣдно — има ли страха.
Билмем ама улу іолдур орадан дайма адам ђечер.	Незнамъ; царскій є путъ коимъ непрестано иде светъ.
Іоллар муатаралъмъ	Єсу ли путови опасни?
Орманда хърсъз булунмазмъ.	Има ли по шумама пустаія?
Вардър љаћин аллахъ бизи хеписинден сакладъ.	Има пустаія; но Богъ є насъ одъ сваногъ зла сачувао.
Ђеџе ве ђюндюз корку іоктур.	Нема се чега бояти ни даню ни ноћу.
Хангъ іолу тутмалъъз.	Коимъ путемъ треба ићи?
Шу дагџа яклаштъгхън ђиби сагхън тутарсън.	Кадъ се овомъ брду приближите, узмите на десно.
Орманларда іоллар ђючмидир.	Єсу ли путова по шумама тешки?

Іолуну шашърмазсън.	Неможешъ путемъ заиђи.
Ормандан чикарсен солуни тутмагха унутмаясън.	Кадъ изъ шуме изишао будешъ, незаборави да се на лево окренешъ.
Хайде агхалар ата бинелим.	Господо, да узашимо.
Калън ейилиђлериле.	Съ Богомъ.
Варън сагхалъкъле; аллах іол ачъклъгхъ вире.	Богъ вамъ срећанъ путъ дао.

16.

Ефендим бени чагхртмъшънъз.	Послали сте да ме зову, Господине?
Сизи ђордюіиме чок северим зира беклеє беклеє сабра такатъм калмадъ.	Колико ми є приятанъ вашъ долазакъ, съ великимъ нестрплѣнѣмъ очекивао самь васъ.
Ђейфиниз уйгунсузму; нениз вар.	Єсте ли слаби? Шта вамъ є?
Ићи ђюнден ђейфъм еринде деіил бенде дир ђесђин бащ агхрасъм вар ве битюн бецидимде ђевшеђлиђ вар.	Два дана већъ како ми ние добро; имамъ люту главоболю, и велику слабость по своми моме тѣлу.
Вир намъзънъ бакайъм бираз тиз вурур сизин ситманъз вар.	Дайте да вамъ пулсъ пипамъ. Мало яко удара; имате грозницу.
Базъ базъ бащъм дюнер	Кадкадъ ме и несвестъ вата.
Иштахънъз вармъ.	Имате ли волю єсти?
Бир ацаиб шей иштахъм еринде дир ляђин теам еттиіинденсонра ђейфим бозулур.	За чудо; я бы радо єо, но потомъ ми тешко пада.
Бир кан алдърмалъсънъз церахъ чагхърдънъз сизден юч финџан кан ал-	Нуждно є да крвь пустите. Пошльите по хирурга, да вамъ три

сун, адета амелиниз вармъ.	шольице крви извади. Имате ли уредну столицу?
Хайр ефендим никъбазлъгхъм вар.	Не, Господине, затворенъ самь.
Хасталъгхънъз мюхатаралъ деіил лякин сизе тенбих едецеіим шейлери ехмал етмемелисиниз.	Ваша болестъ ние опасна, при свемъ томъ не треба да е пренебрегнете, но да учините оно што ћу вамъ прописати.
Не заман бени теђрар ђормее ђелецеђсиниз.	Кадъ ће те ме опетъ посѣтити?
Ярин сабах ене ђелирим ляђин еер уйгунсуз олацак олурсунуз бана хабер іоллайънъз бен тиз ђелирим аллах шифалер вире.	Сутра ћу рано опетъ доћи; ал' ако вамъ буде зло — явите ми па ћу одма доћи. Желимъ да бы скоро оздравили.
Сизден зіядесийле тешеђюрим.	Безконечно вамъ благодаримъ.
Ђерем идюб ярамъ бакънъз.	Молимъ посмотрите мою рану.
Куршундан мъ іохса башка шейден ми ве илђ еввел юзерине не койдунуз.	Єли ова рана одъ куршума, или одъ другогъ чега, и какавъ сте лѣкъ съ почетка употребили?
Бен пармагхъмъ ђестим ве юзерине бираз барут койдулар.	Посекао самь прстъ и метули су ми мало барута одозго.
Чок кан актъмь.	Єли текло много крви?
Чок кан актигхъндан байълдъм.	Толико е крви текло да самь у несвесть пао.
Бейрюнде чок агхръ вармъ.	Боли ли васъ яко у слабини?
Кан алдълармъ.	Єсу ли вамъ крвь пуштали?

Хайр балсама (пекесенђ ягхъ) сюрдюм.	Нусу, само самь балсамъ метнуо.
Багкламак ичин ђетен бези ве фатил льазъм.	Да бы се завезала рана треба ланено платно и фитиль.
Абдулла ђит чабук ал ђел.	Теофиле, иди одма да донесешъ.
Ище ефендим бир мъкдар.	Ево самь донео, Господине — микдар мало.
Бу багхлар ише ярамаз зира панбуктан дър ве фитил дахъ пеђ темиз деіил.	Овай завой невалья; ерь є памучанъ, а фитиль ниє тако чистъ.
Бен башкасънъ ђетиртиририм.	Да пошлѣмь да се други донесе.
Лягъм деіил лязъм олан шейлерин хеписи вар янъмда хеман рахат дурунуз ве къмълданмайънъз.	Ніє нужно; я имамъ све са собомъ, стойте съ миромъ, и не крећите се.

17.

Невиз вар, кейфиниз еіи деіилми.	Шта вамъ є? нисте ли у добромъ здравлю?
Бенде бир диш агхръсъ вар.	Боли ме зубъ.
Бу бир захметли агхръдър еер незле исе сабр етмели янак шишмеє башлайънџе агхръсъ ђечер.	Зубна є боля мучна, и ако є рематизмусъ нетреба друго, осимъ стрплѣня; а како се еданпутъ надува ябучица, боля ће проћи.
Хайр бир оюк ве чюрюђ диш тир.	Ніє; зубъ є шупаль и покваренъ.
Ейлеисе чикармадан еіиси іок.	Дакле друго не остає, кромѣ да га извадите.

Озаман дахъ чок агхрър зира бен иђи сене мукаддем бир танесини чъкардъм хальа агхръсънъ ђечирмеђ ичин бираз памбук каранфил ягхъна батъръб оюгхуна корум.

Ал' треба да претрпимъ велику болю. Да бы бы уталожіо болю, я ћу метнути мало зейтина (масла) одъ каранфила съ памукомъ у рупу зуба.

Бу илач чок файда етмез.

Овай лѣкъ много непомаже.

Беним чюрюђ дишим чоктур еер онлар чъкартмак мерам етсем отуз иђисини дахъ гхайб едерим.

У мене има много покварены зуба, те кадъ бы тео ій извадити, морао бы безъ зуба остати.

Сухуф колланмазмъсънъз дишлери темизлемеє цилаларъ гхайб олмасун ве етлер пеђишин деіи.

Нiє ли вамъ обичай да ій чистите съ каквимъ прашкомъ, да бы се зуби чували чисти и месо укреплявало.

Хер сабах агхзъмъ чалкаръм не сухуф ве не гхайръ шей бир шей колланмам мисакъндан маада.

Свако ютро я перемъ уста съ ладномъ водомъ и осимъ мисвака (нѣкій коренъ) ништа не употреблявамъ ни прашакъ, нити друго штогодъ.

Бу бир еіи ве ялънкат илачдър.

То є найбольій и найпростіи лѣкъ.

Инце дахъ бу саатта дюшеђте син пох не ђюзел авцъ имишин сен.

Како, заръ сте до овогъ доба іоште у постельи? О, какавъ сте добаръ ловацъ!

Мазур буюрун ахшам ђеч яттим.

Опростите, доцканъ самъ синоћь легао.

Сабах намазънда калкмъш ђеређ идин.

Требало бы да си рано устао.

Чок олдуму сиз ђелели.

Єсте ли одавна дошли?

Чоктан сени беђлеризтиз калк.

Одавна те очекуємо, брзо устани.

Аллах вире ягхмаяйъдъ; дећмеде ћи ягха.	Да Богъ да да кише небуде; не веруємъ да ће кише быти.
Хава бели деиил.	Незна се како ће време быти.
Хер шей хазърър хайде ђиделим.	Све є готово; айде да идемо.
Тюфећлери хъзметћарлара верин ђетирсинлер.	Дайте слугама да пушке понесу.
Барутъ унумайнъз.	Незаборавите барутъ.
Некадар куршун алдънъз	Колико сте танета узели?
Лязъм олацак кадар вардър.	Имамо колико треба.
Танзилери бана верни тутайъм.	Дай да я држимъ керове.
Хербиринин еринин беян ейле.	Означи свакоме своє место.
Хер ћес истедiи ери алсън.	Свакiй нека се намести гди оће.
Узагха ђитмеєлим иште бу орманда ав топ долу дур.	Ево ова шума пуна є лова.
Бураздан булашъръз ве тутугхумуз шейлери єриз.	Мало после да се састанемо и да єдемо штогодъ ће се уловити.
Догхру сейлеiими чоктан бейле ав етмедим.	Истину да кажемъ одавна нисамъ овакiй ловъ учинiо.
Кардашън не ђюзел тюфеђ атардъ.	Твой братъ врло є добро пуцао.
Хеман нишанладъгхъ єре вуруриди.	Одма є ударiо кудъ є нанишанiо.
Лятифе идерсиниз.	Вы се шалите.
Хайде ђиделим бир зефћ сюрелим.	Айде да идемо веселити се.

18.

Рица идерим цанабинизе филан махале яход іол узакмъдър.	Молимъ да л' самъ далеко одъ махале или пута Н?
Бундан филан ере узак мъ дър.	Єли далеко одавде место Н?
Филан агханън евини, конагхънъ араіорум.	Тражимъ куђу, обиталиште Господина Н.
Филан мейхане нереде дир.	Гди є гостіоница Н.
Кангъ тарафа ђитмелиім.	Съ кое стране да идемъ?
Филан агха бурадам отурур.	Господинъ Н. овде ли седи?
Рица идерим ценаблере кангъ іол алайъм филан еpe.	Молимъ, кои путъ треба да узмемъ да бы у место Н. отишао.
Бени оран ђетюрюрмюсюн.	Оћешъ ли да ме тамо упутишъ?
Цанабън илери ђит бен ардъндан ђелирим.	Идите напредъ, я ћу за вама ићи (слѣдовати).
Чабук ћитме имди.	Немойте тако брзо.
Бени къса ћесмен іолдан ђетир.	Упути ме крозъ найкраћій путъ.
Биз бу іолдан чок ейлериниз башка бир іолџалайъм.	Мы закаснявамо овымъ путемъ; да узмемо другій путъ.
Бана бир ћирацъ коци, бир араба булунуз.	Нађите ми єдне каруце, єдна кола.
Серемци, арабаџи бени ђетюрюрмюсюн бен филан сокакта отурурум не истерсин.	Кочіяшу, оћешъ ли да ме возишъ? Я седимъ у сокаку Н. колико иштешъ?
Ђидибђелмелими.	Да идемъ и да се вратимъ.

Хайр салт ђитмее.	Не, само донде.
Юч бучук груш бинин.	Три и по гроша. Пеньите се.

19.

Истерсиниз дама, тавла, я сантрач ойнамагха буюрун.	Оћете ли да играмо даме или сандрача(шаха)?
Бен бу оюнларъ билмем.	Я те игре незнамъ.
Ейле исе ђелин ћагхъд ойнаялъм.	Дакле дођите да играмо карте.
Не тюрлю.	Какву игру?
Кончина.	Кончину.
Хайър о пећбаягхъ дър.	Не; то є врло просто.
Отузбир ве іирми бир онлар ясактър.	Тридесетъ и єданъ и двадесетъ и єдапъ єсу забранѣне.
Ейле исе дарок ойнаялъм.	Да играмо дакле дарока.
Ћим ћим.	Ко ће и ко?
Бен бир сен ићи елбет бир дахъ булуруз.	Ты, я и єднога трећега наћићемо.
Калдърън бакалъм ћагхъдъ ћим верецеќ.	Дижите да видимо ко ће делити карте (сеците).
Каръштър ћим ћесецеќ.	Помешай ій; ко ће дизати?
Хайде вурдум.	Подели ій, я самь ударіо.
Качер истерсиниз.	По колико оћете да дамъ.
Хеписини вер.	Све на єданпутъ.
Илћ ћим дир.	Ко є првый?
Бен юч алацайъм.	Я купуємъ три.
Хайр бен ойнаръм соло.	Я играмъ соло.
Ћим ойнаяцак.	Ко игра?
Иште бир ригха.	Я бацамь краля.
Бен ону бирлийле алъръм.	Я ударамъ са пагатомъ.

Отуз еди яптъм иђийле казанъръм оюну.	Имамъ веђъ тридесетъ и седамъ; са два добіямъ игру.
Ейле исе биз иђийле гхайб иттиђ.	Изгубили смо дакле са два.
Цем идин хер ђесин некадар вар.	Бройте колико сатій има.
Хесаб идин не борцум вар.	Рачуните колико самъ дужанъ.
Табіаи чагхиръи ђагхъд перасънъ юдеелим.	Позовите маркера да платимо карте.
Бен хеписини юдедим.	Я самъ све исплатіо.

20.

Ефендимъ мубаређ мизачи шерифиниз.	На многа лѣта; жемимъ да у здравлю и срећи проведете.
Изинизле ефендим; рухсат алиенизле ефендим; изин у рухсат девлетинизле ефендим.	Съ вашимъ дозволѣнѣмъ.
Изин не рухат сизиндир ефендим; ък балъле ефендим; иззет ве ъкбалъле.	Ваша воля Господине у добрый часъ.
Еевр рухсат шерифиниз олурисе ефендим, еер рухсати буіорулурисе хузурунуза ђелсунлер.	Ако є съ вашимъ дозволенѣмъ, вашомъ заповесђу да предъ ваше лице изиђу.
Нушун ашк олсун султанъм; съхатлер олсун; афиете улун ефендим; съ хатда мюстедим олун азизим.	Да вамъ пиђе на здравлѣ буде; на здравлѣ, Господине; здравствуй, драгій мой.

Хаятъ олун ефендим; Султанъм хаят ве шифа олун; шифалер олун; шифаде даим олун, ефендим.	Живъ быо; будите ми живи и здрави;
Шен олун; шаз олун; хош олун.	Будите весели; будите добре волѣ.
Лутф единиз сейлейиниз бана.	Молимъ кажите ми.
Сизе бур рицам вар іок демеѳсиз.	Имамъ єдну молбу на васъ, и — молимъ — да є одбацыли небы.
Емрюм олдукча тешеђюр идерим.	Докъ самъ живъ я ђу вамъ благодаранъ быти.
Ейле олсун; пеђ еіи; бен рази им.	Нека тако буде; врло добро; я самь задоволянъ.
Захир; баш юстюне.	Ямачно; съ радосђу.
Цан у ђенюлден.	Душомъ и срдцемъ; драговольно.
Буіурунуз; Салт емр единиз; емринизе мунтазъръм.	Саповедайте; изволте; само заповедайте; вашу заповѣсть очекуємъ.
Хамд олсун; сагх олун; даим олун; муаммер олун.	Слава Богу; на многа лѣта да живищъ.
Шюђюр шюђюрлер олсун; мемнунум; аллах сизден рази ола.	Благодаримъ; обвезанъ самь; вамъ самь признателанъ.
Буна іок демез.	То се неодказує; пристаємъ; соглашавамъ се на то.
Алла ецирини етсин.	Да васъ Богъ зато награди.
Бени утандъръіурсунуз.	Вы ме застиђувте.
Бу олмаз; бу кабилсиздир.	То не бьва; то ніє могуђно.
Ацръръм; чок ацъръм.	Жао ми є; млого ми є жао.
Бу беним елимде деіил.	То не стои у моіой руцы; не зави се одъ мене; ніє у моіой власти.

Сейлемеђ ел вермез.	Не смемъ то казати.
Беним вазифем деіил; беним не вазифем.	О томе се не бринемъ; шта ми є стало.
Бу беним агхзъмън кашъгхъ деіил.	Ніє то моє дѣло; мой посао.
Бейле шейлере тенеззюл едемен.	Не пріимамъ такве ствари.
Истесем биле едемем.	И да оћу немогу то учинити.
Аф едесиниз; зарар іок.	Опростите; не шкоди.
Бана хатрънъз калмасън ђи.	Немойте да вамъ нажно буде
Дарълмайънъз. — џанънъз съкмайънъз.	Немойте се наћи увређени; немойте се срдити. (нетесните вашу душу.)
Теклифсиз.	Слободно; безоколиша.
Хош ђелдиниз афендим, хош ђелдиниз сефа ђелдиниз султанъм.	Добро дошли. (Сефа бистроћа, сяйность, увеселенѣ.)
Хазз едерим, севенирим.	Драго ми є; мило ми є.
Ђейфиниз ницедир азизим; не алемдесиниз; неяпарсънъз.	Како се налазите, мой драгій? како сте? шта радите?
Аллах раст ђетире; угхурлу кадемли ола; хайрлъ олсун; хайрда даим олун.	У добрый часъ; срећно да є.
Аллаха усмарладък; хошча калънъз; сеадетиле; хай ра каршъ; худає аманет олун.	Съ Богомъ остайте съ Богомъ (Богу васъ препоручили смо; добро остайте; съ здравлѣмъ: на срећу; будите Богу залогъ)
Филанъ агхая сельам едениз.	Поздравите ми Господина Н.
Хаиенизе сельам сейлеіиниз.	Поздравите ми ваше домаће.
Баш юстюне	Быћете служени.

Хер ђюн башъмън етини ер.	Свакій ми данъ забунюе главу.
Хакъкат; евет; бели; хакънъз вар.	Истина е; да; заиста имате право.
Буна љам џим олмаз.	Истину говоримъ о томе нема сумнѣ.
Џан хакъ; иманъм хакъ; аллах хакъ.	Тако ми душе; на мою честь; тако ми Бога.
Асълсъз, темелсиз сез дюр.	Празне рѣчи, безосновне рѣчи.
Бу бир ифтира дър.	То е клевета.
Ялан сейледин, ђерчеђ деіил.	Лажешъ; ніе истина.
Бейле олмадъгхъна бахс тутаръм.	Я ћу се обкладити да ніе тако.
Ђерчеђми, догхру му.	Истина ли е? право ли е?
Шакасъз.	Безъ шале озбиля.
Янълърсънъз; янлъшънъз вар.	Вы се варате. (янлъш, фалинка погрешка.)
Бубир месел - масал - дър.	То е басна.
Вунда шубхемъ вар.	Сумнямъ се о томе.
Бен инанамам; Бен хич инанамам.	Не вѣруемъ то; нимало невѣруемъ то.
Шака, латифе идерсиниз.	Вы се шалите; шалу водите.
Бу бир ђюлеџеђ шей дир; инанълаџак шей дейил; анлаяџак шей дейил анлашълмаз бир шей.	Смешно е; невѣроятна е стварь; не понятна стварь.
Тебир у такрири мумђин дейил.	Неисказано и неописано е.
Сизи алдатмъшлар.	Преварили су васъ.
Бу бир ишидилмемиш шей дир.	Нечувено е.
Бу беним харџим дейил.	Нисамь я у станю то учинити. Ние то до мое снаге. (Ние то мой трошакъ.)

Буна акълъм ермез.	Томе нестиже моя паметь.
Елден неђелир, не япмалъ.	Шта намъ одъ руке иде; шта можемо учинити.
Не зани идерсиниз, не аклънъз ђесер.	Шта ли мыслите? како велите?
Не дерсиниз буна, не акъл ейредирсиниз, не насъхат верирсиниз.	Шта кажете о томе; каквогъ сте мнѣнія; какавъ совѣтъ даєте.
Беним єринде олайдън, не япардън.	Шта бы чинили, кадъ бы на моме мѣсту были?
Недемеђ тир бу, манасъ недир.	Шта ће то рећи? шта ће то значити?
Нереє ђидерсиниз, нереден ђелирсиниз.	Кудъ идете? одкуда долазите?
Ичери ђелиниз, іокар ђитиниз, ашая ђелиниз.	Дођите унутра; идите горе; дођите доле.
Нафиле ђиттим, хайде ђитиниз.	За луду самь отишао; айде идите.
Пеђ сейлеіиниз, яваш сейлеіиниз.	Яче говорите; лакше говорите.
Ђиминиле (ђимийле) сейледирсиниз, бенимиле ми сейледирсиниз.	Съ киме говорите? самномъ ли говорите?
Бен сени сейледеџеім, ђел бираз лаф еделим.	Я ђу учинити да говоришъ; ходите да мало беседимо.
Башъмъ агхрътмайънъз.	Немойте ми главу разбіяти.
Сус олунуз, ђесиниз сесинизи, сус олмазмъсънъз.	Ћутите; неможете ли ућутати.
Аферин (аферим), бакмагха доюлмаз.	Красно — изрядно; неможе се довольно нагледати;
Аџаіиб шей, аџеба дюшмю ђорюіорюм.	Чудно є! да л' бы веровао моимъ очима.
Некадар бахтлъ ъм, бу ђейфими ђетирир.	Колико самь срећанъ; то ме задоволява.

Юфѣелениіорум, бу ђун ћейфим еринде деіил.	Лютимъ се; данасъ нисамь расположенъ: рђаво самь расположенъ
Џанъм съкълъіор. Бана осанџ ђелиіор.	Досадно ми є; дуго ми се време види.
Весвеседе им. Сабра такатъм калмадъ.	У бризи самь; изгубіо самь стрпљење.
Небахтсъзъм бен, даянълаџак шей деіил хеп зай олду, олду олаџак.	Колико самь несрећанъ; несносно є; све є пропало.
Акълъм башъмда деіил.	Изгубіо самь паметь.
Сабр етмели, ћендинизе ђениниз; давранънъз.	Треба стрпѣнія имати; дођите къ себи; охрабрите се.
Аллах аллах; аллах іолуна; аллахън угхруна; фий себил лиля.	Боже мой! Боже мой! у име Божіе.
Хеман хак теалее бизи селим хъфз еттиіи ичин бин шюћюр демели из-	Треба много Всевышнѣмъ Богу благодарити што намъ животъ сохранява. (Селим невредимый; искреный).
Аллах верейди; аллах мерхамет ейле она; аллах рахмит ейлесин.	Дай Боже. Да Богъ да. Да му се Богъ смилуе; Богъ да му опрости.
Аллах ол заман бирдахъ ђостермесин, аллах вермесин, аллах ђостермесин.	Да Богъ неда другій путъ оно време; да неда Богъ. (Ђестермећ показивати).
Аллах сакласън, меаз аллах, естафир улла.	Да Богъ сачува.
Иншаллах; аллаха шюћюр; елхамд уллила.	Божіомъ помоћу: слава Богу; благодарим Богу.
Вар йъкъл; џехенем ол.	Одлази одавде; до врага скрайсе. (Џехенем пакао).
Товук вар; юшюрмюсюнюз; бен дондум.	Ладно є; єли вамъ ладно? смрзао самь се.

Ѣсънъпъз бираз; дондуму; донаіор.	Огрейте се мало; ели се смрзло на полю? мрзне се.
Ђюнлер узанъіор; ђюнлеръ късалъіор.	Дани расту; дуляю; дани крачаю.
Сабах олуіор; ахшам олуіор.	Сванюе; смркнюе;
Ягхъіор, кар ягхъіор.	Киша пада, иде; снѣгъ пада.
Долу ягхъіор: крагхъ ягхъіор.	Драдь, туча пада; слана пада.
Ач капайъ, пенџереіи.	Отвори врата, прозоръ.
Капа капайъ.	Затвори врата.
Капаъ кимсе какалай.	
Ћим бени чагхъръіор. чагхърдъ.	Коме зове: ко ме е звао?
Бак не аръіор; не истиіор бу адем; ћим дир бу.	Види шта тражи, шта ће тай човекъ; ко ли е онъ?

21.

Я оглум! бу џесаметли џіхаиъ ким яптъ?	Чадо! ко створи овай великій свѣтъ?
Џумледен кудретлю Аллах.	Всесилный Богъ.
Буну недеи яптъ?	Одъ чега га створи?
Хичтен яни іоктан.	Одъ небыћа или одъ ничега.
Насъл яптъ буну?	Како га створи?
Факат келями иле.	Само словомъ своимъ.
Ничин яптъщър?	Зашто га е направіо?
Кендо саліхати кесиретине мебни сайр башка алемлер іоктан вар ітмек ічун яратмъш иди.	Да бы тиме дао быће и другимъ суштествама за превелику свою благодать.
Хак-теаля кач гюнде яптъ бу џіханъ?	За колико дана направи Богъ свѣтъ?

Алтъ гюнде.	**За шесть дана.**
Іптидаки яни биринци гюнде не яптъ?	**Шта направи у првый данъ?**
Гіок юзюню, єр юзюню ве щавкъ.	**Небо, землю и свѣтлость.**
Ікинци гюнде не яптъ?	**Шта направи у вторый данъ?**
Куббей асумани.	**Утврдіо є небо.**
Я ючунцу гюнде?	**А у трећій данъ?**
Суларъ єр юзюнден айрълп, єрден цеми фиданларъ юзе чикардъ.	**Раздѣліо є воду одъ землѣ, и произвео є былѣ изъ землѣ свакога рода.**
Діордюнцу гюнде не яптъ?	**Шта є направіо у четвртый данъ?**
Гюнеши, аи, ве ілдъзларъ.	**Сунце, месецъ и звезде.**
Бешинци гюнде не яптъ?	**У петый данъ шта є направіо?**
Хавадо олан кушларъ, ве денизде булунан балъкларъ.	**Птице у воздуху и рибе што се налазе у море.**
Я алтънци гюнде.	**А у шестый данъ?**
Алтънци гюнде, хеп хаиванатъ ве інсанъ яптъ, бу інсанъ ки кенди тасфирине мутабик яптъ.	**У шестый данъ направи све животинѣ и човека по образу и подобію своєму.**
Иптидаки инсан нареден яптъ.	**Одъ чега направи првога човека?**
Тенини топраткан, цанънъда, ол юзюне еттіи юфюрмектен.	**Тѣло му направи одъ землѣ, а душу єднымъ духновеніємъ своимъ.**
Хак-теаля інсанъ ничин яптъ.	**Зашто Богъ направи човека?**
Аллахъи кендисини анлаюп севмек ічун.	**Зато да бы га познао и почитовао.**

Я іптидаки аврети нереден япть.	Одъ чега направи прву жену.
Адамън ян кемійнден.	Одъ ребра Адамова.
Ничин.	Зашто?
Ікиси бир тен (цешет) олдугуну беян етмек ічун.	Да бы показао, да су ньи двоє єданъ плодъ.
Ол ђр-юзюнюн ценнети не макуле шей-иди.	Шта біяше земный рай?
Гает-иле гюзел бир бахче ки, орая адам ве еваи ерлештирмиш-иди.	Красна башта, гдѣ мету Богъ Адама и Еву.
Не хал юзре булунурлар-иди.	У каквомъ станю живише (налазише се.)
Мутлу кутлу халде булунурлар-иди.	Біяху благополучни.
Орада не кадар земан ашалар керек-иди.	Колико є времена требало да живе тамо?
Евед-ул-ебед, яни бир вакитте іолмеђенлер-иди.	Вѣчно, сирѣчь никада ніє требало да умру.
Мелаик дедіимиз недър.	Шта су Анђели?
Мисмил рухлардър.	Духови чисти.
Шейтан дедіимиз недър.	Шта є дяволъ?
Аллахъ мухалифет ітмиш олан мелектър.	Ангелъ што се одметну одъ Бога.
Аллах-теяля ани не цезає мустахак етти.	На што га осуди Богъ?
Нихаєти олмаян ціхенем атешине мустахак етти.	На вѣчный оганъ.
Шейтан іптидаки інсан олан хазрети адамъ насъл алдатмъш-иди.	Како превари ђаво првога човека?
Іланън кълъгъна гирип, ве бу тетбир-иле, ол ясак олунан мейведен емеє аврети каметлендирди.	Претвори се у виду зміє, и чрезъ нѣ принуди жену да окуси одъ забранѣногъ воћа.

Согра бу акрет не яптъ.	Шта направи после она?
Ол дахи, ерини тахрик етти анден емее.	Нагони и свога мужа да и онъ еде одъ истогъ воћа.
Аллах-теаля, бу суретте не яптъ.	Шта учини Богъ после тога?
Ілана бет дул ейледи.	Прокле змію.
Я адам иле евая не цеза верди.	Како е казніо Адама и Еву?
Ценнеттен ікисиниде іхрач етти.	Изгнао ій обадвое изъ рая.
Бу тюхметтен (хатадан) согра інсан не хале кирифтар олду.	У каквомъ се станю налазаше човекъ после согрешенія?
Керек тенієт, керек цаніетъ юзре іфрат зарурате кирифтар олду.	У врло бѣдномъ станю како тѣлесно тако и душевно.
Тен тарафандан не мисиллю беялара дюцар олду.	Коя су му зла доходила одъ тѣлесне стране?
Рахатсъзлъклар, хасталъклар ве юлюм.	Неспокойства, болести и смрть.
Цан тарафъндан не тюрлю кедерлер вакъ олду.	Одъ душевне пакъ стране коя?
Цахіллик ве ашкіялък.	Незнанѣ и желанѣ.
Адам іле ева не заман евлят догурдулар.	Кадъ су родили сынове Адамъ и Ева?
Зикр олунан хатадан согра.	Послѣ грѣха.
Бу тюхметлери, евлятларъна дахи кал еттимъ.	Ньіовъ грѣхъ прећe ли и на сынове?
Евет, анлерде мааде цеміи зуретине інтикал ейледи.	Прећe на ньи, па и на цео родъ человеческій.
Еи, бу гюнах халіа дурур мъ.	Постои ли іоштъ тай грѣхъ.

Евет, цеми цумле інсан тайфеси, бу гюнах-іле догаръз, ки, ечдадіє гюнахи табир олунур.	Постои, сви люди рађамо се съ тимъ грѣхомъ, кои се зове праотеческій.

22.

Окумактан би хабер олан, іонулмадък агаца бензер.	Човекъ неписменъ, подобанъ є дрвету неотесаномъ.
Ейлик ішле де денизе ат.	Направи добро, и баци га у море.
Егер істерсен сана ікрам етсинлер, сенде башкаларъна ікрам ітмекте оласън.	Угошћавай, ако мыслишъ да те угосте.
Курулар янънда яшларда янар.	Поредъ суво гори и сирово,
Гарга кушу, гарганън гіозюню чикармаз.	Гавранъ гаврану око не вади.
Сюкют ідени, дефн ідерлер.	Кои неговори закопаваю га.
Бу гюн бана, арън сана.	Данасъ мене сутра тебе.
Елин тарласъна орак вурма.	Не мећи српъ у туђу нњиву.
Чоцуга вур дейнек, егер істерсен булсун екмек.	Казни дете, ако хоћешъ да има хлѣба.
Хер ким башкасъна хендек казарса, кендиси дюшер.	Кои копа яму другоме, пада самъ у ню.
Хер тутацагън ішин сонуну дюшун.	На свакій посао што га починѣшъ размысли последакъ.
Адем късмет-иле адем оламаз.	Хальина направи човека,
Уцурет хизмете гюре олмак гкеректър.	Спротивъ посла и плата,

Достун ейси, дар гюнде белли олур. — Добрый прiятель у нужди познаѥ се.

Татлълъгън сону ацилък-тър. — Сладость приноси горчину.

Бошуна бени охшарсън, мадам ки катлиме кошарсън. — Бадава ме блажишъ, кадъ ме убивашъ.

Евелян (кендини) куртарда, сонгра тазир (зем) ейле. — Прво се избави, па после похули.

Асла душманъна iхтимат етме. — Не вѣруй никада непрiятелю своме.

Не баштан тутулур, не куйруктан. — Не хвата се ни за главу ни за репъ.

23.

Нихаѥти олмаян џеннет iомюрюне наил олмаклiймиза гаѥт-иле елзем олан несне недир. — Шта намъ ѥ нуждно да получимо вѣчно блаженство?

Догру ве хак iман, ве бундан сограа, аллахън тембiхатини еда етмеклик. — Праву вѣру исповѣдати и затимъ Божiѥ заповѣсти испунявати.

Аллахън тембихати кангълердър. — Коѥ су Божiѥ заповѣсти?

Сiол он тембихаттър ки, анлери хак-теаля мойсiѣ вермищ-иди. — Оны десетъ, коѥ су дате Мойсею.

Биринџи тембих кангъсъдър. — Коя ѥ прва заповѣсть?

Iман iделим факат бир Аллаха. — Да вѣруѥмо само ѥднога Бога.

Iкинџи, кангасъдър. — Коя ѥ втора?

Iсми шерiфини тазимлееѥлим, хем тавазу ве iттикат-иле назаръпъ дилееѥлим. — Да почитуѥмо свето нѣгово име, да га призивамо съ страхопочитанiѥмъ.

Я ючунцу тетбих недър.	Коя є трећа заповѣсть?
Іортуларъ іззетлеєлим, лякии деил факат ішлерден дур олмаклъкиле іле хайрлъ ішлере савашмаклак-иле.	Да почитамо празднике, и то не само съ бездѣліємъ, но и съ добрымъ дѣланѣмъ.
Діордюнцу тембих кангъсъдър.	Коя є четврта заповѣсть?
Педерини ве валидени іззетлеєсън ки, єр юзюнде чок сенелер яшаясън.	Почитуй отца и матерь, па да поживишъ выше година на земльи.
Бешинци тембих-изе, не буюрур.	Съ цетомъ заповѣсти шта се заповада?
Кан етмеєсън.	Да не убієшъ.
Алтънци тембих, не емр ідер.	Шеста заповѣсть шта заповѣда?
Зина етмеєсън.	Да не прелюбодѣйствуєшъ.
Єдинци тембих-те не буюрур.	Седма заповѣсть шта заповѣда?
Хъсъреъзлн етме, башка кимсенин малъна сахабетлин етме.	Да не украдешъ, да не присвоишъ туђу стварь.
Секизинци тембих кангъсъндър.	Коя є осма заповѣсть?
Каръндашин хаккънда ялан шахаделик етме.	Да не сведочишъ лажно противъ брата свога.
Докузунцу тембих кангъсъдър.	Девета зоповѣсть коя є?
Сайри кимсенин бир шейне тамах ідюн арзуламаясън.	Да не пожелишъ туђу стварь.
Ніхаєт, онунцу тембих не буюрур.	Напослѣдку десета заповѣсть шта заповѣда?
Бу дахи хакеза бизлери мен ідер, сайри кимсе-	И она намъ подобно забранює да не пожели-

нин бир неснесине тамах етмеден, ве кемліи, да, кіоктен кесер.

Ішбу он тембихати, Іисус Хрістос ефендимиз іки тембихе марбут ідер, яни, Аллахъ севмекліє, ве коншумузу севмекліє.

мо туђу стварь нити буди какву злу мысао помыслимо.

Ти десетъ заповѣдій Іисусъ Христосъ (у светомъ еванђелію) оглашава ій у две, да почитуємо Бога, и любимо свога ближнѣга.

SONUÇ

Türkçe-Sırpça dil ilişkilerine katkı sağlamak için hazırlanan bu çalışmada, 1855 yılında Belgrad'da Jeremija Obradović Karadžić tarafından Kiril harfleriyle yazılan "Турско-Србскій Рѣчникъ съ Разговорима (Tursko-Srbskij Rečnik sa Razgovorima 'Konuşmalarla Türkçe-Sırpça Sözlük) başlıklı sözlük kaynak olarak kullanılmıştır. Çalışmanın başında sözlüğün transkripsiyon alfabesi oluşturulmuştur. Buna göre eserin Latin harflerine tercümesi yapıldıktan sonra Türkçe kısımları Türkiye Türkçesi ile karşılaştırılarak incelenmiştir. Yapılan bu incelemeler sonucunda şu bulgulara varılmıştır:

1. 14. yüzyılda Balkanlar'a yerleşen Osmanlıların Balkan coğrafyasındaki siyasi ve askerî etkisiyle birlikte, Türkçenin ve Türk kültürünün etkisi Sırpçada giderek artmıştır. 1830 yılında başlayan Sırpçanın Türkçeden temizlenmesi hareketlerine rağmen 1855 yılında yayınlanan bu eser, Türkçeyi öğretmeyi amaçlamaktadır.
2. "Sözlük" bölümündeki 2141 Türkçe maddede, Farsça ve Arapça kelimeleri de Türkçeden saydıkları için, Türkçe kelimelerin yanında Farsça ve Arapça kelimeler de bulunmaktadır. Bu kelimeler sıklıkla Türkçedeki hâlleriyle değil, Farsçadaki ve Arapçadaki hâlleriyle yazılmıştır. Bu bölümdeki 2141 maddenin her biri ayrı bir kelimeyi ifade etmemektedir. Kimi zaman bir kelimenin söyleyişte veya yazılışta farklı varyantları (örn. *duyarım*, *duyerım; офке [ofke], юфке [üfke]*) kimi zaman da bir kelimenin yüklem olmuş hâli (örn. *ayartmak*, *ayardırım*) ayrı ayrı maddeler şeklinde verilmiştir.
3. Sözlüğün "Mükâlemat" kısmındaki 22. bölümde (s.93-94) bulunan atasözleri Türkiye Türkçesinin aktif söz varlığına aittir. Bu atasözlerini günümüzde hâlâ duymak mümkündür.
4. Metnin transkripsiyon alfabesinde dikkate değer ses ve imla özellikleri şunlardır:
   — /я/ ve /ia/ ses birimleri /ya/ olarak okunmuştur. Örneğin, къ**я**мет [kıyamet] < T. T. kıyamet [23], **ia**радан [yaradan] < T. T. yaradan [16].
   — /є/ ve /ѣ/ ses birimleri /ye/ olarak okunmuştur. Örneğin, сапа-**є**р [sapa-yer] < T. T. sapa yer [31], **ѣ**р-юзюнюн [yer-yüzünün] < T. T. yeryüzünün [91].
   — /ѣ/ ses birimi /e/ şeklinde de okunmuştur: сиђђ**ѣ** [siḱḱe] < T. T. sikke [64].
   — /ѣ/ ses birimi metnin Sırpça kısmında /je/ olarak okunmaktadır. Metnin Türkçe kısmında sadece bir kelimede /ce/ şeklinde okunmuştur:
   мойсі**ѣ** [moysice] < T. T. mucize [94].
   — /ъ/ ses birimi ön, iç ve son seste /ı/ olarak okunmuştur. Örneğin, **ъ**смарлам**ъ**ш**ъ**д**ъ**м [ısmarlamışıdım] < T. T. ısmarlamıştım [65], ђирац**ъ** [kiracı] < T. T. kiracı [81].

Son seste çoğunlukla ses değeri yoktur ve (ʹ) işareti ile gösterilir: сака**ть** [sakatʹ] < T. T. sakat [21].

— /ю/ ses birimi /uy/, /yu/, /yü/ ve /ü/ şekillerinde okunmuştur: **ю**лук [uyluk] < T. T. uyluk [37], агъз су**ю** [agız suyu] < T. T. ağız suyu [3], шевкетл**ю** [şevketlü] < T. T. şevketli [39], **ю**з іъллък девр [yüz ıllık devr] < T. T. yüz yıllık devir [42].

— /c/ ünsüzü için Türkçe kelimelerde kullanılan /џ/ ses birimi kullanılmıştır: къзъл**џ**ік [kızılcik] < T. T. kızılcık [23].

— / ђ/ ses birimi /ǵ/ şeklinde okunmuştur: ер**ђ**ен [erǵen] < T. T. ergen [7].

— /гх/ ses birimi [ğ] olarak telaffuz edilmektedir; fakat transkripsiyonda harfler bizzat verilmiş /gh/ şeklinde gösterilmiştir: ia**гх**мур [yağmur] < T. T. yağmur [16].

— / ћ/ ses birimi /ḱ/ şeklinde okunmuştur: мемле**ћ**ет [memleḱet] < T. T. memleket [25].

— / љ/ ses birimi /ĺ/ şeklinde okunmuştur: о**љ**ке [oĺke] < T. T. ülke [28].

— / щ/ ses birimi /şt/ şeklinde okunmuştur: мю**щ**ери [müşteri] < T. T. müşteri [26].

— /ц/ ses birimi /ts/ şeklinde okunmuştur: немце [nemtse] < T. T. nemçe/nemse [49].

— /i/ ses birimi ayrıca /y/ ünsüzü için de kullanılmıştır: iемин [yemin] < T. T. yemin [16].

5. İncelenen çalışma hem sözlük hem de mükâlemat 'konuşmalar, söyleşmeler' kısımlarından oluştuğu için iki metin arasında farklı yazım tarzları ortaya çıkmıştır. Özellikle "Mükâlemat" bölümü ağız özelliklerinin daha çok görüldüğü kısımdır. Burada aynı kelimelerin veyahut eklerin farklı yazılış biçimleri ortaya çıkmaktadır. Örneğin, акшам [akşam] [4] - ахшам [ahşam] < T. T. akşam; [43], кулай [kulay] [51] - колай [kolay] < T. T. kolay [50].
6. Fonetik incelemeler sonucunda Türkçeden Sırpçaya geçen kelimelerde çeşitli ses olayları meydana geldiği görülmüştür. Metinde bulunan ses bilgisi özellikleri şunlardır:

— **Ünlü düşmesi:** ахрет [ahret] (s.5) < Ar. āḫiret < T. T. ahiret.

— **Hece düşmesi:** нерейе ђитерсиз [nereye ǵitersiz] (s.47) < T. T. nereye gidersiniz.

— **Ünlü türemesi:** iлиман [iliman] (s.16) < T. T. liman, Türkçenin telaffuzuna uygun olarak daha rahat bir şekilde söyleyebilmek için /l/ akıcı ünsüzüyle başlayan kelimenin başına /i/ ünlüsü getirilmiştir.

— **Kaynaşma:** нола [Nola] (s.62) < T. T. ne ola.

— **Ünlü Çatışması:** Türkçe kelimelerde iki ünlü arasında kalan /ğ/ ve /v/'nin erimesiyle ünlü çatışması ortaya çıkmıştır: ашаи догру [aşai

dogru] (s.5) < T. T. aşağı doğru; соуклук [soukluk] (s.32) < T. T. soğukluk.

— **Daralma:**

e > i Değişimiyle Daralma: ицел [icel] (s.18) < Ar. ecel > T. T. ecel.

o > u Değişimiyle Daralma: дулашмак [dulaşmak] (s.11) < T. T. dolaşmak.

o > ü Değişimiyle Daralma: сюхпет [sühpet] < Ar. ṣuḥbet > T. T. sohbet (s.33), Türkçede /o/'lu biçimi bulunan bu kelimenin Arapçadaki şekliyle alındığını düşünürsek bu kelimedeki ses olayı için /u/ > /ü/ değişimiyle incelme de diyebiliriz.

ö > ü Değişimiyle Daralma: бюлюк [bülük] (s.8) < T. T. bölük.

ö > u Değişimiyle Daralma: угют [ugüt] (s.35) < T. T. öğüt.

a > i Değişimiyle Daralma: коз агици [koz agici] (s.21) < T. T. koz ağacı.

a > ı Değişimiyle Daralma: съганак [sıganak] (s.33) < T. T. sağanak.

— **Genişleme:**

ı > a Değişimiyle Genişleme: мунафак [munafak] (s.9) < T. T. münafık.

i > a Değişimiyle Genişleme: бахар вакта [bahar vakta] (s.6) < T. T. bahar vakti.

ı > e Değişimiyle Genişleme: бахчеван [bahçevan] < Far. bahçevan > T. T. bahçıvan (s.6), kelimenin ünlüsü Farsçadaki şeklini korumuştur. Bu örnekten başka /ı/ > /e/ değişimi bulunmamıştır.

i > e Değişimiyle Genişleme: екиз [ekiz] (s.13) < T. T. ikiz.

u > a Değişimiyle Genişleme: кулаваз [kulavaz] (s.22) < E. T. kulāvuz > kılavuz; учаiорум [uçayorum] (s.35) < T. T. uçuyorum, şimdiki zaman ekinin eklenmesiyle türeyen ünlüde bu tür genişlemeler görülmektedir.

u > o Değişimiyle Genişleme: бал мому [bal momu] (s.6) < T. T. bal mumu.

ü > e Değişimiyle Genişleme: бейюђ [beyüḱ] (s.58) < E. T. bedük > böyük > T. T. büyük.

ü > o Değişimiyle Genişleme: Ольке [ol̍ke] (s.28) < Far. ūlke < Moğ. ölke > T. T. ülke.

ü > ö Değişimiyle Genişleme: хiокюм [höküm] (s.38) < Ar. ḥukm > T. T. hüküm.

— **Ünlü İncelmesi:**

a > e Değişimiyle İncelme: аврет [avret] (s.3) < Ar. avret > T. T. avrat.

u > i Değişimiyle İncelme: Аллаха шюђур хош из. [Allaha şüḱur hoş iz.] (s.45) < T. T. hoşuz.

ı > i Değişimiyle İncelme: бичак [biçak] (s.7) < T. T. bıçak.

u > ü Değişimiyle İncelme: мектюб [mektüb] (s.25) < T. T. mektup.

— **Ünlü kalınlaşması:**

e > a Değişimiyle Kalınlaşma: аманет [amanet] (s.4) < T. T. emanet.

i > ı Değişimiyle Kalınlaşma: ахъз [ahız] (s.5) < Ar. aḫẕ "almak"tan āḫiẕ > T. T. ahiz.

ü > u Değişimiyle Kalınlaşma: бююџу [büyücu] (s.8) < T. T. büyücü.

ö > o Değişimiyle Kalınlaşma: боџек [bocek] (s.7) < T. T. böcek.

— **Düzleşme:**

u > ı Değişimiyle Düzleşme: хавлъ [havlı] (s.36) < T. T. havlu.

ü > i Değişimiyle Düzleşme: биюктюр [biyüktür] (s.59) < T. T. büyüktür.

o > a Değişimiyle Düzleşme: андан [andan] (s.63) < T. T. ondan.

ö > e Değişimiyle Düzleşme: бебреħ [bebreḱ] (s.6) < T. T. böbrek.

— **Yuvarlaklaşma:**

a > o Değişimiyle Yuvarlaklaşma: конун наме [konun name] (s.21) < T. T. kanunname.

e > o Değişimiyle Yuvarlaklaşma: чошме [çoşme] (s.39) < T. T. çeşme.

e > u Değişimiyle Yuvarlaklaşma: шимал џунуб [şimal cunub] (s.40) < T. T. şimal cenup.

ı > o Değişimiyle Yuvarlaklaşma: фондук [fonduk] (s.36) < Far. funduḳ > T. T. fındık.

ı > u Değişimiyle Yuvarlaklaşma: буюклу [buyuklu] (s.8) < T. T. bıyıklı.

i > u Değişimiyle Yuvarlaklaşma: буразданъ [burazdan′] (s.80) < T. T. birazdan.

i > ü Değişimiyle Yuvarlaklaşma: шевкетлю [şevketlü] (s.39) < T. T. şevketli.

ı > ü Değişimiyle Yuvarlaklaşma: бюлдюрџин [büldürcin] (s.73) < T. T. bıldırcın.

— **Ünlü uyumu:**

Kalınlık-İncelik Uyumu: İncelenen çalışmada genel olarak kalınlık-incelik uyumu sağlanmıştır; fakat kurala uymayan -özellikle eklerden kaynaklanan- çok sayıda uyumsuzluk da bulunmaktadır. Kalınlık-incelik uyumuna uymayan bazı kelimeler şunlardır: süylerum (s.10) < T. T. söylerim, evetlerım (s.13) < evetlerim, köpru (s.21) < T. T. köprü, selamlamaden (s.46) < T. T. selamlamadan.

Türkçede uyuma uymayan alıntı kelimelerin uyuma uyduğu da görülmüştür: kirez (s.21) < T. T. kiraz, mehḱeme (s.25) < T. T. mahkeme, ıkbalıle (s.83) < T. T. ikbal ile.

Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu:

Düzlük-yuvarlaklık uyumuna uymayan bazı kelimeler şunlardır: огол [ogol] (s.27) < T. T. oğul, Türkçe kelimelerde ikinci hecede /o/ ünlüsü bulunmaz, emrünüz (s.45) < T. T. ömrünüz, ǵenül (s.84) < T. T. gönül.

Türkiye Türkçesinde uyuma uymayan kelimelerin birkaç kelimede uyuma uygun olduğu görülür: tovuk (s.88) < T. T. tavuk, kulavaz (s.22) < T. T. kılavuz, konun (s.21) < T. T. kanun.

— **Ünsüz Türmesi:**

Bazı kelimelerde iç ve son seslerde sebebi açıklanamayan ünsüzler türemiştir: анкламак [anklamak] (s.4) < T. T. anlamak, бази кимсехлер [bazi kimsehler] (s.6) < T. T. bazı kimseler, евлин [evlin] (s.13) < T. T. evli.

— **Ünsüz ikizleşmesi:**

иттибар [ittibar] (s.18) < T. T. itibar, иссиџаклук [issicakluk] (s.16) < T. T. sıcaklık.

— **Ünsüz düşmesi:**

ош гелдин [oş geldin] (s.28) < T. T. hoş geldin, ön seste /h/ düşmesi yaygın olarak görülür.

İki ünlü arasında bulunan /h/, /y/, /v/ ve /ğ/ sesleri de düşmeye meyillidir: талнсиз [talisiz] (s.49) < T. T. talihsiz, ак џiер [ak cier] < T. T. (s.3) akciğer, каушмак [kauşmak] (s.20) < T. T. kavuşmak.

— **Ünsüz tekleşmesi:**

Art arda gelen iki ünsüzden birinin düşmesi olayıdır. Şu örneklerde görülür: мухабет [muhabet] (s.5) < Ar. maḥabbet > T. T. muhabbet, векилик [vekilik] (s.9) < T. T. vekillik, iтифак [itifak] (s.18) < T. T. ittifak.

— **Ünsüz Değişmeleri:**

Metindeki ünsüz değişmelerinin sebepleri dil ve ağız özellikleri, alıntı kelimeler veya yanlış yazılmadan kaynaklanmaktadır. Ünsüz değişmesi olan bazı kelimeler şunlardır: агач [agaç] (s.3) < T. T. ağaç, груш [gruş] (s.52) < T. T. kuruş, кiолђе (ḱорђе) [kölǵe (korǵe)] (s.21) < T. T. gölge, кани [kani] (s.65) < T. T. hani, къгхълџъм [kıghılcım] (s.23) < T. T. kıvılcım, бунар [bunar] (s.8) < Orta Türk. bınar > T. T. pınar, каиад [kanad] (s.19) < T. T. kanat, тебтил [tebtil] (s.34) < Ar. tebdīl > T. T. tebdil, титсиниръм [titsinirım] (s.34) < T. T. tiksinirim, алеф [alef] (s.4) < T. T. alev, тевтиш итмек [tevtiş itmek] (s.17) < T. T. teftiş etmek, еспап [espap] (s.14) < T. T. esbap, аферим [aferim] (s.5) < T. T. aferin, набз (намз) [nabz (namz)] (s.27) < T. T. nabız, чиминђир [çiminǵir] (s.38) < T. T. çilingir, куюнџу [kuyuncu] (s.22) < T. T. kuyumcu, согра [sogra] (s.92) < soŋra > T. T. sonra, ахче [ahçe] (s.64) < T. T. akçe, урхан, ип [urhan, ip] (s.35) < T. T. urgan, совук [sovuk] (s.53) < T. T. soğuk, мешт (серхош) [meşt (serhoş)] (s.25) < T. T. mest, дабет [dabet] (s.10) < T. T. davet, есвабими [esvabimi] (s.59) < T. T. esbap, егiи [egii] (s.13) < edgü > eyü > eyi > T. T. iyi, ейренесин [eyrenesin] (s.51) < T. T. öğrenesin, хасiне, хазна [hasine, hazna] (s.36) < T. T. hazine, къзканџилък [kızkancilık] (s.23) < T. T. kıskançlık, iскенџе [iskence] (s.17) < T. T. işkence, ђорђе [ḱorǵe] (s.21) < T. T.

gölge, мелхем [melhem] (s.25) < T. T. merhem, конча [konça] (s.21) < T. T. gonca, џизи [cizi] (s.42) < T. T. çizgi.

— **Göçüşme:**

Örnekleri şunlardır: сехрошлук [sehroşluk] (s.7) < T. T. sarhoşluk, шишмек [şişmek] (s.7) < T. T. şimşek, теєз [teyez] (s.34) < T. T. teyze.

— **Diğer Özellikler:**

Вуріорум [vuryorum] (s.9) < T. T. vuruyorum, vur- köküne getirilen şimdiki zaman eki araya ünlü almamış, ünsüz yığılması olmuştur.

Согулџан [sogulcan] < soğulcan > T. T. solucan (s.32), kelimenin bir önceki şekli kullanılmış olup kelimede göçüşme olayı vardır.

Іхтимал (шуппе) [ihtimal (şuppe)] (s.18) < T. T. ihtimal (şüphe), şuppe kelimesinde ünsüz benzeşmesi olayı görülmektedir.

Титсиниръм [titsinirım] (s.34) < T. T. tiksinirim, kelimenin ön sesindeki /t/, kelimenin ortasındaki /t/'yi kendine benzetmiştir.

7. Fonolojik ve morfolojik incelemeler sonucunda bu sözlüğün, ses ve şekil bilgisi bakımından hem Anadolu Türkçesi hem de Balkan Türkçesi özelliklerini taşıdığı görülmüştür. Bu sözlük 18-19. yüzyıllarda konuşulan bir dille yazılmıştır.
8. Metnin tematik sınıflandırılması 23 ana başlık, 64 alt başlık olacak şekilde oluşturulmuştur. Yapılan bu sınıflandırmada, Türkçenin Sırpçayı günlük yaşamda giyim kuşamdan tıbbi terimlere, zanaattan sanata, askerî ve hukuki terimlerden, tarihî ve dinî terimlere kadar daha birçok alanda etkilediği görülmüştür. Yapılan sınıflandırmada Türkçeden Sırpçaya geçen en kalabalık alıntı kelimelerin isimler olduğu, ondan sonra fiiller ile yaşama dair kavramlar olduğu görülmüştür.
9. Türklerin yaklaşık altı asır ilişki hâlinde bulunduğu Balkanlar coğrafyasında yazılan Kiril harfli Türkçe metinler yeteri kadar ilgi görmemiş ve çalışılmamıştır. Oldukça bakir olan bu alanda yeteri kadar araştırmanın yapılmamış olması ve yaklaşık altı asırlık büyük bir zaman dilimi boyunca etkileşim hâlinde bulunmuş bu milletlere ait yazılmış olan eserlerin incelenmemesi bizi bu çalışmayı hazırlamaya itmiştir. Bu çalışma, bundan sonraki çalışmalara katkı sağlamayı ummaktadır.

KAYNAKÇA

Afyoncu, Erhan. "Osmanlı İdaresinde Sırbistan". *Balkanlar El Kitabı, 1. Cilt*: *Tarih*. ed. Bilgehan A. Gökdağ, Osman Karatay. Ankara: Akçağ Yayınları, 2017: 345-353.

Aksan, Doğan. *Türkçenin Sözvarlığı*. Ankara: Engin Yayınevi, 2004.

Clauson, Sir Gerard. *An Etymological Dictionary Of Pre-Thirteenth-Century Turkish*. Oxford: 1972.

Đinđić, Marija. "Sırpçadaki Deyim Birimlerin Bileşeni Olarak Eski Türkçe Alıntılar", *VIII. Milletlerarası Türkoloji Kongresi (30 Eylül – 04 Ekim 2013 – İstanbul)*. (2014): 341-350.

Đinđić, Marija. "Türkçe Sırpça Sözlüğün İki Dil ve Kültür Arasındaki Köprü Görevi", *II. Uluslarası Türk Dünyası Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri Kitabı*. C. 2. (2015): 37-40.

Đinđić, Marija. *Yeni Türkçe-Sırpça Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2014.

İyiyol, Fatih ve Kesmeci, Ahmet M. "Balkan Dillerindeki Türkçe Kelimelerin Tanımlanması Problemi Üzerine Tespitler", *Journal of Turkish Studies, International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. C. 6. S. 4. (2011): 621-632.

Karaağaç, Günay. "Alıntı Kelimeler Üzerine Düşünceler", *Türk Dili*. S. 552 (1997): 499-510.

Karaağaç, Günay. *Türkçe Verintiler Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2008.

Karaağaç, Günay. *Türkçenin Dil Bilgisi*. Ankara: Akçağ Yayınları, 2013.

Karadžic□em, Jeremiom O. *Tursko-Srbskij Rečnik sa Razgovorima*. Beograd: 1855.

Karasu, Abidin. "Tarihsel Süreç İçinde Balkan Dillerinin Türk Dili ve Kültürüyle İlişkisi (Sırpça, Makedonca, Bulgarca)". Yayımlanmamış doktora tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi, 2014.

Pars, Melahat. *Makedon ve Sırp Romanlarında Türkler ve Türk İzleri*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2004.

Teodosijević, Mirjana. "Türkçe Alıntılar: Kültür Mirasımızın Dil Hazinesi", *Miras - Sırbistan'da Yaşayan Türk Kültür Unsurları*. 2016: 9-25.

Teodosijević, Mirjana. Türkçe – Sırpça ve Sırpça – Türkçe Sözlük Çalışmaları, *Journal of Language Education and Teaching. 1st International Symposium on Language&Teaching*. Special Issue, (2015): 1753-1760.

Tuğuz, Zeliha. “Sırpçadaki Türkçe Sözcüklerin Türkçe Öğrenen Sırpça Konuşurlara Katkısı”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - Belleten*. C. 64. S. 1. (2016): 139-146.

Vural, Hanifi ve Böler, Tuncay. *Ses ve Şekil Bilgisi*, Ankara: Kesit Yayınları, 2012.

Yalap, Hakan. “Türkçeden Sırpçaya Geçen Kelime ve Eklerle Bu Unsurların Sırplara Türkçe Öğretimindeki Katkısı”, *Türklük Bilimi Araştırmaları*. (2016): 239-259.

Yusuf, Süreyya. “Sırp-Hırvat Dilinde Türkçenin Etkisi ve Ivo Andriç’in Bir Öyküsünde Kullanılan Türkçe Sözcükler”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - Belleten*. S. 302. (1969): 283-287.

Elektronik Kaynaklar

Kubbealtı Lügatı. Erişim adresi: http://lugatim.com/

Nişanyan Sözlük. Erişim adresi: https://www.nisanyansozluk.com/

Türk Dil Kurumu. *Büyük Türkçe Sözlük*. Erişim Adresi: https://sozluk.gov.tr/

Türk Dil Kurumu. *Derleme Sözlüğü*. Erişim Adresi: https://sozluk.gov.tr/

Türk Dil Kurumu. *Güncel Türkçe Sözlük*. Erişim Adresi: https://sozluk.gov.tr/

Türk Dil Kurumu. *Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğü*. Erişim Adresi: https://sozluk.gov.tr/

Živana Vojinović. *Prvi Srpski Kolporter: Svetlosti Slepog Jeremije*. Erişim Tarihi: 11 Temmuz 2023, <https://odknjigedoduse.com/2014/06/06/prvi-srpski-kolporter-svetlosti-slepog-jeremije/>.